കേരളത്തിന്റെ
സാമ്പത്തിക ആരോഗ്യം

തൽസ്ഥിതി റിപ്പോർട്ട്

ജൂൺ 2026

കേരളത്തിന്റെ
സാമ്പത്തിക ആരോഗ്യം
തൽസ്ഥിതി റിപ്പോർട്ട്

3-102-2026

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്.

ഉള്ളടക്കം

ഉള്ളടക്കം **3**
പട്ടിക വിവരങ്ങൾ 7
ചിത്രങ്ങളുടെ പട്ടിക 11
ആമുഖം 13
എക്സിക്യൂട്ടീവ് സമ്മറി 19
അധ്യായം 1: എന്തുകൊണ്ട് ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണം **35**
1.1 കേരളം ഒരു വഴിത്തിരിവിൽ: ധനകാര്യ സുതാര്യത, ഉത്തരവാദിത്തം, പരിഷ്കരണം എന്നിവയുടെ പ്രസക്തി 35
1.2 കേരളം ഇപ്പോൾ എത്തിനിൽക്കുന്ന സവിശേഷ സാഹചര്യം 37
1.2.1 ഉയർന്ന പ്രതീക്ഷകളുള്ള ഒരു പുതിയ തലമുറ 37
1.2.2 ഘടനാപരമായ സമ്മർദ്ദത്തിലായ ധനസ്ഥിതി 39
1.2.3 സമാന്തര ധനകാര്യ അധികാരം: കിഫ്ബി (KIIFB) ഉയർത്തുന്ന പ്രതിസന്ധി 44
1.2.4 ബജറ്റിന്മേലുള്ള ഭാരിച്ച ചുമട്: പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ബാധ്യത 45
1.2.5 ബാഹ്യമായ പരിമിതികൾ: കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങൾ 47
1.2.6 ഘടനാപരമായ സാമ്പത്തിക ബലഹീനതകൾ 48
1.3 എന്തുകൊണ്ട് ഒരു തൽസ്ഥിതി വിവരണം - എന്തുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ? 49
1.3.1 സുതാര്യത - ഒരു യഥാർത്ഥ അടിസ്ഥാനരേഖ 49
1.3.2 ഉത്തരവാദിത്തം - അളക്കാവുന്ന ഒരു മാനദണ്ഡം 50
1.3.3 പരിഷ്കരണത്തിനായുള്ള ജനവിധി - പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള വിശകലനാത്മക അടിത്തറ 51
1.4 ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട് എന്താണ്, എന്തല്ല? 52
1.5 ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ നിർദ്ദിഷ്ട ലക്ഷ്യങ്ങൾ 52
1.6 പര്യാപ്തിയും പരിധിയും 54
1.7 റിപ്പോർട്ടിന്റെ ഘടന 55
1.8 ശൈലിയെയും ലക്ഷ്യത്തെയും കുറിച്ചുള്ള കുറിപ്പ് 56

അധ്യായം 2: ധനനിർവ്വഹണം, നിലനിൽക്കുന്ന ബാധ്യതകൾ, കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾ 57

2.1 ട്രഷറി ക്യാഷ് ബാലൻസ് - വാർഷിക, പ്രതിമാസ നില 59

2.1.1 വാർഷിക ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ് - 2015-16 മുതൽ 2025-26 വരെ 60

2.1.2 പ്രതിമാസ ക്യാഷ് ഫ്ലോ - പൂർണ്ണമായ അസ്ഥിരത 62

2.2 പൊതുവിപണി വായ്പകൾ (Open Market Borrowings) - വ്യാപ്തി, പ്രവണത, ആശ്രയത്വം 64

2.2.1 പൊതുവിപണി വായ്പകൾ - വാർഷിക പ്രവണത 65

2.2.2 പൊതുവിപണി വായ്പകളുടെ പ്രതിമാസ വിതരണം - മാർച്ച് മാസത്തിലെ പ്രശ്നം 69

2.3 റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ സുരക്ഷാ വലയവും ഓവർഡ്രാഫ്റ്റും 73

2.4 മാറ്റിവെക്കപ്പെട്ട ബാധ്യതകൾ (കുടിശ്ശിക) - 2026 മാർച്ച് 31 വരെയുള്ള ബാധ്യതകൾ 78

2.5 ധനകാര്യ ഞെരുക്കത്തിന്റെ ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾ 81

2.5.1 ഉയർന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകളും ചുരുങ്ങുന്ന ധനകാര്യ ശേഷിയും (Fiscal Space) 83

2.5.2 സാമ്പത്തിക മുൻഗണനകളുടെ വില: കുറയുന്ന മൂലധന ചെലവുകൾ 86

2.5.3 ദുർബലമാകുന്ന വരുമാന അടിത്തറ 88

2.5.4 സാമ്പത്തിക ചട്ടങ്ങളോടുള്ള തുടർച്ചയായുള്ള ലംഘനം 96

2.5.5 കുറയുന്നതും അനിശ്ചിതത്വത്തിലുള്ളതുമായ കേന്ദ്ര വിഹിതം 99

2.6 ഉപസംഹാരം - ഘടനയെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ 102

അധ്യായം 3: ബജറ്റ് മാനേജ്മെന്റും ധനകാര്യ അച്ചടക്കവും 109

3.1 ആമുഖം 109

3.2 പെരുകുന്ന കമ്മികൾ 110

3.3 റവന്യൂ വരവ് 114

3.4 ചെലവ് 118

3.5 2026-27 ബജറ്റിലെ കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിലുള്ള വൻ കുറവ് 120

3.6 ഉപസംഹാരം 122

അധ്യായം 4:കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് (കിഫ്ബി) – നിലവിലെ അവസ്ഥ ? 123

4.1 അവലോകനം 123

4.2 ഉത്ഭവവും വികാസവും 124

4.3 സംഘടനാ ഘടനയും ശേഷിയും 126

4.4 നിലവിലെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി 129

4.5 സി.എ.ജി (C&AG) കണ്ടെത്തലും അതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങളും 133

4.6 വായ്പാ ചെലവ്: കിഫ്ബിയും സർക്കാരും തമ്മിൽ 134

4.7 പദ്ധതികളുടെ മുൻഗണനയും വിതരണത്തിലെ അസന്തുലിതാവസ്ഥയും 136

4.8 ഭരണപരമായ പ്രശ്നങ്ങളും മുന്നോട്ടുള്ള വഴിയും 138

4.9 ശുപാർശകൾ 140

4.10 ഉപസംഹാരം 142

അധ്യായം 5: പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളും ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദവും 145

5.1 കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ രൂപരേഖ 146

5.2 പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക പ്രകടനം 150

5.3 പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രകടനം ഉണ്ടാക്കുന്ന ധനകാര്യ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ 155

5.4 മൂന്ന് പ്രധാന പൊതുജന ഉപയോഗ സേവന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ (Public Utilities) പ്രകടനം 159

5.4.1 കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ് (KSEBL) 160

5.4.2 കേരള സ്റ്റേറ്റ് റോഡ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ (KSRTC) 166

5.4.3 കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA) 168

5.5 ശുപാർശകൾ 170

അധ്യായം 6: വികസന ചെലവുകളും ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദവും 179

6.1 പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ പ്രവണതകളും അതിന്റെ

ഘടനയും
(Trends in plan expenditure and its composition) 181
6.2 പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വികസനത്തിനായുള്ള പദ്ധതി ചെലവ് (Plan expenditure for Scheduled Castes and Scheduled Tribes development) 190
6.3 ഉപസംഹാരവും ശുപാർശകളും 197
അധ്യായം 7: മുന്നോട്ടുള്ള വഴി **201**
7.1 ഭാഗം എ 202
7.2 ഭാഗം ബി 212
അനുബന്ധം A **227**
A.1 ആമുഖം 227
A.2 റവന്യൂ ഘടന 230
A.3 കേന്ദ്ര വിഹിതവും നികുതിയേതര വരുമാനവും 239
A.4 വരുമാന പ്ലവനക്ഷമത 241
അനുബന്ധം B **245**
B.1 ആമുഖം 245
B.2 ചെലവുകളുടെ ഘടന 246
B.3 കടബാധ്യതയുടെ ഘടന 253
B.4 കമ്മികൾ (Deficits) 255
C.1 മോശമാകുന്ന കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങൾ: കേരളം ഒരു ഉദാഹരണം 259
C.2 ചുരുങ്ങുന്ന കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതം 259
C.3 വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായ ഫണ്ട് കൈമാറ്റങ്ങളും (Conditional Transfers) ചെലവഴിക്കൽ അധികാരത്തിന്റെ പുനർ-കേന്ദ്രീകരണവും 263
C.4 സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിലെ വിഹിതം പങ്കിടലിൽ (Inter Se Distribution) കേരളത്തിനുണ്ടായ ഇടിവ് 267
C.4.1 പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അവാർഡും 2026-27 ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റും തമ്മിലുള്ള താരതമ്യം 270
C.5 സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കത്തിലെ അസന്തുലിതാവസ്ഥ 271
C.6 ഉപസംഹാരം 274
കൃതജ്ഞത 283

പട്ടിക വിവരങ്ങൾ

Table 1.1: Fiscal Profile of Kerala in a comparative perspective 39
Source: Reserve Bank of India, State Finances: A Study of Budgets of 2025-26 39
Table 1.2: Purpose of the Status Report 52
Table 1.3: Scope of approach of the report 54
Table 1.4: An outline of the Status Report 55
Table 2.1: Kerala Treasury- Annual Closing Balances and Open Market Borrowings (OMB), 2015–16 to 2025–26 60
Table 2.2: Monthly Treasury Cash Balances and Negative-Balance Count, 2021–22 to 2025–26 (₹ Crore) 62
Table 2.3: Open Market Borrowings, Committed Liability (CL) Outflows, and Net Cash Flow, 2021–22 to 2025–26 65
Table 2.4: Concentration of Open Market Borrowings in March: Annual Distribution, 2021–22 to 2025–26 70
Table 2.5: RBI Liquidity Support Tiers: Structure, Limits, and Interest Rates 74
Table 2.6: Kerala Treasury: Days in Ways and Means Advances and Overdraft, 2011–2026 76
Table 2.7: Accumulated Payment Arrears Inherited by the New Government as on 31 March 2026 (₹ Crore) 78
Table 2.8: Revenue Performance Indicators: Kerala vs. Major States Average, 2015–16 and 2025–26 (% of GSDP) 90
Table 3.1a: Growing Deficits (as % GSDP), 2016-17 to 2025-26 111
Table 3.1b: Growing Deficits and Debt (as % GSDP), 2016-17 to 2025-26 112
Table 3.2: Budget Estimate and Actuals of State’s Own Tax Revenue 116
Table 3.3: Budget Estimate and Actuals of Revenue, Capital and Plan Expenditure 119
Table 3.4: Interim Budget Assumptions of Central Transfers and the Union Budget Actuals (₹ crore) 121
Table 4.1: KIIFB – Inflows (As on 31.03.2026) 130
Table 4.2: KIIFB – Outflows (As on 31.03.2026) 131
Table 4.3: Fund Balance (As on 31.03.2026) 131
Table 4.4: Projects Approved and Payments (As on 31.03.2026) 132
Table 4.5: Interest Rate on Borrowings: Government of Kerala vs KIIFB 135
Table 4.6: Distribution of KIIFB Projects by Districts 137
Table 5.1: Sector-wise distribution of State-level

Public Enterprises in Kerala 147
Table 5.2: Status of ownership of SLPEs in Kerala 147
Table 5.3: Investment by the State Government in SLPEs 148
(in ₹ crore) 148
Table 5.4: Top ten Enterprises in terms of investment (Financial) in 2024-25 (₹ in crore) 149
Table 5.5: Range of investments in SLPEs in 2024-25 150
Table 5.6: Performance of the SLPEs in the last decade (amount in ₹ crore) 152
Table 5.7: Net Profit/Loss SLPSE: Sector-wise (₹ in crore) 153
Table 5.8: Enterprises having highest negative net worth in 2024-25 (₹ in crore) 153
Table 5.9: PSEs and Kerala's Budget (₹ in crore) 156
Table 5.10: Arrears in the loan repayment to State government (₹ in crore) (as on March 31, 2025) 158
Table 5.11: Revenue, expenditure and net profit of KSEBL (₹ in crore) 162
Table 5.12: Financial Ratios KSEBL (₹ in crore) 163
Table 5.13: Share of different components in total cost of KSEBL (in percent) 163
Table 5.14: Internal generation and Power purchase by KSEBL 164
Table 5.15: Cost and Revenue per unit of electricity(in ₹) 166
Table 5.16: Performance of KSRTC (₹ in crore) 168
Table 5.17: Performance of Kerala State Water Authority (₹ in crore) 169
Table 5. A1: Top ten loss making enterprises in 2021-22 176
Table 5. A2: Top ten loss making enterprises in 2022-23 (in ₹ crore) 176
Table 5. A3: Top ten loss making enterprises in 2023-24 (in ₹ crore) 177
Table 5. A4: Top ten loss making enterprising in 2024-25 177
Table 6.1 Trends in State annual plan outlay and plan expenditure (₹ in crores) 182
Table 6.2: State plan expenditure (from state budget) relative to State’s total expenditure (₹ in crores) 184
Table 6.3: Composition of State’s plan expenditure (from State budget) by broad service category (in percent) 187
Table 6.4: State plan expenditure by head of development (in per cent) 189
Table 6.5: Plan expenditure on the welfare of SC/ST/OBC and minorities (in per cent) 192
Table 6.6 SCSP Plan outlay and Expenditure (₹ in crores) 194
Table 6.7 STP Plan outlay and Expenditure (₹ in crores) 195

Table A.1: Revenue Receipts as a Share of GSDP (per cent) 231
Table A.2: Share of Own Revenue in Total Revenue Receipts (per cent) 232
Table A.3: Own Revenue as a Share of GSDP (per cent) 233
Table A.4: Tax Revenue as a Share of GSDP (per cent) 234
Table A.5: Own Tax Revenue as a Share of GSDP (per cent) 235
Table A.6: Taxes on Commodities and Services as a Share of GSDP (per cent) 237
Table A.7: State GST as a Share of GSDP (per cent) 237
Table A.8: Tax on Property and Capital Transactions as a Share of GSDP (per cent) 238
Table A.9: Central Tax Devolution as a Share of GSDP (per cent) 239
Table A.10: Non-Tax Revenue as a Share of GSDP (per cent) 240
Table A.11: Buoyancy of Major Revenue Heads with respect to GSDP, 2015-16 to 2025-26 241
Table B.1: Revenue Expenditure as a Share of Total Expenditure (per cent) 246
Table B.2: Capital Expenditure as a Share of GSDP (per cent) 248
Table B.3: Revenue Expenditure as a Percentage of GSDP (per cent) 249
Table B.4: Salaries and Wages as a Share of Revenue Receipts (per cent) 250
Table B.5: Salaries and Wages as a Share of Revenue Expenditure (per cent) 250
Table B.6: Interest Payments as a Share of Revenue Receipts (per cent) 251
Table B.7: Interest Payments as a Share of Revenue Expenditure (per cent) 252
Table B.8: Committed Expenditure as a Share of Revenue Receipts (per cent) 252
Table B.9: Outstanding Liabilities as a Share of GSDP (per cent) 254
Table B.10: Revenue Deficit as a Share of GSDP (per cent) 255
Table B.11: Gross Fiscal Deficit as a Share of GSDP (per cent) 256
Table C.1: Tax, Non-Tax, and Own Revenue: Union Government and Kerala (Amount in ₹ crore) 267
Table C.2: Keralam's Inter Se Share of Union Taxes (per cent) 269
Table C.3: Gross Fiscal Deficit as a Share of GDP / GSDP (per cent) 272

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

ചിത്രങ്ങളുടെ പട്ടിക

Figure C.1: Share of divisible pool in Gross Tax Revenue of the Union Government (in %) 260

Figure C.2: Share of Finance Commission and Non-Finance Commission Grants in Transfers 265

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

ആമുഖം

സുശക്തമായ പൊതുനയം നിലനിൽക്കുന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ഭദ്രതയെക്കുറിച്ചുള്ള വ്യക്തമായ ധാരണയിലാണ്. ജനങ്ങളുടെ വിഭവങ്ങൾ വിശ്വസിച്ച് ഏൽപ്പിച്ച ഒരു ഗവൺമെന്റ് സുതാര്യതയോടും സത്യസന്ധതയോടും ഉത്തരവാദിത്തത്തോടും കൂടി അവയ്ക്ക് കണക്ക് ബോധിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. എങ്കിൽ മാത്രമേ വികസന മുൻഗണനകൾ, സാമൂഹിക ക്ഷേമം, പൊതുനിക്ഷേപം, ദീർഘകാല സാമ്പത്തിക സുസ്ഥിരത എന്നിവയിൽ കൃത്യമായ തീരുമാനങ്ങൾ എടുക്കാൻ സർക്കാരിന് സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ഈ ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് ഈ സ്റ്റാറ്റസ് പേപ്പർ (Status Paper) തയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്നത്. കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിയെക്കുറിച്ച് നിഷ്പക്ഷമായ ഒരു വിലയിരുത്തൽ നൽകാനും നമ്മുടെ ജനങ്ങളുടെ ആഗ്രഹങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിന് ആവശ്യമായ കൂട്ടായ ശ്രമങ്ങൾക്ക് പിന്തുണ നൽകാനും ഇത് ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

വിമർശനബുദ്ധിയോടെ കഴിഞ്ഞകാലത്തെ വീണ്ടും പരിശോധിക്കുക എന്നതല്ല ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ ലക്ഷ്യം, മറിച്ച് നമ്മുടെ മുന്നിലുള്ള വെല്ലുവിളികളെ വ്യക്തതയോടും വസ്തുനിഷ്ഠതയോടും കൂടി മനസ്സിലാക്കുക എന്നതാണ്. മുൻകാല സർക്കാരുകൾക്ക് പലവിധ പരിമിതികൾക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് കഠിനമായ തീരുമാനങ്ങൾ എടുക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ട്. പ്രത്യേകിച്ച്, കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിലുണ്ടായ ക്രമാനുഗതമായ കുറവ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങളാൽ കേരളം വിട്ടുമാറാത്ത സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം നേരിട്ടിട്ടുണ്ട്, ഇത്

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ റവന്യൂ ചട്ടക്കൂടിൽ വലിയ വിടവുകൾ സൃഷ്ടിച്ചു. 2026-27 ലെ ബജറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാന അനുമാനങ്ങൾ തെറ്റാണെന്ന് തെളിഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്, പ്രത്യേകിച്ച് വലിയൊരു റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റും അമിതമായ രീതിയിലുള്ള കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതവും പ്രതീക്ഷിച്ച കാര്യത്തിൽ. ഇത് പുതിയ സർക്കാരിന് വലിയ വരുമാനക്കുറവ് (Shortfall) ഉണ്ടാക്കാൻ കാരണമായി. ഈ വെല്ലുവിളികളെ നേരിടുന്നതിന് സത്യസന്ധമായ ഒരു രോഗനിർണ്ണയവും (Honest diagnosis) പരിഷ്കരണത്തിനായുള്ള കൂട്ടായ പ്രതിബദ്ധതയും ആവശ്യമാണ്.

ഈ റിപ്പോർട്ടിലെ കണ്ടെത്തലുകൾ സുസ്ഥിരമായ സാമ്പത്തിക ഏകീകരണം (Fiscal consolidation), വിവേകപൂർണ്ണമായ ചെലവ് നിയന്ത്രണം (Prudent expenditure management), മികച്ച വരുമാന സമാഹരണം, സ്ഥാപനപരമായ പരിഷ്കരണങ്ങൾ എന്നിവയുടെ ആവശ്യകതയെ അടിവരയിടുന്നു. വരാനിരിക്കുന്ന പാത വെല്ലുവിളികൾ നിറഞ്ഞതായിരിക്കും. എന്നിരുന്നാലും, പ്രതിസന്ധികളെ അതിജീവിക്കുന്നതിൽ കേരളം പലപ്പോഴും തങ്ങളുടെ സഹിഷ്ണുതയും (Resilience) പൊരുത്തപ്പെടാനുള്ള ശേഷിയും കൂട്ടായ നിശ്ചയദാർഢ്യവും തെളിയിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. നാം നേരിടുന്ന വെല്ലുവിളികളെക്കുറിച്ചുള്ള സുതാര്യതയും അവ പരിഹരിക്കുന്നതിലുള്ള ഗൗരവവും നമ്മുടെ പൗരന്മാർ അർഹിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ രണ്ട് കാര്യങ്ങളിലും ഈ സർക്കാർ പ്രതിജ്ഞാബദ്ധമാണ്.

ഈ റിപ്പോർട്ട് തയ്യാറാക്കിയ വിശിഷ്ട കമ്മിറ്റിയോടുള്ള എന്റെ ആത്മാർത്ഥമായ നന്ദി ഞാൻ ഇവിടെ രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. ഭാരത

സർക്കാരിന്റെ മുൻ കാബിനറ്റ് സെക്രട്ടറിയായിരുന്ന ശ്രീ കെ.എം. ചന്ദ്രശേഖർ ഐ.എ.എസ് (റിട്ട.), ചെയർമാൻ എന്ന നിലയിൽ മാതൃകാപരമായ നേതൃത്വം നൽകുകയും പൊതുഭരണത്തിലും ഭരണനിർവ്വഹണത്തിലുമുള്ള തന്റെ വിപുലമായ അനുഭവം ഈ ദൗത്യത്തിലേക്ക് കൊണ്ടുവരികയും ചെയ്തു. ഗുലാത്തി ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഫിനാൻസ് ആൻഡ് ടാക്സേഷൻ (GIFT) മുൻ ഡയറക്ടർ പ്രൊഫ. ഡി. നാരായണ, സെന്റർ ഫോർ ഡെവലപ്മെന്റ് (CDS) ഡയറക്ടർ പ്രൊഫ. സി. വീരമണി എന്നിവർ കേരള സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയെക്കുറിച്ചുള്ള തങ്ങളുടെ ആഴത്തിലുള്ള വൈദഗ്ധ്യവും അറിവും പങ്കുവെച്ചു. സി.ഡി.എസിലെ പ്രൊഫ. എം. പരമേശ്വരൻ, ഗിഫ്റ്റിലെ ഡോ. കിരൺ കുമാർ കാക്കർലപുടി എന്നിവർ റിപ്പോർട്ട് തയ്യാറാക്കുന്നതിൽ വിലപ്പെട്ട ഗവേഷണ-വിശകലന പിന്തുണ നൽകി.

കമ്മിറ്റിയുടെ കൺവീനറായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ഈ പ്രക്രിയയിലുടനീളം സുപ്രധാന പങ്കുവഹിക്കുകയും ചെയ്ത അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി (ധനകാര്യം) ശ്രീ കെ.ആർ. ജ്യോതിലാൽ ഐ.എ.എസ്-ന്റെ സംഭാവനകളെയും ഞാൻ കൃതജ്ഞതയോടെ സ്മരിക്കുന്നു. ധനകാര്യ സെക്രട്ടറി ശ്രീ അജിത് പാട്ടീൽ ഐ.എ.എസ്, ധനകാര്യ വകുപ്പിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥർ എന്നിവർ ആവശ്യമായ വിപുലമായ ഡാറ്റയും വിശകലനങ്ങളും സ്ഥാപനപരമായ പിന്തുണയും നൽകി. പ്രോഗ്രാം ഇംപ്ലിമെന്റേഷൻ, ഇവാലുവേഷൻ ആൻഡ് മോണിറ്ററിംഗ് ഡയറക്ടർ ശ്രീ മുഹമ്മദ് ഷഫീഖ് ഐ.എ.എസ്-ഉം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ടീമും വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിൽ വിലയേറിയ

സംഭാവനകൾ നൽകി. അവരുടെ അർപ്പണബോധത്തിനും പ്രൊഫഷണലിസത്തിനും ഞാൻ നന്ദി പറയുന്നു. കമ്മിറ്റിയുടെ ചർച്ചകൾക്ക് ആതിഥേയത്വം വഹിക്കുകയും സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുകയും ചെയ്ത സെന്റർ ഫോർ ഡെവലപ്മെന്റ് സ്റ്റഡീസിനോടുള്ള കടപ്പാടും ഞാൻ അറിയിക്കുന്നു.

ഈ റിപ്പോർട്ട് അർത്ഥവത്തായ പൊതുജന ചർച്ചകൾക്ക് വഴിയൊരുക്കുമെന്നും കേരളത്തിന് മുന്നിലുള്ള സാമ്പത്തിക വെല്ലുവിളികളെയും അവസരങ്ങളെയും കുറിച്ച് വിശാലമായ ധാരണ ഉണ്ടാക്കാൻ സഹായിക്കുമെന്നും ഞാൻ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ഭാവി എന്നത് സർക്കാരിന്റെ മാത്രം വിഷയമല്ല; അത് ഓരോ പൗരനെയും ബാധിക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടായ ഉത്തരവാദിത്തമാണ്. സുതാര്യതയോടും അച്ചടക്കത്തോടും കൂട്ടായ പരിശ്രമത്തോടും കൂടി കേരളത്തിന് അതിന്റെ സാമ്പത്തിക അടിത്തറ ശക്തിപ്പെടുത്താനും വരും വർഷങ്ങളിൽ സുസ്ഥിരവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതുമായ വളർച്ച ഉറപ്പാക്കാനും കഴിയുമെന്ന് എനിക്ക് പൂർണ്ണ വിശ്വാസമുണ്ട്.

വി. ഡി. സതീശൻ

മുഖ്യമന്ത്രി, ധനകാര്യ മന്ത്രി

കേരള സർക്കാർ

അറിയിപ്പ്

ഈ മലയാളം റിപ്പോർട്ട്, ഇംഗ്ലീഷിൽ തയ്യാറാക്കിയ ഔദ്യോഗിക റിപ്പോർട്ടിന്റെ മലയാളം പരിഭാഷ മാത്രമാണ്. പരിഭാഷയിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന പദങ്ങളിലോ വാക്യഘടനയിലോ ഉള്ളടക്കത്തിലോ ഔദ്യോഗിക റിപ്പോർട്ടുമായി എന്തെങ്കിലും പൊരുത്തക്കേടുകളോ അർത്ഥവ്യത്യാസങ്ങളോ കണ്ടെത്തുന്ന പക്ഷം, ഇംഗ്ലീഷിൽ തയ്യാറാക്കിയ റിപ്പോർട്ട് ആധികാരികവും അന്തിമവുമായി പരിഗണിക്കുന്നതായിരിക്കും.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

എക്സിക്യൂട്ടീവ് സമ്മറി

2026-ലെ തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ കേരള ജനത മാറ്റത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമല്ല, അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനപ്പുറം തങ്ങളുടെ അഭിലാഷങ്ങളും പ്രതീക്ഷകളും സാക്ഷാത്കരിക്കുന്ന ഒരു ഭാവിക്കുവേണ്ടിയും കൂടിയാണ് വോട്ട് രേഖപ്പെടുത്തിയത്. ആ പ്രതീക്ഷകൾ യാഥാർഥ്യമാക്കുന്നതിൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനകാര്യ ഭദ്രതയും സാമ്പത്തിക ശേഷിയും നിർണായക പങ്കുവഹിക്കുന്നു.

കേരളത്തിന്റെ നിലവിലെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചുള്ള വസ്തുതാപരവും സത്യസന്ധവുമായ ഒരു വിലയിരുത്തലാണ് ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണ റിപ്പോർട്ടിന്റെ ലക്ഷ്യം. പുതിയ സർക്കാർ ഏറ്റെടുക്കുന്ന സാമ്പത്തിക പശ്ചാത്തലം വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും ജനാധിപത്യപരമായ ഉത്തരവാദിത്തവും സുതാര്യതയും ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുമുള്ള കൃത്യമായ കണക്കിൽ അധിഷ്ഠിതമായ ഒരു ശ്രമമാണിത്.

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനകാര്യ യാഥാർഥ്യങ്ങളെ വസ്തുനിഷ്ഠമായി അവതരിപ്പിക്കുകയാണ് ഈ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നത്. സംസ്ഥാനത്തിന് ലഭിക്കുന്ന വരുമാനം, ചെലവഴിക്കുന്ന തുക, ചെലവുകളുടെ സ്വഭാവം, ബാധ്യതകൾ, കടബാധ്യതകളുടെ വ്യാപ്തി എന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള സമഗ്രമായ ചിത്രം ഇതിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. വാർഷിക ബജറ്റുകളുടെ അവതരണത്തിനപ്പുറം, സംസ്ഥാന ധനകാര്യത്തിന്റെ യഥാർഥ

സ്ഥിതിഗതികൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു യാഥാർഥ്യ പരിശോധന കൂടിയാണിത്.

ഒരു പുതിയ സർക്കാരിന്റെ ഭരണകാലാരംഭത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട്, നിലവിലെ സാഹചര്യങ്ങളുടെ വ്യക്തമായ ചിത്രവും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നിലയുടെ അടിസ്ഥാനരേഖയും (Baseline) അവതരിപ്പിക്കുന്നു. നിയമസഭ, പൗരസമൂഹം, മാധ്യമങ്ങൾ, പൊതുജനങ്ങൾ എന്നിവർക്കെല്ലാം വരും അഞ്ച് വർഷങ്ങളിലെ സാമ്പത്തിക പുരോഗതി വസ്തുതകളുടെയും കണക്കുകളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ വിലയിരുത്തുന്നതിനുള്ള ഒരു പ്രാമാണിക രേഖയായി ഇത് പ്രവർത്തിക്കും.

ബജറ്റിന് പുറത്തുള്ള ബാധ്യതകൾ ഉൾപ്പെടെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ആരോഗ്യത്തിന്റെ സമഗ്ര ചിത്രം നൽകുക എന്നതാണ് ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ ലക്ഷ്യം. എന്നിരുന്നാലും, ഇത് ഒരു ഫോറൻസിക് ഓഡിറ്റല്ല; മറിച്ച് നിലവിലെ സാമ്പത്തിക അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചുള്ള വിശകലനാത്മകവും വിവരാധിഷ്ഠിതവുമായ ഒരു സ്ഥിതിവിവര രേഖയാണ്.

സാക്ഷരത, ശിശുമരണ നിരക്ക് (IMR), ലിംഗസമത്വം തുടങ്ങി കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക സൂചികകൾ മികച്ച നിലയിൽ തുടരുന്നു. ഈ നേട്ടങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുകയും കൂടുതൽ ശാക്തീകരിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. എന്നാൽ, കേരളത്തെ കൂടുതൽ ഔന്നത്യങ്ങളിലേക്ക് നയിക്കാനുള്ള ചെലവുകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ശേഷിക്ക് താങ്ങാനാവുന്നതാണെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തുക എന്നതാണ് പുതിയ

സർക്കാരിനു മുന്നിലുള്ള പ്രധാന വെല്ലുവിളി. നിലവിൽ വലിയ സാമ്പത്തിക ബാധ്യതകളാണ് കേരളം നേരിടുന്നത്:

- ആകെ കടബാധ്യതകൾ: 5.07 ലക്ഷം കോടി രൂപ
- നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ (Committed Expenditure): മൊത്തം റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ : 77%
- പലിശ അടവുകൾ: റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ: 20.9%

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മൂലധന ചെലവ് (Capital Expenditure) മൊത്ത ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (GSDP) 1.3% മാത്രമാണ്. ഇത് ഇന്ത്യയിലെ തന്നെ ഏറ്റവും താഴ്ന്ന നിരക്കുകളിലൊന്നാണ്. 'നിക്ഷേപിക്കാൻ കടം വാങ്ങുക, അതിൽ നിന്നുള്ള സാമ്പത്തിക വളർച്ചയിലൂടെ തിരിച്ചടയ്ക്കുക' എന്ന അടിസ്ഥാന സാമ്പത്തിക തത്വം കേരളത്തിൽ പാലിക്കപ്പെടുന്നില്ല. ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വളർച്ചാ ശേഷിയെ ദുർബലപ്പെടുത്തുന്നു.

കിഫ്ബി (KIIFB) പോലുള്ള സമാന്തര ഭരണ സംവിധാനങ്ങൾ സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഒരു വശത്ത് ഇവ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വരുമാനത്തിന്റെ ഒരു പങ്ക് എടുക്കുകയും, മറുവശത്ത് വലിയ ബാധ്യതകൾ സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിനുപുറമെ, നിരവധി പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ (PSEs) ബജറ്റ് വിഹിതം കൂടുതലായി ഉപയോഗിക്കുന്നതും ബാധ്യതകൾ വരുത്തിവെക്കുന്നതും സാമ്പത്തിക ഭാരം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

അടുത്ത കാലം വരെ ലഭിച്ചിരുന്ന ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരവും ഉയർന്ന റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റും സാമ്പത്തികമായി ഒരു പരിധിവരെ

സഹായകമായിരുന്നുവെങ്കിലും, ഇപ്പോൾ അവ രണ്ടും അവസാനിച്ചിരിക്കുന്നു. പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ കേരളത്തിന്റെ നികുതി വിഹിതം 0.4 ശതമാനം ഉയർത്തിയെങ്കിലും, റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റ് പൂർണ്ണമായും അവസാനിപ്പിക്കുകയും ധനക്കമ്മി ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ കർശന നിലപാട് സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തത് സ്ഥിതി കൂടുതൽ സങ്കീർണ്ണമാക്കുന്നു. സ്വകാര്യ നിക്ഷേപം ആകർഷിക്കുന്നതിലെ പരാജയം സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയെ കൂടുതൽ തളർത്തിയിട്ടുണ്ട്. സമീപ വർഷങ്ങളിലെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദന (GSDP) വളർച്ചാ നിരക്ക് താരതമ്യേന കുറവാണ്.

സംസ്ഥാനത്തെ സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം ആദ്യം പ്രതിഫലിക്കുന്നത് ട്രഷറി പ്രവർത്തനങ്ങളിലാണ്. നികുതി, നികുതിയേതര വരുമാനങ്ങളും കേന്ദ്ര വിഹിതവും ഉൾപ്പെടുന്ന വരവ്, ചെലവിനേക്കാൾ കുറവാകുമ്പോൾ, ട്രഷറി പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന റിസർവ് ബാങ്കിൽ (RBI) നിന്ന് സംസ്ഥാനത്തിന് കടം വാങ്ങേണ്ടി വരും. ട്രഷറി ബാലൻസ് നിർദിഷ്ട മിനിമം തുകയായ 1.66 കോടി രൂപയ്ക്ക് താഴെ പോകുമ്പോൾ, റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ ത്രിതല വായ്പാ സംവിധാനം ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ നിയമം അനുശാസിക്കുന്നു.

1. ആദ്യഘട്ടം: സ്പെഷ്യൽ ഡ്രോയിംഗ് ഫെസിലിറ്റി എന്ന നിലയിൽ കൺസോളിഡേറ്റഡ് സിങ്കിംഗ് ഫണ്ട് (CSF), ഗ്യാരണ്ടി റിഡംപ്ഷൻ ഫണ്ട് (GRF) തുടങ്ങിയവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ആദ്യ വായ്പ ലഭ്യമാകുക. ഇതിന് റിപ്പോ നിരക്കിനേക്കാൾ കുറഞ്ഞ പലിശയാണ്

ഈടാക്കുന്നത് (റിപോ നിരക്കിനേക്കാളും 1 മുതൽ 2 ശതമാനം കുറവ്).

2. രണ്ടാംഘട്ടം: ഈ പരിധി അവസാനിക്കുമ്പോൾ, റിപ്പോ നിരക്കിനോട് 1% കൂടി ചേർത്ത് വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസ് (WMA) എടുക്കേണ്ടി വരും. കേരളത്തിനുള്ള നിലവിലെ WMA പരിധി 2,308 കോടി രൂപയാണ്.

3. മൂന്നാംഘട്ടം: ഇതും തീർന്നു കഴിഞ്ഞാൽ, റിപ്പോ നിരക്കിനേക്കാൾ 2% അധിക പലിശയിൽ ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ് (OD) ആശ്രയിക്കുക മാത്രമാണ് അവസാന പോംവഴി.

2015 മുതൽ സംസ്ഥാനം എല്ലാ വർഷവും വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസുകൾ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. കോവിഡ്-19 പ്രതിസന്ധി കാലമായ 2020-ലും 2021-ലും യഥാക്രമം 234, 195 ദിവസങ്ങളിൽ WMA-യും 57, 35 ദിവസങ്ങളിൽ ഓവർഡ്രാഫ്റ്റും ഉപയോഗിച്ചു. 2022, 2023 വർഷങ്ങളിൽ നേരിയ പുരോഗതി കണ്ടെങ്കിലും 2024, 2025 വർഷങ്ങളിലെ സ്ഥിതി അങ്ങേയറ്റം ആശങ്കാജനകമാണ്. 2024-ൽ 125 ദിവസവും 2025-ൽ 262 ദിവസവും WMA ഉപയോഗിച്ചപ്പോൾ, ഈ വർഷങ്ങളിൽ യഥാക്രമം 67, 84 ദിവസങ്ങളിൽ സംസ്ഥാനം ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിലായിരുന്നു. ഇത്തരം ആർ.ബി.ഐ വായ്പകൾ സംസ്ഥാനത്തിന് വലിയ സാമ്പത്തിക ബാധ്യതയാണ് സൃഷ്ടിക്കുന്നത് (അധ്യായം 2).

ആർ.ബി.ഐ വായ്പകളെ ആശ്രയിക്കുന്നത് കുറയ്ക്കാൻ പ്രധാനമായും രണ്ട് വഴികളാണുള്ളത്. ഒന്ന്, പൊതുവിപണിയിൽ

നിന്നുള്ള വായ്പകൾ വഴി വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുക. എന്നാൽ, ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ അടവുകൾ എന്നിവയുൾപ്പെടെയുള്ള നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ ഭാരം പരിശോധിക്കുമ്പോൾ വിപണി വായ്പകൾ അപര്യാപ്തമാണെന്ന് വ്യക്തമാകും. ഓരോ വർഷവും എടുക്കുന്ന പൊതുവിപണി വായ്പകളേക്കാൾ കൂടുതലാണ് നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ എന്നത് പ്രതിസന്ധിയുടെ ആഴം കൂട്ടുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ പ്രധാന ഘടകമായ ജി.എസ്.ടി വരുമാനത്തിലും അടുത്തകാലത്തായി വലിയ ഇടിവാണുണ്ടായത്; ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൾ വളരെ താഴെയാണ് കേരളത്തിന്റെ നിലവിലെ പ്രകടനം. കേന്ദ്ര വിഹിതം, നികുതി വിഹിതം, റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ എന്നിവ 2023-24 വരെ ആശ്വാസം നൽകിയിരുന്നു. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ രണ്ട് വർഷത്തിനിടെ അവ ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞത് ട്രഷറി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് വലിയ തിരിച്ചടിയായി.

ചെലവുകളുടെ കാര്യമെടുത്താൽ, കൃത്യമായ സമയപരിധിയുള്ള നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ തന്നെ ആകെ വരുമാനത്തിന്റെ മുക്കാൽ ഭാഗവും കവർന്നെടുക്കുന്നു. ചെലവ് ചുരുക്കാനായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രധാന മാർഗം ജീവനക്കാരുടെയും പെൻഷൻകാരുടെയും ക്ഷാമബത്ത (DA/DR) നൽകാതെ മാറ്റിവെക്കുക എന്നതാണ്. പുതിയ സർക്കാരിന് വലിയൊരു തുക കുടിശ്ശികയായി നൽകാനുണ്ട്. നിയമപരമായി നൽകേണ്ടതും എന്നാൽ ഇതുവരെ കൊടുത്തുതീർത്തിട്ടില്ലാത്തതുമായ ഈ ബാധ്യതകളിൽ ശമ്പള കുടിശ്ശികയിനത്തിൽ 21,670 കോടി രൂപയും ക്ഷാമബത്ത കുടിശ്ശികയിനത്തിൽ 14,387 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു. കൂടാതെ ബിൽ ഡിസ്കൗണ്ടിംഗ് വഴി

ബാങ്കുകൾക്കും കരാറുകാർക്കുമായി നൽകാനുള്ളത് 3,431 കോടി രൂപയാണ്. ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ കണക്കുകൾ പ്രകാരം (അധ്യായം 2), മാറ്റിവെക്കപ്പെട്ട മറ്റ് ബാധ്യതകളും കൂടി ചേർക്കുമ്പോൾ ഇത് കുറഞ്ഞത് 48,733 കോടി രൂപ വരും. ഇത് കേരളം ഒരു വർഷം എടുക്കുന്ന മൊത്തം വായ്പാ തുകയ്ക്ക് തുല്യമാണ്!

ഒരു സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ വരുമാനത്തിന്റെയും ചെലവുകളുടെയും കണക്കുകൂട്ടലുകളാണ് ബജറ്റ്. ബജറ്റ് മാനുവൽ പ്രകാരം, ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളിൽ നിന്നും യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ (Actuals) വൻതോതിൽ വ്യതിചലിക്കുന്നത് 'അശാസ്ത്രീയമായ' (Defective) ബജറ്റിംഗിനെയാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. കേരളത്തിന് ദീർഘകാലമായി റവന്യൂ വരവ് ചെലവുകൾ സന്തുലിതമായി കൊണ്ടുപോകാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. കഴിഞ്ഞ പത്ത് വർഷമായി റവന്യൂ, ഫിസ്കൽ, പ്രൈമറി കമ്മികൾ വലിയ തോതിൽ വർദ്ധിക്കുന്ന പ്രവണത തുടരുകയാണ്. കമ്മി വലുതാണെന്ന് മാത്രമല്ല, ബജറ്റ് പ്രവചനങ്ങളും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും തമ്മിലുള്ള അന്തരവും വളരെ വലുതാണ് (അധ്യായം 3).

2019-20 സാമ്പത്തിക വർഷത്തോടെ റവന്യൂ കമ്മി ഇല്ലാതാക്കാനോ സന്തുലിതമാക്കാനോ കേരളത്തിന് കഴിയണമായിരുന്നു. എന്നാൽ കോവിഡ്-19 കാലം (2020-21) ഒഴികെ, സമീപകാലത്ത് ഓരോ വർഷവും ലക്ഷ്യമിട്ടതിനേക്കാൾ 1.5 മുതൽ 5 ശതമാന പോയന്റ് വരെ കൂടുതലാണ് യഥാർത്ഥ റവന്യൂ കമ്മി. ധനക്കമ്മിയുടെ കാര്യത്തിലും സ്ഥിതി സമാനമാണ്.

കടബാധ്യത 2020-21 ൽ മൊത്ത ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (GSDP) 40.3% എന്ന ഉയർന്ന നിലയിലെത്തിയിരുന്നു. പിന്നീട് ഇത് കുറഞ്ഞുവരുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ലക്ഷ്യമിട്ടതിലും ഒരു ശതമാന പോയന്റിലധികം ഉയർന്ന് 2025-26 ലെ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റ് പ്രകാരം (RE) 33.32% ആയി തുടരുകയാണ്.

ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടാകാനുള്ള പ്രധാന കാരണം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് വരുമാനത്തിലുണ്ടാകുന്ന (പ്രധാനമായും നികുതി വരുമാനത്തിൽ) കുറവാണ്. ഇത് ബജറ്റ് പ്രവചനത്തേക്കാൾ ഏകദേശം 10% താഴെയാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ആകെ ചെലവുകളുടെ 80 ശതമാനത്തോളം നിർബന്ധിത ചെലവുകളായതിനാൽ ചെലവുകളുടെ കാര്യത്തിൽ വലിയ വ്യതിയാനങ്ങൾ കാണാൻ കഴിയില്ല.

പദ്ധതി ചെലവുകളുടെ കാര്യത്തിലെ അസ്വസ്ഥജനകമായ വസ്തുത, യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളേക്കാൾ വളരെ കൂടുതലാണ് (7% മുതൽ 19% വരെ) എന്നതാണ്. ഇതൊരു സാമ്പത്തിക തന്ത്രത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്: യഥാർത്ഥ കണക്കുകളിൽ കിഫ്ബിയുടെയും ചില പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും ചെലവുകൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്, എന്നാൽ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളിൽ ഇവ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിരുന്നില്ല. ഇത്തരം അശാസ്ത്രീയമായ കണക്കുകൂട്ടലുകൾ ദുർബലമായ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിയെ കൂടുതൽ പ്രതിസന്ധിയിലാക്കുന്നു. ലഭ്യമായ സാമ്പത്തിക ഡാറ്റയുടെ വിശ്വാസ്യതയിലുള്ള കുറവ്,

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക യാഥാർത്ഥ്യത്തെക്കുറിച്ച് കൃത്യമായ വിലയിരുത്തൽ നടത്തുന്നതിനെ ദുഷ്കരമാക്കുന്നു.

നൂതന മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ വിപണിയിൽ നിന്ന് ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുന്നതിനായി 2016-ലാണ് കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് (KIIFB) നിലവിലെ രൂപത്തിൽ പുനഃസംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. 2024-25 ലെ സി.എ.ജി (C&AG) ഓഡിറ്റിന് ശേഷവും കിഫ്ബിയുടെ സ്വതന്ത്ര പദവി ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട സാഹചര്യത്തിലും മൂന്ന് പ്രധാന ചോദ്യങ്ങൾ പ്രസക്തമാകുന്നു:

1. കിഫ്ബി ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുകയും അതുവഴി സംസ്ഥാനത്തിന് സാമ്പത്തിക ലാഭമുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ?

2. അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനായി കൃത്യമായ മുൻഗണനാക്രമത്തിൽ പദ്ധതികൾ കാര്യക്ഷമമായി നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ടോ?

3. കിഫ്ബിയുടെ ഭരണ ഘടന സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ റൂൾസ് ഓഫ് ബിസിനസ്സിന്റെ ലംഘനമാണോ? (അധ്യായം 4).

നിലവിൽ കിഫ്ബിക്ക് ഏകദേശം 21,000 കോടി രൂപയുടെ വായ്പാ ബാധ്യതയുണ്ട്. ഇതിന്റെ തിരിച്ചടവ് ഭാരം സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ചുമലിലാണ്. ഏകദേശം 35,000 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന പദ്ധതികൾക്ക് ഇനിയും ഫണ്ട് കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്. കിഫ്ബിക്ക് തനതായ വരുമാന

സ്രോതസ്സുകളില്ലെന്നും, അത് എടുക്കുന്ന വായ്പകൾ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ കടമായി കണക്കാക്കുമെന്നുമുള്ള സി.എ.ജി-യുടെ വിലയിരുത്തൽ അർത്ഥമാക്കുന്നത്, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ ശേഷിയെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കാതെ ഒരു സ്വതന്ത്ര ഫണ്ട് ശേഖരണ ഏജൻസിയായി പ്രവർത്തിക്കാൻ കിഫ്ബിക്ക് കഴിയില്ല എന്നാണ്. മാത്രമല്ല, കിഫ്ബി ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുന്നതിന്റെ ചെലവ് സർക്കാർ നേരിട്ട് വായ്പയെടുക്കുന്നതിനേക്കാൾ 1 മുതൽ 1.5 ശതമാന പോയന്റ് വരെ കൂടുതലാണ്.

പദ്ധതികളുടെ വിതരണത്തിലും മുൻഗണനാക്രമത്തിലും കിഫ്ബിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഗൗരവകരമായ ചോദ്യങ്ങൾ ഉയർത്തുന്നു. മൊത്തം അംഗീകരിച്ച തുകയുടെ 20 ശതമാനത്തിലധികവും, അനുവദിച്ച ഫണ്ടിന്റെ 19 ശതമാനത്തിലധികവും ലഭിച്ചത് കണ്ണൂർ ജില്ലയ്ക്കാണ്. തിരുവനന്തപുരം (17%), എറണാകുളം (11%) എന്നീ ജില്ലകൾ കൂടി ചേരുമ്പോൾ മൊത്തം ഫണ്ടിന്റെ പകുതിയോളം ഈ മൂന്ന് ജില്ലകളിലായി ഒതുങ്ങുന്നു. മാനവ വികസന സൂചികകളോ സാമ്പത്തിക ആവശ്യകതകളോ ഈ അസന്തുലിതാവസ്ഥയ്ക്ക് ന്യായീകരണം നൽകുന്നില്ല. മറ്റൊരു സുപ്രധാന വിഷയം, 2016-ലെ നിയമപ്രകാരം കിഫ്ബി സി.ഇ.ഒ-യ്ക്ക് എക്സ്-ഒഫീഷ്യോ സെക്രട്ടറിയുടെ അധികാരങ്ങൾ നൽകിയതാണ്. സർക്കാർ സംവിധാനത്തിന് പുറത്തുള്ള ഒരാൾക്ക് സർക്കാരിന് വേണ്ടി സാമ്പത്തിക ചെലവുകൾക്ക് ഉത്തരവിടാൻ അധികാരം നൽകുന്നത് മികച്ച സാമ്പത്തിക മാനേജ്മെന്റിന്റെ ലക്ഷണമല്ല. 2025-ൽ മാത്രമാണ് ഈ ഘടനാപരമായ അപാകത പരിഹരിക്കപ്പെട്ടത്.

തീർച്ചയായും കിഫ്ബി ധീരമായ ഒരു സ്ഥാപനപരമായ നവീകരണമായിരുന്നു. കഴിഞ്ഞ ഒമ്പത് വർഷമായി മികച്ച സംഘടനാ ശേഷി കൈവരിക്കാനും, വൻകിട അടിസ്ഥാന സൗകര്യ പദ്ധതികൾക്ക് ഫണ്ട് നൽകാനും കിഫ്ബിക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങൾ അട്ടിമറിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. കിഫ്ബിയുടെ കടങ്ങൾ ഇപ്പോൾ സർക്കാരിന്റെ കടങ്ങളാണ്. ഫണ്ട് സമാഹരണ ചെലവ് സർക്കാരിന്റെ നേരിട്ടുള്ള വായ്പാ നിരക്കിനേക്കാൾ കൂടുതലാണ്. കൂടാതെ പദ്ധതി വിതരണത്തിൽ തന്ത്രപരമായ മുൻഗണനകളേക്കാൾ രാഷ്ട്രീയമാണ് പ്രതിഫലിക്കുന്നത്. നിലവിലെ രൂപത്തിൽ കിഫ്ബി തുടരണമോ എന്ന ചോദ്യത്തിന് സി.എ.ജി വ്യക്തമായ ഉത്തരം നൽകിക്കഴിഞ്ഞു. ബാധ്യതകൾ കൃത്യമായി നിറവേറ്റുക, കിഫ്ബിയുടെ സ്ഥാപനപരമായ മികവ് നിലനിർത്തുക, നിയമപരമായ ചട്ടക്കൂടുകളിൽ ഭേദഗതികൾ വരുത്തുക, കൂടാതെ ചെലവുകൾ സുതാര്യമായി കണക്കാക്കി വരും വർഷങ്ങളിൽ കൃത്യതയോടെ കൈകാര്യം ചെയ്യുക എന്നീ മാറ്റങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുക എന്നതാണ് ഇനി പ്രധാനമായിട്ടുള്ളത്.

ഇന്ത്യയിലെ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ (PSEs) ഉള്ളത് കേരളത്തിലാണ്. എന്നാൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മൊത്തം നിക്ഷേപത്തിന്റെ 86 ശതമാനവും കേവലം അഞ്ച് സ്ഥാപനങ്ങളിലായാണ് ഉള്ളത്. ഇവയുടെ സഞ്ചിത നഷ്ടം 2021-22 ലെ 31,571 കോടി രൂപയിൽ നിന്ന് 2024-25 ആയപ്പോഴേക്കും 78,851 കോടി രൂപയായി കുതിച്ചുയർന്നു. 2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ ആകെ നഷ്ടത്തിന്റെ 72 ശതമാനവും KSRTC, KSSPL, KWA എന്നീ

സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വകയായിരുന്നു. സർക്കാർ വലിയ നിക്ഷേപമാണ് ഈ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. തുടർച്ചയായ സാമ്പത്തിക നഷ്ടം ഇവയുടെ അറ്റമൂല്യം (Net worth) ഇടിയാൻ കാരണമാവുകയും ഇവ പൂർണ്ണമായും ബജറ്റ് വിഹിതത്തെ ആശ്രയിച്ച് മാത്രം നിലനിൽക്കുന്ന അവസ്ഥയിലാവുകയും ചെയ്തു.

അവശ്യ പൊതുസേവനങ്ങൾ സമൂഹത്തിലെ പാവപ്പെട്ടവർക്ക് പ്രാപ്യവും താങ്ങാനാവുന്നതുമായി തുടരണമെന്ന് കമ്മിറ്റി ശുപാർശ ചെയ്യുന്നു. എങ്കിലും, സ്ഥാപനങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമതയില്ലായ്മയും സാമ്പത്തിക ദുർവിനിയോഗവും മറച്ചുവെക്കാനുള്ള ഒരു ഉപകരണമായി സാമൂഹിക പ്രതിബദ്ധതയെ മാറ്റരുത്. ഉൽപ്പാദനാധിഷ്ഠിത സബ്സിഡികളിൽ (Production-based subsidies) നിന്ന് ഉപഭോഗാധിഷ്ഠിത സബ്സിഡികളിലേക്ക് (Consumption-based subsidies) മാറുന്നത് ഒരു പരിഹാരമാണ്. കൂടാതെ, സർക്കാരിനുള്ള വരുമാനം കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ടിലേക്ക് കൃത്യമായി എത്തിച്ചേരണമെന്ന അടിസ്ഥാന തത്വം പാലിക്കപ്പെടണം. അതിനാൽ കെ.എസ്.ഇ.ബി (KSEB) വൈദ്യുതി തീരുവ സർക്കാരിലേക്ക് അടയ്ക്കാതെ പിടിച്ചുവെക്കാൻ പാടില്ല.

കേരള സ്റ്റേറ്റ് ബിവറേജസ് കോർപ്പറേഷൻ തങ്ങളുടെ ലാഭവിഹിതത്തിൽ നിന്നും വലിയൊരു തുക നികുതിയായി നൽകുന്നുണ്ടെന്ന് കമ്മിറ്റി നിരീക്ഷിച്ചു. അതേസമയം, അവശ്യസാധനങ്ങൾ സബ്സിഡി നിരക്കിൽ നൽകുന്നതിലൂടെ കേരള സിവിൽ സപ്ലൈസ് കോർപ്പറേഷൻ (Supplyco) വലിയ

വാർഷിക നഷ്ടം നേരിടുന്നു. മദ്യ വിതരണത്തിനും സിവിൽ സപ്ലൈസിനുമായി പ്രത്യേക ഡിവിഷനുകളുള്ള ഒരൊറ്റ കോർപ്പറേഷനായി ഈ രണ്ട് സ്ഥാപനങ്ങളെയും ലയിപ്പിക്കുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കും. ഇങ്ങനെ ചെയ്താൽ സിവിൽ സപ്ലൈസ് വിഭാഗത്തിനുണ്ടാകുന്ന നഷ്ടം ബിവറേജസ് വിഭാഗത്തിന്റെ ലാഭത്തിൽ നിന്ന് നികത്താനും, അതുവഴി സർക്കാരിന്റെ വലിയൊരു നികുതി ബാധ്യത ഒഴിവാക്കാനും സാധിക്കുമെന്ന് കമ്മിറ്റി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. തന്ത്രപ്രധാനമല്ലാത്ത (Non-strategic) മറ്റ് പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഓഹരി വിറ്റഴിക്കൽ, സ്വകാര്യവൽക്കരണം അല്ലെങ്കിൽ അടച്ചുപൂട്ടൽ എന്നിവയ്ക്ക് വിധേയമാക്കാവുന്നതാണ് (അധ്യായം 5).

കടുത്ത ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദത്തിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വികസന ചെലവുകളിലാണ് പ്രതിഫലിക്കുന്നത്. പദ്ധതി ചെലവുകൾ (Plan expenditure) നാമമാത്രമായി സ്തംഭിച്ചു നിൽക്കുകയാണ്; ഒപ്പം ആകെ ചെലവിലെ വിഹിതം സ്ഥിരമായി കുറഞ്ഞ് 2025-26 ലെ പുതുക്കിയ കണക്കുകൾ (RE) പ്രകാരം 18 ശതമാനത്തിന് താഴെയെത്തുകയും ചെയ്തു. പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ ഈ വെട്ടിക്കുറവ് ജനസംഖ്യയിലെ പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങളെയാണ് ഏറ്റവും കടുത്ത രീതിയിൽ ബാധിച്ചത്. മൊത്തം പദ്ധതി ചെലവിൽ പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, ഒ.ബി.സി, ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനായുള്ള പദ്ധതി ചെലവ് വിഹിതം 2017-18 ലെ 9.24 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 (RE) ആയപ്പോഴേക്കും 3.85 ശതമാനമായി ഇടിഞ്ഞു.

സാമൂഹിക സേവനങ്ങൾ (Social services), തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള പ്ലാൻ അസിസ്റ്റൻസ് (Plan assistance) എന്നീ മേഖലകളിലാണ് ഏറ്റവും വ്യവസ്ഥാപിതമായ വകയിരുത്തൽ കുറവ് നേരിട്ടത്. കൃഷിയും അനുബന്ധ മേഖലകളും, വിദ്യാഭ്യാസം എന്നിവയും ചെലവഴിക്കലിൽ സമാനമായ ഇടിവ് നേരിട്ടിട്ടുണ്ട്. സാമൂഹിക മാറ്റത്തിനും വിഭവങ്ങളുടെ നീതിയുക്തമായ വിതരണത്തിനുമുള്ള (Distributive justice) ഒരു ഉപകരണമായാണ് കേരളത്തിൽ ആസൂത്രണം വിഭാവനം ചെയ്തിരുന്നത്. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ ഒരു ദശാബ്ദമായുള്ള ഈ സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കം കേരളം ദീർഘകാലമായി കാത്തുസൂക്ഷിച്ച ഇത്തരം ലക്ഷ്യങ്ങളെയും സവിശേഷതകളെയും മങ്ങലേൽപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

പബ്ലിക് ഡൊമെയ്നിലുള്ള ലഭ്യമായ കണക്കുകളും, വിരമിച്ചവരും നിലവിൽ സേവനമനുഷ്ഠിക്കുന്നവരുമായ ഉദ്യോഗസ്ഥരിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച വിലപ്പെട്ട നിർദ്ദേശങ്ങളും അടിസ്ഥാനമാക്കി, അഞ്ച് അധ്യായങ്ങളിലായി നടത്തിയ വിശകലനങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിലാണ് കമ്മിറ്റി ശുപാർശകൾ തയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്നത്.

അടിയന്തരമായി പരിഹരിക്കേണ്ട ഹ്രസ്വകാല പ്രശ്നങ്ങളെക്കുറിച്ച് നിരവധി ശുപാർശകൾ നൽകിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ദീർഘകാലാടിസ്ഥാനത്തിൽ കേവലം 'ചെലവുചുരുക്കൽ' കൊണ്ട് മാത്രം സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധി മറികടക്കുന്നതിന് പരിമിതികളുണ്ടെന്ന് കമ്മിറ്റി ഉറച്ചുവിശ്വസിക്കുന്നു. സാമ്പത്തിക വളർച്ച, നിക്ഷേപം, തൊഴിൽ എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുക

എന്നതാണ് ഇതിനുള്ള ശാശ്വത പരിഹാരം. സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് മതിയായ വിഭവങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ, സ്വകാര്യ-സഹകരണ നിക്ഷേപങ്ങളെ ദൃഢനിശ്ചയത്തോടെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും, ബജറ്റിന് പുറത്തുള്ള വായ്പാ പരിധികളിൽ ഉൾപ്പെടാത്ത തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴി വിപണിയിൽ നിന്ന് ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുകയുമാണ് പ്രതിവിധി.

ഭാവിയിൽ പുതുതായി ഉയർന്നുവരുന്ന ഏത് മേഖലയുടെ വളർച്ചയും തടസ്സമില്ലാത്ത വൈദ്യുതി ലഭ്യതയെ ആശ്രയിച്ചാണിരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ വൈദ്യുതി മേഖല സ്വകാര്യ നിക്ഷേപത്തിനായി തുറന്നുകൊടുക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഭൂപരിഷ്കരണ നിയമങ്ങളായാലും തൊഴിൽ നിയമങ്ങളായാലും സ്ഥാപിത നടപടിക്രമങ്ങളായാലും, അവ കാലോചിതമായി പുനഃക്രമീകരിക്കുകയും വ്യാവസായിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിൽ പ്രത്യേക ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുകയും വേണം. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ നിർബന്ധിത ചുമതലകൾ നിർവ്വഹിക്കുന്നതിനപ്പുറം വ്യവസായ സംരംഭങ്ങളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിൽ കൂടുതൽ സജീവമായ പങ്ക് വഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

വിശദമായ ശുപാർശകൾ അധ്യായം 7-ൽ നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

അധ്യായം 1: എന്തുകൊണ്ട് ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണം

1.1 കേരളം ഒരു വഴിത്തിരിവിൽ: ധനകാര്യ സുതാര്യത, ഉത്തരവാദിത്തം, പരിഷ്കരണം എന്നിവയുടെ പ്രസക്തി

ഇന്ത്യയുടെ വികസന ചരിത്രത്തിൽ കേരളത്തിന് എക്കാലത്തും സവിശേഷമായ സ്ഥാനമുണ്ട്. സാക്ഷരത, പൊതുജനാരോഗ്യം, സാമൂഹിക സമത്വം, മാനവവികസനം എന്നിവയിൽ സംസ്ഥാനം കൈവരിച്ച നേട്ടങ്ങൾ ലോകമെമ്പാടുമുള്ള നയരൂപീകരണ വിദഗ്ദ്ധരുടെയും ഗവേഷകരുടെയും പ്രശംസ പിടിച്ചുപറ്റിയിട്ടുള്ളതാണ്. സാമൂഹിക നീതിയോടുകൂടിയ വികസനം എന്ന 'കേരള മാതൃക' (Kerala Model), വലിയ സാമ്പത്തിക സമൃദ്ധി കൈവരുന്നത് വരെ കാത്തുനിൽക്കാതെ തന്നെ ഒരു സംസ്ഥാനത്തിന് ജനക്ഷേമം ഉറപ്പാക്കാൻ കഴിയുമെന്നതിന്റെ തെളിവായി ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെടുന്നു.

2026 മേയിലെ തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ ശക്തമായ ജനവിധിയോടെയാണ് പുതിയ സർക്കാർ അധികാരമേറ്റിരിക്കുന്നത്. കേരളത്തിലെ ജനങ്ങൾ വോട്ട് ചെയ്തത് കേവലം ഒരു ഭരണമാറ്റത്തിന് വേണ്ടി മാത്രമല്ല, മറിച്ച് തങ്ങളുടെ അഭിലാഷങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്ന ഒരു ഭാവിക്ക് വേണ്ടിയാണ്. പുതിയ തലമുറയിലെ മലയാളികൾ വെറും ആനുകൂല്യങ്ങൾക്കും (Doles) അപ്പുറമുള്ള കാര്യങ്ങളാണ് ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. അവർ സ്വന്തം നാട്ടിൽ മികച്ച സാമ്പത്തിക

അവസരങ്ങളും ഗുണനിലവാരമുള്ള തൊഴിലും ലോകോത്തര പൊതുസേവനങ്ങളും പ്രതീക്ഷിക്കുന്നതോടൊപ്പം തങ്ങളുടെ ഭാവി പണയപ്പെടുത്താതെ വാഗ്ദാനങ്ങൾ പാലിക്കാൻ ശേഷിയുള്ള ഒരു ഭരണസംവിധാനത്തെയും അവർ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

എന്നിരുന്നാലും, മതിയായ സാമ്പത്തിക പിന്തുണയില്ലാതെ സർക്കാരിന്റെ ഒരു നയപരമായ നടപടിയും പൂർണ്ണതയിലെത്തിക്കാൻ കഴിയില്ല. എത്ര തന്നെ സദ്ദുദ്ദേശ്യത്തോടെയുള്ളതാണെങ്കിലും, സ്വന്തം ധനസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായ ധാരണയില്ലാത്ത ഒരു പുതിയ സർക്കാരിന് എവിടെ നിക്ഷേപിക്കണം, പരിഷ്കരിക്കണം എങ്ങനെയാവണം, അല്ലെങ്കിൽ പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ടവരെ എങ്ങനെ സംരക്ഷിക്കണം എന്നതിനെക്കുറിച്ച് ശരിയായ തീരുമാനങ്ങൾ എടുക്കാൻ കഴിയില്ല. ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണത്തിൻറെ കൃത്യമായ ലക്ഷ്യവും അതു തന്നെയാണ്.

ജനവിധി എന്നത് ഒരു വാഗ്ദാനമാണ്. ഇത് പാലിക്കാനുള്ള മാർഗമാണ് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി. അതുകൊണ്ട് തന്നെ, വാഗ്ദാനങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതിനുള്ള അടിസ്ഥാനമാണ് ധനസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചുള്ള സത്യസന്ധമായ ഈ വിലയിരുത്തൽ. ഇതാണ് ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണത്തിൻറെ യുക്തി.

1.2 കേരളം ഇപ്പോൾ എത്തിനിൽക്കുന്ന സവിശേഷ സാഹചര്യം

പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ട് കിടക്കുന്ന നാല് യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ കേരളത്തിന്റെ ധനകാര്യ സ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചുള്ള തുറന്നും യാഥാർത്ഥ്യാധിഷ്ഠിതവുമായ വിലയിരുത്തലിനെ വെറും ഉപകാരപ്രദമെന്നതിലപ്പുറം അടിയന്തിര പ്രാധാന്യമുള്ള ഒന്നാക്കി മാറ്റുന്നു.

1.2.1 ഉയർന്ന പ്രതീക്ഷകളുള്ള ഒരു പുതിയ തലമുറ

കേരളത്തിലെ ജനത ഇന്ത്യയിൽ തന്നെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ വിദ്യാഭ്യാസമുള്ളവരാണ്. എങ്കിലും സാമ്പത്തിക പുരോഗതിയുടെ കാര്യത്തിൽ സംസ്ഥാനം നേരിടുന്ന വിരോധാഭാസം (Paradox of Prosperity) ഔദ്യോഗിക കണക്കുകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. 2023-24 ലെ പി.എൽ.എഫ്.എസ് (PLFS) വാർഷിക റിപ്പോർട്ട് (പട്ടിക 24) പ്രകാരം, കേരളത്തിൽ ഹയർ സെക്കൻഡറി വിദ്യാഭ്യാസമുള്ള സ്ത്രീകൾക്കിടയിലെ തൊഴിലില്ലായ്മ നിരക്ക് 20.7% ആണ്. ഇതേ വിഭാഗത്തിന്റെ ദേശീയ ശരാശരിയായ 4.5 ശതമാനവുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ഇത് ഏകദേശം അഞ്ചിരട്ടിയാണ്. അതുപോലെ ഹയർ സെക്കൻഡറി വിദ്യാഭ്യാസമുള്ള മുഴുവൻ പേരുടെയും തൊഴിലില്ലായ്മ നിരക്ക് കേരളത്തിൽ 10.9% ആണ്; ദേശീയ ശരാശരി 3.2% മാത്രമായിരിക്കുമ്പോഴാണിത്. കൂടാതെ വിദ്യാഭ്യാസ യോഗ്യത കണക്കിലെടുക്കാതെ, 15 വയസ്സിന് മുകളിലുള്ള എല്ലാ സ്ത്രീകളെയുമെടുത്താൽ, കേരളത്തിലെ തൊഴിലില്ലായ്മ

നിരക്ക് 11.6% ആണ്. ഇത് ദേശീയ നിരക്കിന്റെ മൂന്നിരട്ടിയിലധികമാണ്.

ഇത് ആഴത്തിലുള്ള ഒരു വിരോധാഭാസത്തിലേക്ക് വിരൽ ചൂണ്ടുന്നു: കേരളത്തിൽ സ്ത്രീകൾ കൂടുതൽ വിദ്യാഭ്യാസം നേടുംതോറും അവൾക്ക് സ്വന്തം നാട്ടിൽ ജോലി ലഭിക്കാനുള്ള സാധ്യത കുറയുന്നു. മനുഷ്യവിഭവശേഷിയിൽ നിക്ഷേപം നടത്തുകയും, എന്നാൽ തൊഴിൽ നൽകാൻ കഴിയാതെ അവരെ വിദേശത്തേക്ക് പോകാൻ വിടുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു സംസ്ഥാനമായി കേരളം മാറിയിരിക്കുന്നു. 22 ലക്ഷത്തിലധികം മലയാളികളാണ് വിദേശത്ത് ജീവിക്കുകയും ജോലി ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നത്. ഇത് സംസ്ഥാനത്ത് രൂപപ്പെടുന്ന കഴിവുകളുടെ തെളിവായിരിക്കുമ്പോഴും, നാട്ടിൽ ആവശ്യത്തിന് അവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിലുള്ള പരാജയത്തെക്കൂടിയാണ് കാണിക്കുന്നത്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അറ്റ ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (NSDP) 23.2% എന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്ന പ്രവാസിപ്പണം (Remittances) കുടുംബങ്ങളുടെ ഉപഭോഗത്തെ നിലനിർത്തുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അത് ഒരിക്കലും ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ ഒരു ആഭ്യന്തര സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് പകരമാവില്ല.

രാഷ്ട്രീയ കൂറുകൾക്കപ്പുറം സാമ്പത്തികമായ ആശങ്കകൾ കൂടി നിറഞ്ഞതായിരുന്നു 2026-ലെ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് രംഗം. മുൻതലമുറകളേക്കാൾ ഉയർന്ന വിദ്യാഭ്യാസം നേടിയിട്ടും കടുത്ത തൊഴിലില്ലായ്മ നേരിടുന്ന ഒരു പുതിയ തലമുറയുടെ വ്യക്തമായ ജനവിധിയാണ് പുതിയ സർക്കാരിന് ലഭിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഈ

തലമുറ വെറും ക്ഷേമപദ്ധതികൾ കൊണ്ട് മാത്രം തൃപ്തിപ്പെടില്ല; തങ്ങളുടെ അഭിലാഷങ്ങൾ സഫലമാക്കാൻ പ്രാപ്തിയുള്ള ഒരു സംസ്ഥാന ഭരണസംവിധാനമാണ് അവർ ആവശ്യപ്പെടുന്നത്.

1.2.2 ഘടനാപരമായ സമ്മർദ്ദത്തിലായ ധനസ്ഥിതി

കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക നേട്ടങ്ങൾക്ക് പിന്നിൽ ഗുരുതരവും വർദ്ധിച്ചുവരുന്നതുമായ ഘടനാപരമായ ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദമുണ്ട്. താഴെ പറയുന്ന സൂചകങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കുക:

Table 1.1: Fiscal Profile of Kerala in a comparative perspective

Outstanding liabilities (2025-26 BE)	Committed expenditure (2024-25)	Developmen t Expenditure (2024-25, RE)	Capital Expenditure (2025-26, BE)	Interest Payment (2025-26, BE)
₹5.07 lakh crore (35.5% of GSDP)	77.6% of revenue receipts (Actuals) for Kerala	39.9% of aggregate disbursement	1.34% of GSDP	20.9% of Revenue receipts
National average:29.2 % BE Major states: 28.81% BE	National average: 46.1% RE	National average: 63.5% RE	National average: 3.2% BE Major states: 3.01% BE	National average: 12.2% BE Major states: 12.36 % BE

Source: Reserve Bank of India, State Finances: A Study of Budgets of 2025-26

മുകളിലെ പട്ടികയിലെ അഞ്ച് സൂചകങ്ങളും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി വ്യക്തമാക്കുന്നു. അവ താഴെ വിശദീകരിക്കുന്നു:

ബാധ്യതകളെക്കുറിച്ച് : 2025-26 ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ് (BE) പ്രകാരം കേരളത്തിന്റെ കുടിശ്ശിക ബാധ്യതകൾ ₹5.07 ലക്ഷം കോടിയാണ്. ഇത് സംസ്ഥാന മൊത്ത ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (GSDP) 35.5 ശതമാനമാണ്. ദേശീയ

ശരാശരിയായ 28.81 ശതമാനത്തേക്കാളും ജനറൽ കാറ്റഗറി സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയായ 28.81 ശതമാനത്തേക്കാളും ഇത് വളരെ കൂടുതലാണ്. സി.എ.ജിയുടെ (CAG) 2023-24 ലെ സ്റ്റേറ്റ് ഫിനാൻസ് ഓഡിറ്റ് റിപ്പോർട്ട് പ്രകാരം ബജറ്റിന് പുറത്തുള്ള വായ്പകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള മൊത്തം ബാധ്യതകൾ 2019-20 നും 2023-24 നും ഇടയിൽ 11.61% വാർഷിക വളർച്ചാ നിരക്കിലാണ് ഉയർന്നത്. ഇതേ കാലയളവിൽ ബാധ്യത-GSDP അനുപാതം 34.38 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 37.84 ശതമാനമായി വർദ്ധിച്ചു.

- **നിർബന്ധിത ചെലവുകളെക്കുറിച്ച്** : 2024-25 ൽ ശമ്പളം (₹39,904 കോടി), പെൻഷൻ (₹27,885 കോടി), പലിശ അടവ് (₹29,138 കോടി) എന്നിവയുൾപ്പെടുന്ന കേരളത്തിന്റെ നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ ആകെ ₹96,927 കോടിയായിരുന്നു. ഇത് ആകെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 77.6 ശതമാനവും കവർന്നു. 2025-26 ലെ പുതുക്കിയ കണക്കുകളിൽ (RE) ഇത് 77% ആയിരിക്കുമെന്നാണ് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത്. ദേശീയ ശരാശരി 46.1 ശതമാനമായിരിക്കുമ്പോൾ, കേരളത്തിന്റെ നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ ഭാരം സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളേക്കാൾ ഒന്നര ഇരട്ടിയിലധികമാണ്. ഇത് സ്കൂളുകൾ, ആശുപത്രികൾ, റോഡുകൾ, ക്ഷേമപദ്ധതികൾ, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള സഹായം എന്നിവയ്ക്കായി നാലിൽ ഒരു രൂപ മാത്രം ബാക്കിവെക്കുന്ന അവസ്ഥയുണ്ടാക്കുന്നു.

- **വികസന ചെലവുകളെക്കുറിച്ച് :** ഉയർന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ സ്വാഭാവിക അനന്തരഫലം വികസന ചെലവുകളിലെ കുറവാണ്. 2024-25 ലെ ആകെ ചെലവഴിക്കലിന്റെ 39.9 ശതമാനം മാത്രമാണ് വികസന ചെലവുകൾക്കായി മാറ്റിവെച്ചത്. ഇത് ദേശീയ ശരാശരിയായ 63.5 ശതമാനത്തിന്റെ മൂന്നിൽ രണ്ട് ഭാഗം മാത്രമാണ്. ഇതാണ് ധനപ്രതിസന്ധിയുടെ മാനുഷികമായ വില - ഇത് സ്ഥിതി വിവര കണക്കിലുള്ള ഒരു വ്യതിയാനം മാത്രമല്ല, മറിച്ച് ജനങ്ങളുടെ ഭാവിക്കായി നിക്ഷേപിക്കാനുള്ള സർക്കാരിന്റെ ശേഷിയെ പരിമിതപ്പെടുത്തുന്ന ഘടകമാണ്.

- **മൂലധന ചെലവുകളെക്കുറിച്ച് :** വികസന ചെലവുകൾ ചുരുക്കുന്നത് ഏറ്റവും കൂടുതൽ ബാധിക്കുന്നത് റോഡുകൾ, വിദ്യാലയങ്ങൾ, ആശുപത്രികൾ, ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ മറ്റ് അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ എന്നിവ നിർമ്മിക്കുന്നതിനുള്ള മൂലധന നിക്ഷേപങ്ങളെയാണ്. 2025-26 ൽ GSDP-യുടെ 1.3% മാത്രമാണ് കേരളത്തിന്റെ മൂലധന ചെലവ്. ഇത് പൊതുവിഭാഗം സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയായ 3.01 ശതമാനത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നിൽ താഴെയും ദേശീയ ശരാശരിയായ 3.2 ശതമാനത്തിന്റെ പകുതിയിൽ താഴെയുമാണ്. ഇന്ന് മൂലധന രൂപീകരണത്തിൽ ആവശ്യത്തിന് നിക്ഷേപം നടത്താത്ത ഒരു സംസ്ഥാനം തങ്ങളുടെ നാളത്തെ വരുമാന വളർച്ചയെയാണ്

തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നത്. കൃത്യമായ ലക്ഷ്യത്തോടെയുള്ള മൂലധന ചെലവുകൾ സാമ്പത്തിക പ്രവർത്തനങ്ങളും തൊഴിലവസരങ്ങളും സൃഷ്ടിക്കുകയും, വായ്പകൾ തിരിച്ചടയ്ക്കാനുള്ള നികുതി വരുമാനം ഭാവിയിൽ ലഭ്യമാക്കുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ, കേരളത്തിന്റെ തുടർച്ചയായ റവന്യൂ കമ്മി വ്യക്തമാക്കുന്നത് പോലെ, വായ്പയെടുക്കുന്ന പണം ദൈനംദിന ഉപഭോഗങ്ങൾക്കായി ഉപയോഗിക്കുമ്പോൾ ഉൽപ്പാദനക്ഷമത വർദ്ധിക്കാതെ കടബാധ്യതകൾ മാത്രം കുന്നുകൂടുന്നു.

- **പലിശ അടവുകളെക്കുറിച്ച് :** 2025-26 ൽ കേരളത്തിന്റെ പലിശ ബാധ്യത റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 20.9 ശതമാനമാണ്. ഇത് ജനറൽ കാറ്റഗറി സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ (12.36%) ഇരട്ടിയിലധികവും ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൾ (12.2%) ഏകദേശം ഇരട്ടിയുമാണ്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആകെ റവന്യൂ ചെലവിന്റെ അഞ്ചിൽ ഒരു രൂപയിലധികം മുൻകാല കടങ്ങളുടെ പലിശ നൽകാനാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നത്; പൊതുസേവനങ്ങൾക്കോ വികസനങ്ങൾക്കോ വേണ്ടി ഒരു രൂപ പോലും ചെലവഴിക്കുന്നതിന് മുൻപാണിത്. ഈ പ്രശ്നത്തിന്റെ ഗുരുതരാവസ്ഥ അതിന്റെ വലുപ്പത്തിൽ മാത്രമല്ല; അതിന് സ്വയം ആവർത്തിക്കുന്ന സ്വഭാവവുമുണ്ട് എന്നതിലുമാണ്. ഉയർന്ന പലിശ ബാധ്യതകൾ ധനകാര്യത്തിലെ വഴക്കം കുറയ്ക്കുകയും

> വികസന-മൂലധന ചെലവുകൾ ചുരുക്കാൻ നിർബന്ധിതമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇത് ദൈനംദിന ആവശ്യങ്ങൾക്കായി വീണ്ടും കടമെടുക്കാൻ സംസ്ഥാനം നിർബന്ധിക്കപ്പെടുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ, കടം തിരിച്ചടവ് തന്നെ ഭാവിയിലെ കടബാധ്യതകളുടെ പ്രധാന ചാലകശക്തിയായി മാറുന്നു.

വായ്പയുടെ അളവിനേക്കാൾ ആശങ്കാജനകമായ പ്രവണത അത് നിറവേറ്റുന്ന ആവശ്യങ്ങളാണ്. 2023-24 ലെ സി.എ.ജി (CAG) റിപ്പോർട്ട് പ്രകാരം ഇക്കാലയളവിൽ എടുത്ത വായ്പകളുടെ 5.18% മാത്രമാണ് മൂലധന രൂപീകരണത്തിനായി വിനിയോഗിച്ചത്. സിംഹഭാഗവും ദൈനംദിന ഉപഭോഗ ചെലവുകൾക്കും, റവന്യൂ കമ്മി നികത്തുന്നതിനും, നിലവിലുള്ള കടങ്ങൾ തിരിച്ചടയ്ക്കുന്നതിനുമാണ് ഉപയോഗിച്ചത്.

കടബാധ്യതയുടെ സുസ്ഥിരത വിലയിരുത്തുന്നതിൽ ഈ വിവരം വളരെ പ്രധാനമാണ്. വായ്പയെടുക്കുന്ന വിഭവങ്ങൾ ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ നിക്ഷേപങ്ങൾക്കായി ഉപയോഗിക്കുമെന്നും, അത് ഭാവിയിൽ കടം വീട്ടാനാവശ്യമായ വരുമാനം സൃഷ്ടിക്കുമെന്നുമാണ് സാമ്പത്തിക ശാസ്ത്രം അനുമാനിക്കുന്നത്. സാമ്പത്തിക വളർച്ചാ നിരക്ക് പലിശ നിരക്കിനേക്കാൾ കൂടുതലാണെങ്കിൽ ഉയർന്ന കടബാധ്യതയും സുസ്ഥിരമായി കൊണ്ടുപോകാൻ ഇതിലൂടെ സാധിക്കും. എന്നാൽ കേരളത്തിന്റെ സമീപകാല ധനകാര്യ രീതികൾ ഇതിൽ നിന്നും തികച്ചും വ്യത്യസ്തമാണ്. വായ്പകൾ ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ ആസ്തികൾക്കോ വിജ്ഞാന

രൂപീകരണത്തിനോ ഉപയോഗിക്കാതെ നിർബന്ധിത ചെലവുകൾക്കും റവന്യൂ കമ്മി നികത്താനും ഉപയോഗിക്കുമ്പോൾ, കടത്തിന്റെ വളർച്ചാ ശേഷി ദുർബലപ്പെടുന്നു. ഇത് ധനസ്ഥിതിയെ കൂടുതൽ ദുർബലമാക്കുകയും ദീർഘകാല വരുമാന അടിത്തറ വർദ്ധിക്കാതെ പലിശ ബാധ്യതകൾ മാത്രം ഉയരുന്ന അവസ്ഥയുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

1.2.3 സമാന്തര ധനകാര്യ അധികാരം: കിഫ്ബി (KIIFB) ഉയർത്തുന്ന പ്രതിസന്ധി

ഇന്ത്യയിലെ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളിലൊന്നും കാണാത്ത വിധം, സാധാരണ ബജറ്റ് ചട്ടക്കൂടുകൾക്ക് പുറത്ത് സ്വയംഭരണ വായ്പാ സ്ഥാപനമായി കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് (KIIFB) രൂപീകരിച്ചത് കേരളത്തിന്റെ ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദത്തിന്റെ ആഴം കൂട്ടിയിട്ടുണ്ട്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അറ്റ വായ്പാ പരിധിയെ (Net Borrowing Ceiling) മറികടന്ന് അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം വേഗത്തിലാക്കാൻ സ്ഥാപിതമായ കിഫ്ബി, യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒരു സമാന്തര ധനകാര്യ അധികാര കേന്ദ്രമായി മാറുകയാണ് ചെയ്തത്. സ്വന്തമായി വായ്പാ പദ്ധതികളും പദ്ധതി നിർവ്വഹണവും കടബാധ്യതകളുമുള്ള ഒരു സമാന്തര സർക്കാർ സംവിധാനമായി ഇത് മാറി. എന്നാൽ ബജറ്റിനുള്ളതുപോലെയുള്ള വരുമാന സ്രോതസ്സുകളോ, നിയമസഭയോടുള്ള ഉത്തരവാദിത്തമോ, നിയമനിർമ്മാണ മേൽനോട്ടമോ, ചെലവ് നിയന്ത്രണങ്ങളോ ഇതിനില്ല.

ധനകാര്യ മാനേജ്മെന്റിൽ ഇത് ഗുരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഒന്നാമതായി, കിഫ്ബിയുടെ വായ്പകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഔദ്യോഗിക കമ്മിക്കണക്കിൽ ഉൾപ്പെടാത്തതിനാൽ സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കം കുറയുന്നു. രണ്ടാമതായി കിഫ്ബിയുടെ കടം തിരിച്ചടവ് ബാധ്യതകൾ ആത്യന്തികമായി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് വരുമാന സ്രോതസ്സുകളുമായി (പെട്രോളിയം സെസ്സ്, മോട്ടോർ വാഹന നികുതി) ബന്ധിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ഇതിലുണ്ടാകുന്ന ഏത് കുറവും ട്രഷറിയെ ബാധിക്കും. ഈ റവന്യൂ വരുമാനങ്ങൾ കിഫ്ബിയിലേക്ക് മാറുന്നത് റവന്യൂ-ധനക്കമ്മികളിൽ വലിയ പ്രതിഫലനമുണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ധനകാര്യ വകുപ്പിന് കിഫ്ബിയുടെ വായ്പാ തീരുമാനങ്ങളിലോ ചെലവുകളിലോ പൂർണ്ണ നിയന്ത്രണമില്ലെങ്കിലും, ബാധ്യതകൾ വരുമ്പോൾ അത് വഹിക്കേണ്ടി വരുന്നു. മൂന്നാമതായി കിഫ്ബിയുടെ വായ്പകളെ ഔദ്യോഗിക ബജറ്റിൽ നിന്ന് ഒഴിവാക്കുന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ ബാധ്യതകളുടെ അപൂർണ്ണമായ ചിത്രം മാത്രമേ നൽകൂ. ഇത് നിയമസഭയെയും പൊതുജനങ്ങളെയും വായ്പാ വിപണിയെയും തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കുന്നതാണ്. കിഫ്ബിയുടെ സാമ്പത്തിക നിലയെക്കുറിച്ചും പദ്ധതി നിർവ്വഹണത്തെക്കുറിച്ചുമുള്ള വിശദമായ വിവരങ്ങൾ നാലാം അധ്യായത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

1.2.4 ബജറ്റിന്മേലുള്ള ഭാരിച്ച ചുമട്: പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ബാധ്യത

കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ (PSUs) സംസ്ഥാന ധനസ്ഥിതിക്ക് മറ്റൊരു വലിയ ബാധ്യതയായി

മാറിയിരിക്കുകയാണ്. ഇത് പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ സ്വയം വരുത്തിവച്ചതും യഥാകാലങ്ങളിൽ നവീകരണം നടത്താതിരുന്നതും കാരണമാണ്. ഉൽപ്പാദനം, ഗതാഗതം, പ്ലാന്റേഷൻ, ധനകാര്യം, സാമൂഹിക സേവനങ്ങൾ എന്നീ മേഖലകളിലായി നൂറിലധികം പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തുണ്ട്. ഇവയിൽ ഭൂരിഭാഗവും പതിറ്റാണ്ടുകളായി തുടർച്ചയായി നഷ്ടത്തിലാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. സർക്കാരിന്റെ നിക്ഷേപത്തിന്മേൽ ലാഭവിഹിതം നൽകുന്നതിന് പകരം, ഈ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ അറ്റമൂല്യം ഇടിയുകയും പലതും വലിയ സാമ്പത്തിക ബാധ്യതയിലാവുകയും ചെയ്തു. ലാഭവിഹിതം, ഓഹരി നിക്ഷേപത്തിൽ നിന്നുള്ള ആദായം എന്നിവ ലഭിക്കുന്നതിന് പകരം, ഇവയുടെ ശമ്പളം നൽകാനും, കടങ്ങൾ വീട്ടാനും, പെൻഷൻ ബാധ്യതകൾ തീർക്കാനും ബജറ്റ് വിഹിതത്തിൽ നിന്ന് തുക നൽകാൻ സർക്കാർ നിർബന്ധിതമാകുന്നു. സ്കൂളുകൾക്കും ആശുപത്രികൾക്കും ക്ഷേമപദ്ധതികൾക്കും ഉപയോഗിക്കേണ്ട തുകയാണ് കൃത്യമായ പുനഃസംഘടനയോ പ്രൊഫഷണൽ മാനേജ്മെന്റോ ഇല്ലാത്ത ഇത്തരം സ്ഥാപനങ്ങളെ നിലനിർത്താൻ ഉപയോഗിക്കുന്നത്. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നഷ്ടം, അവരുടെ വായ്പകളിമേലുള്ള സർക്കാർ ഉറപ്പുകൾ, അവയിലെ സർക്കാർ ഓഹരി പങ്കാളിത്തം കൂട്ടൽ എന്നിവ കേരളത്തിന്റെ ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദം വർദ്ധിപ്പിച്ചു. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിശദമായ അവസ്ഥ അഞ്ചാം അധ്യായത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

1.2.5 ബാഹ്യമായ പരിമിതികൾ: കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങൾ

കേരളത്തിന്റെ ധനകാര്യ വെല്ലുവിളികളെ കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ കൂടി വിലയിരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. സമീപവർഷങ്ങളിൽ അത്തരത്തിലുള്ള മൂന്ന് ഘടകങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനകാര്യ അന്തരീക്ഷത്തെ പ്രകടമായ രീതിയിൽ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒന്നാമതായി, 2022 ജൂണിൽ ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാര കാലാവധി അവസാനിച്ചതോടെ, കേരളം ആശ്രയിച്ചിരുന്ന പ്രതിവർഷം ആയിരക്കണക്കിന് കോടി രൂപയുടെ വരുമാന സ്രോതസ്സാണ് പകരം സംവിധാനമില്ലാതെ നിലച്ചത്. രണ്ടാമതായി, ഭരണഘടനയുടെ 293-ാം അനുച്ഛേദപ്രകാരം കേന്ദ്ര ധനകാര്യ മന്ത്രാലയം നിശ്ചയിക്കുന്ന അറ്റ വായ്പാ പരിധി (Net Borrowing Ceiling) തുടർച്ചയായി കർശനമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. കിഫ്ബി വായ്പകളെ ഈ പരിധിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ലഭ്യതയെ വീണ്ടും പരിമിതപ്പെടുത്തി. മൂന്നാമതായി, റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകളിൽ നിന്ന് വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായ മറ്റ് ട്രാൻസ്ഫറുകളിലേക്കുള്ള മാറ്റം കേന്ദ്ര ഫണ്ടുകൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതിൽ സംസ്ഥാനത്തിനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം കുറച്ചു (വിശദവിവരങ്ങൾക്ക് അനുബന്ധം സി കാണുക). ഇവയൊന്നും ധനകാര്യ തകർച്ചയ്ക്കുള്ള ന്യായീകരണങ്ങളല്ല, മറിച്ച് കേരളത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി സത്യസന്ധമായി വിലയിരുത്തുമ്പോൾ കണക്കിലെടുക്കേണ്ട ചില ഘടനാപരമായ പരിമിതികളാണ് .

1.2.6 ഘടനാപരമായ സാമ്പത്തിക ബലഹീനതകൾ

ഉയർന്ന ആളോഹരി വരുമാനമുള്ള കേരളത്തിന്റെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ ഇന്ത്യയിൽ 11-ാം സ്ഥാനത്താണ്. എന്നിരുന്നാലും കേരളത്തിന്റെ വളർച്ചാ മാതൃക ചില ഘടനാപരമായ പരിമിതികൾ നേരിടുന്നുണ്ട്. സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിൽ സേവന മേഖലയാണ് മുന്നിൽ (65% GSVA), എന്നാൽ നിർമാണ മേഖലയുടെ പങ്ക് വളരെ കുറവാണ്. പ്രവാസി മലയാളികളുടെ വരുമാനത്തെയാണ് സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ പ്രധാനമായും ആശ്രയിക്കുന്നത്. ഇത് എണ്ണവിലയിലെ വ്യതിയാനങ്ങൾ, ഭൗമരാഷ്ട്രീയ മാറ്റങ്ങൾ, സെമി-സ്കിൽഡ് ജോലികളിലെ ഓട്ടോമേഷൻ എന്നിവയുണ്ടാക്കുന്ന സാമ്പത്തിക റിസ്കുകൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

'ഇൻവെസ്റ്റ് കേരള ഗ്ലോബൽ സമ്മിറ്റ് 2025'-ൽ ₹1.53 ലക്ഷം കോടിയുടെ താൽപ്പര്യപത്രം (EoI) ഒപ്പുവെച്ചെങ്കിലും, മുൻപത്തെ സമ്മിറ്റുകളിലേത് പോലെ യഥാർത്ഥ നിക്ഷേപങ്ങൾ ഇതിന്റെ ചെറിയൊരു ശതമാനം മാത്രമാണ്. ഉയർന്ന ഭൂമിവില, ഉയർന്ന കൂലി, തൊഴിൽ വിപണിയിലെ പരിമിതികൾ എന്നിവ വ്യാവസായിക നിക്ഷേപങ്ങളെ ഇപ്പോഴും പിന്നോട്ടടിക്കുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ, ഉൽപ്പാദനത്തേക്കാൾ ഉപഭോഗത്തിന് മുൻഗണന നൽകുന്ന, നിക്ഷേപങ്ങളേക്കാൾ പ്രവാസിപ്പണത്തെ ആശ്രയിക്കുന്ന, ഉൽപ്പാദനക്ഷമതയേക്കാൾ ക്ഷേമപദ്ധതികളിൽ അധിഷ്ഠിതമായ ഒരു സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയാണിത്.

കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക സൂചികകൾ (സാക്ഷരത, ആയുർദൈർഘ്യം, കുറഞ്ഞ ശിശുമരണ നിരക്ക്, ലിംഗസമത്വം)

മികച്ചതാണ്. ഇവ സംരക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടതുണ്ട്. എന്നാൽ ഘടനാപരമായ അസന്തുലിതാവസ്ഥ കാരണം ഈ നേട്ടങ്ങൾ തകർന്നുപോകാതെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനശേഷി കൊണ്ട് ഇവയെ എങ്ങനെ നിലനിർത്താം എന്നതാണ് പുതിയ സർക്കാരിന് മുന്നിലുള്ള വെല്ലുവിളി.

1.3 എന്തുകൊണ്ട് ഒരു തൽസ്ഥിതി വിവരണം - എന്തുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ?

ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണം തയ്യാറാക്കുക എന്നത് ജനാധിപത്യപരമായ ഉത്തരവാദിത്തത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്. ഇത് ഒരു ഭരണകൂടത്തിനുമെതിരെയുള്ള രാഷ്ട്രീയ ആയുധമോ കുറ്റപത്രമോ അല്ല. പുതിയ സർക്കാർ ഏറ്റെടുക്കുന്ന സാമ്പത്തിക പശ്ചാത്തലം കൃത്യമായ തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാനുള്ള ശ്രമമാണിത്. ഇതിലൂടെ ജനങ്ങൾക്കും നിയമസഭയ്ക്കും മറ്റ് സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും സർക്കാരിനെ ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതാക്കാനും പരിഷ്കരണ അജണ്ടകളെ പിന്തുണയ്ക്കാനും സാധിക്കും.

1.3.1 സുതാര്യത - ഒരു യഥാർത്ഥ അടിസ്ഥാനരേഖ

ലഭ്യമായ വിഭവങ്ങളെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായ ധാരണയില്ലാത്ത ഒരു ഭരണസംവിധാനത്തിന് മുൻഗണനകൾ കൃത്യമായി നിശ്ചയിക്കാൻ കഴിയില്ല. കേരളത്തിന്റെ ബജറ്റുകളിൽ കാലാകാലങ്ങളായി വരുമാനം അമിതമായി കണക്കാക്കുകയും ചെലവുകൾ കുന്നുകൂടുകയും ചെയ്യുന്ന പ്രവണതയുണ്ട്. ഇത് ബജറ്റ് പ്രവചനങ്ങളുടെ വിശ്വാസ്യത കുറയ്ക്കുന്നു. ഒരു

തൽസ്ഥിതി വിവരണം സംഖ്യകളുടെ കഠിനമായ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ നേരിടാൻ സഹായിക്കുന്നു - സംസ്ഥാനത്തിന് യഥാർത്ഥത്തിൽ എന്ത് ലഭിക്കുന്നു, എന്ത് ചെലവഴിക്കുന്നു, എന്ത് കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

സി.എ.ജി റിപ്പോർട്ടുകൾ, റിസർവ് ബാങ്ക് പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ, ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഡാറ്റ, കേരളത്തിന്റെ സ്വന്തം ബജറ്റ് രേഖകൾ എന്നിവയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ഇത് തയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്നത്. കിഫ്ബി, കെ.എസ്.എസ്.പി.എൽ (KSSPL) തുടങ്ങിയ ബജറ്റിന് പുറത്തുള്ള സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ബാധ്യതകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഒരു സമഗ്ര ചിത്രം ഇതിലൂടെ ലഭ്യമാക്കുന്നു.

1.3.2 ഉത്തരവാദിത്തം - അളക്കാവുന്ന ഒരു മാനദണ്ഡം

ഭരണകാലത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണം, ഭാവിയിലെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ അളക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു അടിസ്ഥാനരേഖയായി മാറുന്നു. അഞ്ച് വർഷത്തെ ഭരണകാലത്തെ പുരോഗതി വസ്തുതകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വിലയിരുത്താൻ ഇത് നിയമസഭയ്ക്കും മാധ്യമങ്ങൾക്കും പൊതുജനങ്ങൾക്കും അവസരം നൽകുന്നു. ഇത്തരം ഒരു അടിസ്ഥാനരേഖ ഇല്ലെങ്കിൽ ധനകാര്യ പ്രകടനങ്ങൾ തെളിവുകളിലൂടെ ഉറപ്പാക്കാൻ കഴിയുന്ന ഫലങ്ങൾക്ക് പകരം വെറും അവകാശവാദങ്ങൾ മാത്രമായി അവശേഷിക്കും. തർക്കങ്ങൾക്കപ്പുറം യുക്തിസഹമായ നയരൂപീകരണ ചർച്ചകൾക്ക് ഇത് വഴിയൊരുക്കുന്നു.

1.3.3 പരിഷ്കരണത്തിനായുള്ള ജനവിധി - പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള വിശകലനാത്മക അടിത്തറ

പുതിയ സർക്കാരിന് കേവലം അധികാരം മാത്രമല്ല കൈമാറിക്കിട്ടിയത്, വലിയൊരു ഉത്തരവാദിത്തം കൂടിയാണ് - പെൻഷൻ, ആരോഗ്യം, വിദ്യാഭ്യാസം, ഉപജീവനമാർഗ്ഗം എന്നിവയ്ക്കായി സർക്കാരിനെ ആശ്രയിക്കുന്ന ദശലക്ഷക്കണക്കിന് ജനങ്ങളോടുള്ള ഉത്തരവാദിത്തം. ഇത് നിറവേറ്റാൻ ധനകാര്യ ശേഷി (Fiscal space) ആവശ്യമാണ്: മുൻഗണനാവശ്യങ്ങൾക്കു വേണ്ടി ചെലവഴിക്കാനുള്ള കഴിവ്, ഭാവിയിൽ നിക്ഷേപങ്ങൾ നടത്തുക, പ്രതിസന്ധികൾ ഉണ്ടാകുമ്പോൾ പ്രതികരിക്കുക.

ധനകാര്യ ലഭ്യത നിലവിൽ ചുരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു — നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ, സഞ്ചിത കടബാധ്യത, ബജറ്റിനു പുറത്തുള്ള ബാധ്യതകൾ, കൂടാതെ വരുമാന സൃഷ്ടിയിലെ ഘടനാപരമായ ദൗർബല്യങ്ങൾ എന്നിവയാണ് ഇതിന് കാരണങ്ങൾ. ധനകാര്യ ലഭ്യത വീണ്ടെടുക്കുന്നതിന് പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ധനകാര്യം, മൂലധന ബജറ്റിംഗ്, വായ്പാ ഘടനകൾ എന്നിവയിൽ പരിഷ്കരണങ്ങൾ അനിവാര്യമാണ്. വെല്ലുവിളിയുടെ ആഴം മനസ്സിലാക്കാതെ ഈ പരിഷ്കരണങ്ങൾ സാധ്യമല്ല. ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണം, അതിനെക്കുറിച്ചുള്ള ആഴത്തിലുള്ള അവബോധം നൽകുന്നു.

1.4 ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട് എന്താണ്, എന്തല്ല?

Table 1.2: Purpose of the Status Report

ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട് ഇതാണ്	ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട് ഇതല്ല
✓ കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക അവസ്ഥയുടെ സത്യസന്ധവും തെളിവ് അധിഷ്ഠിതവുമായ വിവരണം.	✗ മുൻ ഭരണകൂടങ്ങൾക്കെതിരെയുള്ള രാഷ്ട്രീയ വിമർശനം.
✓ ബജറ്റിന് പുറത്തുള്ള ബാധ്യതകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സമഗ്ര ചിത്രം.	✗ ഫോറൻസിക് അന്വേഷണമോ പൂർണ്ണമായ ഓഡിറ്റോ.
✓ ഭാവിയിലെ പ്രകടനങ്ങൾ അളക്കുന്നതിനുള്ള അടിസ്ഥാനരേഖ.	✗ അന്തിമമായ പരിഷ്കരണ പദ്ധതിയോ നയരേഖയോ.
✓ കേരളത്തിലെ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കുമായി തയ്യാറാക്കിയ പൊതുരേഖ.	✗ പൊതുജനങ്ങളിൽ നിന്ന് മറച്ചുവെക്കാനുള്ള ആഭ്യന്തര നിർദ്ദേശരേഖ.
✓ സാമ്പത്തിക യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളിൽ ഊന്നിയുള്ള പരിഷ്കരണത്തിനായുള്ള ആഹ്വാനം.	✗ നിരാശയുടെയോ സാമ്പത്തിക അടിയന്തരാവസ്ഥയുടെയോ പ്രഖ്യാപനം.

1.5 ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ നിർദ്ദിഷ്ട ലക്ഷ്യങ്ങൾ

ഈ തൽസ്ഥിതി റിപ്പോർട്ട് പ്രധാനമായും നാല് ലക്ഷ്യങ്ങളാണ് കൈവരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നത്:

ലക്ഷ്യം 1: 2025-26 വരെയുള്ള കേരളത്തിന്റെ വരുമാനം, ചെലവ്, കടം, ലിക്വിഡിറ്റി (Liquidity) എന്നിവയുടെ കൃത്യമായ വസ്തുതകൾ പൊതുജനങ്ങൾക്ക് മുന്നിൽ അവതരിപ്പിക്കുക. സംസ്ഥാന ബജറ്റ്, ബജറ്റ് ഇതര സ്ഥാപനങ്ങൾ (കിഫ്ബി, കെ.എസ്.എസ്.പി.എൽ), പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ

നഷ്ടം, മാറ്റിവെച്ച ബാധ്യതകൾ എന്നിവയെല്ലാം ഉൾപ്പെടുത്തി ഒറ്റ ചിത്രമായി നൽകുക.

ലക്ഷ്യം 2: പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കിഫ്ബി, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ, നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ എന്നിവ ധനസ്ഥിതിയെ എങ്ങനെ ബാധിക്കുന്നുവെന്ന് വിലയിരുത്തുക.

ലക്ഷ്യം 3: ബജറ്റ് അച്ചടക്കവും പ്രവചനങ്ങളുടെ വിശ്വാസ്യതയും വിലയിരുത്തുക. വരുമാനം അമിതമായി കാണിക്കുകയും മൂലധന ചെലവുകൾ കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പ്രവണതകൾ പരിശോധിച്ച് പരിഷ്കരണങ്ങൾ നിർദ്ദേശിക്കുക.

ലക്ഷ്യം 4: മുൻഗണനാ പരിഷ്കരണ മേഖലകൾ കണ്ടെത്തി സർക്കാരിന്റെ അഞ്ച് വർഷത്തെ ധനകാര്യ റോഡ്മാപ്പിനുള്ള ചട്ടക്കൂട് നൽകുക.

1.6 പര്യാപ്തിയും പരിധിയും

Table 1.3: Scope of approach of the report

ഘടകം	വിശദാംശങ്ങൾ
കാലയളവ്	2016-17 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള ഒരു ദശാബ്ദത്തെ ധനകാര്യ പ്രവണതകൾ. നിലവിലെ അവസ്ഥ വിലയിരുത്താൻ 2025-26 അടിസ്ഥാന വർഷമായി കണക്കാക്കുന്നു.
ധനകാര്യ പരിധി	സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ഏകീകൃത ധനകാര്യം, ബജറ്റ് ഇതര സ്ഥാപനങ്ങളായ കിഫ്ബി, കെ.എസ്.എസ്.പി.എൽ, പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള ഗ്യാരണ്ടികൾ.
വിശകലനത്തിന്റെ ആഴം	വരുമാനം, ചെലവ്, കടം, ക്യാഷ് & ലിക്വിഡിറ്റി, പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ധനകാര്യം, പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതം.
സമീപനം	ഡാറ്റാ പട്ടികകൾ, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുമായുള്ള താരതമ്യം, നിർദ്ദേശങ്ങൾ എന്നിവയോടെയുള്ള തെളിവ് അധിഷ്ഠിത വിവരണം.
ഡാറ്റാ സ്രോതസ്സുകൾ	ആർ.ബി.ഐ പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ, കേരള ബജറ്റ് രേഖകൾ, കിഫ്ബി വാർഷിക റിപ്പോർട്ടുകൾ, സി.എ.ജി ഫിനാൻസ് അക്കൗണ്ടുകൾ, ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അവാർഡുകൾ, പി.ആർ.എസ് ലെജിസ്ലേറ്റീവ് റിസർച്ച് വിശകലനങ്ങൾ.
ലക്ഷ്യമിടുന്ന വിഭാഗം	കേരളത്തിലെ ജനങ്ങൾ, നിയമസഭ, മന്ത്രിസഭ, സിവിൽ സൊസൈറ്റികൾ, മാധ്യമങ്ങൾ, ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, വികസന പങ്കാളികൾ.

1.7 റിപ്പോർട്ടിന്റെ ഘടന

തൽസ്ഥിതി വിവരണ റിപ്പോർട്ടിന്റെ തുടർന്നുള്ള ആറ് അദ്ധ്യായങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചുള്ള വിവിധ മാനങ്ങളെക്കുറിച്ച് പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

Table 1.4: An outline of the Status Report

അധ്യായം	തലക്കെട്ട്	ഉത്തരം നൽകുന്ന പ്രധാന ചോദ്യം
02	ക്യാഷ് മാനേജ്മെന്റ്, മാറ്റിവെക്കപ്പെട്ട ബാധ്യതകൾ, കേരളത്തിന്റെ ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദത്തിന്റെ ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾ	സംസ്ഥാനത്തിന് അതിന്റെ ബില്ലുകൾ മാറാൻ കഴിയുന്നുണ്ടോ? പുതിയ സർക്കാർ നേരിടുന്ന ക്യാഷ് പ്രതിസന്ധിയുടെ ആഴമെന്താണ്? ഏതൊക്കെ ബാധ്യതകളാണ് കുടിശ്ശികയായിട്ടുള്ളത്?
03	ബജറ്റ് മാനേജ്മെന്റും ധനകാര്യ അച്ചടക്കവും	കേരളത്തിന്റെ ബജറ്റ് പ്രവചനങ്ങൾ കൃത്യമാണോ? അതോ വെറും ശുഭപ്രതീക്ഷകൾ മാത്രമാണോ?
04	കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് (KIIFB) – നിലവിലെ അവസ്ഥ	ബജറ്റിന് പുറത്തുള്ള കേരളത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ കടബാധ്യത എത്രയാണ്? ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന് വരുത്തുന്ന സാമ്പത്തിക ബാധ്യത എന്താണ്?
05	പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളും ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദവും	പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളെ നിലനിർത്താൻ എത്ര ചെലവാകുന്നുണ്ട്? പരിഷ്കരണത്തിനുള്ള വഴി എന്താണ്?
06	ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദവും വികസന ചെലവുകളും	സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യം ചുരുങ്ങുമ്പോൾ ആദ്യം ആരെയാണ് ബാധിക്കുന്നത്? മൂലധന നിക്ഷേപങ്ങൾക്കും പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ടവരുടെ സംരക്ഷണത്തിനുമുള്ള വിഹിതങ്ങൾക്ക് എന്ത് സംഭവിക്കുന്നു?
07	മുന്നോട്ടുള്ള വഴി	ഒന്നും മാറിയില്ലെങ്കിൽ എന്ത് സംഭവിക്കും? പഴയപടി തുടരുന്നതിന്റെ സാമ്പത്തിക നഷ്ടങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണ്?

1.8 ശൈലിയെയും ലക്ഷ്യത്തെയും കുറിച്ചുള്ള കുറിപ്പ്

ഈ തൽസ്ഥിതി വിവരണ റിപ്പോർട്ട് ഭീതി പരത്താൻ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളതല്ല, മറിച്ച് വിവരങ്ങൾ പങ്കുവെക്കാൻ വേണ്ടിയുള്ളതാണ്. കേരളത്തിന്റെ വെല്ലുവിളികൾ വലുതാണെങ്കിലും, അവ പരിഹരിക്കാൻ കഴിയാത്തവയല്ല. കടുത്ത ധനകാര്യ പ്രതിസന്ധി നേരിട്ട പല സംസ്ഥാനങ്ങളും കണക്കുകളെ സത്യസന്ധമായി അഭിമുഖീകരിച്ച് കൃത്യമായ തീരുമാനങ്ങളിലൂടെ സാമ്പത്തിക ഭദ്രത തിരിച്ചുപിടിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പരിമിതമായ വിഭവങ്ങൾ ഉള്ളപ്പോഴും മികച്ച നേട്ടങ്ങൾ കൈവരിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് കേരളത്തിലെ ജനങ്ങൾ തലമുറകളായി തെളിയിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ജനങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുത്ത സർക്കാരിന് ലഭ്യമായ വിഭവങ്ങളെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായ ചിത്രം നൽകുക എന്നതുമാത്രമാണ് ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ ലക്ഷ്യം. ജനങ്ങൾ സർക്കാരിൽ അർപ്പിച്ച വിശ്വാസം സംരക്ഷിക്കാൻ ഈ റിപ്പോർട്ട് സർക്കാരിന് സഹായകരമാകുമെന്ന് ഉറപ്പാണ്.

അധ്യായം 2: ധനനിർവ്വഹണം, നിലനിൽക്കുന്ന ബാധ്യതകൾ, കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾ

കേരളത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയുടെ ഘടനാപരമായ പശ്ചാത്തലം മുൻ അധ്യായത്തിൽ വിശാലമായ അർത്ഥത്തിൽ വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. ഈ അധ്യായം ആ വിശകലനത്തെ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ട മൂന്നു അടിസ്ഥാന തലങ്ങളിലേക്ക് വികസിപ്പിക്കുന്നു: (i) സർക്കാർ മാസാ മാസം പൊതു പണം (Cash) എങ്ങനെ കൈകാര്യം ചെയ്തു വരുന്നു; (ii) സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ ശരിക്കുള്ള വസ്തുതകളെക്കുറിച്ച് ട്രഷറിയിലെ സ്ഥിതി വിവര കണക്കുകൾ എന്താണ് വെളിപ്പെടുത്തുന്നത്; ഒപ്പം (iii) പുതിയ സർക്കാരിന് അടിയന്തര ബാധ്യതകളായ - ജീവനക്കാർക്കും പെൻഷൻകാർക്കും അവകാശപ്പെട്ടതായ ശമ്പള കുടിശ്ശിക, ബാങ്കുകൾക്കും, കരാറുകാർക്കും ആരോഗ്യപ്രവർത്തകർക്കും നൽകേണ്ടതായ കുടിശ്ശിക എന്നിവയുൾപ്പെട്ട പുതിയ സർക്കാർ ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുന്നതും ഉടനടി കൊടുത്തു തീർക്കേണ്ടതുമായ - ജീവനക്കാർ, പെൻഷൻകാർ, ബാങ്കുകൾ, കരാറുകാർ, ആരോഗ്യ സേവന ദാതാക്കൾ എന്നിവർക്കുള്ള കുടിശ്ശികകൾ - എന്തൊക്കെയാണ്.

ഒരു സർക്കാരിന്റെ ധനസ്ഥിതിയുടെ യഥാർത്ഥ പരിശോധന എന്നത് ബജറ്റ് എന്ത് പറയുന്നു എന്നതല്ല, മറിച്ച് ട്രഷറിക്ക്

യഥാർത്ഥത്തിൽ എന്ത് നൽകാൻ കഴിയും, അത് എപ്പോൾ നൽകാൻ കഴിയും എന്നതാണ്. ഈ അധ്യായത്തിലെ കണക്കുകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നതുപോലെ, കേരളത്തിൽ സാങ്കേതികമായി, ധനക്കമ്മി ലക്ഷ്യങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതായി കാണിക്കുന്ന സർക്കാർ, അതേസമയം വർഷത്തിലെ ഭൂരിഭാഗം കാലത്തും ആർ.ബി.ഐ.യുടെ അടിയന്തര വായ്പാ സൗകര്യങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുകയും, വർഷത്തിൽ പത്ത് മാസങ്ങളിലും ട്രഷറിയിൽ നെഗറ്റീവ് ബാലൻസിലായിരിക്കുകയും, വിവിധ തലങ്ങളിലുള്ള പേയ്മെന്റ് ബാധ്യതാ കുടിശ്ശികകൾ കുന്നുകൂടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട് എന്നു കാണാം.

കഴിഞ്ഞ ദശാബ്ദത്തിൽ, ട്രഷറിയിലെ ദൈനംദിന പണഞെരുക്കം എന്നത് ആഴത്തിലായ ഒരു ഘടനാപരമായ അസന്തുലിതാവസ്ഥയുടെ പ്രതിഫലനമാണ്: വിവേചനാധികാരത്തോടെയുള്ള ചെലവുകൾക്ക് (Discretionary spending) യാതൊന്നും ബാക്കിവെക്കാത്ത വിധം, അങ്ങേയറ്റം അയവില്ലാത്തതും മാറ്റാൻ കഴിയാത്തതുമായ ചെലവുകൾ നിറഞ്ഞ ഒരു ഘടനയാണ് ഒരു വശത്ത്; സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ വലുപ്പത്തിന് ആനുപാതികമായി വളരാതെ തുടർച്ചയായി തളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു വരുമാന അടിത്തറയാണ് മറുവശത്ത്.

ഈ അധ്യായം ചുവടെ പറയുന്ന രീതിയിലാണ് ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്: 2.1 മുതൽ 2.4 വരെയുള്ള വിഭാഗങ്ങൾ ട്രഷറിയിലെ ധനനിർവ്വഹണവും മാറ്റിവെക്കപ്പെട്ട ബാധ്യതകളും,

വിഭാഗം 2.5 സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങളും പരിശോധിക്കുന്നു. ഈ അധ്യായത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ള പ്രധാന ആശയങ്ങൾ, സാങ്കേതിക പദങ്ങൾ, ചുരുക്കെഴുത്തുകൾ എന്നിവ അനുബന്ധ പട്ടികയിൽ ലളിതമായ ഭാഷയിൽ വിശദീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

2.1 ട്രഷറി ക്യാഷ് ബാലൻസ് - വാർഷിക, പ്രതിമാസ നില

ഓരോ സാമ്പത്തിക വർഷാവസാനവുമുള്ള ട്രഷറിയുടെ ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പണലഭ്യതയുടെ പ്രധാന സൂചകമാണ്; പ്രതിമാസ ഡാറ്റ ആ പ്രധാന സൂചകത്തിന് പിന്നിലെ യഥാർത്ഥ പാറ്റേൺ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ദൈനംദിന പേയ്മെന്റ് ബാധ്യതകൾ നിറവേറ്റാൻ ട്രഷറി ബാലൻസ് അപര്യാപ്തമാകുമ്പോൾ, സംസ്ഥാനം റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ ത്രിതല സഹായത്തെ ആശ്രയിക്കുന്നു: സ്പെഷ്യൽ ഡ്രോയിംഗ് ഫെസിലിറ്റി (SDF), വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസുകൾ (WMA), ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ് (OD) എന്നിവയാണവ. കഴിഞ്ഞ ഒരു ദശാബ്ദക്കാലത്തെ ക്യാഷ് ബാലൻസുകളുടെയും ലിക്വിഡിറ്റി മാനേജ്മെന്റിന്റെയും കണക്കുകൾ അതിവേഗം വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദത്തിന്റെ കഥയാണ് പറയുന്നത്. താഴെ പറയുന്നവ ശ്രദ്ധിക്കുക.

2.1.1 വാർഷിക ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ് - 2015-16 മുതൽ 2025-26 വരെ

Table 2.1: Kerala Treasury- Annual Closing Balances and Open Market Borrowings (OMB), 2015–16 to 2025–26

Financial Year	Closing Balance (₹ Cr)	Total OMB Raised (₹ Cr)
2015-16	1,643.49	15,000
2016-17	1,950.23	17,300
2017-18	887.15	20,500
2018-19	188.15	19,500
2019-20	**(-529.82)**	18,073
2020-21	2,809.64	28,566
2021-22	5,232.60	27,000
2022-23	7,096.31	30,839
2023-24	4,053.16	42,438
2024-25	2,076.17	53,666
2025-26	6,322.36	49,788
Apr-26	5,263.74	-
May-26 (as on 16 May)	2,211.93	-

Source: Monthly cash flow statements 2021-22 to 2025-26. Department of Treasuries, Government of Kerala
Note: Figures in parenthesis are negative values

കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തികാവസ്ഥ മനസ്സിലാക്കാൻ ഈ കണക്കിലെ (പട്ടിക 2.1) മൂന്ന് പ്രവണതകൾ അറിയേണ്ടത് പ്രധാനമാണ്:

കോവിഡിന് മുൻപുള്ള ഘടനാപരമായ തകർച്ച: ക്യാഷ് ബഫർ 2016-17 ലെ ₹1,950 കോടിയിൽ നിന്ന് 2019-20 ആകുമ്പോഴേക്കും നെഗറ്റീവ് ആയി മാറി. കോവിഡിന് മുൻപ് തന്നെ ആരംഭിച്ച ഈ തകർച്ച, നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ

വളർച്ചയും വരുമാന വളർച്ചയും തമ്മിൽ വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന പൊരുത്തക്കേടിനെയാണ് കാണിക്കുന്നത്.

കോവിഡ് കാലത്തെ അസാധാരണ മാറ്റം: 2020-21 നും 2022-23 നും ഇടയിലുണ്ടായ പെട്ടെന്നുള്ള പുരോഗതി, അസാധാരണമായ കേന്ദ്ര വിഹിതങ്ങൾ ഫലമാണ് — പ്രത്യേക വായ്പാ അനുമതികൾ, റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ, ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരം എന്നിവ ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു; അല്ലാതെ അടിസ്ഥാനപരമായ സാമ്പത്തിക ആരോഗ്യത്തിലുണ്ടായ പുരോഗതിയല്ല ഇത്. ഈ കാലയളവിൽ സംസ്ഥാനത്തിന് റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റായും (₹48,388 കോടി), ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരമായും (₹28,813 കോടി) ആകെ ₹77,201 കോടി രൂപ കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്ന് ലഭിച്ചു. ഇതിനുപുറമെ, ഈ കാലയളവിൽ പൊതുവിപണിയിൽ നിന്നുള്ള മൊത്തം സർക്കാർ വായ്പ ₹86,405 കോടിയായിരുന്നു.

2024-25 ലെ തകർച്ച: 2022 ജൂണിൽ ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരം അവസാനിച്ചതും, തൊട്ടുപിന്നാലെ റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ നിലച്ചതും ട്രഷറിയുടെ അവസ്ഥയെ വീണ്ടും പൂർവ്വസ്ഥിതിയിലാക്കി. ഏറ്റവും ആശങ്കാജനകമായ കണക്ക് 2024-25 ലേതാണ്, ആ വർഷം പന്ത്രണ്ടിൽ പത്ത് മാസവും ട്രഷറിയിൽ നെഗറ്റീവ് ബാലൻസായിരുന്നു - ഇതിനർത്ഥം വർഷത്തിന്റെ സിംഹഭാഗവും സർക്കാർ ആർ.ബി.ഐ-യുടെ ലിക്വിഡിറ്റി സപ്പോർട്ട് സംവിധാനങ്ങളെയാണ് ആശ്രയിച്ചത്. മാർച്ചിൽ വൻതോതിൽ എടുത്ത പൊതുവിപണി വായ്പകളിലൂടെ (OMB) മാത്രമാണ് (₹12,744 കോടി, ആ

വർഷത്തെ മൊത്തം വായ്പയുടെ 24%) വർഷാവസാനം ₹2,076 കോടിയുടെ പോസിറ്റീവ് ബാലൻസ് നേടാൻ കഴിഞ്ഞത്.

2.1.2 പ്രതിമാസ ക്യാഷ് ഫ്ലോ - പൂർണ്ണമായ അസ്ഥിരത

വാർഷിക ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ്, വർഷത്തിനുള്ളിലെ യഥാർത്ഥ അവസ്ഥയെ മറച്ചുവെക്കുന്നു. 2021-22 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള പ്രതിമാസ കണക്ക് (പട്ടിക 2.2) വിട്ടുമാറാത്ത പണഞെരുക്കത്തിന്റെ ചിത്രമാണ് വെളിപ്പെടുത്തുന്നത്; പൊതുവിപണി വായ്പകൾ, ആർ.ബി.ഐ വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസുകൾ, ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ് എന്നിവ ചേർത്താണ് ഓരോ മാസവും സർക്കാർ ഇത് കൈകാര്യം ചെയ്തത്.

Table 2.2: Monthly Treasury Cash Balances and Negative-Balance Count, 2021–22 to 2025–26 (₹ Crore)

Month	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26
Apr	3075.6	3191.8	2423.0	**(-353.0)**	53.7
May	818.8	**(-405.6)**	2106.9	**(-798.9)**	**(-3315.3)**
Jun	2238.1	5444.8	**(-624.9)**	605.5	**(-2234.7)**
Jul	2995.2	1434.6	3689.7	**(-1985.1)**	**(-580.7)**
Aug	**(-678.4)**	3704.2	1522.2	**(-509.8)**	**(-2224.4)**
Sep	1712.1	591.1	1623.4	**(-3886.1)**	**(-592.3)**
Oct	5459.6	2135.6	729.1	**(-1785.2)**	**(-212.2)**
Nov	5465.6	4073.4	**(-347.1)**	**(-2020.3)**	916.0
Dec	1977.1	730.8	328.1	**(-3836.8)**	1380.7
Jan	2087.2	1085.4	**(-41.5)**	**(-1180.3)**	587.6
Feb	2554.9	1483.1	164.4	**(-1115.8)**	**(-1417.3)**
Mar	5232.6	7095.8	4053.2	2076.2	6322.4
Negative months	1	1	3	10	7

Source: Government of Kerala Treasury Directorate.
Note: *Negative balances shown in parentheses*

2022-23-ൽ ഒരു മാസം മാത്രമാണ് നെഗറ്റീവ് ക്യാഷ് ബാലൻസ് ഉണ്ടായിരുന്നത്. എന്നാൽ 2024-25-ൽ അത് പത്ത് മാസങ്ങളായി ഉയർന്നത് വെറും അളവിലുള്ള വർധനയല്ല; സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പണലഭ്യതാ സ്ഥിതിയിൽ അടിസ്ഥാനപരമായ ഒരു മാറ്റം സംഭവിച്ചുവെന്നാണ് ഇത് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. 2024-25 ൽ ഭൂരിഭാഗം സമയത്തും ട്രഷറി ബാലൻസ് നെഗറ്റീവ് ആയിരുന്നു, ദൈനംദിന പേയ്മെന്റുകൾ മുടങ്ങാതിരിക്കാൻ സർക്കാർ ആർ.ബി.ഐ-യുടെ WMA, ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ് സൗകര്യങ്ങളെയാണ് ആശ്രയിച്ചത് - ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിന് ഈടാക്കുന്ന അധിക പലിശ നിരക്കുകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ ഇത് വലിയ സാമ്പത്തിക നഷ്ടമുണ്ടാക്കുന്ന ഒരു അവസ്ഥയാണ്.

2025-26 ൽ, മൊത്തത്തിലുള്ള സ്ഥിതി കുറച്ചൊന്ന് മെച്ചപ്പെട്ടെങ്കിലും, 7 മാസവും ട്രഷറി നെഗറ്റീവ് ബാലൻസിലാണ് അവസാനിച്ചത്. വർഷാവസാനമുള്ള ₹6,322 കോടിയുടെ ബാലൻസ് രണ്ട് ഘടകങ്ങളെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്: മാർച്ചിലെ ₹8,450 കോടിയുടെ പൊതുവിപണി വായ്പകളും (OMB), 2026 മാർച്ച് 24 ന് ശേഷം ലഭിച്ച ₹4,969 കോടിയുടെ അധിക കേന്ദ്ര വിഹിതവും (ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഗ്രാന്റുകൾ, IGST, ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരം, EAP വായ്പകൾ, തിരഞ്ഞെടുപ്പ് ഫണ്ടുകൾ). ഇവയൊന്നും ഘടനാപരമായ പുരോഗതിയെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നില്ല; ഇവ രണ്ടും വർഷാവസാനമുള്ള ക്രമീകരണങ്ങൾ മാത്രമാണ്, ഒന്ന് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലുള്ളതും മറ്റൊന്ന് പൂർണ്ണമായും കേന്ദ്രം ഫണ്ട് അനുവദിക്കുന്ന സമയത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതുമാണ്.

ഈ വർഷാവസാന ബാലൻസിന്റെ ദുർബലത പുതിയ സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ പെട്ടെന്നുതന്നെ വ്യക്തമായി: 2026 ഏപ്രിലിൽ ബാലൻസ് ₹5,264 കോടിയായി കുറഞ്ഞു, 2026 മെയ് 16 ആകുമ്പോഴേക്കും - അതായത് 2026-27 ആരംഭിച്ച് വെറും ആറാഴ്ച കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും - അത് വീണ്ടും ₹2,212 കോടിയായി കൂപ്പുകുത്തി; മാർച്ച് അവസാനത്തെ നിലയിൽ നിന്ന് മൊത്തം ₹4,110 കോടിയുടെ ഇടിവാണുണ്ടായത്. വായ്പയെടുത്ത ഫണ്ടുകളും അവസാന നിമിഷം ലഭിച്ച കേന്ദ്ര വിഹിതവും ഉപയോഗിച്ച് പെരുപ്പിച്ചുകാണിച്ച വർഷാവസാന ബാലൻസ് ആഴ്ചകൾക്കുള്ളിൽ തന്നെ ഇല്ലാതാകുന്നു - കണക്കുകൾ എങ്ങനെ അവസാനിപ്പിച്ചാലും സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം സ്വയം പുറത്തുവരുന്നു. അതിനാൽ വർഷാവസാനമുള്ള ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ് എന്നത് സാമ്പത്തിക സുരക്ഷിതത്വത്തിന്റെ അളവുകോലായി കാണുന്നതിനേക്കാൾ, വായ്പകളുടെയും കൈമാറ്റങ്ങളുടെയും സമയക്രമത്തിനനുസരിച്ച് രൂപപ്പെടുന്ന ഒരു താൽക്കാലിക ചിത്രമായി മാത്രമേ കാണാൻ കഴിയൂ.

2.2 പൊതുവിപണി വായ്പകൾ (Open Market Borrowings) - വ്യാപ്തി, പ്രവണത, ആശ്രയത്വം

സംസ്ഥാന സർക്കാർ വിപണിയിൽ പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന സെക്യൂരിറ്റികൾ മുഖേന ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുന്ന പൊതുവിപണി വായ്പകളാണ് (OMB), സംസ്ഥാനത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനവും ചെലവുകളും തമ്മിലുള്ള വിടവ് നികത്താൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന പ്രധാന മാർഗ്ഗം. പൊതുവിപണി വായ്പകളുടെ വ്യാപ്തി,

പ്രവണത, പ്രതിമാസ വിതരണം എന്നിവ പരിശോധിച്ചാൽ, വായ്പയെടുത്ത ഫണ്ടുകളോടുള്ള വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ആശ്രയത്വവും പണഞെരുക്കം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന വികലമായ വായ്പാ രീതികളും വ്യക്തമാകും.

2.2.1 പൊതുവിപണി വായ്പകൾ - വാർഷിക പ്രവണത

ഓപ്പൺ മാർക്കറ്റ് വായ്പയെടുപ്പിലെ വർധന മാത്രം നോക്കിയാൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയുടെ പൂർണ ചിത്രം ലഭിക്കില്ല. 2021-22 നും 2024-25 നും ഇടയിൽ, വാർഷിക ഒ.എം.ബി ഏകദേശം ഇരട്ടിയായി - ₹27,000 കോടിയിൽ നിന്ന് ₹53,666 കോടിയായി - എങ്കിലും അറ്റ ക്യാഷ് ഫ്ലോ (Net cash flow) നെഗറ്റീവ് ആയി മാറി (പട്ടിക 2.3). ഇതിന്റെ കാരണം വ്യക്തമാണ്: 2020-21 മുതൽ 2022-23 വരെ കേരളത്തിന്റെ വരുമാന-ചെലവ് വിടവ് നികത്തിയിരുന്ന ₹77,201 കോടിയുടെ റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകളും ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരവും ഇല്ലാതായി എന്നതാണ് കാരണം.

Table 2.3: Open Market Borrowings, Committed Liability (CL) Outflows, and Net Cash Flow, 2021–22 to 2025–26

Financial Year	Total OMB (₹ Cr)	OMB as % of Total Inflow	Total CL Outflow (₹ Cr)	CL as % of OMB	Net Cash Flow (₹ Cr)
2021-22	27,000	16.0%	30,481.2	113%	2,423.0
2022-23	30,839	17.8%	35,739.3	116%	1,862.8
2023-24	42,438	24.0%	40,140.0	95%	**-3,043.1**
2024-25	53,666	27.8%	43,434.5	81%	**-1,976.1**
2025-26	49,788	23.3%	55,170.7	111%	4,243.3

Source: Kerala Treasury monthly statements.

Note: CL = Debt-service and loan-related committed liability outflow (OMB repayments, NSSF, LIC, GIC, NCDC, central loans, EAP, NABARD etc.).

2024-25 ആയപ്പോഴേക്കും ഇവ പൂർണ്ണമായും നിലച്ചു. എന്നാൽ ഇതിനുപകരമായി സംസ്ഥാനത്തിന് കൂടുതൽ കടമെടുക്കാനും കഴിഞ്ഞില്ല - ഭരണഘടനയുടെ 293-ാം അനുച്ഛേദപ്രകാരം കേന്ദ്ര ധനകാര്യ മന്ത്രാലയം നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള അറ്റ കടമെടുപ്പ് പരിധിക്ക് (Net Borrowing Ceiling) വിധേയമാണ് വിപണി വായ്പകൾ. ഇത് ഏത് വർഷവും വിപണിയിൽ നിന്ന് സമാഹരിക്കാവുന്ന തുകയ്ക്ക് പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നു. കേന്ദ്ര വിഹിതം കുറഞ്ഞതും കടമെടുപ്പ് പരിധി നിലനിന്നതും, സ്വന്തം വരുമാനം ഈ വിടവ് നികത്താൻ പര്യാപ്തമല്ലാതിരുന്നതും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പണലഭ്യതാ സ്ഥിതി വഷളാകാൻ കാരണമായി. 2024-25-ലെ ട്രഷറി ഞെരുക്കം ഒരു താൽക്കാലിക പ്രതിസന്ധിയല്ല; അധിക കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിന്റെ മറവിൽ ഒളിഞ്ഞുകിടന്നിരുന്ന ധനകമ്മിയുടെ യഥാർഥ രൂപം പുറത്തുവന്നതാണത്.

പൊതുവിപണി വായ്പകളും (OMB) നിർബന്ധിത ബാധ്യതകളും (CL - വായ്പാ തിരിച്ചടവും പലിശയും) തമ്മിലുള്ള ബന്ധം കടബാധ്യതയുടെ സുസ്ഥിരതയെക്കുറിച്ചുള്ള വ്യത്യസ്തവും എന്നാൽ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടതുമായ ഒരു കാര്യമാണ് വ്യക്തമാക്കുന്നത്. 2021-22 ലും 2022-23-ലും, ആകെ നിർബന്ധിത ബാധ്യതകൾ (CL) പുതുതായി എടുത്ത മൊത്തം വായ്പകളേക്കാൾ കൂടുതലായിരുന്നു - യഥാക്രമം 113%, 116% എന്നിങ്ങനെ. അതിനർത്ഥം കടം വീട്ടാൻ വേണ്ടി മാത്രം പുതിയ വായ്പകളേക്കാൾ കൂടുതൽ തുക വേണ്ടിവന്നു എന്നാണ്.

കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച വലിയ വിഹിതങ്ങൾ കൊണ്ടാണ് ആ വർഷങ്ങളിൽ ദൈനംദിന പ്രവർത്തനങ്ങൾ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോയിരുന്നത്. 2023-24 ലും 2024-25 താൽക്കാലികമായി നിർബന്ധിത ബാധ്യതകൾ വായ്പയേക്കാൾ കുറവായി (95%, 81%), എന്നാൽ ഇതിനൊപ്പം തന്നെ കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിൽ വൻ ഇടിവുണ്ടാവുകയും മുൻപ് സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെയുള്ള പണഞെരുക്കത്തിലേക്ക് നയിക്കുകയും ചെയ്തു. 2025-26 ൽ, നിർബന്ധിത ബാധ്യതകൾ വീണ്ടും വർദ്ധിച്ച് ₹55,171 കോടിയായി; ഇത് ആ വർഷത്തെ ഒ.എം.ബി ആയ ₹48,788 കോടിയുടെ 111% ആണ് - 2021-22 ലെ കേവല സംഖ്യയുടെ ഏതാണ്ട് ഇരട്ടിയോളമാണിത്.

ഓരോ വർഷത്തെയും പൊതുവിപണി വായ്പകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഭാവിയിലെ നിർബന്ധിത ബാധ്യതകളിലേക്ക് ഒരു സ്ഥിരമായ വാർഷിക പലിശ ബാധ്യത കൂടി ചേർക്കുന്നു. 2025-26-ൽ പൊതുവിപണി കടമെടുപ്പിന് ബാധകമായ 7.43 weighted average (ഭാരിത ശരാശരി) പലിശനിരക്കിൽ, ആ വർഷം മാത്രം എടുത്ത ₹49,788 കോടി വായ്പ പ്രതിവർഷം ഏകദേശം ₹3,699 കോടി പലിശച്ചെലവ് സൃഷ്ടിക്കും. ഈ ചെലവ് സെക്യൂരിറ്റികളുടെ കാലാവധി അവസാനിക്കുന്നതുവരെ ഓരോ വർഷവും തുടരുന്നതാണ്. 2021-22 നും 2024-25 നും ഇടയിൽ പൊതുവിപണി വായ്പകൾ ഏകദേശം ഇരട്ടിയായത് വെറും നാല് വർഷത്തിനുള്ളിൽ ₹1,950 കോടിയിലധികം അധിക വാർഷിക പലിശ ബാധ്യതയാണ് സൃഷ്ടിച്ചത്. ഇതിന്റെ ഫലമായി മൊത്തം വായ്പാ തിരിച്ചടവ് ബാധ്യത (CL), 2021-22 ലെ ₹30,481 കോടിയിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ ₹55,171 കോടിയായി വർദ്ധിച്ചു -

നാല് വർഷത്തിനുള്ളിൽ 81 ശതമാനത്തിന്റെ വർദ്ധനവ്. ഇന്നത്തെ വായ്പ നാളത്തെ നിർബന്ധിത ചെലവായി മാറുന്നത് ഇങ്ങനെയാണ്.

ഓരോ വർഷത്തെയും OMB വായ്പയെടുപ്പുകളുടെ ഫലം ഏറ്റവും വ്യക്തമായി പ്രതിഫലിക്കുന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കുടിശ്ശിക ബാധ്യതകളിലാണ് (Outstanding liabilities) — അതായത്, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മൊത്തം കടബാധ്യതയെ ജി.എസ്.ഡി.പി.യുടെ അനുപാതമായി അളക്കുമ്പോൾ. കേരളത്തിന്റെ കുടിശ്ശിക ബാധ്യതകൾ 2015-16 ലെ GSDP-യുടെ 28.9 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2020-21 ൽ ഏറ്റവും ഉയർന്ന നിരക്കായ 40.3 ശതമാനത്തിലെത്തി - അഞ്ച് വർഷത്തിനുള്ളിൽ 11.4 ശതമാനത്തിന്റെ വർദ്ധനവ്. വലിയ വായ്പകളും കോവിഡ് വർഷത്തിൽ GSDP-യിലുണ്ടായ സങ്കോചവും ചേർന്നാണ് ഇതിന് കാരണമായത്. 2025-26 ൽ ഇത് 35.5 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞത് ഭാഗികമായ സാമ്പത്തിക ഏകീകരണത്തെയും GSDP-യിലുണ്ടായ തിരിച്ചുവരവിനെയുമാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്. എങ്കിലും, 35.5 ശതമാനം എന്ന കേരളത്തിന്റെ കുടിശ്ശിക ബാധ്യത ഇപ്പോഴും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയായ 28.81 ശതമാനത്തേക്കാൾ 6.7 ശതമാനം മുകളിലും, 15-ാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ നിർദ്ദേശിച്ച 33 ശതമാനം എന്ന പരിധിക്കപ്പുറത്തുമാണ്. 2015-16 ൽ തന്നെ കേരളത്തിന്റെ കുടിശ്ശിക ബാധ്യത (28.9%) പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ (23.9%) 5 ശതമാനം മുകളിലായിരുന്നു; 2025-26 ആകുമ്പോഴേക്കും ഈ വിടവ് 6.7 ശതമാനമായി വർദ്ധിച്ചു, ഇത് മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച്

കേരളത്തിൽ വായ്പകൾ അതിവേഗം കുന്നുകൂടുന്നതിനെയാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് (വിശദാംശങ്ങൾക്ക് അനുബന്ധം B കാണുക).

2025-26-ൽ മൊത്തം കുടിശ്ശിക കടബാധ്യതയുടെ 64.4 ശതമാനവും വിപണി വായ്പകളാണ്. നിലവിലുള്ള വിപണി പലിശനിരക്കുകളിൽ (ഭാരിത ശരാശരി 7.43 ശതമാനം) സമാഹരിക്കപ്പെടുന്ന ഇവ കടബാധ്യതയിലെ ഏറ്റവും പലിശ നിരക്ക് സംവേദനക്ഷമമായ (Interest rate-sensitive) ഘടകമാണ്. അതോടൊപ്പം, മൊത്തം കടബാധ്യതയിൽ ഏറ്റവും വേഗത്തിൽ വർധിച്ചുവരുന്ന വിഭാഗവുമാണ് വിപണി വായ്പകൾ.

2.2.2 പൊതുവിപണി വായ്പകളുടെ പ്രതിമാസ വിതരണം - മാർച്ച് മാസത്തിലെ പ്രശ്നം

പൊതുവിപണി വായ്പകളുടെ പ്രതിമാസ വിതരണം ഘടനാപരമായ ഒരു അപാകത വെളിപ്പെടുത്തുന്നു: സാമ്പത്തിക വർഷത്തിന്റെ അവസാന മാസമായ മാർച്ചിലെ അമിതമായ കേന്ദ്രീകരണം (പട്ടിക 2.4). മാർച്ചിൽ കൂടുതലായി വായ്പയെടുക്കുന്ന രീതി വർഷാവസാനമുള്ള ക്യാഷ് ബാലൻസിനെ പെരുപ്പിച്ചുകാണിക്കുന്നു - ഇതൊരു ഒപ്റ്റിക്കൽ പുരോഗതി സൃഷ്ടിക്കുന്നു - എന്നാൽ മുൻപുള്ള പതിനൊന്ന് മാസങ്ങളിലെ പണഞെരുക്കം പരിഹരിക്കാൻ ഇതുകൊണ്ട് യാതൊരു പ്രയോജനവുമില്ല. മാർച്ചിൽ കൂടുതലായി വായ്പയെടുക്കുന്ന ഈ രീതി സാമ്പത്തിക വർഷത്തിലുടനീളമുള്ള പണലഭ്യതയുടെ സുഗമമായ ഒഴുക്കിനെ ദുർബലപ്പെടുത്തുകയും, പൊതുവിപണി വായ്പകളെ

പണലഭ്യത (Liquidity) കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിന് പകരം വർഷാവസാനമുള്ള ബാലൻസ് കൈകാര്യം ചെയ്യാനുള്ള ഒരു ഉപകരണമാക്കി മാറ്റുകയും ചെയ്യുന്നു.

2023-24 ൽ, ആ വർഷത്തെ മൊത്തം വിപണി വായ്പയുടെ 32% - ₹13,608 കോടി - സമാഹരിച്ചത് മാർച്ചിൽ മാത്രമാണ്. 2024-25 ൽ ഇത് 24% ആയിരുന്നു (₹12,744 കോടി). ഈ പ്രവണത നിരവധി ഘടകങ്ങളെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്: ആർ.ബി.ഐ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതിനായി വർഷത്തിന്റെ ആദ്യ പകുതിയിൽ വായ്പ കുറയ്ക്കുന്നത്, വരുമാനക്കുറവ് കാരണം വർഷാവസാനം കൂടുതൽ കടമെടുക്കാൻ നിർബന്ധിതരാകുന്നത്, കൂടാതെ ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ് മികച്ചതായി കാണിക്കുന്നതിനായി വർഷാവസാനം വായ്പയെടുക്കുന്ന ഘടനാപരമായ പ്രവണത എന്നിവയാണവ.

Table 2.4: Concentration of Open Market Borrowings in March: Annual Distribution, 2021–22 to 2025–26

Financial Year	Total OMB (₹ Cr)	March OMB (₹ Cr)	March alone (%)	Monthly Average (excl. March)
2021-22	27,000	7,000	26%	7%
2022-23	30,839	7,800	25%	7%
2023-24	42,438	13,608	32%	6%
2024-25	53,666	12,744	24%	7%
2025-26	49,788	8,450	17%	7%

Source: Kerala Treasury monthly cash flow statements 2021-22 to 2025-26.

2025-26 ലെ വർഷാവസാന ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസായ ₹6,322 കോടി, സാമ്പത്തിക സുരക്ഷിതത്വത്തിന്റെ ഒരു മുഖച്ഛായ നൽകുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അടിസ്ഥാന കണക്കുകൾ ഇതിനെ

സാധൂകരിക്കുന്നില്ല. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ക്യാഷ് പൊസിഷനിലുണ്ടായ ഏതെങ്കിലും പുരോഗതിയേക്കാൾ, വർഷാവസാനമുള്ള രണ്ട് തരത്തിലുള്ള ക്രമീകരണങ്ങളാണ് ഇത് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്. ഒന്നാമതായി, ക്ലോസിംഗ് ബാലൻസ് പെരുപ്പിച്ചു യി വായ്പകൾ അവസാനത്തേക്ക് മാറ്റിവെക്കുന്ന രീതി തുടർന്നുകൊണ്ട്, മാർച്ചിൽ മാത്രം ₹8,450 കോടി വിപണി വായ്പയായി സമാഹരിച്ചു. രണ്ടാമതായി, അധിക കേന്ദ്ര വിഹിതമായ ₹4,969 കോടി (ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഗ്രാന്റുകൾ, IGST, EAP വായ്പകൾ, ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരം, തിരഞ്ഞെടുപ്പ് ഫണ്ടുകൾ) ട്രഷറിയിലെത്തിയത് 2026 മാർച്ച് 24 ന് ശേഷമാണ്, അതായത് സാമ്പത്തിക വർഷത്തിന്റെ അവസാന ആഴ്ചയിൽ. ഈ രണ്ട് ഘടകങ്ങളും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായ സാമ്പത്തിക ശേഷി മെച്ചപ്പെട്ടതിനെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നില്ല. ഇവ രണ്ടും വർഷാവസാന ക്രമീകരണങ്ങളാണ്. അവയിൽ ഒന്ന് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലുള്ളതും മറ്റൊന്ന് കേന്ദ്ര ഫണ്ട് കൈമാറ്റങ്ങളുടെ സമയക്രമത്തെ പൂർണമായും ആശ്രയിക്കുന്നതുമാണ്. 2026 ഏപ്രിൽ, മേയ് മാസങ്ങളിലെ കണക്കുകൾ കാണിക്കുന്നതുപോലെ, ഈ ക്രമീകരണങ്ങളുടെ പ്രതിഫലനം ഏതാനും ആഴ്ചകൾക്കുള്ളിൽ തന്നെ ഇല്ലാതാകുന്നു.

മാർച്ച് മാസത്തിൽ വായ്പകളും ചെലവുകളും കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നത് പണലഭ്യത കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനും അപ്പുറമുള്ള പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. സാമ്പത്തിക വർഷത്തിന്റെ അവസാന ദിവസങ്ങളിൽ അനുവദിക്കുന്ന

മൂലധന വിഹിതങ്ങൾ (Capital allocations) ആ സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ പദ്ധതികൾ പൂർത്തിയാക്കുന്നതിലേക്ക് നയിക്കില്ല. അപൂർണ്ണമായതോ ആരംഭിച്ചിട്ടുപോലുമില്ലാത്തതോ ആയ പ്രവൃത്തികൾക്കായി വർഷാവസാനം ഫണ്ട് അനുവദിക്കുന്ന പതിവ് രീതിയാണ് ഇതിന്റെ ഫലം - ഈ ചെലവുകൾ അക്കൗണ്ടുകളിൽ കാണിക്കുമെങ്കിലും ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ ആസ്തി സൃഷ്ടിക്കുന്നതിന് അവ തുല്യമാകുന്നില്ല. സാമ്പത്തിക വിതരണവും ഭൗതിക പുരോഗതിയും തമ്മിലുള്ള വിടവ് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട് കേരളത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സി.എ.ജി (CAG) ഓഡിറ്റ് റിപ്പോർട്ടുകൾ തുടർച്ചയായി ഈ നാലാം പാദത്തിലെ കേന്ദ്രീകരണത്തെ (Fourth-quarter bunching) കുറിച്ച് മുന്നറിയിപ്പ് നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 1.3% മാത്രമുള്ള കേരളത്തിന്റെ കുറഞ്ഞ മൂലധന ചെലവ്, ആ ചെറിയ സംഖ്യ സൂചിപ്പിക്കുന്നതിനേക്കാൾ കുറഞ്ഞ ഉൽപ്പാദന മൂല്യം മാത്രമാണ് നൽകുന്നത്. ഇത് പരിഹരിക്കുന്നതിന് കേവലം ഒരു വായ്പാ മാനേജ്മെന്റ് നിർദ്ദേശം മാത്രം പോരാ: പൊതു മൂലധന നിക്ഷേപത്തിന്റെ ഗുണനിലവാരവും കാര്യക്ഷമതയും മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന്, വാർഷിക വായ്പാ-ചെലവ് കലണ്ടർ യുക്തിസഹമാക്കുകയും, അത് ആർ.ബി.ഐ-യുമായി ഏകോപിപ്പിച്ച് എല്ലാ വകുപ്പുകളിലും നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്.

2.3 റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ സുരക്ഷാ വലയവും ഓവർഡ്രാഫ്റ്റും

റിസർവ് ബാങ്കുമായുള്ള കരാർ പ്രകാരം, സംസ്ഥാന സർക്കാർ ബാങ്കിൽ ₹1.66 കോടിയുടെ മിനിമം ക്യാഷ് ബാലൻസ് സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഓരോ പ്രവൃത്തിദിനത്തിന്റെയും അവസാനമുള്ള ബാങ്കിലെ ദൈനംദിന ബാലൻസ് ബാങ്ക് സർക്കാരിനെ അറിയിക്കും. ഏതെങ്കിലും ദിവസം ബാലൻസ് അംഗീകരിച്ച മിനിമം തുകയ്ക്ക് താഴെയായാൽ, ഒരു പ്രത്യേക സൗകര്യം (സ്പെഷ്യൽ ഡ്രോയിംഗ് ഫെസിലിറ്റി) ഉപയോഗിച്ച് ഈ കുറവ് നികത്തുന്നു - ഇതിനായി കാലാകാലങ്ങളിൽ വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസുകൾ/ഓവർഡ്രാഫ്റ്റുകൾ എടുക്കുന്നു (പട്ടിക 2.5). മുകളിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള പ്രതിമാസ നെഗറ്റീവ് ബാലൻസുകൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിന് ഈ സംവിധാനം എങ്ങനെ പ്രവർത്തിക്കുന്നുവെന്ന് അറിയേണ്ടത് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്.

Table 2.5: RBI Liquidity Support Tiers: Structure, Limits, and Interest Rates

Facility	Limit / Basis	Interest Rate	Design Purpose
Special Drawing Facility (SDF)	Against CSF, GRF, G-secs and ATBs Limit: ₹3362.9 crore	RBI Repo rate minus 2% (CSF/GRF) or RBI Repo rate minus 1% (G-secs)	First line - low-cost, asset-backed
Ways and Means Advance (WMA)	Kerala's limit: ₹2,308 crore	RBI Repo rate; Repo plus1% if >3 months	Second line - unsecured short-term
Overdraft (OD)	If WMA exhausted or overdue	RBI Repo rate plus 2% (≤100% of WMA); RBI Repo rate plus 5% (>100% of WMA)	Emergency only - penal rates

Source: Reserve Bank of India; Government of Kerala, Treasury Directorate.

ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിന്മേലുള്ള പിഴപ്പലിശ നിരക്കുകൾ - ആർ.ബി.ഐ റിപ്പോ നിരക്കിനൊപ്പം 2% മുതൽ 5% വരെ - ഇതിന്റെ പതിവ് ഉപയോഗം നിരുത്സാഹപ്പെടുത്താൻ രൂപകൽപ്പന ചെയ്തിട്ടുള്ളതാണ്. നിലവിലെ ആർ.ബി.ഐ റിപ്പോ നിരക്കായ 5.25% (മെയ് 2026 ലെ കണക്കനുസരിച്ച്) പ്രകാരം, ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ് സംസ്ഥാനത്തിന് പ്രതിവർഷം 7.25% മുതൽ 10.25% വരെ ചിലവ് വരുത്തുന്നു. ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിൽ കഴിയുന്ന ഓരോ ദിവസവും ഖജനാവിന് ഒഴിവാക്കാവുന്ന ഒരു അധിക ചിലവാണ് വരുത്തിവെക്കുന്നത് - സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വിപണി വായ്പകളിൽ ഇതിനകം ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ള പലിശയ്ക്ക് പുറമെയാണിത്.

ഈ ഡാറ്റയുടെ പതിനഞ്ച് വർഷത്തെ അവലോകനം (പട്ടിക 2.6) ഒരു വർഷത്തെ കണക്കുകൾക്ക് നൽകാൻ കഴിയാത്തത്ര

വലിയൊരു കഥയാണ് പറയുന്നത്. 2011-13 കാലയളവിൽ, കേരളം ഒരു ദിവസം പോലും WMA എടുത്തില്ല - ട്രഷറി പൂർണ്ണമായും സ്വയംപര്യാപ്തമായിരുന്നു. എന്നാൽ 2019 ആയപ്പോഴേക്കും സംസ്ഥാനം 67 ദിവസം WMA-ൽ ആയിരുന്നു; 2025-ൽ ഇത് 262 ദിവസമായി ഉയർന്നു, ഒപ്പം 84 ദിവസം ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിലും ആയിരുന്നു. ധനകാര്യ സ്വയംപര്യാപ്തതയിൽ നിന്ന് ആർ.ബി.ഐ. വായ്പകളെ സ്ഥിരമായി ആശ്രയിക്കുന്ന അവസ്ഥയിലേക്കുള്ള ഈ മാറ്റം — 2020-ന് ശേഷം കുത്തനെ തീവ്രമായത് — ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട് രേഖപ്പെടുത്തുന്ന ഘടനാപരമായ ധനകാര്യ ഞെരുക്കത്തിന്റെ പ്രത്യക്ഷ പ്രകടനമാണ് .

Table 2.6: Kerala Treasury: Days in Ways and Means Advances and Overdraft, 2011–2026

Year	Days in WMA	Days in Overdraft	Assessment
2011	0	0	No stress - treasury self-sufficient
2012	0	0	No stress - treasury self-sufficient
2013	0	0	No stress - treasury self-sufficient
2014	1	0	Isolated WMA
2015	18	6	Early warning signs
2016	23	0	Early warning signs
2017	25	0	Early warning signs
2018	50	0	Gradual deterioration
2019	67	0	Gradual deterioration
2020	234	57	Crisis - COVID-19 compounds structural weakness - but RDG and GST compensation of ₹28,152 cr begins to cushion
2021	195	35	Persistent stress despite peak RDG and GST compensation of ₹32,741 cr
2022	110	14	GST compensation ends June 2022; RDG and GST compensation fall to ₹16,308 cr; stress partially contained by residual RDG
2023	54	1	Relatively low stress in the post-2019 period - RDG and GST compensation reduced to ₹5,487 cr; last year of meaningful RDG support
2024	125	67	Sharp deterioration - RDG and GST compensation effectively cease; structural gap fully exposed
2025	262	84	Worst year on record - structural liquidity crisis
2026	145	12	Stress persists

Sources: Department of Treasuries, Government of Kerala; RBI records. 2011–2015 data from Treasury Directorate records.

പണഞെരുക്കത്തിന്റെ അധികം പ്രകടമല്ലാത്ത, എന്നാൽ വളരെ വ്യക്തമായ ഒരു സൂചകമാണ് ജില്ലാ ട്രഷറികളിലെ ബിൽ പേയ്മെന്റുകൾക്കുള്ള വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് പരിധി കർശനമാക്കുന്നത് - ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ പ്രത്യേക അനുമതിയില്ലാതെ 'ആദ്യം വരുന്നവർക്ക് ആദ്യം' എന്ന അടിസ്ഥാനത്തിൽ ബില്ലുകൾ മാറാൻ കഴിയുന്ന പരിധിയാണിത്. ട്രഷറിയുടെ ക്യാഷ് സ്ഥിതിയിലെ മാറ്റങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായി ധനകാര്യ വകുപ്പ് നിയന്ത്രണങ്ങൾ മാറിമാറി കർശനമാക്കുകയും ലഘൂകരിക്കുകയും ചെയ്തതിനാൽ, 2021 മുതൽ 2025 വരെ ഈ പരിധി എട്ട് തവണ പരിഷ്കരിച്ചു. ഈ കാലയളവിൽ അത് ₹5 ലക്ഷത്തിനും ₹25 ലക്ഷത്തിനും ഇടയിൽ ഉയരുകയും താഴുകയും ചെയ്തു. 2021-ന് മുമ്പ് ₹5 കോടിയായിരുന്ന ഈ പരിധി 2021 ജൂലൈയിൽ ₹1 കോടിയായും, പിന്നീട് ഘട്ടംഘട്ടമായി ₹10 ലക്ഷമായും (ഫെബ്രുവരി 2023), ₹5 ലക്ഷമായും (ആഗസ്റ്റ് 2023) കുറച്ചു - അതായത് 2021-ന് മുമ്പുള്ള തലത്തിൽ നിന്ന് 99 ശതമാനം കുറവ്. ഈ ഓരോ നിയന്ത്രണങ്ങളും പ്രതിമാസ ക്യാഷ് ബാലൻസ് ഡാറ്റയിൽ കാണാൻ കഴിയുന്ന കടുത്ത ട്രഷറി പ്രതിസന്ധിയുടെ കാലയളവുകളുമായി നേരിട്ട് ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതൊരു ഭരണപരമായ നടപടിക്രമം മാത്രമല്ല; സർക്കാർ പേയ്മെന്റുകളുടെ തത്സമയ റേഷൻ സമ്പ്രദായമാണിത് - ട്രഷറിക്ക് അതിന്റെ എല്ലാ ബാധ്യതകളും യഥാസമയം നിറവേറ്റാൻ കഴിയില്ലെന്നും, അവയ്ക്കിടയിൽ മുൻഗണനാക്രമം നിശ്ചയിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്നുമുള്ള മുന്നറിയിപ്പാണ് ഇത് നൽകുന്നത്. അഞ്ച് വർഷത്തിനുള്ളിൽ ഈ പരിധിയിൽ എട്ട്

തവണ മാറ്റം വരുത്തി എന്നത്, തുടർച്ചയായ സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയിൽ (Fiscal triage) പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഒരു സർക്കാരിനെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്.

2.4 മാറ്റിവെക്കപ്പെട്ട ബാധ്യതകൾ (കുടിശ്ശിക) - 2026 മാർച്ച് 31 വരെയുള്ള ബാധ്യതകൾ

ദൈനംദിന, പ്രതിമാസ ക്യാഷ് മാനേജ്മെന്റ് വെല്ലുവിളികൾക്കപ്പുറം, പുതിയ സർക്കാർ ഏറ്റെടുക്കുന്നത് കുന്നുകൂടിക്കിടക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടം ബാധ്യതകളാണ് - മുൻ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംഭവിച്ചതും നിയമപരമായി നൽകേണ്ടതുമായ, എന്നാൽ ഇതുവരെ കൊടുത്തുതീർത്തിട്ടില്ലാത്തതുമായ ബാധ്യതകളാണിവ. 2026 മാർച്ച് 31 വരെയുള്ള ഇത്തരം ബാധ്യതകൾ താഴെയുള്ള പട്ടികയിൽ (പട്ടിക 2.7) ക്രോഡീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

Table 2.7: Accumulated Payment Arrears Inherited by the New Government as on 31 March 2026 (₹ Crore)

Category	Total Arrears payable as on 31 March 2026 (₹ Crore)
DA Arrears - State employees & teachers	21,670
DR Arrears - Pensioners	14,387
Bill Discounting System (BDS) - banks & contractors	3,431
UGC DA Arrears - university & college staff	1,500
SHA / KASP - health scheme claims	2,017
Supplyco	2,893
KMSCL	476
SC/ST Scholarship Arrears	377
LSGD Third Instalment Arrears (2025-26)	1,982
Total	**48,733**

Source: Government of Kerala, Finance Department.

2026 മാർച്ച് 31-ലെ കണക്കനുസരിച്ച് മൊത്തം കുടിശ്ശിക ബാധ്യതയായ ₹48,733 കോടി, വ്യത്യസ്ത സ്വഭാവമുള്ളതും അടിയന്തര പ്രാധാന്യമുള്ളതുമായ നിരവധി ഇനങ്ങളിലായി വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്നു. ഇതിലെ ഏറ്റവും വലിയ ഭാഗം - സർവ്വീസിലുള്ള ജീവനക്കാർക്കും അധ്യാപകർക്കും പെൻഷൻകാർക്കുമായി നൽകാനുള്ള ക്ഷാമബത്ത, ക്ഷാമആശ്വാസ (DA & DR) കുടിശ്ശികയായ ₹36,057 കോടിയാണ്. ഇത് 2026 മാർച്ച് 6-ലെ G.O.(P) No.44/2026/FIN എന്ന സർക്കാർ ഉത്തരവിലൂടെ ഔദ്യോഗികമായി അംഗീകരിച്ച പ്രകാരം, നാല് വർഷത്തിനുള്ളിൽ എട്ട് ഗഡുക്കളായി തീർപ്പാക്കേണ്ടതാണ്. ശേഷിക്കുന്ന കുടിശ്ശികകൾ - ബാങ്കുകൾക്കും കരാറുകാർക്കും നൽകാനുള്ള ബിൽ ഡിസ്കൗണ്ടിംഗ് കുടിശ്ശികകൾ, കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതി (KASP) പ്രകാരം ആശുപത്രികൾക്ക് നൽകാനുള്ള തുക, എസ്.സി/എസ്.ടി വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുള്ള സ്കോളർഷിപ്പ് കുടിശ്ശികകൾ, സപ്ലൈകോ (Supplyco), കെ.എം.എസ്.സി.എൽ (KMSCL) എന്നിവയ്ക്കുള്ള കുടിശ്ശികകൾ, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള (LSGD) മൂന്നാം ഗഡു എന്നിവ - ഉടനടി കൊടുത്തുതീർക്കേണ്ട ബാധ്യതകളാണ്. ഇവ ഇനിയും വൈകിക്കുന്നത് ജനങ്ങളിലും സ്ഥാപനങ്ങളിലും നേരിട്ടുള്ള പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കും. ഇവ കേവലം ധനകാര്യ കണക്കുകൾ മാത്രമല്ല; സർക്കാർ ഇതുവരെ പണം നൽകാത്ത സേവനങ്ങൾ ഇതിനകം നൽകിയതോ ചെലവുകൾ ഇതിനകം വഹിച്ചതോ ആയ വ്യക്തികളോടും സ്ഥാപനങ്ങളോടും ഉള്ള കുടിശ്ശിക ബാധ്യതകളെയാണ് ഇവ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നത് .

2021 ജനുവരി 1 മുതൽ 2026 ഫെബ്രുവരി 28 വരെയുള്ള ക്ഷാമബത്ത, ക്ഷാമആശ്വാസ കുടിശ്ശികകൾ 2026-27 മുതൽ നാല് വർഷത്തിനുള്ളിൽ എട്ട് തുല്യ ഗഡുക്കളായി (പ്രതിവർഷം രണ്ട് ഗഡുക്കൾ) തീർപ്പാക്കുമെന്ന് മുൻ സർക്കാർ 2026 ജനുവരി 29-ലെ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ഇതിൽ ആദ്യത്തെ രണ്ട് ഗഡുക്കൾ 2026-27 ൽ തന്നെ നൽകേണ്ടതുണ്ട്, ഇത് ₹9,014 കോടി വരും. പട്ടിക 2.7-ൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന ശേഷിക്കുന്ന എല്ലാ കുടിശ്ശികകളും ഉടൻ തീർപ്പാക്കേണ്ട ബാധ്യതകളാണ്. സേവനദാനത്തെയും ജീവനക്കാരുടെ ക്ഷേമത്തെയും സ്ഥാപനപരമായ ബന്ധങ്ങളെയും അവ നേരിട്ട് ബാധിക്കുന്നതിനാൽ, ഇവയുടെ തീർപ്പാക്കൽ കൂടുതൽ വൈകിപ്പിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അതിനാൽ, പുതിയ സർക്കാർ ഏറ്റെടുത്ത മൊത്തം കുടിശ്ശികയായ ₹48,733 കോടിയിൽ, ₹21,690 കോടി രൂപ 2026-27 ൽ ഉടനടി നൽകേണ്ട അടിയന്തര ബാധ്യതയായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. ഇവ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പതിവ് ശമ്പള, പെൻഷൻ, പലിശ, മൂലധനച്ചെലവ് ബാധ്യതകൾക്ക് പുറമേ വഹിക്കേണ്ട അധിക ധനബാധ്യതകളാണ്.

ഈ കുടിശ്ശികകൾ കൊടുത്തുതീർക്കുന്നത് ഭാവിയിലെ ബജറ്റുകളിലും ട്രഷറി ലിക്വിഡിറ്റിയിലും അധിക സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തും. സർക്കാർ നേരിടുന്ന വെല്ലുവിളിയുടെ വ്യാപ്തി ഒരു ലളിതമായ താരതമ്യത്തിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകും: 2026 മെയ് 16 ലെ ട്രഷറി ബാലൻസ് ₹2,212 കോടിയായിരുന്നു, അതേസമയം 2026-27 ലെ ബജറ്റിൽ ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ എന്നിവയ്ക്കായി മാത്രം മാറ്റിവെച്ചിരിക്കുന്ന തുക പ്രതിമാസം

ഏകദേശം ₹11,000 കോടിയാണ്. ഈ നിരന്തരമായ പ്രതിമാസ ബാധ്യതയ്ക്ക് പുറമെ, മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ച അടിയന്തര ബാധ്യതകൾ തീർക്കുന്നതിനായി പുതിയ സർക്കാർ 2026-27 ൽ ₹21,690 കോടി രൂപ കൂടി കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്. സാമ്പത്തിക വർഷത്തിലെ ഏത് സമയത്തും ട്രഷറി ബാലൻസ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് സർക്കാരിന് പേയ്മെന്റ് നടത്താനുള്ള ശേഷി ആഴ്ചകളല്ല, മറിച്ച് ദിവസങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നാണ് - വരുമാനത്തിന്റെയും ചെലവിന്റെയും കാര്യത്തിൽ ഘടനാപരമായ ഒരു പരിഷ്കരണം എന്നത് വൈകിക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു സ്വപ്നമല്ല, മറിച്ച് അടിയന്തിരമായി ചെയ്യേണ്ട ഒരു ആവശ്യകതയാണെന്ന് ഇത് അടിവരയിടുന്നു.

2.5 ധനകാര്യ ഞെരുക്കത്തിന്റെ ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾ

മുകളിൽ വ്യക്തമാക്കിയ ട്രഷറിയിലെ പണഞെരുക്കം കാലക്രമേണ ആഴത്തിലായ ഒരു ഘടനാപരമായ സാമ്പത്തിക അസന്തുലിതാവസ്ഥയുടെ അനന്തരഫലമാണ്. ചെലവുകളുടെ കാര്യത്തിൽ, നിർബന്ധിത ചെലവുകളായ ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ എന്നിവ വർഷങ്ങളായി മൊത്തം റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ മുക്കാൽ ഭാഗത്തോളവും കവർന്നെടുക്കുന്നു; ഇത് ആരോഗ്യം, വിദ്യാഭ്യാസം, അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ അല്ലെങ്കിൽ ക്ഷേമപദ്ധതികൾ എന്നിവയ്ക്കായി നാലിൽ ഒരു രൂപ മാത്രം ബാക്കിയാക്കുന്നു. വരുമാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ, കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുമായി (GSDP) താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ

സ്ഥിരമായി ദുർബലമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ് - ഒരു ദശാബ്ദം മുമ്പ് പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിക്ക് മുകളിലായിരുന്ന അവസ്ഥയിൽ നിന്നും ഇന്ന് അതിന് താഴെയായിരിക്കുന്നു. ദുർബലമാകുന്ന വരുമാന അടിത്തറയോടൊപ്പം വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ചെലവ് ബാധ്യതകളും ചേരുമ്പോഴാണ് ട്രഷറി കണക്കുകൾ കാണിക്കുന്ന എല്ലാ പ്രതിസന്ധികൾക്കുമുള്ള ഘടനാപരമായ വിശദീകരണമാകുന്നത്.

ഈ വിഭാഗത്തിലെ വിശകലനം 2015-16 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള കാലയളവിലെ കേരളവുമായി താരതമ്യത്തിനായി എടുത്ത എട്ട് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും (തമിഴ്നാട്, കർണാടക, തെലങ്കാന, ആന്ധ്രാപ്രദേശ്, മഹാരാഷ്ട്ര, പശ്ചിമ ബംഗാൾ, പഞ്ചാബ്, ഹരിയാന) വിശദമായ സമയ-ശ്രേണി ഡാറ്റയെ (Time-series data) അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണ്. ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ അനുബന്ധം എ-യിലും ബി-യിലും (Appendix A & B) എല്ലാ സൂചകങ്ങളുടെയും ഈ താരതമ്യ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും വർഷം തിരിച്ചുള്ള പൂർണ്ണമായ ഡാറ്റാ പട്ടികകൾ, 18 പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി, ഒപ്പം ഈ കാലയളവിലെ റവന്യൂ പ്രകടനത്തിന്റെയും സാമ്പത്തിക പ്രവണതകളുടെയും വിശദമായ വിശകലന ചർച്ച എന്നിവ നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

2.5.1 ഉയർന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകളും ചുരുങ്ങുന്ന ധനകാര്യ ശേഷിയും (Fiscal Space)

കേരളത്തിന്റെ ട്രഷറി പ്രതിസന്ധിയുടെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ഘടനാപരമായ കാരണം, സർക്കാർ സ്വന്തം തീരുമാനപ്രകാരം ചെലവുകൾക്ക് (Discretionary decision) മുൻഗണന നൽകുന്നതിന് മുമ്പ് തന്നെ വരുമാനത്തിന്റെ വലിയൊരു പങ്ക് വകയിരുത്തപ്പെടുന്നതാണ്. ശമ്പളവും വേതനവും, പെൻഷൻ, പലിശ അടവുകൾ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ (Committed expenditure) 2015-16 ൽ കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 69.5 ശതമാനവും 2025-26 ൽ 77 ശതമാനവും കവർന്നെടുത്തു; അതേസമയം ദേശീയ ശരാശരി യഥാക്രമം 39.3 ശതമാനവും 46.4 ശതമാനവും മാത്രമായിരുന്നു. ദേശീയ ശരാശരിയുമായുള്ള ഏകദേശം 30 ശതമാനത്തിന്റെ ഈ അന്തരം ഈ ദശാബ്ദം മുഴുവനും നിലനിന്നിരുന്നു. കേരളത്തിന് റവന്യൂ ആയി ലഭിക്കുന്ന ഓരോ ₹100-ലും ₹77 ഇതിനകം തന്നെ തീരുമാനിക്കപ്പെട്ട ചെലവുകളാണ് - ഇത് സ്കൂളുകൾ, ആശുപത്രികൾ, റോഡുകൾ, ക്ഷേമപദ്ധതികൾ, മൂലധന നിക്ഷേപം, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള സഹായം എന്നിവയ്ക്കായി വെറും ₹23 മാത്രം ബാക്കിവെക്കുന്നു. എന്നാൽ ദേശീയ ശരാശരി പ്രകാരം ഇത്തരം ആവശ്യങ്ങൾക്കായി ഓരോ ₹100-ലും ₹54 ബാക്കിയുണ്ടാകും. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ, പഞ്ചാബ് (73.6 ശതമാനം) മാത്രമേ ധനവിനിയോഗത്തിലെ ഈ മുൻകൂർ ബാധ്യതയുടെ കാര്യത്തിൽ കേരളത്തിന് ഒപ്പം ഉള്ളു.

റവന്യൂ വരുമാനത്തിൽ ശമ്പളത്തിനായുള്ള വിഹിതം വാസ്തവത്തിൽ കുറഞ്ഞിട്ടുണ്ട് - 2015-16 ലെ 34.5 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ 30.10 ശതമാനമായി. മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങൾ അവരുടെ ജീവനക്കാരുടെ എണ്ണം വർദ്ധിപ്പിച്ചതിനാൽ പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയുമായുള്ള അന്തരം 18.1 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 9.8 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ശമ്പളത്തിന്റെ ഭാരം വലുതാണെങ്കിലും അത് വളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു പ്രശ്നമല്ല.

പെൻഷനുകൾ ഇതിന് നേർവിപരീതമായ ദിശയിലാണ് നീങ്ങുന്നത് - 2015-16 ലെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ ഏകദേശം 18.9 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ ഇത് 21.5 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. ശമ്പളത്തിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി, ഒഴിവുകൾ നികത്താതിരിക്കുകയോ റിക്രൂട്ട്മെന്റ് പോളിസികൾ മാറ്റുകയോ വഴി പെൻഷൻ ബാധ്യത കുറയ്ക്കാൻ കഴിയില്ല - പുതിയ പെൻഷൻ പദ്ധതിക്ക് (NPS) മുൻപുള്ള കേരളത്തിലെ വലിയ സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ എണ്ണം, ഉയർന്ന ആയുർദൈർഘ്യം, കാലാകാലങ്ങളിലുള്ള ക്ഷാമബത്ത പരിഷ്കരണങ്ങൾ എന്നിവയാണ് ഇതിന് കാരണം. പുതിയതായി സർവ്വീസിൽ പ്രവേശിക്കുന്നവർക്ക് എൻ.പി.എസ് (NPS) നടപ്പിലാക്കിയത് ഈ വളർച്ചയെ ഭാവിയിൽ കുറയ്ക്കാൻ സഹായിക്കുമെങ്കിലും, നിർവചിക്കപ്പെട്ട ആനുകൂല്യ പദ്ധതിയിലുള്ള (Defined benefit scheme) പഴയ ജീവനക്കാർ ഇനിയും ധാരാളമുള്ളതിനാൽ ഇതിന്റെ പൂർണ്ണമായ ആശ്വാസം ലഭിക്കാൻ ഇനിയും പതിറ്റാണ്ടുകൾ കാത്തിരിക്കേണ്ടി വരും.

പലിശ അടവുകളാണ് ഇതിൽ ഏറ്റവും ആശങ്കാജനകമായ കഥ പറയുന്നത്. കേരളത്തിന്റെ പലിശഭാരം 2015-16 ലെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 16.1 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ 20.9 ശതമാനമായി വർദ്ധിച്ചു - 4.8 ശതമാനം പോയിന്റിന്റെ വർദ്ധനവ് - അതേസമയം ഈ വർഷങ്ങളിലധികവും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 11 നും 12 നും ശതമാനം ഇടയിലായിരുന്നു. കേരളവും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയും തമ്മിലുള്ള അന്തരം ഇരട്ടിയായി വർദ്ധിച്ചു - 2015-16 ലെ 4.3 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ 8.5 ശതമാനമായി.

ശമ്പളത്തിൽ നിന്നോ പെൻഷനിൽ നിന്നോ വ്യത്യസ്തമായി, പലിശ അടവുകൾ പൂർണ്ണമായും നിലവിലെ വായ്പാ തീരുമാനങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതാണ് - സമാഹരിച്ച വിപണി വായ്പകളുടെ കരാർ പ്രകാരമുള്ള ചെലവാണിത്; കൃത്യമായ തീയതികളിൽ നൽകേണ്ടതും മാറ്റിവെക്കാൻ കഴിയാത്തതുമാണിത്. ഓരോ വർഷവും എടുക്കുന്ന പൊതുവിപണിയിൽ നിന്നുമുള്ള വലിയ കടമെടുപ്പ് വായ്പകൾ തുടർന്നുള്ള വർഷങ്ങളിലെ പലിശ ബാധ്യതയെ സ്ഥിരമായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇന്നത്തെ വായ്പ നാളത്തെ നിർബന്ധിത ചെലവായി മാറുന്നത് - ഒപ്പം നാളത്തെ നിർബന്ധിത ചെലവ് അടുത്ത വർഷത്തെ ട്രഷറി പ്രതിസന്ധിയായി മാറുന്നതും - ഈ സംവിധാനത്തിലൂടെയാണ്.

ഇതിന്റെ ഫലമായി സർക്കാരിന് ഭരിക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം മിക്കവാറും ഇല്ലാതാകുന്നു. നിർബന്ധിത ചെലവുകൾക്ക് ശേഷം

ഓരോ ₹100-ലും ബാക്കിയുള്ള ₹23 ഉപയോഗിച്ചുവേണം എല്ലാവിധ പൊതുസേവനങ്ങളും നൽകാൻ. വരുമാന സമാഹരണം പ്രതീക്ഷിച്ചതിലും കുറയുമ്പോൾ, പതിവായി സംഭവിക്കുന്നതുപോലെ, ഈ പരിമിതമായ ശേഷിപ്പും ചുരുങ്ങിപ്പോകുന്നു. അതിന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഫലമാണ് മുകളിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയ ട്രഷറി പ്രതിസന്ധി.

2.5.2 സാമ്പത്തിക മുൻഗണനകളുടെ വില: കുറയുന്ന മൂലധന ചെലവുകൾ

കേരളത്തിന്റെ ഉയർന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ ഏറ്റവും കൂടുതൽ ബാധിക്കുന്നത് മൂലധന നിക്ഷേപത്തെയാണ് (Capital investment). ഓരോ റവന്യൂ രൂപയിലെയും നാലിൽ മൂന്ന് ഭാഗവും ശമ്പളത്തിനും പെൻഷനും പലിശയ്ക്കുമായി മാറ്റിവെക്കുമ്പോൾ, റോഡുകളും സ്കൂളുകളും ആശുപത്രികളും ജലസേചന സൗകര്യങ്ങളും നിർമ്മിക്കുന്ന മൂലധന ചെലവ് (Capital expenditure) വെട്ടിച്ചുരുക്കാൻ സർക്കാർ നിർബന്ധിതരാകുന്നു.

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള കേരളത്തിന്റെ മൂലധന ചെലവ് 2015-16 ൽ 1.48 ശതമാനമായിരുന്നു, 2025-26 ൽ ഇത് വീണ്ടും കുറഞ്ഞ് 1.3 ശതമാനമായി. ഇതേ കാലയളവിൽ, ദേശീയ ശരാശരി 3.08 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 3.20 ശതമാനമായി ഉയർന്നു, കൂടാതെ പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 2025-26 ൽ 3.09 ശതമാനമാണ്. പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കുന്നതിന്റെ

മൂന്നിലൊന്ന് മാത്രമാണ് കേരളം നിക്ഷേപിക്കുന്നത്. താരതമ്യത്തിനായി എടുത്ത എട്ട് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ വെച്ച്, കേരളത്തിന്റെ മൂലധന ചെലവാണ് ഏറ്റവും കുറവ് - തമിഴ്നാട് (1.85%), കർണാടക (2.32%), മഹാരാഷ്ട്ര (1.89%) എന്നിവയ്ക്ക് താഴെയും, തെലങ്കാന (3.21%), ആന്ധ്രാപ്രദേശ് (2.56%) എന്നിവയേക്കാൾ വളരെ താഴെയുമാണിത് (വിശദാംശങ്ങൾക്ക് അനുബന്ധം ബി കാണുക).

കുറഞ്ഞ മൂലധന ചെലവ് എന്നാൽ പുതിയ ആസ്തികൾ കുറയുന്നു, അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം മന്ദഗതിയിലാകുന്നു, ഒപ്പം ഭാവിയിൽ വരുമാനം ഉണ്ടാക്കാൻ കഴിയുന്ന ഉൽപ്പാദന അടിത്തറ ദുർബലമാകുന്നു എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. ഇന്ന് മൂലധന രൂപീകരണത്തിൽ ആവശ്യത്തിന് നിക്ഷേപിക്കാൻ കഴിയാത്ത ഒരു സംസ്ഥാനം ഭാവിയിൽ സ്വന്തം വരുമാന വളർച്ചയെത്തന്നെ പരിമിതപ്പെടുത്തുകയാണ് ചെയ്യുന്നത് - അടുത്ത ഉപവിഭാഗത്തിൽ പറയുന്ന ഘടനാപരമായ വരുമാന ദൗർബല്യത്തെ ഇത് കൂടുതൽ വഷളാക്കുന്നു. നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ അമിതഭാരവും മൂലധന ചെലവുകളിലെ കുറവും രണ്ട് വ്യത്യസ്ത പ്രശ്നങ്ങളല്ല; അവ ഒരേ സാമ്പത്തിക പരിമിതിയുടെ രണ്ട് മുഖങ്ങളാണ്.

ഈ മൂലധന നിക്ഷേപത്തിലെ കുറവ് പരിഹരിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായാണ് കിഫ്ബി (KIIFB) സ്ഥാപിതമായത് - സാധാരണ ബജറ്റിന് പുറത്തും വായ്പാ പരിധിക്ക് പുറത്തുമായി അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിന് ഫണ്ട്

കണ്ടെത്തുന്നതിനായി. ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ മൂലധന ആസ്തികൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിൽ കിഫ്ബി വിജയിച്ചിട്ടുണ്ടോ, അതോ സാമ്പത്തിക നേട്ടങ്ങളില്ലാതെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കടബാധ്യത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയാണോ ചെയ്തത് എന്നത് നാലാം അധ്യായത്തിൽ പരിശോധിക്കുന്നുണ്ട്. ആ അധ്യായം കാണിക്കുന്നത് പോലെ, ഇതിനുള്ള ഉത്തരം ആശ്വാസത്തിന് വക നൽകുന്നില്ല.

കുറഞ്ഞ മൂലധന ചെലവിന് നിലവിലെ ബജറ്റ് സൈക്കിളിനപ്പുറം കടബാധ്യതയുടെ സുസ്ഥിരതയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രത്യാഘാതങ്ങളുമുണ്ട്. മൂലധന നിക്ഷേപം - കൃത്യമായ ലക്ഷ്യത്തോടെയാണെങ്കിൽ - സാമ്പത്തിക പ്രവർത്തനങ്ങളും തൊഴിലവസരങ്ങളും സൃഷ്ടിക്കുകയും, അത് വായ്പകൾ തിരിച്ചടയ്ക്കാൻ സഹായിക്കുന്ന നികുതി വരുമാനം കാലക്രമേണ നൽകുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ കേരളത്തിന്റെ തുടർച്ചയായ റവന്യൂ കമ്മി കാണിക്കുന്നത് പോലെ, വായ്പകളെ ദൈനംദിന ഉപഭോഗത്തിനായി ഉപയോഗിക്കുമ്പോൾ, കടം തിരിച്ചടയ്ക്കാൻ ആവശ്യമായ ഉൽപ്പാദന ശേഷിയോ വരുമാന അടിത്തറയോ വികസിക്കാതെ കടം മാത്രം കുന്നുകൂടുന്നു. ഇത് കാലക്രമേണ കടത്തിന്റെ സുസ്ഥിരതയെ ദുർബലപ്പെടുത്തുകയും ഈ അധ്യായത്തിലുടനീളം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദത്തിന്റെ ആഴം കൂട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു.

2.5.3 ദുർബലമാകുന്ന വരുമാന അടിത്തറ

സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയുടെ മൂന്നാമത്തെ ഘടനാപരമായ കാരണം വരുമാനത്തിന്റെ വശത്താണ്. നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ സംസ്ഥാനം നേടുന്ന വരുമാനത്തിന്റെ വലിയൊരു പങ്ക് കവർന്നെടുക്കുമ്പോൾ, വരുമാന അടിത്തറ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ വലുപ്പത്തിന് ആനുപാതികമായി വളരാതെ ദുർബലമാവുകയാണ്. ഈ രണ്ട് പ്രവണതകളും ഒന്നിച്ചുചേർന്നാണ് ഘടനാപരമായ സാമ്പത്തിക അസന്തുലിതാവസ്ഥ നിർവചിക്കുന്നത്; ഇവയിലൊന്നുമാത്രം ഈ പ്രതിസന്ധിയുടെ തീവ്രത വിശദീകരിക്കാൻ പര്യാപ്തമല്ല.

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനം 2015-16 ലെ 12.28 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ 10.68 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു - 1.60 ശതമാനം പോയിന്റിന്റെ ഇടിവ്. ഇതേ കാലയളവിൽ, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി ഏതാണ്ട് 13.2 ശതമാനത്തിൽ സ്ഥിരത നിലനിർത്തി - 2015-16 ൽ 13.4 ശതമാനമായിരുന്നത് 2025-26 ൽ 13.9 ശതമാനമായി. 2015-16 ൽ തന്നെ കേരളം ഈ ശരാശരിയേക്കാൾ 1.2 ശതമാനം താഴെയായിരുന്നു; 2025-26 ആയപ്പോഴേക്കും ഈ വിടവ് 3.22 ശതമാനമായി വർദ്ധിച്ചു. താരതമ്യത്തിനായി തെരഞ്ഞെടുത്ത രണ്ട് വർഷങ്ങളിലെ പ്രധാന സൂചകങ്ങൾ താഴെയുള്ള പട്ടികയിൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു (പട്ടിക 2.8).

ജി.എസ്.ഡി.പി.യുടെ വിഹിതമെന്ന നിലയിൽ കണക്കാക്കുന്ന മൂന്ന് പ്രധാന വരുമാന സൂചകങ്ങൾ — റവന്യൂ വരുമാനം, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സ്വന്തം വരുമാനം, സ്വന്തം നികുതി വരുമാനം

— എല്ലാം ഒരേ സന്ദേശമാണ് നൽകുന്നത്: കേരളത്തിൽ ഇവയുടെ വിഹിതം കുറഞ്ഞപ്പോൾ, മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ അത് വർധിച്ചു. ഇതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ടത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നികുതി സമാഹരണ ശേഷിയുടെ നേരിട്ടുള്ള അളവുകോലായ തനത് നികുതി വരുമാനമാണ്. 2015-16 ൽ, കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 6.94 ശതമാനമായിരുന്നു - പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയായ 6.35 ശതമാനത്തേക്കാൾ 0.39 ശതമാനം മുകളിൽ. അന്ന് കേരളം ശരാശരിയേക്കാൾ മികച്ച നികുതി സമാഹരണം നടത്തുന്ന സംസ്ഥാനമായിരുന്നു. 2024-25 ആയപ്പോഴേക്കും, കേരളത്തിന്റെ ഈ അനുപാതം ആദ്യമായി ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൾ താഴെയായി. 2025-26ൽ, 6.41 ശതമാനത്തിലുള്ള കേരളം ഇപ്പോൾ പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയായ 7 ശതമാനത്തിനും താഴെയാണ് നിൽക്കുന്നത്. ഒരു ദശാബ്ദം മുൻപ് എല്ലാ മാനദണ്ഡങ്ങളിലും തനത് നികുതി സമാഹരണത്തിൽ മുന്നിലായിരുന്ന ഒരു സംസ്ഥാനം ഇപ്പോൾ അവർക്കെല്ലാം പിന്നിലായിരിക്കുന്നു.

Table 2.8: Revenue Performance Indicators: Kerala vs. Major States Average, 2015–16 and 2025–26 (% of GSDP)

	Kerala		18 Major States	
Indicator	**2015-16 Actual**	**2025-26 (BE)**	**2015-16 Actual**	**2025-26 (BE)**
Revenue Receipts / GSDP (%)	12.28	10.68	13.46	13.90
Own Revenue / GSDP (%)	8.44	7.75	7.48	8.19
Own Tax Revenue / GSDP (%)	6.94	6.41	6.35	7.0

SGST / GSDP (%)	1.95 (2017-18)	2.65	2.07 (2017-18)	3.09
Tax on Property / GSDP (%)	0.57	0.59	0.79	0.95

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues

തനത് നികുതി വരുമാനത്തിലെ ഏറ്റവും ദുർബലമായ ഘടകം സംസ്ഥാന ജി.എസ്.ടി (SGST) ആണ്. 2017-18 ൽ ജി.എസ്.ടി സംവിധാനം നിലവിൽ വന്നപ്പോൾ, കേരളത്തിന്റെ SGST ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 1.95 ശതമാനമായിരുന്നു, ഇത് പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയായ 2.07 ശതമാനത്തേക്കാൾ താഴെയായിരുന്നു - അതിനർത്ഥം ജി.എസ്.ടി സംവിധാനത്തിന്റെ തുടക്കം മുതൽ തന്നെ കേരളം പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് പിന്നിലായിരുന്നു എന്നാണ്. ഉപഭോഗം എവിടെയാണോ അവിടെ നികുതി ലഭിക്കുന്ന (Destination-based) ജി.എസ്.ടിയുടെ രൂപകൽപ്പന, കേരളത്തെപ്പോലെ ഗാർഹിക ഉപഭോഗം കൂടുതലുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് ഗുണം ചെയ്യുമെന്നാണ് വ്യാപകമായി പ്രതീക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. എന്നാൽ ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരത്തിന് ശേഷമുള്ള കണക്കുകൾ ഈ പ്രതീക്ഷയെ ശരിവെക്കുന്നില്ല. 2025-26 ൽ, കേരളത്തിന്റെ SGST-GSDP അനുപാതം 2.65 ശതമാനമാണ്, അതേസമയം പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 3.09 ശതമാനമാണ് - ഈ വിടവ് 0.45 ശതമാനമാണ്, ഇത് ജി.എസ്.ടി സംവിധാനം ആരംഭിച്ചപ്പോഴുള്ള 0.21 ശതമാനം വിടവിനേക്കാൾ ഇരട്ടിയിലധികമായി വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. 2023-24 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള മൂന്ന് വർഷങ്ങളിൽ, കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനം പ്രതിവർഷം ശരാശരി 8.40 ശതമാനം നിരക്കിലാണ്

വളർന്നത് - താരതമ്യത്തിനായി എടുത്ത ഒമ്പത് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ നിരക്കാണിത് - എന്നാൽ പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി വളർച്ച 13.10 ശതമാനമായിരുന്നു. കേരളത്തിന്റെ SGST വളർച്ച 8.63 ശതമാനമാണ്; അതേസമയം പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 15.93 ശതമാനമാണ്. താരതമ്യത്തിനായി എടുത്ത എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളും ഈ കാലയളവിൽ കേരളത്തേക്കാൾ വേഗത്തിൽ തങ്ങളുടെ SGST വർദ്ധിപ്പിച്ചു.

ഇതിന്റെ ഒരു കാരണം കേരള സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ ഘടനയാണ്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വരുമാന നിലവാരം സൂചിപ്പിക്കുന്നതിനേക്കാൾ വളരെ പരിമിതമാണ് കേരളത്തിന്റെ നികുതി അടിത്തറ. കേരളത്തിലെ ഗാർഹിക ഉപഭോഗത്തിന്റെ വലിയൊരു വിഹിതം സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തുനിന്നുള്ള ഉൽപ്പന്നങ്ങളിലൂടെയാണ് നിറവേറ്റപ്പെടുന്നത്. കൂടാതെ, അറ്റ സംസ്ഥാന ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ 23.2 ശതമാനമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്ന പ്രവാസി പണമയക്കലുകൾ ഉപഭോഗച്ചെലവിനെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നുവെങ്കിലും, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സ്വന്തം ഉൽപ്പാദനമോ നികുതി അടിത്തറയോ അതനുസരിച്ച് വികസിപ്പിക്കുന്നില്ല.

കേരളം പോലുള്ള ഉപഭോക്തൃ സംസ്ഥാനങ്ങൾ ഉപഭോഗാധിഷ്ഠിത ജി.എസ്.ടി.യിൽ നിന്ന് നേട്ടമുണ്ടാക്കുമെന്ന വിലയിരുത്തൽ പൂർണമല്ലാത്ത വിശകലനത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണ്. ഈ തത്വപ്രകാരം കേരളത്തിന് അന്തിമ ഉപഭോഗവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നികുതി വരുമാനം

മാത്രമാണ് ലഭിക്കുന്നത്; എന്നാൽ അതിന്റെ പ്രയോജനം അതിൽ മാത്രമായി പരിമിതപ്പെടുന്നു എന്നാണ് സത്യം. കേരളം ഉപഭോഗിക്കുന്ന വസ്തുക്കളുടെ ഉൽപ്പാദനത്തിലൂടെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്ന മൂല്യവർധന (Value addition) ഉൽപ്പാദക സംസ്ഥാനങ്ങളിലാണ് നിലനിൽക്കുന്നത്. അതുവഴി അവിടെ വേതനവും, ലാഭവും, വിതരണശൃംഖലാ ബന്ധങ്ങളും രൂപപ്പെടുന്നു. വരുമാന ഗുണിതഫലങ്ങളിലൂടെയും (income multiplier effects) പശ്ചാത് ബന്ധങ്ങളിലൂടെയും (backward linkages) ഈ പ്രക്രിയ കൂടുതൽ ഉൽപ്പാദനത്തിനും ഉപഭോഗത്തിനും വഴിയൊരുക്കുന്നു. അതിന്റെ ഫലമായി മൂല്യശൃംഖലയുടെ വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിൽ നിന്ന് അധിക ജി.എസ്.ടി. വരുമാനവും ഉൽപ്പാദക സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കാണ് ലഭിക്കുന്നത്; കേരളത്തിനല്ല.

പ്രവാസി പണമയക്കലുകളെ ആശ്രയിച്ചുള്ള ഉപഭോഗം ഈ പ്രവണതയെ കൂടുതൽ ശക്തമാക്കുന്നു. വിദേശത്ത് സമ്പാദിച്ച വരുമാനം കേരളത്തിലേക്ക് എത്തുന്നുവെങ്കിലും, സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തു ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കപ്പെട്ട വസ്തുക്കൾ വാങ്ങുന്നതിനായി അത് വീണ്ടും പുറത്തേക്ക് ഒഴുകുന്നു. ഇതിലൂടെ രൂപപ്പെടുന്ന സാമ്പത്തിക ഗുണിതഫലങ്ങളുടെ (Multiplier effect) ആനുകൂല്യങ്ങൾ മുഴുവൻ സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്താണ് സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്നത്.

ഉപഭോക്തൃ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് ഉൽപ്പാദക സംസ്ഥാനങ്ങളെക്കാൾ കൂടുതൽ നേട്ടം ലഭിക്കുമെന്ന

ജി.എസ്.ടി. രൂപകൽപ്പനയുടെ അടിസ്ഥാന ധാരണ ഈ സാമ്പത്തിക പ്രവർത്തനരീതിയെ വേണ്ടത്ര ഉൾക്കൊള്ളുന്നില്ല.

ഇത് കേരളത്തിന്റെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ ഒരു ഘടനാപരമായ സവിശേഷതയാണ്; നികുതി ഭരണത്തിലെ മെച്ചപ്പെടുത്തലുകൾകൊണ്ട് മാത്രം ഇതിനെ മറികടക്കാനാവില്ല. ഇതിന്റെ ധനകാര്യ നയപരമായ സൂചന വ്യക്തമാണ്. സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തു ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്ന വസ്തുക്കളുടെ ഉപഭോഗത്തിന്മേലുള്ള നികുതി വരുമാനം ഉപഭോഗാധിഷ്ഠിത ജി.എസ്.ടി. സംവിധാനത്തിലൂടെ ലഭിക്കുമെങ്കിലും, കേരളത്തിന്റെ ഭാവി വരുമാന വളർച്ച പ്രധാനമായും നിലവിൽ സംസ്ഥാനത്തിന് പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന രണ്ട് മേഖലകളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഒന്നാമതായി, മൂല്യവർധനയും നികുതി വരുമാനവും സംസ്ഥാനത്തിനുള്ളിൽ തന്നെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്ന സേവനമേഖലയെ കൂടുതൽ വികസിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. രണ്ടാമതായി, ഗാർഹിക ഉപഭോഗച്ചെലവിന്റെ ഗുണിതഫലങ്ങൾ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളിലേക്ക് കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്നതിനുപകരം അവ കേരളത്തിനുള്ളിൽ തന്നെ സൃഷ്ടിക്കാനും നിലനിർത്താനും കഴിയുന്ന ശക്തമായ ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദന അടിത്തറ വികസിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

നികുതി പ്ലവനക്ഷമത (Tax Buoyancy) എന്നത് സാമ്പത്തിക വളർച്ചയ്ക്കനുസരിച്ച് നികുതി വരുമാനം വർധിക്കുന്നതിന്റെ തോത് അളക്കുന്ന സൂചകമാണ്. പതിനൊന്ന് വർഷത്തെ മുഴുവൻ കാലയളവിലും വരുമാന അടിത്തറയും

സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയും തമ്മിലുള്ള ഘടനാപരമായ ബന്ധത്തെ ഇത് സംഗ്രഹിച്ച് കാണിക്കുന്നു. ജി.എസ്.ഡി.പി-യെ അടിസ്ഥാനമാക്കി പരിശോധിക്കുമ്പോൾ കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ ബോയൻസി കോഫിഫിഷ്യന്റ് (Buoyancy coefficient) 0.96 ആണ്, അതേസമയം പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ മൊത്തം ശരാശരി 1.09 ആണ്. കോഫിഫിഷ്യന്റ് ഒന്നിൽ താഴെയാണെങ്കിൽ (Below unity), നികുതി അടിത്തറയുടെ വളർച്ച സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ വളർച്ചയെക്കാൾ പിന്നിലാണെന്ന് അത് സൂചിപ്പിക്കുന്നു. അതിന്റെ ഫലമായി സ്വന്തം നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ ജി.എസ്.ഡി.പി. അനുപാതം വർഷംതോറും കുറയുന്നു.

പ്ലവനക്ഷമത നിരക്ക് ഒന്നിനു താഴെയാകുന്നത് ഒരു സാമ്പത്തിക വർഷം മികച്ച വരുമാനം ലഭിക്കുന്നതിലൂടെ പെട്ടെന്ന് പരിഹരിക്കാവുന്ന ഒരു താൽക്കാലിക പ്രശ്നമല്ല. സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുണ്ടാകുന്ന ഓരോ വർഷവും വരുമാന അടിത്തറയെ ആപേക്ഷികമായി കൂടുതൽ ദുർബലമാക്കുന്ന ഒരു ഘടനാപരമായ അവസ്ഥയാണിത്. നികുതി അടിത്തറ വിപുലീകരിക്കുന്നതിനുള്ള - പ്രത്യേകിച്ച് SGST-യിൽ - ബോധപൂർവമായ നയപരമായ ഇടപെടലുകൾ ഇല്ലാതെ, സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ എത്ര വേഗത്തിൽ വളർന്നാലും കേരളത്തിന്റെ തനത് വരുമാനം സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ ഒരു പങ്ക് എന്ന നിലയിൽ തുടർന്നും കുറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കും.

വരുമാനത്തിലുണ്ടാകുന്ന ഈ ദൗർബല്യം മുൻപ് സൂചിപ്പിച്ച ട്രഷറി പ്രതിസന്ധിയുമായി നേരിട്ട് ബന്ധപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്.

റവന്യൂ വരുമാനം പ്രതിവർഷം 5.06 ശതമാനം നിരക്കിൽ വളരുമ്പോൾ നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ അതിനേക്കാൾ വേഗത്തിൽ വളരുന്നുവെങ്കിൽ, വരുന്ന വരുമാനവും നൽകേണ്ട ചെലവും തമ്മിലുള്ള വിടവ് ഓരോ വർഷവും വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. 2020-21 നും 2022-23 നും ഇടയിൽ കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച ₹77,201 കോടിയുടെ റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റും ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരവും ഉപയോഗിച്ചാണ് ഈ വിടവ് ഭാഗികമായി നികത്തിയിരുന്നത്. എന്നാൽ ആ കേന്ദ്ര വിഹിതങ്ങൾ അവസാനിച്ചതോടെ, അവയുടെ പിന്തുണയിൽ മറഞ്ഞുകിടന്നിരുന്ന ധനകാര്യ ഘടനയിലെ അടിസ്ഥാനപരമായ വിടവ് പൂർണമായും പുറത്തുവന്നു. ഒരു ദശാബ്ദക്കാലമായി വരുമാന അടിത്തറ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ വളർച്ചയെ പിന്തുടരുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയും, അതേസമയം ചെലവ് പ്രതിബദ്ധതകൾ തുടർച്ചയായി വർധിക്കുകയും ചെയ്തതിന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഫലമാണ് 2024-25-ൽ അനുഭവപ്പെട്ട ട്രഷറി ഞെരുക്കം.

2.5.4 സാമ്പത്തിക ചട്ടങ്ങളോടുള്ള തുടർച്ചയായുള്ള ലംഘനം

മുകളിൽ ചർച്ച ചെയ്ത രണ്ട് ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങളും പരസ്പരം ബന്ധമില്ലാത്തവയല്ല; അവ ഒരേ ധനകാര്യ അക്കൗണ്ടിൽ ഒരേസമയം പ്രവർത്തിച്ച് പരസ്പരം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നവയാണ്. ഉയർന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ വരുമാനത്തിന്മേലുള്ള ബാധ്യതകളെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു; അതേസമയം ദുർബലമാകുന്ന വരുമാന അടിത്തറ ഈ ബാധ്യതകൾ നിറവേറ്റാനുള്ള സാധ്യതകളെ കുറയ്ക്കുന്നു.

ഇതിന്റെ അനിവാര്യമായ അനന്തരഫലമാണ് സ്ഥിരമായ റവന്യൂ കമ്മി. 2008-09 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും യാതൊരു വ്യത്യാസവുമില്ലാതെ കേരളത്തിൽ റവന്യൂ കമ്മി (ദൈനംദിന ചെലവുകൾ ദൈനംദിന വരുമാനത്തേക്കാൾ കൂടുതൽ) നിലനിന്നിരുന്നു. 2014-15 മുതൽ റവന്യൂ കമ്മി പൂജ്യമായി നിലനിർത്തണമെന്നും, 2020-21 മുതൽ റവന്യൂ മിച്ചം (Revenue surplus) കണ്ടെത്തണമെന്നുമാണ് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ എഫ്.ആർ.ബി.എം (FRBM) നിയമം അനുശാസിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഈ ലക്ഷ്യം ഒരിക്കൽപ്പോലും നേടിയിട്ടില്ല.

2025-26 ൽ, കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ കമ്മി ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 1.90 ശതമാനമാണ്; അതേസമയം പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി വെറും 0.28 ശതമാനം മാത്രമാണ്. ഈ കാലയളവിലുടനീളം തെലങ്കാന റവന്യൂ മിച്ചം നിലനിർത്തുകയോ അല്ലെങ്കിൽ വരവും ചെലവും ഏതാണ്ട് തുല്യമാക്കുകയോ ചെയ്തു; മഹാരാഷ്ട്രയുടെ റവന്യൂ കമ്മി എക്കാലത്തും 1 ശതമാനത്തിൽ താഴെയാണ് നിലനിന്നത്. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ പഞ്ചാബിൽ (2.69%) മാത്രമേ വലിയ റവന്യൂ കമ്മിയുള്ളൂ. ഇത് കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക പ്രതിബദ്ധതയുടെ മാത്രം അനന്തരഫലമല്ല - നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ വരുമാനത്തേക്കാൾ സ്ഥിരമായി മുകളിലായിരിക്കുന്ന ഒരു അവസ്ഥയാണിത്. ഈ വിടവ് നികത്താൻ കടമെടുക്കുന്ന ഓരോ രൂപയും ഉൽപ്പാദന ശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കാതെ കടബാധ്യതയെ ഉയർത്തുകയും, മുൻപ് വ്യക്തമാക്കിയതുപോലെ കുതിച്ചുയരുന്ന പലിശ ബാധ്യതകൾക്ക് ആക്കം കൂട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു. റവന്യൂ കമ്മിയും, വരുമാന അടിത്തറയിലെ ദൗർബല്യവും, ഉയരുന്ന

പലിശഭാരവും ചേർന്ന് പരസ്പരം പോഷിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ചാക്രിക പ്രക്രിയ സൃഷ്ടിക്കുന്നു.

ഇതിന്റെ ദീർഘകാല പ്രത്യാഘാതം ഏറ്റവും വ്യക്തമായി പ്രതിഫലിക്കുന്നത് കുടിശ്ശിക ബാധ്യതകളിലാണ് (Outstanding liabilities). കേരളത്തിന്റെ കടബാധ്യത 2015-16 ലെ ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 28.9 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2020-21 ൽ ഏറ്റവും ഉയർന്ന നിരക്കായ 40.3 ശതമാനത്തിലെത്തി, പിന്നീട് 2025-26 ൽ 35.5 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു - ഇത് എട്ട് തുടർച്ചയായ വർഷങ്ങളിൽ എഫ്.ആർ.ബി.എം പരിധിക്ക് മുകളിലായിരുന്നു, കൂടാതെ 15-ാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ നിർദ്ദേശിച്ച 33 ശതമാനം പരിധിക്കും മുകളിലാണിത്. കർണാടക (26.5%), മഹാരാഷ്ട്ര (19.0%), തെലങ്കാന (27.5%) എന്നീ സംസ്ഥാനങ്ങൾ ഇതിനേക്കാൾ വളരെ കുറഞ്ഞ കടബാധ്യതയോടെയാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്.

2011, 2018, 2021, 2022 എന്നീ വർഷങ്ങളിലായി നാല് തവണ എഫ്.ആർ.ബി.എം ആക്ട് ഭേദഗതി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ചില ഭേദഗതികൾ അപ്രതീക്ഷിത സാമ്പത്തിക ആഘാതങ്ങളെ (കോവിഡ്) തുടർന്നാണ് വന്നതെങ്കിലും, യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യങ്ങൾ നേടാൻ ശ്രമിക്കുന്നതിന് പകരം, ചട്ടങ്ങൾ പാലിക്കുന്നത് ബുദ്ധിമുട്ടാകുമ്പോൾ ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ തന്നെ മാറ്റം വരുത്തുന്ന പ്രവണതയാണ് ഇതിൽ നിന്ന് കൂടുതലായി മനസ്സിലാകുന്നത്. ഇത് സാമ്പത്തിക ചട്ടങ്ങളുടെ വിശ്വസനീയതയെ ദുർബലപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. കേരളത്തിന്റെ അറ്റ വായ്പാ പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു മാനദണ്ഡമായി ധനകാര്യ

മന്ത്രാലയം എഫ്.ആർ.ബി.എം പാലിക്കുന്നത് പരിഗണിക്കുന്നുണ്ട്; തുടർച്ചയായി ചട്ടങ്ങൾ ലംഘിക്കുന്നത് വായ്പാ പരിധി വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്നതിന് കാരണമായേക്കാം. ട്രഷറി ഇതിനകം തന്നെ കടുത്ത പ്രതിസന്ധി നേരിടുന്ന ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, നിർബന്ധിത ചെലവുകൾക്ക് പോലും പണം കണ്ടെത്താനുള്ള പുതിയ സർക്കാരിന്റെ കഴിവിനെ ഇത് നേരിട്ട് ബാധിക്കും.

2.5.5 കുറയുന്നതും അനിശ്ചിതത്വത്തിലുള്ളതുമായ കേന്ദ്ര വിഹിതം

മുകളിൽ വിശകലനം ചെയ്ത ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾ പ്രധാനമായും കേരളത്തിന്റെ സ്വന്തം ധനകാര്യ തീരുമാനങ്ങളുടെയും സാമ്പത്തിക ഘടനയുടെയും പരിണതഫലങ്ങളാണ്. എന്നാൽ നാലാമത്തെ കാരണം ഭാഗികമായി സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തുള്ള ഘടകങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. കേരളത്തിന്റെ സ്വന്തം വരുമാനത്തിന് പൂരകമായി ലഭിച്ചിരുന്ന കേന്ദ്ര ധനവിഭവങ്ങൾ ഇപ്പോൾ മുൻകാലത്തെപ്പോലെ ഉറപ്പുള്ളതല്ല; ചില ഇനങ്ങളിൽ അവയുടെ തുക തന്നെ കുറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ഭരണഘടനാപരമായ ചട്ടക്കൂട് പ്രകാരം കേന്ദ്ര നികുതികളുടെ ഒരു നിശ്ചിത പങ്ക് 'വിഭജിക്കാവുന്ന പൂളിലൂടെ' (Divisible pool) സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് വിതരണം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. കഴിഞ്ഞ ദശാബ്ദത്തിൽ, സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് വിതരണം ചെയ്യാൻ ലഭ്യമായ തുകയുടെ യഥാർത്ഥ വിഹിതം ചുരുങ്ങിയിരിക്കുകയാണ് - ലംബമായ വിഹിത നിരക്കുകൾ

(Vertical devolution rates) കുറഞ്ഞതുകൊണ്ടല്ല ഇത് സംഭവിച്ചത്, മറിച്ച് ഭരണഘടനയുടെ 270-ാം അനുച്ഛേദപ്രകാരം വിഭജിക്കാവുന്ന പൂളിൽ നിന്ന് ഒഴിവാക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സെസ്സുകളും സർചാർജുകളും 2011-12 ലെ കേന്ദ്ര മൊത്ത നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ 10.4 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് സമീപ വർഷങ്ങളിൽ 15 നും 20 നും ഇടയിലായി വർദ്ധിച്ചതുകൊണ്ടാണ്. പതിനാലാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ലംബമായ വിഹിതം 32 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 42 ശതമാനമായി ഉയർത്തിയത്, ഇതിന് സമാന്തരമായുണ്ടായ ഈ വർദ്ധനവിലൂടെ പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കപ്പെട്ടു. അതേസമയം, കേന്ദ്രത്തിന്റെ നികുതിയേതര വരുമാനം - ഭരണഘടനാപരമായി പങ്കിടേണ്ടതില്ലാത്തത് - കേവല സംഖ്യകളിൽ ഇരട്ടിയിലധികമായി; 2015-16 ലെ ₹2,51,260 കോടിയിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ ₹6,67,662 കോടിയായി വർദ്ധിച്ചു. ഇത് സ്ഥിരമായി കേന്ദ്രത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ശേഷിയുടെ ഓരോ അഞ്ച് രൂപയിലും ഒരു രൂപയോളം വരും. ചുരുക്കത്തിൽ, സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് പങ്കിടാൻ ലഭ്യമാകുന്ന വരുമാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം രണ്ട് ദിശകളിൽ നിന്നായി ചുരുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്.

കേന്ദ്ര ധനസഹായത്തിന്റെ ഘടനയിലും കേരളത്തിന് അനുകൂലമല്ലാത്ത മാറ്റമാണ് ഉണ്ടായിരിക്കുന്നത്. വ്യക്തമായ മാനദണ്ഡങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള നിരുപാധിക ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഗ്രാന്റുകളുടെ വിഹിതം കുറയുകയും, കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികളുടെ (Centrally Sponsored Scheme) കൈമാറ്റങ്ങൾ വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. സി.എസ്.എസ് (CSS)

ഫണ്ടുകൾ പ്രകാരം സംസ്ഥാനങ്ങൾ ആദ്യം ചെലവഴിക്കുകയും പിന്നീട് തുക തിരികെ വാങ്ങുകയും വേണം - ഈ പ്രക്രിയ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആയിരക്കണക്കിന് കോടി രൂപ മാസങ്ങളോളം തടഞ്ഞുവെക്കുന്നതിന് കാരണമാകുന്നു, ഒന്നാം ഭാഗത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ട്രഷറി പ്രതിസന്ധിക്ക് ഇത് നേരിട്ട് കാരണമായിത്തീരുന്നു. മുൻകൂട്ടി പ്രവചിക്കാൻ കഴിയുന്ന, മാനദണ്ഡങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വിഹിതത്തിന് വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായ ഇത്തരം ഗ്രാന്റുകൾ ഒരിക്കലും പകരമാവില്ല.

കേന്ദ്ര നികുതി വിതരണത്തിലെ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിലുള്ള വിഹിതത്തിൽ (Inter se share) കേരളത്തിന്റെ പങ്ക് പത്താം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലത്തെ 3.875 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലത്ത് 1.925 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു - മൂന്ന് പതിറ്റാണ്ടുകൾക്കുള്ളിൽ ഏകദേശം രണ്ട് ശതമാനം പോയിന്റിന്റെ ഇടിവാണുണ്ടായത്. പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഈ വിഹിതം 2.382 ശതമാനമായി ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട് (അനുബന്ധം സി കാണുക). എന്നിരുന്നാലും, വിഹിതം നൽകിയതിന് ശേഷമുള്ള റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ, സെക്ടർ-സ്പെസിഫിക് ഗ്രാന്റുകൾ, സ്റ്റേറ്റ്-സ്പെസിഫിക് ഗ്രാന്റുകൾ എന്നിവ നിർത്തലാക്കിയതോടെ ഈ നാമമാത്രമായ നേട്ടം ഇല്ലാതായി; പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലയളവിൽ ഈ ഇനങ്ങളിലായി കേരളത്തിന് ₹40,226 കോടി രൂപ ലഭിച്ചിരുന്നു. റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ സാമ്പത്തിക അലംഭാവം (Fiscal complacency) വളർത്തുന്നുവെന്ന കമ്മീഷന്റെ ന്യായീകരണം, കേരളത്തിന്റെ

റവന്യൂ കമ്മി സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കമില്ലായ്മയേക്കാളുപരി ഘടനാപരമായ വരുമാന പരിമിതികളെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത് എന്ന യാഥാർത്ഥ്യത്തെ പൂർണ്ണമായും അവഗണിക്കുന്നതാണ്.

2026-27 ലെ കേരളത്തിന്റെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളിൽ പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അനുവദിച്ചതിനേക്കാൾ ഏകദേശം ₹20,500 കോടി രൂപയുടെ അധിക കൈമാറ്റങ്ങളാണ് പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നത് - റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ തുടരുമെന്ന തെറ്റായ അനുമാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരുന്നു ഇത്. നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട ധനക്കമ്മി പരിധിക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ഈ വിടവ് നികത്തണമെങ്കിൽ സ്വന്തം വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെലവുകൾക്ക് മുൻഗണനാക്രമം നൽകുകയും വേണം, ബോധപൂർവമായ ഘടനാപരമായ പരിഷ്കാരങ്ങളില്ലാതെ ഇത് ഒരിക്കലും സാധ്യമാകില്ല.

2.6 ഉപസംഹാരം - ഘടനയെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ

2026 മാർച്ചിൽ വർഷാവസാനമുള്ള ₹6,322 കോടിയുടെ ക്യാഷ് ബാലൻസ് കണ്ടാൽ സംസ്ഥാനം സാമ്പത്തികമായി സുരക്ഷിതമാണെന്ന് തോന്നിയേക്കാം. എന്നാൽ ആറാഴ്ചയ്ക്ക് ശേഷം ഈ ബാലൻസ് ₹2,212 കോടിയായി കൂപ്പുകുത്തി. 2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ, 12 മാസങ്ങളിൽ 10 മാസവും ട്രഷറിയിൽ നെഗറ്റീവ് ബാലൻസായിരുന്നു. നാല് വർഷത്തിനുള്ളിൽ പൊതുവിപണി വായ്പകൾ ഏതാണ്ട് ഇരട്ടിയായെങ്കിലും പണലഭ്യത (Net cash position)

മോശമായിക്കൊണ്ടേയിരുന്നു - ഇതിന് കാരണം വായ്പയെടുത്തതിനേക്കാൾ വേഗത്തിൽ കടം തിരിച്ചടച്ചതുകൊണ്ടല്ല, മറിച്ച് ഘടനാപരമായ വിടവ് നികത്തിയിരുന്ന ₹77,201 കോടിയുടെ റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റും ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാരവും ഇല്ലാതാവുകയും, അവയ്ക്ക് പകരം പുതിയ വിപണി വായ്പകൾ എടുക്കുന്നതിൽ നിന്ന് വായ്പാ പരിധി സംസ്ഥാനത്തെ തടയുകയും ചെയ്തതുകൊണ്ടാണ്.

ഈ യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ വിഭാഗം 2.5-ൽ പരിശോധിച്ച ഘടനാപരമായ സാമ്പത്തിക അസന്തുലിതാവസ്ഥയിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമല്ല - അവ ഈ ഘടനയുടെ ദൈനംദിന പ്രതിഫലനം മാത്രമാണ്. വരുമാനത്തിന്റെ ഓരോ രൂപയിലും 77 പൈസ നിർബന്ധിത ചെലവുകൾക്കായി മാറ്റിവെക്കേണ്ടി വരുന്ന ഒരു സർക്കാരിന് സ്വാഭാവികമായും വിട്ടുമാറാത്ത പണഞെരുക്കം നേരിടേണ്ടി വരും. ചരിത്രത്തിലാദ്യമായി തനത് നികുതി വരുമാനം 18 പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ താഴെയാകുകയും, റവന്യൂ വരുമാനം 5 ശതമാനം നിരക്കിൽ വളരുമ്പോൾ ചെലവ് ബാധ്യതകൾ അതിലും വേഗത്തിൽ കുതിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു സർക്കാരിന്, ദൈനംദിന പേയ്മെന്റുകൾ മുടങ്ങാതിരിക്കാൻ തുടർച്ചയായ വായ്പകളെ ആശ്രയിക്കേണ്ടി വരും. എല്ലാ വർഷവും റവന്യൂ കമ്മി നേരിടുന്ന - എക്കാലത്തും ദൈനംദിന ഉപഭോഗത്തിനായി കടമെടുക്കുന്ന - ഒരു സർക്കാരിന്റെ കടബാധ്യതകൾ സ്വാഭാവികമായും കുന്നുകൂടുകയും വരും വർഷങ്ങളിൽ പലിശ ബാധ്യത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും.

കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമായ ട്രഷറി മാനേജ്മെന്റ് — കൂടുതൽ അച്ചടക്കമുള്ള വായ്പയെടുപ്പ് കലണ്ടറുകൾ, ട്രഷറി സിംഗിൾ അക്കൗണ്ട് (Treasury Single Account) നടപ്പാക്കൽ, കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികളിലെ (CSS) കുടിശ്ശിക തിരിച്ചുപിടിക്കൽ, പണലഭ്യതാ പ്രവാഹങ്ങളുടെ (cash flow) കൂടുതൽ കൃത്യമായ പ്രവചനം എന്നിവ — ഈ സമ്മർദത്തിന്റെ തീവ്രതയും ചെലവും കുറയ്ക്കാൻ സഹായിക്കും. എന്നാൽ അതുകൊണ്ട് മാത്രം ഈ പ്രശ്നം പരിഹരിക്കാനാവില്ല.

അതിന് ആവശ്യമായത് അടിസ്ഥാന ധനകാര്യ സ്ഥിതിയിലെ ഘടനാപരമായ പരിഷ്കാരങ്ങളാണ്: ധനകാര്യ ഇടം (fiscal space) സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായി ചെലവുകളുടെ ഘടനയിൽ പരിഷ്കാരം വരുത്തുക; വരുമാന വളർച്ചയുടെ ബോയൻസി (buoyancy) വീണ്ടെടുക്കുന്നതിനായി വരുമാന അടിത്തറ ശക്തിപ്പെടുത്തുക; കൂടാതെ സാമ്പത്തിക ചട്ടങ്ങളുടെ വിശ്വസനീയത വീണ്ടെടുത്തുകൊണ്ട് വായ്പാ പരിധിയിലുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങളെ പിഴകളിലൂടെയല്ലാതെ ചട്ടങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട് മറികടക്കുക.

ഈ അധ്യായത്തിൽ പരിശോധിച്ച ചിത്രത്തെ കൂടുതൽ സങ്കീർണ്ണമാക്കുന്ന മറ്റ് രണ്ട് ഘടനാപരമായ പ്രശ്നങ്ങളെക്കുറിച്ച് 4, 5 അധ്യായങ്ങളിൽ പ്രത്യേകം പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്: ഔദ്യോഗിക കണക്കുകൾ കാണിക്കുന്നതിനേക്കാൾ കേരളത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ കടബാധ്യതയെ വളരെ കൂടുതലായി വർദ്ധിപ്പിച്ച കിഫ്ബി (KIIFB) വഴിയുള്ള ബജറ്റ് ഇതര വായ്പാ പരിപാടികൾ; കൂടാതെ

സംസ്ഥാന പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള സാമ്പത്തിക ചോർച്ച - ഇവയുടെ വിട്ടുമാറാത്ത നഷ്ടങ്ങളും സർക്കാരിന്റെ ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ചുള്ള നിലനിൽപ്പും നിലവിൽ തന്നെ സമ്മർദ്ദത്തിലുള്ള ഒരു ബജറ്റിന് മേൽ നേരിട്ടുള്ളതും വർദ്ധിച്ചുവരുന്നതുമായ ബാധ്യതയാണ് അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നത്. വിഭാഗം 2.5-ൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള നാല് ഘടനാപരമായ കാരണങ്ങൾക്കൊപ്പം ചേരുമ്പോൾ, പുതിയ സർക്കാർ നേരിടേണ്ടി വരുന്ന വെല്ലുവിളിയുടെ പൂർണ്ണരൂപം അവ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

ട്രഷറിയിലെ സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം എന്നത് ട്രഷറിയിൽ തന്നെ പരിഹരിക്കാൻ കഴിയുന്ന വെറുമൊരു ക്യാഷ് മാനേജ്മെന്റ് പ്രശ്നമല്ല. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവ് ബാധ്യതകളും സാമ്പത്തിക ശേഷിയും തമ്മിലുള്ള ഘടനാപരമായ അസന്തുലിതാവസ്ഥയുടെ ദൈനംദിന പ്രവർത്തനപരമായ പ്രതിഫലനമാണിത് - വർഷങ്ങളായി രൂപപ്പെട്ടതും, പ്രതികൂലമായ ബാഹ്യ സംഭവവികാസങ്ങളാൽ ആഴത്തിലായതുമായ ഈ അസന്തുലിതാവസ്ഥ പരിഹരിക്കാൻ ഒരേസമയം ഒന്നിലധികം മേഖലകളിൽ സാമ്പത്തിക പരിഷ്കാരങ്ങൾ അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്.

അനുബന്ധം 2A: പ്രധാന ധനകാര്യവും ട്രഷറി പദങ്ങളും – പദാവലി	
പദം	**ലളിതമായ വിശദീകരണം**
ബജറ്റ് vs. ട്രഷറി	ബജറ്റ് എന്നത് സർക്കാർ ഒരു വർഷത്തേക്ക് തയ്യാറാക്കുന്ന പദ്ധതിയാണ് — എത്ര വരുമാനം ലഭിക്കുമെന്നും എത്ര ചെലവഴിക്കുമെന്നും കണക്കാക്കുന്നത്. ട്രഷറി എന്നത് യഥാർത്ഥ പ്രവർത്തനാവസ്ഥയാണ് — സർക്കാരിന്റെ ബാങ്ക് അക്കൗണ്ടിലെ പണലഭ്യത. കടലാസിൽ ബജറ്റ് തൃപ്തികരമായി തോന്നാമെങ്കിലും അത് നടപ്പാക്കുന്ന ട്രഷറി ദൈനംദിനമായി കടുത്ത സമ്മർദത്തിലായിരിക്കാം.
ട്രഷറി ക്യാഷ് ബാലൻസ്	ഒരു നിശ്ചിത സമയത്ത് ആർ.ബി.ഐ.യിലെ അക്കൗണ്ടിൽ സർക്കാരിന് ലഭ്യമായ പണത്തിന്റെ അളവ്. ഇത് പോസിറ്റീവ് ആണെങ്കിൽ സർക്കാർ ബാധ്യതകൾ നിറവേറ്റാൻ കഴിയും. നെഗറ്റീവ് ആണെങ്കിൽ സ്വന്തം പണം തീർന്നതിനാൽ പേയ്മെന്റുകൾ തുടരാൻ ആർ.ബി.ഐ.യിൽ നിന്ന് വായ്പയെടുക്കേണ്ടിവരും.
പൊതുവിപണി വായ്പകൾ	ബാങ്കുകളോടും സ്ഥാപന നിക്ഷേപകരോടും ബോണ്ടുകൾ ഇറക്കി സംസ്ഥാന സർക്കാർ സമാഹരിക്കുന്ന വായ്പ. നിശ്ചിത തീയതികളിൽ പലിശയോടുകൂടി തിരിച്ചടയ്ക്കണം. ഇന്ന് കടമെടുക്കുന്ന ഓരോ രൂപയും ഭാവിയിലെ ചെലവ് ബാധ്യത സ്ഥിരമായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.
സ്പെഷ്യൽ ഡ്രോയിംഗ് ഫെസിലിറ്റി (SDF)	ആർ.ബി.ഐ.യുടെ അടിയന്തര വായ്പാ സൗകര്യത്തിലെ ആദ്യ ഘട്ടം. സർക്കാർ കൈവശം വയ്ക്കുന്ന സെക്യൂരിറ്റികളുടെ പിന്തുണയുള്ള കുറഞ്ഞ ചെലവുള്ള വായ്പ. WMA ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് ലഭ്യമാകുന്നതാണ്.
വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസസ് (WMA)	ആർ.ബി.ഐ.യുടെ അടിയന്തര വായ്പാ സൗകര്യത്തിലെ രണ്ടാം ഘട്ടം. ട്രഷറി ബാലൻസ് പൂജ്യത്തിലെത്തുമ്പോൾ റിപ്പോ നിരക്കിൽ ഈ വായ്പ ലഭിക്കും. കേരളത്തിന്റെ WMA പരിധി ₹2,308 കോടിയാണ്. ഇത് താൽക്കാലിക പണലഭ്യതാ വിടവ് നികത്താനാണ് ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നത്; സ്ഥിരമായ ധനസമാഹരണ മാർഗമല്ല.
ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ് (OD)	WMA പരിധിയും ഉപയോഗിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ ലഭിക്കുന്ന മൂന്നാമത്തെയും ഏറ്റവും ചെലവേറിയതുമായ വായ്പാ സൗകര്യം. റിപ്പോ നിരക്കിന് മുകളിൽ 2 മുതൽ 5 ശതമാനം വരെ അധിക പലിശ ഈടാക്കപ്പെടും. 2025-ൽ കേരളം ചെയ്തതുപോലെ വർഷത്തിൽ നൂറിലധികം ദിവസം

അനുബന്ധം 2A: പ്രധാന ധനകാര്യവും ട്രഷറി പദങ്ങളും – പദാവലി	
പദം	**ലളിതമായ വിശദീകരണം**
	ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിൽ തുടരുന്നത് ഗുരുതരമായ മുന്നറിയിപ്പ് സൂചനയാണ്.
നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ	ഹ്രസ്വകാലയളവിൽ കുറയ്ക്കാൻ സർക്കാരിന് പ്രായോഗികമായി കഴിയാത്ത ചെലവുകൾ — സേവനത്തിലുള്ള ജീവനക്കാരുടെ ശമ്പളം, വിരമിച്ചവരുടെ പെൻഷൻ, വായ്പകളുടെ പലിശ എന്നിവ.
റവന്യൂ കമ്മി	ദൈനംദിന ചെലവുകൾ (ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ, സബ്സിഡി എന്നിവ) ദൈനംദിന വരുമാനത്തെ (നികുതികൾ, ഫീസുകൾ, കേന്ദ്ര സഹായം എന്നിവ) കവിയുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന സ്ഥിതി. ഇതിൽ സർക്കാർ ആസ്തി സൃഷ്ടിക്കാനല്ല, നിലവിലെ ചെലവുകൾ നിറവേറ്റാനാണ് വായ്പയെടുക്കുന്നത് — പ്രതിമാസ ബില്ലുകൾ അടയ്ക്കാൻ ഒരു കുടുംബം വായ്പയെടുക്കുന്നതിന് സമാനം.
ധനക്കമ്മി	മൂലധന നിക്ഷേപം ഉൾപ്പെടെയുള്ള സർക്കാരിന്റെ മൊത്തം ചെലവും മൊത്തം വരുമാനവും തമ്മിലുള്ള അന്തരം. ഇതിൽ കൂടുതൽ ആശങ്കാജനകമായ ഘടകം റവന്യൂ കമ്മിയാണ്, കാരണം അത് സൃഷ്ടിക്കുന്ന കടത്തിന് പ്രതിഫലമായി ഒരു ആസ്തിയും ഉണ്ടാകുന്നില്ല
കിഫ്ബി (KIIFB)	കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് — സാധാരണ ബജറ്റിന് പുറത്തായി അടിസ്ഥാനസൗകര്യ പദ്ധതികൾക്ക് ധനസമാഹരണം നടത്തുന്ന സർക്കാർ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള സ്ഥാപനം.
KSSPL	കേരള സോഷ്യൽ സെക്യൂരിറ്റി പെൻഷൻസ് ലിമിറ്റഡ് — സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ പെൻഷൻ വിതരണത്തിനായി ബജറ്റിന് പുറത്തായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന സമാന സ്ഥാപനം.
ബിഡിഎസ് (Bill Discounting System)	സർക്കാർ നൽകേണ്ട തുക ബാങ്കുകൾ കരാറുകാർക്ക് മുൻകൂറായി നൽകുകയും പിന്നീട് സർക്കാർ ബാങ്കുകൾക്ക് തിരിച്ചടയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സംവിധാനം. BDS കുടിശ്ശിക എന്നത് ബാങ്കുകൾ ഇതിനകം നൽകിയ തുകകളിൽ സർക്കാരിൽ നിന്ന് ലഭിക്കാനുള്ള തുകയാണ്
കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾ	കേന്ദ്രവും സംസ്ഥാനങ്ങളും സംയുക്തമായി ധനസഹായം നൽകുന്ന പദ്ധതികൾ. സാധാരണയായി സംസ്ഥാനം ആദ്യം ചെലവഴിക്കുകയും പിന്നീട് കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്ന് തിരിച്ചുകിട്ടാനുള്ള തുക ക്ലെയിം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

അധ്യായം 3: ബജറ്റ് മാനേജ്മെന്റും ധനകാര്യ അച്ചടക്കവും

3.1 ആമുഖം

ഭരണഘടനയുടെ 114(3) അനുച്ഛേദം അനുശാസിക്കുന്നത് അനുസരിച്ച് നിയമപ്രകാരമുള്ള ധനവിനിയോഗ (Appropriations) വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരമല്ലാതെ ഇന്ത്യയുടെ കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ടിൽ (CFI) നിന്ന് പണം പിൻവലിക്കാൻ പാടില്ല എന്നാണ് ഭരണഘടനയുടെ 114(3) അനുച്ഛേദം അനുശാസിക്കുന്നത്. കൂടാതെ, ജനറൽ ഫിനാൻഷ്യൽ റൂൾസ് (GFR) 2017 പ്രകാരം, സപ്ലിമെന്ററി ഗ്രാന്റോ കണ്ടിൻജൻസി ഫണ്ടിൽ നിന്നുള്ള മുൻകൂറോ ലഭിക്കാതെ, അനുവദിക്കപ്പെട്ട ആകെ ഗ്രാന്റോ അപ്രോപ്രിയേഷനോ മറികടക്കുന്ന തരത്തിലുള്ള യാതൊരു ചെലവും നടത്താൻ പാടില്ല. അധികമായി വരുന്ന ചെലവുകൾ ഭരണഘടനയുടെ 115(1) (b) അനുച്ഛേദപ്രകാരം പാർലമെന്റ് ക്രമവൽക്കരിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളിൽ നിന്ന് യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ (account figures) വലിയ തോതിൽ വ്യതിചലിക്കുന്നത് 'അശാസ്ത്രീയമായ ബജറ്റിംഗിനെയും' (Defective budgeting), ഗ്രാന്റിലോ അപ്രോപ്രിയേഷനിലോ ഉള്ള ബജറ്റ് പ്രകടനത്തിലെ വീഴ്ചയേയുമാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. ഇത്തരം വലിയ വ്യതിയാനങ്ങൾ യുക്തിരഹിതമായ ബജറ്റ് രൂപീകരണത്തിന്റെ ഫലമാണ്. യാഥാർത്ഥ്യബോധത്തോടെയുള്ള അനുമാനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിലൂടെ ഇവ ഗണ്യമായി കുറയ്ക്കാൻ കഴിയും.

കഴിഞ്ഞ പത്ത് വർഷത്തെ റവന്യൂ വരവ്, ചെലവ്, കടം, കമ്മി എന്നിവയിലെ വ്യതിയാനങ്ങളാണ് ഈ അധ്യായത്തിൽ വിശകലനം ചെയ്യുന്നത്.

3.2 പെരുകുന്ന കമ്മികൾ

കേരളത്തിന് ദീർഘകാലമായി അതിന്റെ റവന്യൂ അക്കൗണ്ട് സന്തുലിതമാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. വലിയ തോതിലുള്ള റവന്യൂ കമ്മി തുടരുന്ന പ്രവണതയാണ് കഴിഞ്ഞ പത്ത് വർഷമായി കണ്ടുവരുന്നത് (പട്ടിക 3.1a). കമ്മികൾ വലുതാണെന്ന് മാത്രമല്ല, ബജറ്റ് അനുമാനങ്ങളും (budget estimates) യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും (account figures) തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസവും വളരെ വലുതാണ്. റവന്യൂ കമ്മിയുടെ (RD) കാര്യത്തിൽ, വ്യതിയാനങ്ങൾ പോസിറ്റീവ് വശത്ത് 1.5 ശതമാനം പോയിന്റ് (യഥാർത്ഥം ബജറ്റ് കണക്കാക്കിയതിനേക്കാൾ കുറവ്) മുതൽ നെഗറ്റീവ് വശത്ത് 1.27 ശതമാനം പോയിന്റ് വരെ (യഥാർത്ഥം ബജറ്റ് കണക്കാക്കിയതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ) വ്യത്യാസപ്പെടുന്നു. ഇത് 'യുക്തിരഹിതമായ ബജറ്റ് രൂപീകരണം' (Injudicious formulation of budget) തന്നെയാണ്. ധനക്കമ്മിയുടെ (FD) കാര്യത്തിലും ഏറെക്കുറെ സമാനമാണ് സ്ഥിതി. വ്യതിയാനങ്ങൾ പോസിറ്റീവ് വശത്ത് 1.47 ശതമാനം പോയിന്റ് മുതൽ നെഗറ്റീവ് വശത്ത് 1.4 ശതമാനം പോയിന്റ് വരെയാണ്.

പ്രാഥമിക കമ്മിയുടെ (Primary deficit) കാര്യത്തിലും ചിത്രം വ്യത്യസ്തമല്ല, കാരണം ധനക്കമ്മിയിൽ നിന്നുള്ള ഇതിന്റെ വ്യത്യാസം മൊത്ത ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (GSDP) അനുപാതമായുള്ള പലിശ അടവാണ്. ചുരുക്കത്തിൽ, ഏത്

കമ്മി സൂചകം എടുത്താലും, യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ (account figures) ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളിൽ നിന്ന് തികച്ചും വ്യത്യസ്തമാണെന്ന് കാണാം. ഇത് 'അശാസ്ത്രീയമായ ബജറ്റിംഗിനെ' (Defective budgeting) സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

Table 3.1a: Growing Deficits (as % GSDP), 2016-17 to 2025-26

	Revenue Deficit			Fiscal Deficit		
	Budget Estimate	Accounts	FRBM Target	Budget Estimate	Accounts	FRBM Target
2016-17	1.50	2.51	0	3.03	4.28	-
2017-18	2.14	2.41	0	3.43	3.83	3
2018-19	1.66	2.23	0	3.10	3.45	3
2019-20	1.00	1.76	0	3.00	2.89	3
2020-21	1.55	2.51	Surplus	3.00	4.40	3
2021-22	1.93	2.23	-0.5	3.50	3.99	< 4.5
2022-23	2.30	0.88	-0.8	3.91	2.44	< 4.0
2023-24	2.11	1.60	-1.2	3.50	3.02	< 3.5
2024-25	2.12	2.49	-1.7	3.40	3.86	< 3.5
2025-26 RE	1.90	2.58	-2.5	3.16	3.78	3

Source: Budget in Brief; RE-Revised Estimate;For targets- Medium Term Fiscal Policy Statement of Kerala for various years.
Note: Negative numbers for revenue deficit denote revenue surplus.

റവന്യൂ കമ്മിയുടെയും ധനക്കമ്മിയുടെയും യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ നിന്ന് വ്യതിചലിച്ചതായി പട്ടിക 3.1a ൽ നിന്ന് കാണാൻ കഴിയും. റവന്യൂ കമ്മിയുടെ കാര്യത്തിൽ, 2019-20 ഓടെ കേരളം റവന്യൂ കമ്മി ഇല്ലാതാക്കുകയോ സന്തുലിതമാക്കുകയോ ചെയ്യേണ്ടതായിരുന്നു. എന്നാൽ കോവിഡ്-19 വർഷം (2020-21) ഒഴികെ, സമീപ വർഷങ്ങളിലെല്ലാം വലിയ റവന്യൂ കമ്മികളാണ് റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നത്. ഇത് ലക്ഷ്യങ്ങളേക്കാൾ 1.5 മുതൽ 5 ശതമാനം

വരെ കൂടുതലാണ്. മിച്ചം വർദ്ധിക്കുന്നതിന് പകരം, കമ്മി വർദ്ധിക്കുന്ന സാഹചര്യമാണ് കേരളത്തിലുള്ളത്. ധനക്കമ്മിയുടെ കാര്യത്തിൽ, കോവിഡ്-19 ന് ശേഷം ലക്ഷ്യങ്ങൾ ഉയർത്തിയിരുന്നു. കോവിഡിന് തൊട്ടുപിന്നാലെയുള്ള കാലയളവിൽ കേരളം ഈ ഉയർന്ന ലക്ഷ്യങ്ങൾ പാലിച്ചെങ്കിലും, കഴിഞ്ഞ രണ്ട് വർഷങ്ങളായി വീണ്ടും ഉയർന്ന ധനക്കമ്മി എന്ന 'പഴയ പതിപ്പിലേക്ക്' (Normal) മടങ്ങുകയും ലക്ഷ്യങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

Table 3.1b: Growing Deficits and Debt (as % GSDP), 2016-17 to 2025-26

Year	Primary Deficit		Debt		
	Budget Estimate	Accounts	Budget Estimate	Accounts	FRBM Target
2016-17	1.11	2.32	26.54	29.37	29.8
2017-18	1.62	1.67	27.68	30.04	30.4
2018-19	1.17	1.31	30.7	30.4	30.01
2019-20	1.04	0.56	30.21	32.02	29.67
2020-21	0.97	1.70	30.07	38.51	31.67
2021-22	1.00	1.50	37.39	35.92	≤ 34.7
2022-23	1.32	0.04	37.18	34.62	≤ 34.5
2023-24	1.18	0.64	36.05	34.29	≤ 33.7
2024-25	1.21	1.53	35.15	34.15	≤ 32.8
2025-26 RE	0.93	1.55	33.77	33.22	≤ 32.0

Source: Budget in Brief; RE-Revised Estimate;For targets- Medium Term Fiscal Policy Statement of Kerala for various years.
Note: Negative numbers for revenue deficit denote revenue surplus.

കടബാധ്യതയുടെ കാര്യമെടുത്താൽ, 2016-17 മുതൽ 2020-21 വരെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളേക്കാൾ ഉയർന്നതായിരുന്നു

യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ അഞ്ച് വർഷമായി സ്ഥിതി നേരെ മറിച്ചാണ്. ഈ പ്രവണത കൗതുകകരമായ ഒരു രീതി കാണിക്കുന്നുണ്ട്. കോവിഡ്-19 വർഷം വരെ കടം ക്രമാനുഗതമായി വർദ്ധിച്ചുവരികയായിരുന്നു. അതിനുശേഷം ഒരു കുറവ് പ്രകടമാണ്. '**സ്കീം ഫോർ സ്പെഷ്യൽ അസിസ്റ്റൻസ് ടു സ്റ്റേറ്റ്സ് ഫോർ ക്യാപിറ്റൽ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ്**' (SASCI) പ്രകാരം കേന്ദ്രം നൽകുന്ന 50 വർഷത്തെ പലിശരഹിത വായ്പ ഇതിൽ ഒരു പങ്കുവഹിച്ചിട്ടുണ്ടാകാം. എന്നിരുന്നാലും, കടബാധ്യത പരിധിയേക്കാൾ മുകളിൽ തന്നെ തുടരുന്നു.

കഴിഞ്ഞ പത്ത് വർഷത്തെ കമ്മിയുടെയും കടത്തിന്റെയും പ്രവണതകൾ പരിശോധിച്ചാൽ, 2016-17 മുതലുള്ള അഞ്ച് വർഷങ്ങളിൽ സാമ്പത്തിക ഏകീകരണം പ്രകടമായിരുന്നു എന്ന് കാണാം. 2016-17 മുതൽ 2019-20 വരെയുള്ള കാലയളവിൽ റവന്യൂ കമ്മി 0.75 ശതമാനം പോയിന്റും ധനക്കമ്മി 1.39 ശതമാനം പോയിന്റും കുറഞ്ഞിരുന്നു. എന്നാൽ കോവിഡ്-19 ന്റെ വരവോടെ ഈ ഗതി പൂർണ്ണമായും മാറി, നാല് വർഷത്തെ നേട്ടങ്ങൾ ഒറ്റയടിക്ക് ഇല്ലാതായി. കഴിഞ്ഞ അഞ്ച് വർഷത്തെ പ്രവണതയാകട്ടെ, സ്ഥിരമായി മോശമാകുന്ന അവസ്ഥയാണ് കാണിക്കുന്നത്.

2022-23 ൽ 1%-ൽ താഴെയായിരുന്ന റവന്യൂ കമ്മി, ക്രമാനുഗതമായി ഉയർന്ന് 2025-26 ൽ 2.58% ആയി മാറി. 2022-23 ൽ 3%-ൽ താഴെയായിരുന്ന ധനക്കമ്മി, പെട്ടെന്ന് കുതിച്ചുയർന്ന് 2024-25 ലും 2025-26 ലും യഥാക്രമം 3.86%, 3.78% എന്നിങ്ങനെയായി. ഇത്തരം സാഹചര്യത്തിൽ ധനക്കമ്മി

3% ആയി നിലനിർത്തുക എന്നതിനർത്ഥം, വായ്പയിൽ നിന്നും മൂലധന ചെലവുകൾക്ക് വിഭവങ്ങൾ ഒന്നും തന്നെ ബാക്കിയില്ലായെന്നതാണ്. കഴിഞ്ഞ രണ്ട് വർഷങ്ങളിൽ ധനക്കമ്മി 4% എന്ന നിരക്കിൽ എത്തിയിരുന്നു.

പ്രാഥമിക കമ്മി പൂജ്യമാകുക എന്നതിനർത്ഥം, 2022-23 ൽ കണ്ടത് പോലെ, ധനക്കമ്മി അല്ലെങ്കിൽ വായ്പകളെല്ലാം കടം വീട്ടാനായി (Debt servicing) ഉപയോഗിക്കുന്നു എന്നാണ്. മറ്റൊരു രീതിയിൽ പറഞ്ഞാൽ, കഴിഞ്ഞ രണ്ട് വർഷത്തെ റവന്യൂ കമ്മി പൂർണ്ണമായും കടം വീട്ടാനാണ് പോയത്. ഇത് മൂലധന ചെലവുകൾക്കായി GSDP-യുടെ 1.5 ശതമാനത്തിന് തുല്യമായ വിഭവങ്ങൾ മാത്രം അവശേഷിപ്പിച്ചു. ഇത്തരം സാഹചര്യത്തിൽ, വായ്പയുടെ ചെറിയൊരു ഭാഗമെങ്കിലും ഉയർന്ന വരുമാനവും നികുതിയും നൽകുന്ന നിക്ഷേപങ്ങളിലേക്ക് മാറിയാൽ മാത്രമേ പലിശഭാരം കുറയുകയുള്ളൂ. കേരളത്തിൽ അത്തരമൊരു സാധ്യത ഇല്ലാത്തതിനാൽ പലിശ അടവുകളുടെ ഭാരവും തന്മൂലം ധനക്കമ്മിയും വർദ്ധിക്കുന്നു. അങ്ങനെയെങ്കിൽ കേരളത്തിന് എങ്ങനെ ധനക്കമ്മി കുറയ്ക്കാൻ കഴിയും? അതിനുള്ള ഉത്തരം വരുമാന-ചെലവ് പ്രവചനങ്ങളിലും അവയുടെ സാക്ഷൽകാരത്തിലും കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്.

3.3 റവന്യൂ വരവ്

രണ്ട് കോവിഡ്-19 വർഷങ്ങൾ ഒഴികെ, റവന്യൂ വരവ് അമിതമായി കാണിക്കുകയും ചെലവുകൾ കുറച്ച് കണക്കാക്കുകയും ചെയ്താണ് റവന്യൂ കമ്മിയും ധനക്കമ്മിയും

സ്ഥിരമായി കുറച്ച് കാണിക്കുന്നത് (Underestimation). ഈ വസ്തുത നമ്മെ റവന്യൂ വരവിന്റെയും ചെലവിന്റെയും വിശകലനത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നു.

ഇന്ത്യയിലെ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ മൊത്തം റവന്യൂ വരവിൽ മൂന്ന് ഘടകങ്ങളാണുള്ളത്: സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനം (SOTR), സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതിയേതര വരുമാനം (SONTR), കേന്ദ്ര വിഹിതം. കേന്ദ്ര വിഹിതം മൂന്ന് തരത്തിലുണ്ട്: നികുതി വിഹിതം (Tax assignment), ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഗ്രാന്റുകൾ, മറ്റ് ഗ്രാന്റുകൾ. ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഗ്രാന്റുകൾ കൃത്യമായ തുകയായതിനാൽ കണക്കുകൂട്ടലിൽ പ്രശ്നങ്ങളില്ല. നികുതി വിഹിതം എന്നത് വിഭജിക്കാവുന്ന കേന്ദ്ര പൂളിൽ നിന്നുള്ള സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വിഹിതമാണ്. കേന്ദ്ര സർക്കാർ ബജറ്റ് അവതരിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വിഹിതം എത്രയെന്ന് വ്യക്തമാകും, അതിനാൽ ഇതിലും അനുമാനത്തിന്റെ ആവശ്യമില്ല.

Table 3.2: Budget Estimate and Actuals of State's Own Tax Revenue

Year	State's own tax revenue (₹ crore)	
	Budget Estimate	Accounts (% of BE)
2016-17	47044	42176 (90)
2017-18	53411	46460 (87)
2018-19	58588	50644 (86)
2019-20	65785	50323 (77)
2020-21	67420	47661 (71)
2021-22	71833	58340 (81)
2022-23	74098	71968 (97)
2023-24	81039	74329 (92)
2024-25	84884	76642 (90)
2025-26	91515	83731 (92)

Source: Budget in Brief; RE-Revised Estimate; For targets- Medium Term Fiscal Policy Statement of Kerala for various years.

കേരളത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 17 ശതമാനത്തോളം തനത് നികുതിയേതര വരുമാനമാണ് (SONTR). ഇതിന്റെ സിംഹഭാഗവും ലോട്ടറിയിൽ നിന്നാണ്. ഇതിൽ ഒരു പ്രത്യേക പ്രശ്നം നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. ലോട്ടറി ടിക്കറ്റുകളുടെ വിൽപ്പന മൂല്യം റവന്യൂ വരുമാനമായും, കമ്മീഷനുകൾക്കും സമ്മാനത്തുകയ്ക്കും വരുന്ന ചെലവ് റവന്യൂ ചെലവായുമാണ് കാണിക്കുന്നത്. ഇത് യഥാർത്ഥ വരുമാനത്തെ (ലോട്ടറിയിൽ നിന്നുള്ള ലാഭം) കൃത്യമായി പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നില്ല എന്ന് മാത്രമല്ല, കണക്കുകളെ അവ്യക്തമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ, ലോട്ടറിയുടെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും ഞങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുന്നില്ല. പകരം, കഴിഞ്ഞ പത്ത് വർഷത്തെ

ലോട്ടറിയിൽ നിന്നുള്ള ലാഭത്തിന്റെ (വിൽപ്പന മൂല്യത്തിൽ നിന്ന് ചെലവ് കുറച്ചുള്ള തുക) ലഘുവായ അവലോകനം നൽകാം.

2015-16 നും 2018-19 നും ഇടയിൽ, ലോട്ടറിയിൽ നിന്നുള്ള ലാഭം 1,148 കോടി രൂപയിൽ നിന്ന് 1,946 കോടി രൂപയായി സ്ഥിരമായി ഉയർന്നു. 2019-20 ലെ സാമ്പത്തിക മാന്ദ്യത്തിൽ ഇത് 1,499 കോടി രൂപയായി കുറഞ്ഞു. കോവിഡ്-19 വർഷത്തിൽ ലോട്ടറി വിൽപ്പന തകരുകയും ലാഭം വെറും 246 കോടി രൂപയായി കുത്തനെ ഇടിയുകയും ചെയ്തു. ഇതിൽ നിന്നുള്ള തിരിച്ചുവരവ് വളരെ മന്ദഗതിയിലായിരുന്നു. 2010 കളുടെ പകുതിയേക്കാൾ ടിക്കറ്റ് വിൽപ്പന മൂല്യം ഏകദേശം ഇരട്ടിയായിട്ടും, സമീപ വർഷങ്ങളിൽ ലാഭം 1,200 കോടി രൂപ കടന്നിട്ടില്ല. ഈ വിഷയത്തിൽ വ്യക്തമായ ഒരു വിശകലനം ആവശ്യമാണ്.

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ (SOTR) ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും പരിശോധിച്ചാൽ, 2016-17 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള എല്ലാ വർഷവും യഥാർത്ഥ വരവ് ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിനേക്കാൾ കുറവാണെന്ന് കാണാം (പട്ടിക 3.2). മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, യാതൊരു ഒഴിവാക്കലുകളുമില്ലാതെ നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളെല്ലാം അമിതമായി കണക്കാക്കിയവയാണ് (Overestimates). അമിതമായി കണക്കാക്കിയതിന്റെ വലിപ്പത്തെക്കുറിച്ച് മാത്രമാണ് ചോദ്യം. വർഷങ്ങൾ കഴിയുന്തോറും ആ വലിപ്പം കുറഞ്ഞുവരുന്നു എന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. ആദ്യ മൂന്ന് വർഷങ്ങളിൽ ശരാശരി 87% ലക്ഷ്യം നേടിയപ്പോൾ, കഴിഞ്ഞ മൂന്ന് വർഷങ്ങളിൽ ഇത്

90%-ത്തിലധികമാണ്. തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ്, വിവരങ്ങളുടെ ശാസ്ത്രീയ വിശകലനത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള ഒരു കണക്കുകൂട്ടൽ എന്നതിനേക്കാൾ, ശുഭാപ്തിവിശ്വാസത്തോടെയുള്ള ഒരു ഊഹം മാത്രമാണെന്ന് വ്യക്തമാണ്. വിശ്വസനീയമായ കണക്കുകൂട്ടലുകൾ ചിലപ്പോൾ അമിതമോ കുറവോ ആകാം. എന്നാൽ സ്ഥിരമായി അമിതമായി കാണിക്കുന്നത് വിശ്വസനീയമായി കണക്കാക്കാനാവില്ല. ഇത് പേരിൽ മാത്രമുള്ള എസ്റ്റിമേറ്റാണ്, യാഥാർത്ഥ്യത്തിലില്ല.

3.4 ചെലവ്

റവന്യൂ ചെലവ്, മൂലധന ചെലവ്, പദ്ധതി ചെലവ് എന്നിവയിൽ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം, റവന്യൂ വരവിലേതിൽ നിന്ന് തികച്ചും വിപരീതമാണ്. യഥാർത്ഥ ചെലവുകൾ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിനോട് വളരെ ചേർന്ന് നിൽക്കുന്നതാണ്. ഈ കാലയളവിലുടനീളം റവന്യൂ ചെലവിന്റെ യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിനോട് അടുത്തായിരുന്നു. എന്നാൽ മൂലധന ചെലവിന്റെ കാര്യത്തിൽ, കോവിഡിന് മുൻപും കോവിഡിന് ശേഷവുമുള്ള കാലയളവുകൾ തമ്മിൽ വ്യക്തമായ അന്തരമുണ്ട്.

കോവിഡിന് മുൻപുള്ള കാലത്ത് മൂലധന ചെലവ് വെറുമൊരു ശേഷിപ്പ് (Residue) മാത്രമായിരുന്നു. റവന്യൂ വരവ് ബജറ്റ് അനുമാനത്തേക്കാൾ കുറയുമ്പോൾ അതിന്റെ സമ്മർദ്ദം മൂലധന ചെലവുകളിലാണ് പ്രതിഫലിച്ചിരുന്നത്. ചില വർഷങ്ങളിൽ മൂലധന ചെലവ് ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിന്റെ 50 ശതമാനത്തിൽ താഴെയാകാൻ കാരണം ഒരുപക്ഷേ ഇതാകാം.

എന്നാൽ കോവിഡിന് ശേഷം ഈ സാഹചര്യത്തിന് മാറ്റം വന്നു. 2020-21 ൽ ആരംഭിച്ച 'സ്കീം ഫോർ സ്പെഷ്യൽ അസിസ്റ്റൻസ് ടു സ്റ്റേറ്റ്സ് ഫോർ ക്യാപിറ്റൽ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ്' (SASCI) പ്രകാരം കേന്ദ്രം അനുവദിച്ച 50 വർഷത്തെ പലിശരഹിത വായ്പകൾ മൂലധന ചെലവുകൾക്ക് ആക്കം കൂട്ടി. മൂലധന ചെലവുകൾക്ക് അതോടെ ഒരു ദൃഢത കൈവന്നു. മൂലധന ചെലവുകൾ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിനൊപ്പം എത്തുന്നത് ഒരു യാഥാർത്ഥ്യമായി മാറി.

Table 3.3: Budget Estimate and Actuals of Revenue, Capital and Plan Expenditure

Year	Revenue Expenditure		Capital Expenditure		Plan Expenditure	
	Budget Estimate	Accounts (% of BE)	Budget Estimate	Accounts (% of BE)	Budget Estimate	Accounts (% of BE)
2016-17	93990	91096 (97)	24288	18992 (78)	24288	22813 (94)
2017-18	109628	99948 (91)	23580	10290 (44)	26839	25556 (95)
2018-19	115662	110316 (95)	26265	9753 (37)	28623	21998 (77)
2019-20	124125	104720 (84)	17855	9665 (54)	30657	21183 (69)
2020-21	129837	123446 (95)	14428	15438 (107)	28003	32290 (115)
2021-22	147891	146180 (99)	14141	17046 (121)	29060	34460 (119)
2022-23	157066	141951 (90)	16522	16788 (102)	30575	32750 (107)
2023-24	159361	142626 (89)	16728	16880 (101)	29329	34311 (117)
2024-25	166501	155921 (94)	17826	17086 (96)	29313	33106 (113)
2025-26	179476	173972 (97)	19106	18484 (97)	31397	33779 (108)

Source: Budget in Brief; RE-Revised Estimate;For targets- Medium Term Fiscal Policy Statement of Kerala for various years.
Note: Amount in ₹. crore.

പദ്ധതി ചെലവും (Plan Expenditure) മൂലധന ചെലവ് പോലെ തന്നെയാണ് നീങ്ങിയത്. 2020-21 വരെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിനേക്കാൾ 20 മുതൽ 30 ശതമാനം വരെ താഴെയായിരുന്ന പദ്ധതി ചെലവ് അതിനുശേഷം ബജറ്റ്

എസ്റ്റിമേറ്റിനെ മറികടന്നു. എന്നിരുന്നാലും, പദ്ധതി ചെലവിന്റെ യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിന് മുകളിലാകാനുള്ള കാരണം ഒരു സാമ്പത്തിക തന്ത്രമാണ് (Financial sleight of hand). യഥാർത്ഥ പദ്ധതി ചെലവുകൾ കാണിക്കുമ്പോൾ 'മറ്റുള്ളവ' (Others) എന്നൊരു ഇനത്തിന് കീഴിൽ കിഫ്ബിയുടെയും ചില പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും ചെലവുകൾ കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

കഴിഞ്ഞ അഞ്ച് വർഷമായി മൂലധന ചെലവും പദ്ധതി ചെലവും ഒരുപോലെ സ്തംഭനാവസ്ഥയിൽ നിൽക്കുന്നു എന്നത് ആശങ്കാജനകമാണ്. 2019-20 നും 2025-26 നും ഇടയിൽ മൂലധന ചെലവ് ഏകദേശം ഇരട്ടിയായെങ്കിലും, 2025-26 ൽ ഈ കണക്ക് 2016-17 -ലേതിനക്കാൾ കുറവാണ്. സാമ്പത്തിക തന്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചിട്ടും ഈ കാലയളവിൽ പദ്ധതി ചെലവും വർദ്ധിച്ചിട്ടില്ല.

3.5 2026-27 ബജറ്റിലെ കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിലുള്ള വൻ കുറവ്

ഒരു തിരഞ്ഞെടുപ്പ് വർഷത്തിൽ ഇടക്കാല ബജറ്റിലെ (Interim budget) കണക്കുകളും അതിന് പിന്നാലെ വരുന്ന പൂർണ്ണ ബജറ്റിലെ കണക്കുകളും തമ്മിൽ വലിയ വ്യത്യാസങ്ങൾ സംഭവിക്കാം. 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിലേതുപോലെ, രണ്ട് കേന്ദ്ര ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അവാർഡുകൾക്കിടയിലുള്ള മാറ്റത്തിന്റെ വർഷം (Transition year) കൂടിയാണെങ്കിൽ, ഈ വ്യതിയാനങ്ങൾ വളരെ വലുതായിരിക്കാം. 2026-27 ലെ

ഇടക്കാല ബജറ്റിൽ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്ന കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിന്റെ കണക്കുകൾ പട്ടിക 3.4-ൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

Table 3.4: Interim Budget Assumptions of Central Transfers and the Union Budget Actuals (₹ crore)

Central Government Transfers	Interim Budget	Revision Based on Union Budget	Shortfall
Share of Central Taxes	42114.32	36355.39	5958.93
Revenue Deficit Grants	14137.69	0	14137.69
Others	3522.00	2918.25	603.75
Total	**59774.11**	**39273.64**	**20500.47**

നികുതി വിഹിതം (Share in taxes), സഹായ ധനം (Grants-in-aid) എന്നീ രണ്ട് ഘടകങ്ങളിലും വലിയ മാറ്റങ്ങൾ വന്നതുമൂലം, ആകെ 20,000 കോടി രൂപയുടെ കുറവാണ് ഉണ്ടായത്. ഇടക്കാല ബജറ്റിൽ 2.8% കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതം ലഭിക്കുമെന്നാണ് കണക്കാക്കിയിരുന്നതെങ്കിലും, ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ 2.38% മാത്രം ശുപാർശ ചെയ്തതാണ് കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതത്തിലുണ്ടായ ഈ കുറവിന് കാരണം. പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ റവന്യൂ കമ്മി നികത്തുന്നതിനുള്ള സഹായ ധനം (Revenue Deficit grants) ഒന്നും തന്നെ അനുവദിച്ചില്ല; എന്നാൽ ഇടക്കാല ബജറ്റിൽ മുൻവർഷങ്ങളിലെ രീതി തുടരുമെന്നാണ് അനുമാനിച്ചിരുന്നത്. അതുപോലെ 'മറ്റുള്ളവ' (Others) എന്ന വിഭാഗത്തിലെ ആരോഗ്യ ഗ്രാന്റിന്റെ (Health grant) കാര്യത്തിലും ഇത് തന്നെയാണ് സംഭവിച്ചത്. ഇത് പദ്ധതി അടങ്കലിനെ സാരമായി ബാധിക്കുന്നു. 2026-27

വർഷത്തെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ് (BE) പ്രകാരമുള്ള പ്ലാൻ ചെലവ് ₹33,183.48 കോടി രൂപയായിരിക്കുമെന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ ഇതിൽ ₹20,000 കോടി രൂപയുടെ കുറവുണ്ടാകാൻ സാധ്യതയുണ്ട്. ആറാം അധ്യായത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ, ഇത് ന്യൂനപക്ഷങ്ങൾക്കിടയിൽ ഗുരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയേക്കാം.

3.6 ഉപസംഹാരം

കേരളത്തിൽ, കമ്മികളുടെ യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ (account figures) ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളേക്കാൾ (budget estimates) ഉയർന്നതാണ്. ബജറ്റ് മാനുവൽ പ്രകാരം ഇത് 'അശാസ്ത്രീയമായ ബജറ്റിംഗിനെ' (Defective budgeting) സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ലക്ഷ്യങ്ങൾ നിശ്ചയിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവ മിക്കവാറും നേടിയെടുക്കാനാകുന്നില്ല. ഇത്തരം യുക്തിരഹിതമായ കണക്കുകൂട്ടലുകൾ നിലവിൽ തന്നെ ദുർബലമായ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിയെ കൂടുതൽ വഷളാക്കുന്നു. അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ഡാറ്റയുടെ വിശ്വാസ്യതയിലുള്ള കുറവ്, അടിസ്ഥാനപരമായ സാമ്പത്തിക യാഥാർത്ഥ്യത്തെക്കുറിച്ച് കൃത്യമായ ഒരു വിലയിരുത്തൽ നടത്തുന്നത് ദുഷ്കരമാക്കുന്നു.

അധ്യായം 4:കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് (കിഫ്ബി) – നിലവിലെ അവസ്ഥ ?

4.1 അവലോകനം

ധന ഉത്തരവാദിത്ത ബജറ്റ് മാനേജ്മെന്റ് (FRBM) നിയമത്തിന്റെ പരിമിതികൾക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ബജറ്റ് പ്രക്രിയയിലൂടെ സാമ്പത്തിക വിഭവ സമാഹരണത്തിന് സംസ്ഥാനത്തിന് കഴിയാതെ വന്ന സാഹചര്യത്തിലാണ്, നൂതന മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ വിപണിയിൽ നിന്ന് ധനസമാഹരണം നടത്തുന്നതിനായ് 2016-ൽ കിഫ്ബി (KIIFB) അതിന്റെ നിലവിലെ രൂപത്തിൽ പുനഃസംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. 2010-കളുടെ തുടക്കത്തിൽ കേരളത്തിലെ മൂലധന ചെലവ് ശരാശരി ₹5,300 കോടി മാത്രമായിരുന്നു — ഇത് സംസ്ഥാന മൊത്ത ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (GSDP) 1.24% മാത്രവും, ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ തന്നെ ഏറ്റവും താഴ്ന്ന നിരക്കുകളിലൊന്നുമാണ്. ഭൗതികമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾക്ക് പുറമെ സ്കൂളുകൾ, ആരോഗ്യ കേന്ദ്രങ്ങൾ തുടങ്ങിയ സാമൂഹിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി, അത്യാധുനിക സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ സഹായത്തോടെ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഒരു കാര്യക്ഷമമായ ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഫിനാൻഷ്യറായാണ് കിഫ്ബി വിഭാവനം ചെയ്യപ്പെട്ടത്.

ഈ അധ്യായം നാല് പ്രധാന ചോദ്യങ്ങളാണ് പരിശോധിക്കുന്നത്:

1. സി.എ.ജി (C&AG) നിരീക്ഷണങ്ങൾക്ക് ശേഷം കിഫ്ബിക്ക് പ്രസക്തിയുണ്ടോ?
2. കിഫ്ബി നൂതന മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുകയും അതുവഴി സംസ്ഥാനത്തിന് പണം ലാഭിച്ചുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ?
3. അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വിടവുകൾ നികത്തുന്നതിനായി കിഫ്ബി പദ്ധതികൾ കാര്യക്ഷമമായി നടപ്പിലാക്കുകയും കൃത്യമായ മുൻഗണന നൽകുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ?
4. കിഫ്ബിയുടെ ഭരണ ഘടന സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ റൂൾസ് ഓഫ് ബിസിനസ്സിന്റെ (Rules of Business) ലംഘനമാണോ?

4.2 ഉത്ഭവവും വികാസവും

കേരളത്തിലെ സുപ്രധാന വൻകിട പൊതു അടിസ്ഥാന സൗകര്യ പദ്ധതികൾക്ക് ഫണ്ട് ലഭ്യമാക്കുന്നതിനുള്ള പ്രധാന ഏജൻസിയായി 1999 നവംബർ 11-നാണ് കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ആക്ട് (2000-ലെ ആക്ട് 4) പ്രകാരം കിഫ്ബി സ്ഥാപിതമായത്. 1999-ലെ നിയമത്തിൽ വൈദ്യുതോർജ്ജം, റോഡുകൾ, ജലസേചനം, തുറമുഖങ്ങൾ, വിമാനത്താവളങ്ങൾ, ജലവിതരണം, ഉൾനാടൻ

ജലഗതാഗതം, ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണം, ഡ്രെയിനേജ് എന്നിവ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു.

അതിന്റെ ആദ്യ വർഷങ്ങളിൽ കിഫ്ബി 13.25% പലിശ നിരക്കിൽ 1999-ൽ ₹507 കോടിയും (സീരീസ് I), 11% പലിശ നിരക്കിൽ 2003-ൽ ₹506 കോടിയും (സീരീസ് III) സമാഹരിച്ചു. ഈ രണ്ട് വായ്പകളും ട്രഷറിയിൽ നിക്ഷേപിക്കുകയും അടിസ്ഥാന സൗകര്യ നിക്ഷേപങ്ങൾക്ക് പകരം പൊതുവായ ഫണ്ട് മാനേജ്മെന്റിനായി ഉപയോഗിക്കുകയുമാണ് ചെയ്തത്. കൃത്യമായ പരിശോധനയിൽ സാമ്പത്തികമായി ലാഭകരമല്ലെന്ന് കണ്ടെത്തിയതിനാൽ ഒരു പദ്ധതിക്കും ഫണ്ട് നൽകിയില്ല. 2012 ആയപ്പോഴേക്കും വെറുമൊരു വായ്പ കൊടുക്കൽ-വാങ്ങൽ മധ്യവർത്തിയായി മാറിയ കിഫ്ബി അടച്ചുപൂട്ടുന്നതിനെക്കുറിച്ച് പോലും സർക്കാർ ആലോചിച്ചിരുന്നു.

2014-ൽ ശ്രീ കെ.എം. ചന്ദ്രശേഖറിന്റെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള സമിതി കിഫ്ബിയെ ഒരു യഥാർത്ഥ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന ഫിനാൻഷ്യറായി പുനഃസംഘടിപ്പിക്കാൻ ശുപാർശ ചെയ്തു. 2016-ലെ തിരഞ്ഞെടുപ്പിലൂടെ നിലവിൽ വന്ന പുതിയ സർക്കാർ, 2016-ലെ കിഫ്ബി ഭേദഗതി നിയമത്തിലൂടെ ഈ സ്ഥാപനത്തെ അടിസ്ഥാനപരമായി പുനർവിഭാവനം ചെയ്തു. ഭൗതികവും സാമൂഹികവുമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളെ ഇതിന്റെ പരിധിയിൽ കൊണ്ടുവരികയും, സെബി (SEBI), ആർ.ബി.ഐ (RBI) എന്നിവ അംഗീകരിച്ച സാമ്പത്തിക മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ കടമെടുക്കാൻ അനുമതി നൽകുകയും ചെയ്തു. നിക്ഷേപകരുടെ വിശ്വാസ്യതയും ഫണ്ടിന്റെ സുതാര്യതയും

ഉറപ്പാക്കാൻ ഫണ്ട് ട്രസ്റ്റി അഡ്വൈസറി കമ്മീഷൻ (FTAC) ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രത്യേക ഭരണസംവിധാനങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചു. 2016 ആഗസ്റ്റിൽ ഡോ. കെ.എം. എബ്രഹാം സി.ഇ.ഒ ആയി നിയമിക്കുകയും കിഫ്ബി ഒരു പ്രവർത്തന സജ്ജമായ ഒരു സംവിധാനമായി മാറുകയും ചെയ്തു.

4.3 സംഘടനാ ഘടനയും ശേഷിയും

നിയമപരവും, പ്രൊഫഷണലായും, വിപണി മേൽനോട്ടങ്ങൾ സംയോജിപ്പിച്ചുമാണ് കിഫ്ബിയുടെ ഭരണം വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. മുഖ്യമന്ത്രി ചെയർമാനായും ധനകാര്യ മന്ത്രി വൈസ് ചെയർമാനായും പ്രവർത്തിക്കുന്ന ബോർഡിൽ സീനിയർ സെക്രട്ടറിമാരും ധനകാര്യം, ബാങ്കിംഗ്, സാമ്പത്തിക ശാസ്ത്രം എന്നീ മേഖലകളിലെ ഏഴ് സ്വതന്ത്ര വിദഗ്ദ്ധരും അംഗങ്ങളാണ്. ധനകാര്യ മന്ത്രി ചെയർമാനായ എക്സിക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റിയാണ് പദ്ധതി നിർവ്വഹണത്തിന് മേൽനോട്ടം വഹിക്കുന്നത്. മുൻ സി.എ.ജി, മുൻ ആർ.ബി.ഐ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, ഒരു പ്രമുഖ പൊതുമേഖലാ ബാങ്കിന്റെ മുൻ സി.എം.ഡി എന്നിവരടങ്ങുന്ന എഫ്.ടി.എ.സി (FTAC), ഫണ്ടിന്റെ ട്രസ്റ്റിയായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ഫണ്ട് വിനിയോഗത്തെയും തിരിച്ചടവ് ശേഷിയെയും കുറിച്ച് ആറുമാസത്തിലൊരിക്കൽ ഫിഡിലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ (Fidelity Certificates) നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു. വിവരങ്ങൾ തേടാനും നിക്ഷേപകരുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാനും ഇതിന് നിയമപരമായ അധികാരമുണ്ട്.

ഈ സ്ഥാപനം മതിയായ വളർച്ച ഇതിനോടകം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഡെപ്യൂട്ടേഷൻ ഉദ്യോഗസ്ഥരും കരാർ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പ്രൊഫഷണലുകളും ഉൾപ്പെടെ ഏകദേശം 59 പേരുള്ള പ്രൊജക്ട് അപ്രൈസൽ ഡിവിഷൻ (PAD), വിശദമായ പ്രൊജക്ട് റിപ്പോർട്ടുകൾ (DPR) പരിശോധിക്കുകയും സാങ്കേതികവും സാമ്പത്തികവുമായ വിലയിരുത്തലുകൾ നടത്തി സാമ്പത്തിക അനുമതി നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു. ഭരണ വകുപ്പുകളുമായും സ്പെഷ്യൽ പർപ്പസ് വെഹിക്കിളുകളുമായും (SPV) ഏകോപനം നടത്തൽ, ടെൻഡർ രേഖകൾ, കരാർ നിർദ്ദേശങ്ങൾ, എസ്.പി.വികളുടെ പേയ്മെന്റ് ക്ലെയിമുകൾ എന്നിവ പരിശോധിക്കൽ എന്നിവയും ഇവരുടെ ചുമതലയാണ്.

കിഫ്ബി ആക്ടിലെ സെക്ഷൻ 17A പ്രകാരം രൂപീകരിച്ച ഇൻസ്പെക്ഷൻ അതോറിറ്റി സ്വതന്ത്രമായ പരിശോധനകളും മേൽനോട്ടവും ഉറപ്പാക്കുന്നു. ഇതിന്റെ ടെക്നിക്കൽ ഇൻസ്പെക്ഷൻ വിംഗ് (TIW) ഗുണനിലവാര നിയന്ത്രണവും നിർവ്വഹണ മേൽനോട്ടവും നടത്തുന്നു. റോഡുകൾക്കായി 'ഫുൾ ഡെപ്ത് റെക്ലമേഷൻ' (Full Depth Reclamation), സ്റ്റീൽ-കോൺക്രീറ്റ് കോമ്പോസിറ്റ് & പ്രീകാസ്റ്റ് സെഗ്മെന്റൽ പാലങ്ങൾ, പ്രീ-എഞ്ചിനീയേർഡ് ബിൽഡിംഗ് സിസ്റ്റങ്ങൾ എന്നിവയും ഐ.ഐ.ടികൾ, എൻ.ഐ.ടികൾ, സി.ആർ.ആർ.ഐ (CRRI) തുടങ്ങിയ പ്രമുഖ സ്ഥാപനങ്ങളുമായി സഹകരിച്ച് ക്വാളിറ്റി മോണിറ്ററിംഗ് സ്റ്റുഡിയോ, മൊബൈൽ ഓട്ടോ ലാബ് എന്നിവ വഴിയുള്ള കേന്ദ്രീകൃത ഗുണനിലവാര പരിശോധനയും ഇവർ കൊണ്ടുവന്നു. അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് ഇൻസ്പെക്ഷൻ വിംഗ്

(AIW) കരാർ വ്യവസ്ഥകളുടെ പാലനം, ഉയർന്ന തുകയുടെ ബില്ലുകൾ പരിശോധിക്കൽ, പരാതികളിൽമേലുള്ള അന്വേഷണം എന്നിവയിൽ ശ്രദ്ധിക്കുന്നു.

ധനകാര്യ വകുപ്പ് അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി ജോയിന്റ് ഫണ്ട് മാനേജരായി നയിക്കുന്ന ഫിനാൻസ് ആൻഡ് അഡ്മിനിസ്ട്രേഷൻ ഡിവിഷൻ ഫണ്ട് സമാഹരണം, പ്രൊജക്ട് ഫണ്ട് റിലീസ്, മിച്ച ഫണ്ടിന്റെ നിക്ഷേപം, എച്ച്.ആർ, റേറ്റിംഗുകൾ, ഓഡിറ്റ് ഏകോപനം എന്നിവ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നു. ഈ വിഭാഗത്തിലുള്ള ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂഷണൽ ഫിനാൻസ് ഗ്രൂപ്പ് (IFG), ബാങ്കുകളിൽ നിന്നും മൂലധന വിപണിയിൽ നിന്നും ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുകയും അസറ്റ്-ലയബിലിറ്റി മാനേജ്മെന്റ് (ALM) സംവിധാനവും വാർഷിക വായ്പാ പദ്ധതിയും കൈകാര്യം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു.

2019-ൽ സ്ഥാപിതമായ 15 അംഗ ഇ.എസ്.ജി (ESG) വിംഗ്, ക്ലൈമറ്റ് റെസിലിയൻസ് പോളിസികൾ, ഗ്രീൻ ഫിനാൻസ് ചട്ടക്കൂട്, സൃഷ്ടി (SRISHTI) സസ്റ്റൈനബിലിറ്റി റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം എന്നിവയിലൂടെ സുസ്ഥിരമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിന് നേതൃത്വം നൽകുന്നു. 2,500 ചതുരശ്ര മീറ്ററിന് മുകളിലുള്ള കെട്ടിടങ്ങൾക്ക് ഗൃഹ (GRIHA), ഐ.ജി.ബി.സി (IGBC), എഡ്ജ് (EDGE) സർട്ടിഫിക്കേഷനുകൾ കിഫ്ബി നിർബന്ധമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഐ.ടി ഡിവിഷൻ 29 വകുപ്പുകൾക്ക് കീഴിലുള്ള 59 എസ്.പി.വികളെയും അയ്യായിരത്തോളം വർക്ക് പാക്കേജുകളെയും ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന സംയോജിത ഡിജിറ്റൽ പ്ലാറ്റ്ഫോം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. പി.എഫ്.എം.എസ് (PFMS),

പി.എം.എ.എസ് (PMAS), എസ്.പി.എം.എസ് (SPMS), ഐ.എസ്എം.എസ്(ISMS), AI-എനേബിള്ഡ് ALM മൊഡ്യൂൾ തുടങ്ങിയ സാങ്കേതിക ആപ്ലിക്കേഷനുകൾ ഇതിലുണ്ട്. ചുരുക്കത്തിൽ, പദ്ധതി വിലയിരുത്തൽ, പരിശോധന, ഡിജിറ്റൽ മാനേജ്മെന്റ് എന്നിവയിൽ സാധാരണ സർക്കാർ വകുപ്പുകൾ കൈവരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ മികച്ച നേട്ടം കിഫ്ബി കൈവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ ശേഷികൾ സർക്കാർ വകുപ്പുകൾക്ക് എങ്ങനെ മാതൃകയാക്കാം എന്ന് പരിശോധിക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കും.

4.4 നിലവിലെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി

2017-18 മുതൽ കഴിഞ്ഞ ഒമ്പത് വർഷമായി സർക്കാർ പ്രതിവർഷം ശരാശരി ₹3,000 കോടി രൂപ വീതം കിഫ്ബിക്ക് നൽകുന്നുണ്ട്. 2026 മാർച്ച് 31 വരെയുള്ള കണക്കനുസരിച്ച് കിഫ്ബിയുടെ ആകെ വരവ് ₹74,171 കോടിയാണ്. ഇതിൽ സർക്കാർ വിഹിതമായ ₹26,497 കോടിയും, വായ്പകളായ ₹42,053 കോടിയും, പദ്ധതികളിൽ നിന്നുള്ള തിരിച്ചടവായ ₹3,700 കോടിയും, മറ്റ് വരുമാനമായ ₹1,920 കോടിയും ഉൾപ്പെടുന്നു (പട്ടിക 4.1).

Table 4.1: KIIFB – Inflows (As on 31.03.2026)

Sl. No.	Sources	Amount (₹ crore)
1	**Government Contribution**	**26,497.11**
1.1	Initial Corpus	2,498.00
1.2	Motor Vehicle Tax Share	17,593.57
1.3	Fuel Cess	4,929.84
1.4	Additional Contribution	1,393.77
1.5	Others (LAC, ADS/PTA Share, etc.)	81.93
2	**Borrowings**	**42,053.20**
2.1	Term Loans from Banks	9,200.00
2.2	Masala Bond	2,150.00
2.3	Domestic Bond	8,649.97
2.4	Loans from HUDCO, PFC, REC, NABARD, KFC & SAGARMALA	19,620.73
2.5	Bonds to KSFE	2,101.60
2.6	NORKA Scheme	330.90
3	**Repayment from Revenue-Generating Projects**	**3,699.91**
4	**Other Income**	**1,920.46**
	Total	**74,170.68**

Source: KIIFB website (compiled by author).

സർക്കാർ വിഹിതത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട സ്രോതസ്സ് മോട്ടോർ വാഹന നികുതിയുടെ 50 ശതമാനമാണ്. ഇത് 2025-26 ൽ മാത്രം ₹3,300 കോടി വരും — ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിൽ ആവർത്തന സ്വഭാവത്തോടെ വലിയൊരു കുറവുണ്ടാക്കുന്ന ഘടകമാണ്. കടമെടുത്ത ₹42,053 കോടിയിൽ ₹10,000 കോടിയിൽ താഴെ മാത്രമാണ് തിരിച്ചടച്ചിട്ടുള്ളത്. പലിശയും ധനകാര്യ ചെലവുകളും (₹10,198 കോടി) തിരിച്ചടച്ച മുതലിനോളം തന്നെ വലുതാണ്. കിഫ്ബിയുടെ പക്കൽ ഇനി അവശേഷിക്കുന്ന ഫണ്ട് ബാലൻസ് ഏകദേശം ₹11,000 കോടിയാണ് (പട്ടിക 4.3). ഇത് ഏകദേശം ₹21,000 കോടിയുടെ

തീർപ്പാക്കാത്ത വായ്പാ ബാധ്യത അവശേഷിപ്പിക്കുന്നു, ഇതിന്റെ തിരിച്ചടവ് ഭാരം ആത്യന്തികമായി സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ചുമലിലാണ് വരിക.

Table 4.2: KIIFB – Outflows (As on 31.03.2026)

Sl. No.	Destination	Amount (₹ crore)
1	Loan Repayments	
1.1	Repayment of Principal	9,865.73
1.2	Finance Cost (including Guarantee Commission)	10,198.34
2	Project-Related Payments	42,904.63
3	Administrative Expenses	571.25
	Total	**63,539.95**

Source: KIIFB website (compiled by author).

Table 4.3: Fund Balance (As on 31.03.2026)

Sl. No.	Sources	Amount (₹ crore)
1	With Treasury (including Corpus)	4,111.29
2	With Banks	
2.1	DSRA	3,059.56
2.2	Fixed Deposit	2,002.06
2.3	Savings Balance	1,487.11
3	Other Investments	62.22
	Total	**10,722.25**

Source: KIIFB website (compiled by author).

Table 4.4: Projects Approved and Payments (As on 31.03.2026)

Sl. No.	Category	Value (₹ crore)
1	Approved Projects (including LA pool)	1,00,340.61
2	Completed Projects	24,911.63
3	Work in Progress	43,936.37
4	Projects in other stages (Tendered / Land Acquisition / TS / Financial Sanction Issued / Deferred / Dropped / Cancelled, etc.)	31,492.61
4.1	Approved projects ready to tender	2,326.90
4.2	Approved projects ready to award	2,865.33
	Total Payments Made	**41,609.92**

Source: KIIFB website (compiled by author).

അംഗീകരിച്ച ആകെ പദ്ധതികൾ ₹1 ലക്ഷം കോടിയിലധികമാണ്. പൂർത്തിയായ പദ്ധതികൾ ₹25,000 കോടിയുടേതാണ്, ഇതുവരെ നൽകിയ പേയ്മെന്റുകൾ ₹41,610 കോടിയാണ്. ഇനിയും ഫണ്ട് കണ്ടെത്തേണ്ട ഏകദേശം ₹35,000 കോടിയുടെ പദ്ധതികൾ അവശേഷിക്കുന്നു. തീർപ്പാക്കാത്ത വായ്പാ ബാധ്യതയായ ₹21,000 കോടിയും കൂടിയാകുമ്പോൾ , നിലവിലുള്ള വായ്പകൾ തിരിച്ചടയ്ക്കുന്നതിനും അംഗീകരിച്ച പദ്ധതികൾക്ക് പണം നൽകുന്നതിനുമായി സംസ്ഥാനം ആകെ ഏകദേശം ₹56,000 കോടിയുടെ ബാധ്യതയാണ് നേരിടുന്നത് — ഭാവിയിൽ വരാനിരിക്കുന്ന പലിശച്ചെലവുകൾ ഇതിന് പുറമെയാണ്.

4.5 സി.എ.ജി (C&AG) കണ്ടെത്തലും അതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങളും

കിഫ്ബിയുടെ ഭാവിയെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ സ്വാധീനിച്ച ഘടകം 2024-25 ലെ കിഫ്ബി അക്കൗണ്ടുകളുടെ സി.എ.ജി ഓഡിറ്റ് റിപ്പോർട്ടാണ്. അതുവരെ, കിഫ്ബിയുടെ വായ്പകൾ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ വായ്പകളിൽ നിന്ന് വേറിട്ടതായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടിരുന്നു, അത് കേരളത്തിന്റെ വാർഷിക വായ്പാ പരിധിയെ ബാധിച്ചിരുന്നില്ല. എന്നാൽ സി.എ.ജി ഓഡിറ്റ് ഈ പദവിയെ പൂർണ്ണമായും മാറ്റിമറിച്ചു.

കിഫ്ബിയുടെ കടം വീട്ടുന്നത് സ്വന്തം വരുമാനത്തിൽ നിന്നല്ല, മറിച്ച് ബജറ്റ് വിഹിതത്തിൽ നിന്നാണ് — അതായത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ടിൽ നിന്നാണ് എന്ന് ഓഡിറ്റ് നിഗമനത്തിലെത്തി. കിഫ്ബിക്ക് സ്വന്തമായി മതിയായ വരുമാന അടിത്തറയില്ലാത്തതിനാൽ, കിഫ്ബിയുടെ കടം ഫലത്തിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ കടം തന്നെയാണ്. തൽഫലമായി, കിഫ്ബിയും സമാന സ്ഥാപനങ്ങളും കടമെടുക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് ആനുപാതികമായി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വാർഷിക വായ്പാ പരിധിയിൽ കുറവുണ്ടാകുന്നു.

ഈ കണ്ടെത്തൽ കിഫ്ബിയുടെ അടിസ്ഥാന യുക്തിയെത്തന്നെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നതാണ്. എഫ്.ആർ.ബി.എം (FRBM) പരിമിതികളെ മറികടന്ന് ബജറ്റിന് പുറത്ത് വിപണി വിഭവങ്ങൾ സമാഹരിക്കാനാണ് ഈ സ്ഥാപനം രൂപീകരിച്ചത്. കിഫ്ബിയുടെ വായ്പകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ പരിധിയിലാണ്

ഉൾപ്പെടുന്നതെങ്കിൽ, ഈ ബജറ്റ് ഇതര സംവിധാനത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം തന്നെ ഇല്ലാതാകുന്നു. കിഫ്ബിക്ക് ഇനി അധിക സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യം നൽകാൻ കഴിയില്ല; സംസ്ഥാനത്തിന് നേരിട്ട് കുറഞ്ഞ പലിശയ്ക്ക് എടുക്കാമായിരുന്ന വായ്പകളെ മറ്റൊരു വഴിക്ക് തിരിച്ചുവിടാൻ മാത്രമേ ഇതിന് സാധിക്കൂ.

ഇതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉടനടിയുള്ളതും ഘടനാപരവുമാണ്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ ശേഷിയെ നേരിട്ടും പ്രതികൂലമായും ബാധിക്കാതെ കിഫ്ബിക്ക് ഒരു സ്വതന്ത്ര ഫണ്ട് സമാഹരണ ഏജൻസിയായി പ്രവർത്തിക്കാൻ കഴിയില്ല. കിഫ്ബി എടുക്കുന്ന ഓരോ രൂപയും ഇപ്പോൾ ഫലത്തിൽ സംസ്ഥാനം എടുക്കുന്ന കടമാണ്. ഒരു സ്വതന്ത്ര ധനകാര്യ സ്ഥാപനത്തെ ഭരിക്കാൻ 2016-ലെ നിയമപ്രകാരം രൂപീകരിച്ച ബോർഡ്, എക്സ്ക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റി, എഫ്.ടി.എ.സി എന്നിവയുടെ പ്രസക്തി, ധനകാര്യ വീക്ഷണത്തിൽ ഈ സ്ഥാപനം വെറുമൊരു സർക്കാർ സംവിധാനം മാത്രമായി മാറുന്നതോടെ നഷ്ടപ്പെടുന്നു. യുക്തിസഹമായി, 2016-ലെ നിയമത്തിൽ ഭേദഗതി ആവശ്യമാണ്.

4.6 വായ്പാ ചെലവ്: കിഫ്ബിയും സർക്കാരും തമ്മിൽ

പ്രൊഫഷണലായി കൈകാര്യം ചെയ്യപ്പെടുന്ന, വിപണിയെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന ഒരു സ്ഥാപനമെന്ന നിലയിൽ കിഫ്ബിക്ക് കേരള സർക്കാരിനേക്കാൾ കാര്യക്ഷമമായി (കുറഞ്ഞ പലിശയ്ക്ക്) കടമെടുക്കാൻ കഴിയുമെന്നതായിരുന്നു കിഫ്ബിക്കായി ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട ഒരു പ്രധാന വാദം. എന്നാൽ കണക്കുകൾ ഈ അവകാശവാദത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നില്ല.

Table 4.5: Interest Rate on Borrowings: Government of Kerala vs KIIFB

Year	End-of-Period Debt (₹ crore)	Interest Payment (₹ crore)	Avg. of Closing & Opening Balance (₹ crore)	Effective Interest Rate (%)	KIIFB Borrowings (₹ crore)	Interest Rate of KIIFB Loans (%)
2016-17	1,71,912	12,117	1,59,159	7.61	-	-
2017-18	1,98,608	15,120	1,85,260	8.16	560	8.80 / 9.00
2018-19	2,24,197	16,748	2,11,403	7.92	4,150	9.56
2019-20	2,47,971	19,215	2,36,084	8.14	2,252	9.20
2020-21	2,78,606	20,975	2,63,289	7.97	800	7.90
2021-22	3,16,271	23,303	2,97,439	7.83	8,799	9.05
2022-23	3,48,917	25,176	3,32,594	7.57	4,848	8.85
2023-24	3,77,063	26,986	3,62,990	7.43	5,151	9.15
2024-25	4,13,624	29,138	3,95,344	7.37	8,240	8.27
2025-26 (RE)	4,62,112	31,816	4,37,868	7.27	6,269	8.87

Source: Computed based on data from the KIIFB website and State Budget documents

കോവിഡ് വർഷമായ 2020-21 ൽ മാത്രമാണ് കിഫ്ബിയുടെ പലിശ നിരക്ക് സർക്കാരിനേക്കാൾ നേരിയ തോതിൽ കുറഞ്ഞത്. അസാധാരണമായ വിപണി സാഹചര്യങ്ങളിൽ വളരെ ചെറിയ തുക മാത്രമാണ് ആ വർഷം സമാഹരിച്ചത്. മറ്റെല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കിഫ്ബിയുടെ വായ്പാ ചെലവ് സംസ്ഥാന സർക്കാർ നൽകിയ പലിശ നിരക്കിനേക്കാൾ കുറഞ്ഞത് 1.5 ശതമാനം കൂടുതലായിരുന്നു.

₹42,000 കോടിയുടെ വായ്പാ പോർട്ട്ഫോളിയോയിൽ, ഒരു ശതമാനം പോയിന്റിന്റെ വ്യത്യാസം പോലും പ്രതിവർഷം

ഏകദേശം ₹420 കോടിയുടെ അധിക പലിശ ബാധ്യത ഉണ്ടാക്കുന്നു — ഇത് ആത്യന്തികമായി സംസ്ഥാനം വഹിക്കേണ്ടി വരുന്ന വലിയൊരു ചെലവാണ്. കുറഞ്ഞ പലിശയ്ക്ക് കടമെടുത്ത് കിഫ്ബി പണം ലാഭിക്കുന്നു എന്ന വാദം ലഭ്യമായ തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിലനിൽക്കുന്നതല്ല.

4.7 പദ്ധതികളുടെ മുൻഗണനയും വിതരണത്തിലെ അസന്തുലിതാവസ്ഥയും

കിഫ്ബി വഴി ധനസഹായം നൽകുന്ന പദ്ധതികൾ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിൽ പ്രഖ്യാപിക്കുകയോ മന്ത്രിസഭ അംഗീകരിക്കുകയോ ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. എസ്.പി.വി തയ്യാറാക്കുന്ന വിശദമായ പ്രൊജക്ട് റിപ്പോർട്ട് കിഫ്ബിയുടെ പി.എഫ്.എം.എസിൽ സമർപ്പിക്കുന്നു; എക്സിക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റിയും ബോർഡും അംഗീകരിക്കുന്നതിന് മുൻപായി പ്രൊജക്ട് അപ്രൈസൽ ഡിവിഷൻ സാങ്കേതികവും സാമ്പത്തികവുമായ വിലയിരുത്തൽ നടത്തുന്നു. കിഫ്ബി സ്വതന്ത്രമായ മുൻഗണനാക്രമം നിശ്ചയിക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഒരു ഘടനാപരമായ പ്രോസസിംഗ് റൂട്ട് മാത്രമാണ് നൽകുന്നത് എന്ന് ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്.

പദ്ധതികളുടെ പ്രാദേശികമായ വിതരണങ്ങൾ പല ചോദ്യങ്ങളും ഉയർത്തുന്നുണ്ട്. പട്ടിക 4.6 വ്യക്തമാക്കുന്നത് പോലെ, ആകെ അംഗീകരിച്ച തുകയുടെ 20%-ത്തിലധികവും അനുവദിച്ച പേയ്മെന്റുകളുടെ 19%-വും കണ്ണൂർ ജില്ലയിൽ മാത്രമാണ്. തിരുവനന്തപുരവും (16.7% അംഗീകരിച്ചു, 17% നൽകി)

എറണാകുളവും (11.4% അംഗീകരിച്ചു, 11% നൽകി) ചേർത്താൽ, മൂന്ന് ജില്ലകൾ മാത്രം മൊത്തം തുകയുടെ പകുതിയോളം ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. മാനവ വികസന സൂചികകളോ സാമ്പത്തിക ആവശ്യ സൂചികകളോ ഈ കേന്ദ്രീകരണത്തിന് വ്യക്തമായ ന്യായീകരണം നൽകുന്നില്ല.

Table 4.6: Distribution of KIIFB Projects by Districts

District	Approved Amount		Payment Released	
	Amount (₹ crore)	Percent	Amount (₹ crore)	Percent
Thiruvanantha-puram	19,982.70	16.7	14,791.29	17.0
Kollam	4,715.50	3.9	4,653.61	5.4
Pathanamthitta	2,894.07	2.4	2,266.60	2.6
Alappuzha	6,589.84	5.5	5,996.71	6.9
Kottayam	4,046.13	3.4	3,811.36	4.4
Idukki	2,385.51	2.0	2,113.01	2.4
Ernakulam	13,563.30	11.4	9,935.76	11.4
Thrissur	5,384.24	4.5	4,785.18	5.5
Palakkad	17,893.34	15.0	7,609.82	8.8
Malappuram	4,979.62	4.2	6,029.44	6.9
Kozhikode	5,545.18	4.6	4,513.08	5.2
Wayanad	1,699.59	1.4	1,353.51	1.6
Kannur	24,406.54	20.4	16,599.71	19.1
Kasaragod	5,326.91	4.5	2,378.55	2.7
Total	**1,19,412.47**	**100.0**	**86,837.62**	**100.0**

Source: Based on the data from KIIFB website

മേഖലാടിസ്ഥാനത്തിൽ (Sectorally), അംഗീകരിച്ച തുകയുടെ 68 ശതമാനവും കേവലം മൂന്ന് വകുപ്പുകളിലേക്കാണ് പോകുന്നത്:

പൊതുമരാമത്ത് (34%), വ്യവസായം (25%), ആരോഗ്യ-കുടുംബക്ഷേമം (9%). വിദ്യാഭ്യാസം, ജലവിതരണം, ശുചിത്വം അല്ലെങ്കിൽ പ്രാദേശിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ എന്നിവയെ അവഗണിച്ചുകൊണ്ട് ഇത്തരം വലിയ കേന്ദ്രീകരണത്തിന് എന്ത് യുക്തിയാണ് അവലംബിച്ചതെന്ന് വ്യക്തമല്ല.

ഈ വിതരണ രീതികൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്, പദ്ധതി തിരഞ്ഞെടുപ്പ് അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വിടവുകളെക്കുറിച്ചുള്ള വ്യവസ്ഥാപിതമായ വിലയിരുത്തലിനേക്കാൾ രാഷ്ട്രീയവും ഭരണപരവുമായ താല്പര്യത്തെയാണ് പിന്തുടർന്നത് എന്നാണ്. പദ്ധതികൾ ആത്യന്തികമായി മന്ത്രിസഭ അംഗീകരിക്കുകയും ബജറ്റ് പ്രസംഗങ്ങളിൽ പ്രഖ്യാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനാൽ, ഇത് കിഫ്ബിയുടെ സ്വന്തം സ്ഥാപനപരമായ രൂപകൽപ്പനയ്ക്ക് അപ്പുറമുള്ള ഒരു ഭരണപരമായ ചോദ്യമാണ്.

4.8 ഭരണപരമായ പ്രശ്നങ്ങളും മുന്നോട്ടുള്ള വഴിയും

കിഫ്ബിയുടെ സാമ്പത്തിക പദവി എന്ന പ്രധാന ചോദ്യത്തിന് അപ്പുറം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട നിരവധി ഭരണപരമായ ആശങ്കകളുണ്ട്:

സി.ഇ.ഒ-യ്ക്ക് സെക്രട്ടറി പദവി നൽകിയത്: 2017-ലെ ഒരു സർക്കാർ ഉത്തരവിലൂടെ കിഫ്ബി സി.ഇ.ഒ-യ്ക്ക് എക്സ്-ഒഫീഷ്യോ സെക്രട്ടറി അധികാരം നൽകി. സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ബിസിനസ്സ് ചട്ടങ്ങൾ (Rules of Business) ഇത് അനുവദിക്കുന്നില്ല. ഇത് ഘടനാപരമായ ഒരു അപാകതയായിരുന്നു, ഇത് തിരുത്തപ്പെട്ടത് 2025-ൽ മാത്രമാണ്.

സംസ്ഥാന റവന്യൂ വരുമാനം തിരിച്ചുവിട്ടത്: മോട്ടോർ വാഹന നികുതിയുടെ അമ്പത് ശതമാനം — 2025-26 ൽ മാത്രം ₹3,300 കോടി — നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥകളിലൂടെ കിഫ്ബിയിലേക്ക് തിരിച്ചുവിടുന്നുണ്ട്. കിഫ്ബി വായ്പകൾ ഇപ്പോൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ പരിധിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ, ഒരു വലിയ വരുമാന സ്രോതസ്സ് ഇത്തരമൊരു എസ്ക്രോ (Escrow) ക്രമീകരണത്തിൽ പൂട്ടിയിടുന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനകാര്യ വഴക്കം കുറയ്ക്കുന്നു; മാത്രമല്ല ഇത് വിഭാവനം ചെയ്ത ബജറ്റ് ഇതര ആനുകൂല്യങ്ങൾ നൽകുന്നുമില്ല.

മസാല ബോണ്ട് ചെലവുകളും കൺസൾട്ടൻസി പേയ്മെന്റുകളും: മസാല ബോണ്ട് സമാഹരിക്കുന്നതിനായി ₹11 കോടിയിലധികം ചെലവഴിച്ചത് വളരെ കൂടുതലായി കാണപ്പെടുന്നു. പേയ്മെന്റുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ന്യായീകരിക്കാവുന്ന രേഖകൾ പരിശോധനയ്ക്കായി ലഭ്യമാക്കിയിട്ടില്ലെന്ന് ഓഡിറ്റർമാർ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, വ്യവസ്ഥകൾ പൂർണ്ണമായും സുതാര്യമല്ലാത്ത കൺസൾട്ടൻസി സേവനങ്ങളുടെ പേരിൽ വലിയ തുകകൾ സി.എം.ഡി (CMD) വഴി കൈമാറിയിട്ടുണ്ട്. ഇവ വിശദമായ ഫോറൻസിക് ഓഡിറ്റിന് വിധേയമാക്കേണ്ടതുണ്ട്.

കാര്യക്ഷമതയില്ലാത്ത ലയബിലിറ്റി മാനേജ്മെന്റ്: ചില വർഷങ്ങളിൽ ബാങ്കുകളിൽ നിന്ന് കരാർ ഒപ്പിട്ട വായ്പകൾ ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായും ബാങ്കുകളിൽ തന്നെ തിരികെ നിക്ഷേപിക്കുകയും അതിലൂടെ അനാവശ്യമായ ചെലവുകൾ

വരുത്തിവെക്കുകയും ചെയ്തു. വായ്പാ വിനിയോഗത്തിന് അനുസരിച്ച് മാത്രം പണം പിൻവലിക്കാവുന്ന 'കമ്മിറ്റ്മെന്റ് ചാർജുകൾ' ഉള്ള വായ്പാ സൗകര്യങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഇത്തരം അധിക ചെലവുകൾ ഒഴിവാക്കാമായിരുന്നു. ഇത് ലിക്വിഡിറ്റി പ്ലാനിംഗിലെ പോരായ്മകളെ കാണിക്കുന്നു.

4.9 ശുപാർശകൾ

i. കേരളത്തിന്റെ ഓപ്പൺ മാർക്കറ്റ് വായ്പാ പരിധി കണക്കാക്കുമ്പോൾ കിഫ്ബിയുടെ വായ്പകളെ പൂർണ്ണമായും സർക്കാർ വായ്പകളായാണ് കേന്ദ്ര സർക്കാർ ഇപ്പോൾ പരിഗണിക്കുന്നത്. ഇത് കിഫ്ബിയുടെ യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നു. അതേസമയം, സംസ്ഥാന വരുമാനത്തിന്റെ വലിയൊരു ഭാഗം കിഫ്ബിയിലേക്ക് തിരിച്ചുവിടുന്നത് ബജറ്റ് ചെലവുകൾക്കുള്ള വിഭവങ്ങളെ കുറയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ സംസ്ഥാന റവന്യൂ വരുമാനം ഒരു എസ്ക്രോ അക്കൗണ്ടിലേക്ക് മാറ്റുന്നത് തുടരുന്നത് ഉചിതമല്ല. കിഫ്ബിയുടെ നിലവിലുള്ള ബാധ്യതകൾ തീർക്കുന്നതിനായി ബജറ്റ് വായ്പകൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കണം.

ii. കിഫ്ബിയുടെ വായ്പകൾക്ക് സർക്കാർ വായ്പാ നിരക്കുകളേക്കാൾ ശരാശരി ഒരു ശതമാനം അധികം ചെലവ് വരുന്നതിനാലും, അവ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ ശേഷിയെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കുന്നതിനാലും, ബാഹ്യ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രമായി കടമെടുക്കാൻ കിഫ്ബിയെ അനുവദിക്കരുത്. ധനകാര്യ വകുപ്പ്, കൂടുതൽ അനുകൂലമായ

വ്യവസ്ഥകളോടെയുള്ള വായ്പ നേരിട്ട് എടുത്ത് കിഫ്ബിയുടെ സാമ്പത്തിക ബാധ്യതകൾ തീർക്കാൻ ഫണ്ട് നൽകണം.

iii. മുകളിലെ (i), (ii) മാറ്റങ്ങളോടെ 2016-ലെ നിയമപ്രകാരം കിഫ്ബി തുടരുന്നത് അസാധ്യമാകും. അതിനാൽ നിയമത്തിൽ അപ്രകാരം ആവശ്യമായ ഭേദഗതികൾ വരുത്തണം.

iv. വിപണി വായ്പകൾ, പ്രൊജക്ട് അപ്രൈസൽ, സാങ്കേതിക-ഭരണപരമായ പരിശോധനകൾ, ക്ലൈമറ്റ് റെസിലിയന്റ് ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ, സംയോജിത ഐ.ടി പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ എന്നിവയിൽ കിഫ്ബി മികച്ച സ്ഥാപന ശേഷി വളർത്തിയെടുത്തിട്ടുണ്ട്. ഇത് പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കുന്നത് നഷ്ടമായിരിക്കും. ഈ ശേഷികൾ പദ്ധതി തയ്യാറാക്കലിന്റെയും നിർവ്വഹണത്തിന്റെയും ഗുണനിലവാരം ഉയർത്തുന്നതിനായി സർക്കാർ വകുപ്പുകളിലേക്ക് ലയിപ്പിക്കുകയോ ലഭ്യമാക്കുകയോ വേണം.

v. മസാല ബോണ്ട് വിതരണ ചെലവുകൾ, സി.എം.ഡി വഴിയുള്ള കൺസൾട്ടൻസി പേയ്മെന്റുകൾ, വായ്പയെടുത്ത ഫണ്ടുകൾ ബാങ്കുകളിൽ തന്നെ തിരികെ നിക്ഷേപിച്ച സംഭവങ്ങൾ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുത്തി കിഫ്ബിയുടെ അക്കൗണ്ടുകളിൽ വിശദമായ ഫോറൻസിക് ഓഡിറ്റ് നടത്തണം.

vi. താല്ക്കാലിക നടപടിയെന്ന നിലയിൽ, മുതലിന്റെ തിരിച്ചടവ്, പലിശ അടവുകൾ, പ്രൊജക്ട് ഫണ്ടിംഗ് ബാധ്യതകൾ, പദ്ധതി പൂർത്തീകരണ സമയപരിധികൾ എന്നിവയുൾപ്പെടെയുള്ള സമ്പൂർണ്ണ ബാധ്യതകൾ കിഫ്ബി വ്യവസ്ഥാപിതമായി

രേഖപ്പെടുത്തണം. ഇത് സംസ്ഥാനം നിറവേറ്റാൻ ബാധ്യസ്ഥമായ ബാധ്യതകളുടെ പൂർണ്ണവും സുതാര്യവുമായ ചിത്രം സർക്കാരിനും നിയമസഭയ്ക്കും നൽകാൻ സഹായിക്കും.

4.10 ഉപസംഹാരം

സംസ്ഥാന ബജറ്റിനെ ബാധിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക പരിമിതികളെ മറികടക്കാൻ കഴിയുന്ന, പ്രൊഫഷണലായി കൈകാര്യം ചെയ്യപ്പെടുന്ന, വിപണിയെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന ഒരു ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഫിനാൻഷ്യറെ സൃഷ്ടിക്കാനുള്ള ധീരമായ സ്ഥാപനപരമായ കണ്ടെത്തലായിരുന്നു കിഫ്ബി. ഒമ്പത് വർഷത്തിലേറെയായി ഇത് യഥാർത്ഥ സംഘടനാ ശേഷി വളർത്തിയെടുക്കുകയും, ഗണ്യമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾക്ക് ധനസഹായം നൽകുകയും, ഗുണനിലവാരം, സുസ്ഥിരത, ഡിജിറ്റൽ മാനേജ്മെന്റ് രീതികൾ എന്നിവയ്ക്ക് തുടക്കമിടുകയും ചെയ്തു.

എന്നാൽ അതിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്വം അട്ടിമറിക്കപ്പെട്ടു. അതിന്റെ വായ്പകൾ ഇപ്പോൾ സംസ്ഥാന വായ്പകളാണ്. അതിന്റെ ധനസഹായ ചെലവുകൾ സർക്കാർ വായ്പാ നിരക്കുകളേക്കാൾ കൂടുതലാണ്. അതിന്റെ പദ്ധതി വിതരണം തന്ത്രപരമായ മുൻഗണനയേക്കാൾ രാഷ്ട്രീയത്തെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്. വായ്പാ തിരിച്ചടവുകളിലും പദ്ധതി ഫണ്ടിംഗ് ബാധ്യതകളിലുമായി സംസ്ഥാനം ഇപ്പോൾ ഏകദേശം ₹56,000 കോടിയുടെ സംയുക്ത ബാധ്യതയാണ് നേരിടുന്നത് — ഇതിന്റെ പൂർണ്ണമായ ആഘാതം കണ്ടുതുടങ്ങുന്നതേയുള്ളൂ.

കിഫ്ബി നിലവിലെ രൂപത്തിൽ തുടരണമോ എന്നതല്ല ഇനി ചോദ്യം — സി.എ.ജി നിരീക്ഷണം / കണ്ടെത്തൽ അതിന് ഫലപ്രദമായി ഉത്തരം നൽകിക്കഴിഞ്ഞു. മാറ്റം എങ്ങനെ നടപ്പിലാക്കാം എന്നതാണ് ഇനി ചിന്തിക്കേണ്ടത്: പ്രതിബദ്ധതയുള്ള ബാധ്യതകളെ മാനിക്കുക, സ്ഥാപനപരമായ ശേഷി നിലനിർത്തുക, നിയമ ചട്ടക്കൂടിൽ ഭേദഗതി വരുത്തുക, കൂടാതെ സമാഹരിച്ച ചെലവുകൾ സുതാര്യമായി കണക്കാക്കുകയും, വരും വർഷങ്ങളിൽ വിവേകപൂർവ്വം കൈകാര്യം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു എന്ന് ഉറപ്പാക്കുകയാണ് വേണ്ടത്.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

അധ്യായം 5: പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളും ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദവും

സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ (PSEs) പ്രകടനം ധനസ്ഥിതിയിലുണ്ടാക്കുന്ന പ്രത്യാഘാതങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ് ഈ അധ്യായം വിശകലനം ചെയ്യുന്നത്. ഇത് അഞ്ച് ഭാഗങ്ങളായി ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഒന്നാം ഭാഗം: സംസ്ഥാനതല പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ഒരു പൊതു അവലോകനം അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

രണ്ടാം ഭാഗം: അവയുടെ സാമ്പത്തിക പ്രകടനത്തെക്കുറിച്ച് പരിശോധിക്കുന്നു.

മൂന്നാം ഭാഗം: ഈ പ്രകടനങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയിലുണ്ടാക്കുന്ന ആഘാതങ്ങളെ വിലയിരുത്തുന്നു.

നാലാം ഭാഗം: മൂന്ന് പ്രധാന പൊതുജന ഉപയോഗ സേവന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ (Public Utilities) — കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ് (KSEB Ltd), കേരള സ്റ്റേറ്റ് റോഡ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ (KSRTC), കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA) — സാമ്പത്തിക പ്രകടനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിശദമായ വിശകലനം നൽകുന്നു.

അവസാന വിഭാഗം: പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ധനകാര്യ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പൊതുവായ ശുപാർശകൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു.

5.1 കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ രൂപരേഖ

ഏറ്റവും പുതിയ 'കേരള പബ്ലിക് എന്റർപ്രൈസസ് റിവ്യൂ 2024-25' പ്രകാരം കേരള സർക്കാരിന്റെ പൂർണ്ണമായോ ഭാഗികമായോ ഉള്ള ഉടമസ്ഥതയിൽ 132 സജീവ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുണ്ട്. ഈ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഏഴ് മേഖലകളായി തരംതിരിച്ചിരിക്കുന്നു; പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മേഖല തിരിച്ചുള്ള വിതരണം പട്ടിക 9.1-ൽ നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

ഈ പട്ടിക വ്യക്തമാക്കുന്നത് പ്രകാരം ഭൂരിഭാഗം സ്ഥാപനങ്ങളും 'ഉൽപ്പാദനവും നിർമ്മാണവും' (Manufacturing & Production — ആകെ 36 എണ്ണം) എന്ന മേഖലയിലാണ്, തൊട്ടുപിന്നിൽ 'വികസനവും അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും' (Development & Infrastructure — ആകെ 31 എണ്ണം) എന്ന മേഖലയാണുള്ളത്.

ആകെ പറയുന്ന 132 സ്ഥാപനങ്ങളിൽ 65 എണ്ണം പൂർണ്ണമായും സർക്കാരിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ളതാണ്, ബാക്കിയുള്ളവ കേരള സർക്കാരിന്റെയും (GoK) മറ്റ് ഘടകങ്ങളുടെയും സംയുക്ത ഉടമസ്ഥതയിലാണ് നിലകൊള്ളുന്നത് (പട്ടിക 5.2 കാണുക). കേരളത്തിൽ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഗവൺമെന്റ് കമ്പനികളെന്നും നിയമാനുസൃത സ്ഥാപനങ്ങളെന്നും (Statutory Bodies) തരംതിരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 2024-25 ലെ പബ്ലിക് എന്റർപ്രൈസസ് റിവ്യൂ അനുസരിച്ച്, സംസ്ഥാനത്ത് 126 ഗവൺമെന്റ് കമ്പനികളും 6 നിയമാനുസൃത സ്ഥാപനങ്ങളുമാണുള്ളത്.

Table 5.1: Sector-wise distribution of State-level Public Enterprises in Kerala

No.	Sector	No. of SLPEs	Percent of total
1	Manufacturing & Production	36	27.27
2	Development & Infrastructure	31	23.48
3	Services/Trading/Consultancy	25	18.94
4	Traditional & Welfare	18	13.64
5	Agriculture/Plantation/ Livestock	12	9.09
6	Financial Services	6	4.55
7	Public Utilities	4	3.03
	Total	**132**	**100**

Source: A Review of Public Enterprises in Kerala 2024-25

Table 5.2: Status of ownership of SLPEs in Kerala

No.	Status of Ownership	No. of SLPEs	% of Total
1	Wholly owned by Government of Kerala	65	49.24
2	Joint ownership of Government of Kerala and Others	24	18.18
3	Joint ownership of Government of Kerala, Public and Others	16	12.12
4	Joint ownership of Government of Kerala and Central Government	10	7.58
5	Joint ownership of Government of Kerala, SLPEs and Others	12	9.09
6	Joint ownership of Government of Kerala, Central Government and Others	4	3.03
7	Joint ownership of Government of Kerala and NRls	1	0.76
	Total	**132**	**100**

Source: A Review of Public Enterprises in Kerala 2024-25

Table 5.3: Investment by the State Government in SLPEs (in ₹ crore)

No.	Particulars	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
1	Paid up Capital by Government of Kerala in SLPEs	15029.99	16745.93	18715.69	20999.85	22780.97
2	% of Total Share Capital by Government of Kerala	81.37%	79.45%	73.54%	72.31%	71.65%
3	Terms Loan by Government of Kerala in SLPEs	13483.43	16981.30	19242.48	20023.84	22065.03
4	% of Total Term Loans by Government of Kerala	29.63%	28.27%	29.76%	29.12%	36.64%
	Total Investment by Gok(1+3)	28513.42	33727.23	37958.17	41023.7	44846.00
	Total Investment (Financial) in SLPEs	54850.31	81536.01	90948.14	91476.58	86793.97
	% of Total Investment by GoK in SLPEs	51.98%	41.36%	41.74%	44.85%	51.66%

Source: Review of Public Enterprises in Kerala, various issues.

2020-21 മുതൽ അഞ്ച് വർഷക്കാലം പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ (PSEs) കേരള സർക്കാർ നടത്തിയ മൊത്തം നിക്ഷേപത്തിന്റെ പ്രവണതകൾ പട്ടിക 5.3 അവതരിപ്പിക്കുന്നു. ഈ അഞ്ച് വർഷ കാലയളവിൽ മൊത്തം നിക്ഷേപം 28,513.42 കോടി രൂപയിൽ നിന്ന് 44,846.0 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിച്ചു — അതായത്, റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ട ഈ അഞ്ച് വർഷത്തിനുള്ളിൽ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ സർക്കാർ നിക്ഷേപത്തിൽ 16,332 കോടി രൂപയുടെ വർദ്ധനവുണ്ടായി എന്ന് ഇത് സൂചിപ്പിക്കുന്നു. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ നിക്ഷേപ വിതരണത്തിന്റെ വിശകലനം കാണിക്കുന്നത് പ്രധാനപ്പെട്ട

അഞ്ച് സ്ഥാപനങ്ങൾ — അതായത് കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA), കേരള സ്റ്റേറ്റ് റോഡ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ (KSRTC), കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ് (KSEB L), കേരള ഫിനാൻഷ്യൽ കോർപ്പറേഷൻ (KFC), കേരള ഇൻഡസ്ട്രിയൽ ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഡെവലപ്മെന്റ് കോർപ്പറേഷൻ (KINFRA) — മൊത്തം പൊതുമേഖലാ നിക്ഷേപത്തിന്റെ 86.0 ശതമാനവും, എട്ട് സ്ഥാപനങ്ങൾ ചേർന്ന് മൊത്തം നിക്ഷേപത്തിന്റെ 90 ശതമാനവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നു എന്നാണ് (പട്ടിക 5.4 കാണുക). സമാനമായി, എട്ട് സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ₹1,000 കോടിയിലധികം നിക്ഷേപമുണ്ട്, ഇതിൽ തന്നെ മൂന്ന് സ്ഥാപനങ്ങളിലെ നിക്ഷേപം ₹10,000 കോടിയിലധികമാണ് (പട്ടിക 5.5 കാണുക).

Table 5.4: Top ten Enterprises in terms of investment (Financial) in 2024-25 (₹ in crore)

SI No.	Name of Enterprise	Investment	% of total investment
1	Kerala Water Authority	35508.38	40.91
2	Kerala State Road Transport Corporation	16934.82	19.51
3	Kerala State Electricity Board Limited	10483.70	12.07
4	Kerala Financial Corporation	6721.17	7.70
5	Kerala Industrial Infrastructure Development Corporation	5170.59	5.90
6	Kerala State Backward Classes Development Corporation Limited	1660.70	1.91
7	Kerala State Housing Board	1122.67	1.29
8	Vizhinjam International Seaport Limited	935.25	1.07
9	The Kerala State Women's Development Corporation Limited	867.40	0.99
10	Kerala State Industrial Development Corporation Limited	628.53	0.72

Source: A Review of Public Enterprises in Kerala 2024-25

Table 5.5: Range of investments in SLPEs in 2024-25

No.	Investment Range	Number of SLPEs	% of Total Investment (Financial) in SLPEs
1	Above 10,000 Crore	3	67.97
2	Above 1,000 Crore up to 10,000 Crore	5	22.16
3	Above 500 Crore up to 1,000 Crore	3	2.63
4	Above 100 Crore up to 500 Crore	26	5.07
5	Above 50 Crore up to 100 Crore	15	1.17
6	50 Crore and below	80	1
	Total	**132**	**100**

Source: Review of Public Enterprises in Kerala 2024-25

5.2 പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക പ്രകടനം

2015-16 മുതൽ പത്ത് വർഷക്കാലത്തെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക പ്രകടനം, ഗവൺമെന്റ് കമ്പനികൾക്കും നിയമാനുസൃത കോർപ്പറേഷനുകൾക്കും (Statutory corporations) പ്രത്യേകമായി പട്ടിക 5.6-ൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. ഈ പത്ത് വർഷ കാലയളവിൽ ഭൂരിഭാഗം കമ്പനികളും നഷ്ടത്തിലാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നും, ആദ്യ വർഷം ഒഴികെ മറ്റെല്ലാ വർഷങ്ങളിലും അവ സംയുക്തമായി നഷ്ടമാണ് (Combined loss) രേഖപ്പെടുത്തിയതെന്നും പട്ടിക വ്യക്തമാക്കുന്നു. സമാനമായി, ഈ കാലയളവിലുടനീളം നിയമാനുസൃത കോർപ്പറേഷനുകളും സംയുക്ത നഷ്ടമാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയത്. എണ്ണത്തിൽ കുറവാണെങ്കിലും, ഈ

കാലയളവിൽ നിയമാനുസൃത കോർപ്പറേഷനുകൾ പൊതുവെ കമ്പനികളേക്കാൾ വലിയ നഷ്ടമാണ് വരുത്തിവെച്ചത്.

പട്ടിക 5.7-ൽ നൽകിയിട്ടുള്ള പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രകടന വിശകലനം വ്യക്തമാക്കുന്നത്, ഫിനാൻഷ്യൽ സർവീസസ്, പരമ്പരാഗത-ക്ഷേമ മേഖലകൾ (Traditional and Welfare), പബ്ലിക് യൂട്ടിലിറ്റികൾ (Public Utilities) എന്നിവയിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾ ഒന്നിച്ചെടുത്താൽ, 2021-22 മുതൽ ആരംഭിക്കുന്ന നാല് വർഷങ്ങളിൽ അവ നഷ്ടമാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയത് എന്നാണ്. വിവിധ മേഖലകളിൽ, പബ്ലിക് യൂട്ടിലിറ്റി മേഖലയിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളാണ് എല്ലാ വർഷവും ഏറ്റവും കൂടുതൽ നഷ്ടം രേഖപ്പെടുത്തിയത്. എല്ലാ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും സഞ്ചിത നഷ്ടം (Accumulated loss) പട്ടിക 5.7-ന്റെ അവസാന വരിയിൽ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിരിക്കുന്നു. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സഞ്ചിത നഷ്ടം 2021-ലെ ₹31,517.1 കോടിയിൽ നിന്ന് 2024-25 ആയപ്പോഴേക്കും ₹72,851.2 കോടിയായി വർദ്ധിച്ചു എന്ന് ഇതിൽ നിന്നും വ്യക്തമാകുന്നു.

Table 5.6: Performance of the SLPEs in the last decade (amount in ₹ crore)

Year	No. units	Paid up Capital	Investment (Financial)	No. Profit making units	Amount of Profit	No. Loss making units	Amount of loss	Net Profit/ Loss
A. Government companies								
2015-16	88	2925.70	15307.10	39	534.30	48	344.90	189.40
2016-17	90	6712.50	17318.80	39	322.60	48	1942.80	-1620.20
2017-18	97	7345.20	29713.20	42	657.00	52	1277.40	-620.40
2018-19	109	7275.50	28307.10	47	575.90	59	915.20	-339.30
2019-20	121	7794.50	23330.60	47	323.20	64	985.10	-662.00
2020-21	122	7530.00	37433.40	50	829.00	62	1506.10	-677.10
2021-22	124	8063.25	37279.80	55	832.40	63	2767.40	-1935.00
2022-23	126	8210.26	38554.80	55	829.40	56	2858.50	-2029.10
2023-24	126	8371.29	33216.73	53	1586.73	66	5516.20	-3929.47
2024-25	126	8515.52	21278.88	57	1488.99	60	1659.29	-170.30
B Statutory Bodies								
2015-16	8	11458.30	28195.50	2	49.30	5	2134.60	-2085.40
2016-17	7	8756.00	23510.80	2	6.10	4	2194.80	-2188.80
2017-18	7	9646.50	29092.90	3	15.80	3	2607.40	-2591.60
2018-19	7	9065.80	25340.10	4	659.50	2	1224.20	-564.70
2019-20	7	9550.30	30960.70	3	21.90	3	1734.00	-1712.20
2020-21	7	10610.30	36318.00	3	24.80	3	2725.90	-2701.20
2021-22	7	13622.20	44256.30	3	22.60	3	2846.60	-2824.00
2022-23	6	17857.50	52393.40	3	59.80	3	2842.40	-2782.60
2023-24	6	21110.17	58259.85	3	87.68	3	1947.89	-1860.21
2024-25	6	23958.44	65515.09	3	110.73	3	1916.59	-1805.86

Source: Review of Public Enterprises in Kerala, various issues.

Table 5.7: Net Profit/Loss SLPSE: Sector-wise (₹ in crore)

No	Sector	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
1	Development & Infrastructure	1.21	63.96	43.56	56.98
2	Financial Services	-192.45	-690.97	-2311.21	-269.09
3	Agriculture/Plantation/Livestock	-11.71	-27.99	-28.55	38.42
4	Manufacturing & Production	169.77	-110.49	-214.85	-281.41
5	Traditional & Welfare	-91.00	-43.99	-19.86	-218.88
6	Services/Trading/Consultancy	-103.75	-144.70	170.13	24.48
7	Public Utilities	-1875.92	-3857.55	-1109.67	-1326.66
	Total Net Profit/Loss	-1718.95	-4811.73	-3470.46	-1962.73
8	Accumulated loss of all PSEs	-42930.4	-54475.4	-78069.2	-72851.2

Source: Review of Public Enterprises in Kerala, various issues.

Table 5.8: Enterprises having highest negative net worth in 2024-25 (₹ in crore)

No.	Name of Enterprise	Negative net worth
1	Kerala State Electricity Board Limited	35149.12
2	Kerala State Road Transport Corporation	19820.63
3	The Kerala State Cashew Development Corporation Limited	1920.88
4	The Kerala State Civil Supplies Corporation Limited	1195.24
5	Kerala State Housing Board	702.39
6	Kerala State Textile Corporation Limited	684.84
7	Kerala Small Industries Development Corporation Limited	356.79
8	Kerala Automobiles Limited	226.99
9	Traco Cable Company Limited	223.83
10	The Travancore Cements Limited	176.54

Source: Review of Public Enterprises in Kerala 2024-25

ഏറ്റവും കൂടുതൽ നഷ്ട്ടം വരുത്തുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളെ കണ്ടെത്തുന്നതിനായി, കഴിഞ്ഞ നാല് വർഷങ്ങളിൽ ഓരോ സ്ഥാപനങ്ങളും വരുത്തിവെച്ച നഷ്ടങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഞങ്ങൾ വിശകലനം നടത്തി. ഇതിന്റെ ഫലങ്ങൾ ഈ അധ്യായത്തിന്റെ അനുബന്ധത്തിൽ (Appendix) പട്ടിക A1 മുതൽ പട്ടിക A4 വരെ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. 2021-22 ൽ, കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മൊത്തം അറ്റ നഷ്ടത്തിന്റെ (Net loss) 79.42 ശതമാനവും കേരള സ്റ്റേറ്റ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ (KSRTC), കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA) എന്നിവയുടേതായിരുന്നു. ഇതിൽ 54.36 ശതമാനവും കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി-യുടെ മാത്രം നഷ്ടമായിരുന്നു.

2022-23 ൽ, KSRTC, KWA, കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ് (KSEBL) എന്നിവ ചേർന്ന് കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ആകെ അറ്റ നഷ്ടത്തിന്റെ 64.67 ശതമാനം വരുത്തിവെച്ചു. 2023-24 ൽ കേരള സ്റ്റേറ്റ് സോഷ്യൽ സെക്യൂരിറ്റി പെൻഷൻ ലിമിറ്റഡും (KSSSPL) കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി-യും ചേർന്ന് ആകെ അറ്റ നഷ്ടത്തിന്റെ 88.74 ശതമാനം വഹിച്ചു. 2024-25 ൽ, KSRTC, KSSSPL, KWA എന്നിവ ചേർന്നാണ് മൊത്തം അറ്റ നഷ്ടത്തിന്റെ 72.0 ശതമാനവും ഉണ്ടാക്കിയത്. കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ആകെ നഷ്ടത്തിന്റെ സിംഹഭാഗവും വരുത്തിവെക്കുന്നത് പ്രധാനമായും മൂന്ന് പബ്ലിക് യൂട്ടിലിറ്റി (Public utility) സ്ഥാപനങ്ങളാണെന്ന് ഈ വിശകലനം പൊതുവായി വ്യക്തമാക്കുന്നു.

ഇത്തരത്തിൽ തുടർച്ചയായുള്ള നഷ്ടങ്ങളുടെ ഒരു പ്രധാന അനന്തരഫലം ഈ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ അറ്റ മൂല്യത്തിൽ (Net worth) ഉണ്ടാകുന്ന ഇടിവാണ്. പട്ടിക 5.8-ൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നത് പോലെ, KSEB, KSRTC എന്നിവയുൾപ്പെടെ നിരവധി സ്ഥാപനങ്ങളുടെ അറ്റ മൂല്യം നെഗറ്റീവ് ആയി മാറിയിട്ടുണ്ട്.

5.3 പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രകടനം ഉണ്ടാക്കുന്ന ധനകാര്യ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ

ഒന്നാം വിഭാഗത്തിൽ നമ്മൾ കണ്ടതുപോലെ, സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സ്ഥാപനത്തിനും വികസനത്തിനുമായി കേരള സർക്കാർ വലിയ നിക്ഷേപമാണ് നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഈ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മികച്ച പ്രവർത്തനക്ഷമത സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ആരോഗ്യത്തിന് വലിയ മുതൽക്കൂട്ടാകുമായിരുന്നു. എന്നാൽ, മുകളിലെ വിഭാഗത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, ഈ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായ നഷ്ടം അവയുടെ അറ്റ മൂല്യത്തിൽ ഇടിവുണ്ടാക്കുന്നതിനും നിരന്തരമായ പണനഷ്ടത്തിനും (Cash loss) കാരണമാവുകയും, തങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനം മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നതിനായി ബജറ്റ് വിഹിതത്തെ മാത്രം ആശ്രയിക്കാൻ നിർബന്ധിതരാക്കുകയും ചെയ്തു. ഇത്, പല പബ്ലിക് യൂട്ടിലിറ്റി സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും മോശം പ്രകടനം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിലുടനീളം വിപുലമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ (Spillover effects) സൃഷ്ടിച്ചേക്കാം എന്ന വസ്തുതയ്ക്ക് പുറമെയാണ്.

Table 5.9: PSEs and Kerala's Budget (₹ in crore)

Year	Subsidies/ Grants Received from GoK	Budgetary Support from GoK	Dividend and Profit receipt	Guarantee commission paid
2020-21	4569.79	2449.04	110.19	94.37
2021-22	1654.71	2928.39	227.98	116.29
2022-23	1444.75	1267.6	48.93	20.92
2023-24	1641.85	1987.83	242.68	130.21
2024-25	1504.04	2401.83	248.79	153.39

Source: Review of Public Sector Enterprises,various issues and RBI's State Finances:A Study of Budgets Database

പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മോശം സാമ്പത്തിക പ്രകടനം കാരണം, ലാഭവിഹിതമായും (Dividends) ലാഭമായും സംസ്ഥാനത്തിന് ലഭിച്ച വരുമാനം തികച്ചും നിസ്സാരമായിരുന്നു എന്ന് പട്ടിക 5.9 വ്യക്തമാക്കുന്നു. അതേസമയം, ഈ സ്ഥാപനങ്ങൾ വൻതോതിലുള്ള ബജറ്റ് പിന്തുണയെയും സബ്സിഡികളെയും ഗ്രാന്റുകളെയും അമിതമായി ആശ്രയിക്കുന്നത് തുടരുകയും ചെയ്തു. സർക്കാരിൽ നിന്ന് ഇവർ കൈപ്പറ്റിയ ഈ സാമ്പത്തിക സഹായങ്ങളുടെ വ്യാപ്തി, ഇവർ സംസ്ഥാനത്തിന് നൽകിയ സാമ്പത്തിക സംഭാവനകളേക്കാൾ വളരെ വലുതായിരുന്നു.

പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മോശം സാമ്പത്തിക പ്രകടനവും, അവർ സർക്കാരിൽ നിന്നെടുത്ത വായ്പകളും അതിന്റെ പലിശയും, തിരിച്ചടയ്ക്കുന്നതിലെ പരാജയവും മറ്റൊരു രീതിയിൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയെ ബാധിച്ചു. 2025 മാർച്ച് 31 വരെയുള്ള കണക്കുകൾ പ്രകാരം, മുതലും പലിശയും അടച്ചുതീർക്കുന്നതിൽ കുടിശ്ശിക വരുത്തിയ

ആദ്യത്തെ പത്ത് സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിവരങ്ങൾ പട്ടിക 5.10-ൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി (KSRTC), കെ.ഡബ്ല്യൂ.എ (KWA), കെ.എസ്.ഇ.ബി ലിമിറ്റഡ് (KSEB L) എന്നീ മൂന്ന് പബ്ലിക് യൂട്ടിലിറ്റി സ്ഥാപനങ്ങളാണ് ഈ പട്ടികയിൽ യഥാക്രമം ആദ്യത്തെ മൂന്ന് സ്ഥാനങ്ങളിലുള്ളതെന്ന് കാണാൻ സാധിക്കും. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കോർപ്പറേഷനുകൾ, സഹകരണ സംഘങ്ങൾ എന്നിവ കേരള സർക്കാരിന് നൽകാനുള്ള മൊത്തം കുടിശ്ശികയുടെ 69 ശതമാനവും ഈ മൂന്ന് സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മാത്രം ബാധ്യതയാണെന്നും പട്ടിക വ്യക്തമാക്കുന്നു.

Table 5.10: Arrears in the loan repayment to State government (₹ in crore) (as on March 31, 2025)

No	Enterprise	Principal	Interest	Total	As % of total arrears	Earliest period to which arrears relate
1	Kerala State Road Transport Corporation	8958.70	2719.94	11678.64	46.38	1983-84
2	Kerala Water Authority	2332.63	1597.19	3929.82	15.61	2007-08
3	Kerala State Electricity Board	1159.22	677.83	1837.04	7.30	1970-71
4	Kerala State Housing Board	1169.22	592.33	1761.54	7.00	1980-81
5	Kerala State Cashew Development Corporation Ltd.	279.61	581.90	861.51	3.42	1996-97
6	Kerala State Co-operative Textile Federation (TEXFED)	354.83	425.41	780.24	3.10	1996-97
7	Kerala Industrial Infrastructure Development Corporation	559.70	18.63	578.33	2.30	2008-09
8	Kerala State Rubber Co-operative Ltd. (RUBCO)	187.13	271.47	458.60	1.82	2009-10
9	Kerala State Textile Corporation Ltd.	236.29	205.03	441.32	1.75	2007-08
10	Kerala State Drugs and Pharmaceuticals Ltd.	141.79	113.99	255.78	1.02	1997-98
11	Kerala State Co-operative Consumer Federation	85.11	130.25	215.36	0.86	1991-92

Source: Finance Accounts 2024-25, Comptroller and Auditor General of India

5.4 മൂന്ന് പ്രധാന പൊതുജന ഉപയോഗ സേവന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ (Public Utilities) പ്രകടനം

പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ (PSEs) പ്രകടനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിശകലനത്തിൽ, മൊത്തം നഷ്ടത്തിന്റെ സിംഹഭാഗവും KSEB ലിമിറ്റഡ്, KSRTC, KWA എന്നീ മൂന്ന് സ്ഥാപനങ്ങളുടേതാണെന്ന് വ്യക്തമായി. അവശ്യ പൊതുസേവനങ്ങൾ നൽകുന്നതിലെ കാര്യക്ഷമതയില്ലായ്മയെയാണ് ഈ നഷ്ടങ്ങൾ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത് എന്നതിനാൽ, ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ആരോഗ്യത്തിൽ ഗുരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ഈ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മോശം പ്രകടനം, അവയ്ക്ക് ആവശ്യമായി വരുന്ന ബജറ്റ് പിന്തുണയിലൂടെയും സാമ്പത്തിക സഹായങ്ങളിലൂടെയും സംസ്ഥാനത്തിന്മേൽ നേരിട്ടുള്ള സാമ്പത്തിക ഭാരം അടിച്ചേൽപ്പിക്കുക മാത്രമല്ല, വിശാലമായ സാമ്പത്തിക പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ (Broader economic costs) സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

നിർണായകമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും പൊതുസേവനങ്ങളും നൽകുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്ന നിലയിൽ, സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിലെ മറ്റ് മേഖലകളുടെ ഉൽപ്പാദനക്ഷമതയിലും മത്സരക്ഷമതയിലും (Competitiveness) കെ.എസ്.ഇ.ബി, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി, കെ.ഡബ്ല്യു.എ എന്നിവയുടെ കാര്യക്ഷമതയ്ക്ക് വലിയ സ്വാധീനമുണ്ട്. ഈ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ തുടർച്ചയായ കാര്യക്ഷമതയില്ലായ്മ ബിസിനസ്സ് ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ചെലവ് വർദ്ധിപ്പിക്കാനും,

സാമ്പത്തിക പ്രവർത്തനങ്ങളെ പരിമിതപ്പെടുത്താനും, ഒരു നിക്ഷേപ ലക്ഷ്യസ്ഥാനം എന്ന നിലയിലുള്ള സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആകർഷണീയതയെ ദുർബലപ്പെടുത്താനും കാരണമാകുന്നു. പ്രത്യക്ഷമായി, പരിമിതമായ ബജറ്റ് വിഭവങ്ങൾ കൈവശപ്പെടുത്തിയും; പരോക്ഷമായി, സാമ്പത്തിക വളർച്ചയെ തടസ്സപ്പെടുത്തുകയും അതുവഴി സർക്കാർ വരുമാന സ്ത്രോതസുകളെ പരിമിതപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട്, ഇത്തരം പൊതുസേവന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മോശം സാമ്പത്തിക പ്രകടനം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കുന്നു. അവയുടെ സാമ്പത്തികവും ധനകാര്യപരവുമായ പ്രാധാന്യം കണക്കിലെടുത്ത്, കെ.എസ്.ഇ.ബി, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി, കെ.ഡബ്ല്യു.എ എന്നിവയുടെ പ്രകടനം കൂടുതൽ വിശദമായി ചുവടെ പരിശോധിക്കുന്നു.

5.4.1 കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ് (KSEBL)

2011-ൽ രൂപീകരിക്കപ്പെട്ട പൂർണ്ണമായും സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള കമ്പനിയായ കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ് (KSEBL), കേരളത്തിലെ വൈദ്യുതി ഉൽപ്പാദനം (generation), പ്രസരണം (Transmission), വിതരണം (distribution) എന്നീ മേഖലകളിലാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. പട്ടിക 5.11 ഇതിന്റെ സാമ്പത്തിക പ്രകടനത്തിന്റെ പ്രധാന സൂചകങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവിലുടനീളം, അവസാനത്തെ രണ്ട് വർഷങ്ങളിലൊഴികെ, കമ്പനി നഷ്ടമാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയത്.

2022-23 ൽ, മൊത്തം ചെലവ് മൊത്തം വരുമാനത്തേക്കാൾ കൂടുതലായിരുന്നിട്ടും, ₹752.52 കോടിയുടെ ഒരു സവിശേഷ ഇനത്തിന്റെ (Exceptional item) ഫലമായി കെ.എസ്.ഇ.ബി.എൽ ₹212.45 കോടിയുടെ ലാഭം രേഖപ്പെടുത്തി. സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഏറ്റെടുത്ത നഷ്ടങ്ങൾക്ക് പകരമായി കേരള സർക്കാരിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച നഷ്ടപരിഹാരമാണ് ഈ തുക എന്നാണ് 2023-24 ലെ ലാഭ-നഷ്ട കണക്കുകൾ (Profit and Loss Statement) വ്യക്തമാക്കുന്നത്. അതിനാൽ, രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ഈ ലാഭത്തെ കമ്പനിയുടെ പ്രവർത്തനക്ഷമതയുടെ ഒരു സൂചകമായി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ല[1]. തന്മൂലം, ലാഭ-നഷ്ട കണക്കുകളിലും ഇതിന് ആനുപാതികമായ തിരുത്തലുകൾ ആവശ്യമായി വരും. കെ.എസ്.ഇ.ബി.എൽ വർഷങ്ങളായി വരുത്തിവെച്ച തുടർച്ചയായ നഷ്ടങ്ങൾ അതിന്റെ അറ്റ മൂല്യത്തെ (Net worth) പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കുകയും, പട്ടിക 12-ൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നത് പോലെ അറ്റ മൂല്യം നെഗറ്റീവ് ആകുന്ന അവസ്ഥയിലേക്ക് നയിക്കുകയും ചെയ്തു.

[1] കൂടാതെ, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ടിലേക്ക് (Consolidated Fund of the State) അടയ്ക്കുന്നതിന് പകരം കെ.എസ്.ഇ.ബി.എൽ ഉപഭോക്താക്കളിൽ നിന്ന് പിരിച്ചെടുക്കുന്ന വൈദ്യുതി തീരുവ (Electricity duty) തങ്ങളുടെ പക്കൽ തന്നെ പിടിച്ചുവെക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. കമ്പനിയുടെ ബാലൻസ് ഷീറ്റിൽ (Balance Sheet) രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള വരുമാനത്തിൽ ഇത്തരത്തിൽ പിരിച്ചെടുത്ത വൈദ്യുതി തീരുവയും ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, കമ്പനിക്ക് യഥാർത്ഥത്തിൽ ലഭിക്കുന്ന തനത് വരുമാനം ഇവിടെ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തതിനേക്കാൾ കുറവായിരിക്കും.

Table 5.11: Revenue, expenditure and net profit of KSEBL (₹ in crore)

	Revenue /Expense	**2014-15**	**2015-16**	**2016-17**	**2017-18**	**2018-19**	**2019-20**	**2020-21**	**2021-22**	**2022-23**	**2023-24**	**2024-25**
A	Revenue											
1	Non-Tariff Income	533.52	759.44	550.09	608.19	481.74	210.16	1116.07	1034.38	485.62	1360.73	963.54
2	Revenue from tariff	9879.35	10487.7	11036.8	12057.3	13521.2	14644.4	14053.5	15962	18453.3	20441.8	21719.26
	Total Revenue	**10412.9**	**11247.2**	**11586.9**	**12665.5**	**14002.9**	**14854.6**	**15169.6**	**16996.4**	**18938.9**	**21802.5**	**22682.80**
B	Expenditure											
1	Power Generation	209.91	104.26	23.45	2.08	3.29	5.17	4.8	1.17	0.64	0.34	5.17
2	Power Purchase	6782.76	6336.82	7664.4	7526.03	7869.32	8680	7977.2	8532.16	11240.6	12982.6	12749.65
3	Employee Cost	2893.71	3292.82	3373.76	3038.4	3354.62	3508.42	3910.78	3867.35	4147.99	3936.71	4377.30
4	Other Expenses	2036.99	2088.79	2177.71	3349.76	3789.57	3697.96	999.25	1118.64	4531.12	5416.85	5455.45
	Total Expenditure	**11923.4**	**11822.7**	**13239.3**	**13916.3**	**15016.9**	**15892.1**	**12892**	**13519.3**	**19920.4**	**22336.5**	**22587.57**
C	Net Profit/Loss after Tax (PAT)	-1272.9	-313.29	-1652.5	-784.09	-290	-269.55	-475.08	97.66	-991.78	212.45	95.23

Source: Audited Financial Statement of the KSEBL

Table 5.12: Financial Ratios KSEBL (₹ in crore)

	Indicators	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
1	Net worth	-10605.59	-15470.95	-30223.28	-31907.49	-34044.32	-35149.12
2	Investment (Financial)	9476.87	10086.11	9442.21	11146.78	10896.32	10483.70
3	Capital Employed	-4627.77	-8883.89	-24280.12	-24259.76	-266647.05	-28164.47
4	Working Capital	-5341.66	-5394.69	-6153.30	-6636.90	-6938.18	-8698.80
5	Accumulated Profit(+)/ Loss(-)	-5565.56	6040.64	-33722.33	-35406.54	-37543.37	-38648.17

Source: Review of Public Enterprises in Kerala, for the years 2021-22, 2022-23, 2023-24, 2024-25

Table 5.13: Share of different components in total cost of KSEBL (in percent)

Year	Power Generation	Power Purchase	Employee Cost	Other Expenses	Total
2014-15	1.7605	56.89	24.27	17.08	100.00
2015-16	0.8819	53.60	27.85	17.67	100.00
2016-17	0.1771	57.89	25.48	16.45	100.00
2017-18	0.0149	54.08	21.83	24.07	100.00
2018-19	0.0219	52.40	22.34	25.24	100.00
2019-20	0.0325	54.62	22.08	23.27	100.00
2020-21	0.0372	61.88	30.33	7.75	100.00
2021-22	0.0087	63.11	28.61	8.27	100.00
2022-23	0.0032	56.43	20.82	22.75	100.00
2023-24	0.0015	58.12	17.62	24.25	100.00
2024-25	0.0229	56.45	19.38	24.15	100.00

Source: Computed using data from Audited Financial Statements of KSEBL

Table 5.14: Internal generation and Power purchase by KSEBL

Year	Internal Generation (in %)	Power Purchase (in %)	PGCIL Losses (in %)	Net Generation
2015-16	29.8	72.7	2.4	100.0
2016-17	18.5	84.4	2.9	100.0
2017-18	22.6	80.4	2.9	100.0
2018-19	29.6	73.2	2.8	100.0
2019-20	21.9	80.9	2.9	100.0
2020-21	27.9	74.7	2.6	100.0
2021-22	34.0	68.2	2.3	100.0
2022-23	28.8	73.7	2.5	100.0
2023-24	17.7	85.1	2.7	100.0
2024-25	21.7	80.9	2.5	100.0

Source: KSEBL Power System Statistics 2024-25.

Note: PGCIL Losses is the Power Grid Corporations of India Limited's interstate transmission losses.

പട്ടിക 5.13-ൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകുന്നതുപോലെ, കെ.എസ്.ഇ.ബി.എൽ-ന്റെ (KSEBL) മൊത്തം ചെലവിന്റെ പകുതിയിലധികവും പുറത്തുനിന്നുള്ള വൈദ്യുതി വാങ്ങലിനാണ് (Power purchase) വിനിയോഗിക്കുന്നത്. അതേസമയം, ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ (Internal generation) പങ്ക് വളരെ കുറവാണ്. പട്ടിക 5.14 പ്രകാരം, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വൈദ്യുതി ആവശ്യകതയുടെ ശരാശരി 25 ശതമാനം മാത്രമാണ് ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനത്തിലൂടെ കണ്ടെത്തുന്നത് എന്നും, അതിന് പുറമെയുള്ള ആവശ്യകത സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തുനിന്ന് വൈദ്യുതി വാങ്ങുന്നതിലൂടെയാണ് നിറവേറ്റുന്നത് എന്നും മനസിലാക്കാം.

മുകളിലെ രണ്ട് പട്ടികകളിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുന്നത്, സംസ്ഥാനത്തിനകത്ത് ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്ന വൈദ്യുതിയുടെ ചെലവ് പുറത്തുനിന്ന് വാങ്ങുന്ന വൈദ്യുതിയുടെ ചെലവിനേക്കാൾ ഗണ്യമായി കുറവാണെന്നാണ്. ബാഹ്യ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുള്ള ഉയർന്ന ചെലവുള്ള വൈദ്യുതിയെ വലിയ തോതിൽ കൂടുതലായി ആശ്രയിക്കുന്നത് കമ്പനിയുടെ ദുർബലമായ സാമ്പത്തിക പ്രകടനത്തിന് കാരണമാകുന്ന ഒരു പ്രധാന ഘടകമായി വിലയിരുത്താം.

വൈദ്യുതിയുടെ ഉയർന്ന ചെലവ് താരിഫ് പരിഷ്കരണങ്ങളിലൂടെ (Tariff revisions) പര്യാപ്തമായ രീതിയിൽ തിരിച്ചുപിടിക്കാൻ കഴിയാത്തത് കാരണം, വൈദ്യുതിയുടെ പ്രതി യൂണിറ്റ് വരുമാനത്തേക്കാൾ വിതരണ ചെലവ് സ്ഥിരമായി ഉയർന്നുനിൽക്കുന്ന അവസ്ഥയുണ്ടായി എന്ന് പട്ടിക 5.15 കാണിക്കുന്നു. ഇത് മൊത്തം റവന്യൂ കമ്മി (Total revenue gap) തുടർച്ചയായി കുന്നുകൂടുന്നതിന് കാരണമാവുകയും, 2023-24 സാമ്പത്തിക വർഷത്തോടെ ഇത് ₹6,645.301 കോടി രൂപയിൽ എത്തിച്ചേരുകയും ചെയ്തു (കെ.എസ്.ഇ.ബി.എൽ വാർഷിക ഭരണ റിപ്പോർട്ട് 2024-25, പേജ് 13 കാണുക).

Table 5.15: Cost and Revenue per unit of electricity(in ₹)

Year	Revenue	Cost	Surplus/Loss
2010-11	3.54	4.38	-0.84
2011-12	3.46	4.65	-1.19
2012-13	4.29	6.66	-2.37
2013-14	5.29	5.87	-0.58
2014-15	5.26	6.22	-0.96
2015-16	5.41	5.86	-0.45
2016-17	5.49	6.48	-0.99
2017-18	5.80	6.55	-0.75
2018-19	6.07	6.45	-0.38
2019-20	6.5	6.63	-0.13
2020-21	6.16	6.97	-0.81
2021-22	6.12	5.83	0.29
2022-23	6.62	7.00	-0.38
2023-24	7.43	7.88	-0.45
2024-25	7.95	7.75	0.20

Source: Annual Administration Report, KSEBL, various years.

5.4.2 കേരള സ്റ്റേറ്റ് റോഡ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ (KSRTC)

സംസ്ഥാനത്തൊട്ടാകെ കാര്യക്ഷമവും പര്യാപ്തവും ചെലവുകുറഞ്ഞതും മികച്ച ഏകോപനവുമുള്ള ഒരു റോഡ് ഗതാഗത സംവിധാനം ലഭ്യമാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് കേരള സ്റ്റേറ്റ് റോഡ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ (KSRTC) സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത്. പട്ടിക 5.16 കോർപ്പറേഷന്റെ സാമ്പത്തിക പ്രകടനത്തിന്റെ പ്രധാന സൂചകങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. അവലോകനം ചെയ്യുന്ന എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി നഷ്ടം നേരിട്ടുവെന്ന് ഈ കണക്കുകൾ

വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഇത് കാലക്രമേണ നഷ്ടങ്ങൾ സ്ഥിരമായി കുന്നുകൂടുന്നതിലേക്ക് നയിച്ചു എന്ന് പട്ടികയുടെ അവസാന വരിയിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നു. ഈ സഞ്ചിത നഷ്ടങ്ങൾ (Accumulated losses) കോർപ്പറേഷന്റെ അറ്റ മൂല്യത്തെ (Net worth) പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കുന്ന തരത്തിലേക്ക് വർദ്ധിക്കുകയും, ഈ കാലയളവിലുടനീളം അത് നെഗറ്റീവ് ആയി തുടരുകയും ചെയ്തു.

കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി-യുടെ തുടർച്ചയായ ഈ ദുർബലമായ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി ഗുരുതരമായ ധനകാര്യ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. തുടർച്ചയായ ബജറ്റ് പിന്തുണയിലൂടെ, നിലവിൽ തന്നെ പരിമിതമായ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനകാര്യ വിഭവങ്ങളുടെ മേൽ ഇത് വലിയൊരു ഭാരം അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നു എന്ന് മാത്രമല്ല, പൊതുഗതാഗത സേവനങ്ങൾ വിപുലീകരിക്കാനും നവീകരിക്കാനും ആവശ്യമായ നിക്ഷേപങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനുള്ള കോർപ്പറേഷന്റെ ശേഷിയെ ഇത് പരിമിതപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. സുസ്ഥിരമായ ഗതാഗത സംവിധാനങ്ങൾ (Sustainable mobility) പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും, കാലാവസ്ഥാ അതിജീവന ശേഷിയുള്ളതും (Climate-resilient) പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദവുമായ ഒരു സമൂഹത്തിലേക്കുള്ള സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മാറ്റം ത്വരിതപ്പെടുത്തുന്നതിനും വിശ്വസനീയവും കാര്യക്ഷമവുമായ ഒരു പൊതുഗതാഗത സംവിധാനത്തിന്റെ വികസനം അത്യന്താപേക്ഷിതമായ ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ ഇത് പ്രത്യേകിച്ചും ആശങ്കാജനകമാണ്.

Table 5.16: Performance of KSRTC (₹ in crore)

	Indicator / Year	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
1	Net worth	-11128.86	-13619.39	-15618.45	-17343.19	-18307.17	-19820.63
2	Investment (Financial)	8864.51	10863.10	12870.86	14396.33	15477.06	16934.82
3	Capital Employed	8912.75	10968.22	12978.14	14484.55	15584.34	17042.60
4	Working Capital	11370.37	9587.41	15505.82	17272.16	18304.08	19897.31
5	Profit (+)/Loss(-)	-1204.05	-2120.37	-2040.79	-1544.08	-1325.43	-1580.38
6	Accumulated Profit(+)/Loss(-)	-12159.10	-14524.10	-16564.88	-18330.18	-19380.98	-20961.36

Source: Review of Public Enterprises in Kerala, various issues.

5.4.3 കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA)

1986-ലെ കേരള ജലവിതരണ-മലിനജല നിർമാർജന നിയമപ്രകാരം (Kerala Water Supply and Sewerage Act, 1986) സ്ഥാപിതമായ ഒരു നിയമാനുസൃത പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനമാണ് (Statutory public sector undertaking) കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA). സംസ്ഥാനത്തെ ജലവിതരണം, മലിനജല ശേഖരണം, നിർമാർജന സംവിധാനങ്ങൾ എന്നിവയുടെ വികസനവും നിയന്ത്രണവുമാണ് ഇതിന്റെ ചുമതല.

പട്ടിക 5.17-ൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ, അവലോകനം ചെയ്യുന്ന എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കെ.ഡബ്ല്യു.എ നഷ്ടം നേരിട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നിരുന്നാലും, കെ.എസ്.ഇ.ബി, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി എന്നിവയിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തമായി, ഇതിന്റെ സഞ്ചിത നഷ്ടങ്ങൾ (Accumulated losses) അതിന്റെ അറ്റ മൂല്യത്തെ (Net worth) പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കി നെഗറ്റീവ് ആക്കുന്ന തരത്തിൽ വലുതായിരുന്നില്ല. അങ്ങനെയാണെങ്കിലും, കഴിഞ്ഞ ആറ് വർഷത്തെ കാലയളവിൽ കെ.ഡബ്ല്യു.എ-യുടെ സഞ്ചിത നഷ്ടം ഇരട്ടിയിലധികമായി വർദ്ധിച്ചുവെന്ന് ഈ പട്ടിക സൂചിപ്പിക്കുന്നു; ഇത് സ്ഥാപനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിയിലുള്ള തുടർച്ചയായ തകർച്ചയെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്.

Table 5.17: Performance of Kerala State Water Authority (₹ in crore)

No	Indicator / Year	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
1	Net worth	4725.8	5284.2	7432.9	10090.3	12563.3	14827.5
2	Investment (Financial)	16941.1	19057.0	23250.8	28313.1	31835.8	35508.4
3	Capital Employed	17297.7	19413.5	23607.3	28669.7	32192.3	35864.9
4	Working Capital	5176.7	5877.6	7254.0	8131.7	8133.4	8551.1
5	Profit (+)/Loss (-)	-516.96	-594.11	-824.34	-1312.35	-6153.36	-317.63
6	Accumulated Profit(+)/ Loss(-)	-3493.0	-4087.1	-4911.4	-6223.8	-6839.1	-7156.8

Source: Review of Public Enterprises in Kerala for 2021-22, 2022-23, 2023-24, 2024-25.

5.5 ശുപാർശകൾ

കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വൈവിധ്യമാർന്ന സംരംഭങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നതാണ്. ഈ കമ്മിറ്റിക്ക് ലഭ്യമായ സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ, അവയുടെ പ്രവർത്തനക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതിനായി വിശദമായ പഠനം നടത്തുക എന്നത് അസാധ്യമാണ്. അതിനാൽ, കേരളത്തിലെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളെ പുനഃസംഘടിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ സർക്കാർ ഈ വിഷയം വിശദമായി പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്; അതുവഴി ഇവ സംസ്ഥാന ഖജനാവിനൊരു ബാധ്യതയാകാതിരിക്കുകയും, ഒപ്പം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയ്ക്ക് ഉത്തേജകമായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യും.

1. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പുനഃസംഘടനയ്ക്കായി ചില പ്രത്യേക ശുപാർശകൾക്കൊപ്പം വിശാലമായ ഒരു ചട്ടക്കൂടും കമ്മിറ്റി മുന്നോട്ടുവെക്കുന്നു. പ്രത്യേകിച്ചും, മൂന്ന് പ്രധാന പബ്ലിക് യൂട്ടിലിറ്റി സ്ഥാപനങ്ങൾ സംസ്ഥാന ഖജനാവിന് നിരന്തരമായ ബാധ്യതയായി തുടരുന്നത് തടയുന്നതിനൊപ്പം, സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ വളർച്ചയ്ക്ക് കൂടുതൽ ഫലപ്രദമായി സംഭാവന നൽകാൻ അവരെ പ്രാപ്തരാക്കുന്ന രീതിയിലും പരിഷ്കരിക്കേണ്ടത് അനിവാര്യമാണ്. ഈ സ്ഥാപനങ്ങൾ കൂടുതലായും മികച്ച വാണിജ്യ തത്വങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ

പ്രവർത്തിക്കേണ്ടതുണ്ടെങ്കിലും, പരിഷ്കരണ പ്രക്രിയ അവരുടെ സാമൂഹികവും ക്ഷേമപരവുമായ ബാധ്യതകളെ പരിഗണിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതായിരിക്കണം. അവശ്യ പൊതുസേവനങ്ങൾ സമൂഹത്തിലെ പാവപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങൾക്ക് തുടർന്നും പ്രാപ്യവും താങ്ങാനാവുന്നതുമായിരിക്കണം. എന്നിരുന്നാലും, പ്രവർത്തനത്തിലെ കാര്യക്ഷമതയില്ലായ്മയോ സാമ്പത്തിക ദുർവിനിയോഗമോ മറച്ചുവെക്കാൻ സാമൂഹിക ഉത്തരവാദിത്തങ്ങൾ ഒരു കാരണമായി ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ല. അതനുസരിച്ച്, അർഹരായ ഗുണഭോക്താക്കൾക്കുള്ള സബ്സിഡികൾ കാരണം സ്ഥാപങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന നഷ്ടം സർക്കാർ ഏറ്റെടുക്കുന്ന രീതിക്ക് പകരം, സബ്സിഡികൾ ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് നേരിട്ട് നൽകണമെന്ന് കമ്മിറ്റി ശുപാർശ ചെയ്യുന്നു. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, ഈ സംവിധാനം ഉൽപ്പാദനാധിഷ്ഠിത സബ്സിഡികളിൽ (Production-based subsidies) നിന്ന് ഉപഭോഗാധിഷ്ഠിത സബ്സിഡികളിലേക്ക് (Consumption-based subsidies) മാറേണ്ടതുണ്ട്. ഇത്തരമൊരു മാറ്റം സബ്സിഡി വിതരണം കൂടുതൽ സുതാര്യമാക്കുകയും, സാമ്പത്തിക ഉത്തരവാദിത്തം മെച്ചപ്പെടുത്തുകയും, സഹായം യഥാർത്ഥ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ എത്തുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പാക്കുകയും ചെയ്യും. പൊതുമേഖലാ സേവനങ്ങൾ ലഭ്യമല്ലാത്തതോ അപര്യാപ്തമോ ആയ പ്രദേശങ്ങളിൽ മറ്റ് സേവനദാതാക്കളിൽ നിന്ന് സാധനങ്ങളോ

സേവനങ്ങളോ വാങ്ങുമ്പോൾ പോലും അർഹരായ ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് സബ്സിഡി പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ ഇത് അവസരമൊരുക്കും. ഡിജിറ്റൽ പ്ലാറ്റ്ഫോമുകളുടെയും ഡയറക്ട് ബെനിഫിറ്റ് ട്രാൻസ്ഫർ (DBT) സംവിധാനങ്ങളുടെയും വ്യാപകമായ ഉപയോഗമുള്ളതിനാൽ, ഇത്തരമൊരു സംവിധാനം നടപ്പിലാക്കുന്നത് പ്രായോഗികവും ഭരണപരമായി സാധ്യവുമാണ്.

2. ഒരു സ്ഥാപനം പൊതുജനക്ഷേമ (Public good) സ്വഭാവമുള്ള സാധനങ്ങളോ സേവനങ്ങളോ നൽകുകയും, അതുമൂലം ഉപയോക്താക്കളിൽ നിന്ന് ഈടാക്കുന്ന തുകയിലൂടെ അതിന്റെ ചിലവുകൾ കണ്ടെത്താൻ കഴിയാതെ വരികയും ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ, സർക്കാർ ആ പ്രവർത്തനത്തിന് പൂർണ്ണമായി സബ്സിഡി നൽകേണ്ടതുണ്ട്.

3. സംസ്ഥാനം അതിന്റെ വൈദ്യുതി ഉൽപ്പാദന ശേഷി ഗണ്യമായി വർദ്ധിപ്പിക്കേണ്ടത് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ്, ഡാറ്റാ സെന്ററുകൾ, ക്ലൗഡ് കമ്പ്യൂട്ടിംഗ്, നൂതന ഉൽപ്പാദന മേഖലകൾ (Advanced manufacturing), ഡിജിറ്റൽ സേവനങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ഉയർന്നുവരുന്ന മേഖലകൾക്ക് കൂടുതൽ ഊർജ്ജം ആവശ്യമാണ്; മാത്രമല്ല ഇവയ്ക്ക് തടസ്സമില്ലാത്തതും മത്സരാധിഷ്ഠിത വിലയിലുള്ളതുമായ വൈദ്യുതി വിതരണവും ആവശ്യമാണ്. താങ്ങാനാവുന്ന വിലയിൽ

ആവശ്യത്തിന് വൈദ്യുതി ലഭ്യമല്ലെങ്കിൽ, ഈ ഉയർന്നു വരുന്ന വ്യവസായങ്ങളിലെ നിക്ഷേപങ്ങളും തൊഴിലവസരങ്ങളും കേരളത്തിന് നഷ്ടപ്പെടാൻ സാധ്യതയുണ്ട്. അതിനാൽ, ഊർജ്ജ സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും വൈദ്യുതിയുടെ ചിലവ് കുറയ്ക്കുന്നതിനും ലക്ഷ്യമിട്ടുള്ള ദീർഘകാല ഊർജ്ജ തന്ത്രം സർക്കാർ സ്വീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സൗരോർജ്ജം (Solar), ജലവൈദ്യുതി (Hydel), ആണവോർജ്ജം (Nuclear power) എന്നിവയുൾപ്പെടെയുള്ള വൈവിധ്യമാർന്ന ഊർജ്ജ സ്രോതസ്സുകളിലെ നിക്ഷേപം സജീവമായി സുഗമമാക്കുകയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനൊപ്പം പ്രസരണ (Transmission), സംഭരണ (Storage) അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യേണ്ടത് ഇതിന് ആവശ്യമാണ്. കുറഞ്ഞ നിരക്കിലുള്ളതും തടസ്സമില്ലാത്തതുമായ വൈദ്യുതി ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ സുസ്ഥിരമായ വികസനം വെറുമൊരു ഊർജ്ജ നയലക്ഷ്യം മാത്രമല്ല; മറിച്ച് അത് കേരളത്തിന്റെ ഭാവിയിലെ വ്യാവസായിക വളർച്ചയ്ക്കും സാങ്കേതിക പരിവർത്തനത്തിനുമുള്ള ഒരു മുൻവ്യവസ്ഥ കൂടിയാണ്.

4. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ബിവറേജസ് (മാനുഫാക്ചറിംഗ് ആൻഡ് മാർക്കറ്റിംഗ്) കോർപ്പറേഷൻ തങ്ങളുടെ ലാഭത്തിന്മേൽ വലിയ തുക നികുതിയായി നൽകുന്നുണ്ടെന്ന് കമ്മിറ്റി നിരീക്ഷിച്ചു — 2022-23 ൽ ₹48.41 കോടി, 2023-24 ൽ ₹84.66 കോടി, 2024-25 ൽ ₹47.33 കോടി. നേരെമറിച്ച്,

അവശ്യസാധനങ്ങൾ സബ്സിഡി നിരക്കിൽ വിൽക്കുന്നത് കാരണം കേരള സിവിൽ സപ്ലൈസ് കോർപ്പറേഷന് വലിയ വാർഷിക നഷ്ടം തുടരുകയാണ്. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, മദ്യവിതരണത്തിനും സിവിൽ സപ്ലൈസിനും/പ്രൊവിഷനുകൾക്കുമായി പ്രത്യേകം ഡിവിഷനുകളുള്ള ഒരൊറ്റ കോർപ്പറേഷനായി ഈ രണ്ട് സ്ഥാപനങ്ങളെയും ലയിപ്പിക്കാൻ കമ്മിറ്റി ശുപാർശ ചെയ്യുന്നു. ഇത്തരമൊരു സ്ഥാപനപരമായ പുനഃസംഘടന, സിവിൽ സപ്ലൈസ് വിഭാഗത്തിനുണ്ടാകുന്ന നഷ്ടം ബിവറേജസ് വിഭാഗത്തിന്റെ ലാഭത്തിൽ നിന്ന് നികത്താൻ സർക്കാരിനെ പ്രാപ്തമാക്കും. അതുവഴി നികുതി ചെലവ് ഗണ്യമായി കുറയ്ക്കാനും തൽഫലമായി സർക്കാരിന്റെ സബ്സിഡി ഭാരം കുറയ്ക്കാനും കഴിയും. ഇരു പ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാന ലക്ഷ്യങ്ങളെ ബാധിക്കാതെ തന്നെ മൊത്തത്തിലുള്ള ധനകാര്യ കാര്യക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്താൻ ഇത് സഹായിക്കും.

5. തന്ത്രപ്രധാനമല്ലാത്ത (Non-strategic) പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ സാമ്പത്തികമായി ലാഭകരമല്ലെന്ന് കണ്ടെത്തുന്ന സാഹചര്യങ്ങളിൽ, തൊഴിലാളികളുടെ താൽപ്പര്യങ്ങളും ഉപജീവനമാർഗ്ഗങ്ങളും പൂർണ്ണമായി സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് തന്നെ, അവയെ ഓഹരി വിറ്റഴിക്കലിനോ (Disinvestment), സ്വകാര്യവൽക്കരണത്തിനോ (Privatisation) അല്ലെങ്കിൽ അടച്ചുപൂട്ടുന്നതിനോ പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്. ഇത്തരം

പല സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും കൈവശം ഉപയോഗശൂന്യമായി കിടക്കുന്നതും സാമ്പത്തികമായി ഉൽപ്പാദനക്ഷമമല്ലാത്തതുമായ ഭൂമിയും വിലപിടിപ്പുള്ള മറ്റ് ആസ്തികളുമുണ്ട്. അതിനാൽ, കേരളത്തിന്റെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് മികച്ച വളർച്ചാ സാധ്യതകളും ഉയർന്ന ഉൽപ്പാദന ശേഷിയുമുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ഈ ആസ്തികൾ, പ്രത്യേകിച്ച് ഭൂമി, പുനർവിനിയോഗിക്കാനുള്ള സാധ്യത സർക്കാർ പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇത്തരമൊരു പുനഃസംഘടനാ തന്ത്രം നഷ്ടത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളെ നിലനിർത്തുന്നതിലെ സാമ്പത്തിക ഭാരം കുറയ്ക്കുക മാത്രമല്ല, തൊഴിലവസരങ്ങൾ, നിക്ഷേപം, ദീർഘകാല സാമ്പത്തിക വളർച്ച എന്നിവ സൃഷ്ടിക്കാൻ ശേഷിയുള്ള മേഖലകളിൽ പരിമിതമായ പൊതുവിഭവങ്ങൾ കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമായി ഉപയോഗിക്കാൻ പ്രാപ്തമാക്കുകയും ചെയ്യും.

6. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ കണക്കുകൾ ഓഡിറ്റ് ചെയ്യുന്നതിൽ യാതൊരുവിധ കാലതാമസം ഉണ്ടാകുന്നില്ലെന്ന് സർക്കാർ ഉറപ്പാക്കണം.

Appendix Tables 5A

Table 5. A1: Top ten loss making enterprises in 2021-22

No.	Name of Enterprise	Amount of Net Loss	% of Total Net Loss
1	Kerala State Road Transport Corporation	1787.9	54.36
2	Kerala Water Authority	824.34	25.06
3	The Kerala State Civil Supplies Corporation Limited	95.06	2.89
4	The Kerala State Cashew Development Corporation Limited	76.63	2.33
5	Cochin Smart Mission Limited	55.54	1.69
6	Kerala Transport Development Finance Corporation Limited	43.47	1.32
7	Traco Cable Company Limited	42.24	1.28
8	Kerala State Textile Corporation Limited	40.49	1.23
9	Kerala Tourism Development Corporation Limited	38.69	1.18
10	Transformers and Electricals Kerala Limited	25.88	0.79

Source: Review of Public Enterprises in Kerala 2021-22.

Table 5. A2: Top ten loss making enterprises in 2022-23 (in ₹ crore)

No.	Name of Enterprise	Amount of Net Loss	% of Total Net Loss
1	Kerala State Road Transport Corporation	1521.82	26.69
2	Kerala Water Authority	1312.34	23.02
3	Kerala Social Security Pension Limited	1043.46	18.3
4	Kerala State Electricity Board Limited	1023.62	17.96
5	The Kerala State Civil Supplies Corporation Limited	190	3.33
6	The Kerala State Cashew Development Corporation Limited	75.52	1.32
7	Kerala State Textile Corporation Limited	67.09	1.18
8	Kerala Transport Development Finance Corporation Limited	59.13	1.04
9	Travancore Titanium Products Limited	51.27	0.9
10	Kerala Feeds Limited	42	0.74

Source: Review of Public Enterprises in Kerala 2022-23.

Table 5. A3: Top ten loss making enterprises in 2023-24 (in ₹ crore)

No.	Name of Enterprise	Amount of Net Loss	% of Total Net Loss
1	Kerala Social Security Pension Limited	-3321.07	61.69
2	Kerala State Road Transport Corporation	-1314.05	24.41
3	The Kerala State Civil Supplies Corporation Limited	-77.89	1.45
4	Travancore Titanium Products Limited	-75.32	1.4
5	The Kerala State Cashew Development Corporation Limited	-71.29	1.32
6	Kerala State Textile Corporation Limited	-61.27	1.14
7	Traco Cable Company Limited	-34.05	0.63
8	Malabar Cements Limited	-28.43	0.53
9	The Travancore-Cochin Chemicals Limited	-27.79	0.52
10	Autokast Limited	-25.35	0.47

Source: Review of Public Enterprises in Kerala 2023-24.

Table 5. A4: Top ten loss making enterprising in 2024-25

No.	Name of Enterprise	Amount of Net Loss	% of Total Net Loss
1	Kerala State Road Transport Corporation	-1580.38	44.20
2	Kerala Social Security Pension Limited	-669.80	18.73
3	Kerala Water Authority	-317.64	8.88
4	Kerala State Backward Classes Development Corporation Limited	-139.27	3.89
5	Kerala Automobiles Limited	-125.89	3.52
6	The Kerala State Civil Supplies Corporation Limited	-105.38	2.95
7	The Kerala State Cashew Development Corporation Limited	-81.16	2.27
8	Kerala State Power and Infrastructure Finance Corporation Limited	-76.33	2.13
9	Kerala State Textile Corporation Limited	-64.88	1.81
10	Malabar Cements Limited	-61.92	1.73

Source: Review of Public Enterprises in Kerala 2024-25.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

അധ്യായം 6: വികസന ചെലവുകളും ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദവും

സമ്പന്നർക്ക് ഗവൺമെന്റ് പലപ്പോഴും ഒരു നിയന്ത്രണ സംവിധാനം (Regulator) മാത്രമാണ്; എന്നാൽ ദരിദ്രർക്ക് അത് മിക്കപ്പോഴും ഒരു ദാതാവും, തൊഴിലുടമയും, അധ്യാപകനും, രോഗശാന്തി നൽകുന്നവനും, അവസാന ആശ്രയവുമായ ഇൻഷുറർ കൂടിയാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, ഓരോ ധനകാര്യ പ്രതിസന്ധിയും ആത്യന്തികമായി പാവപ്പെട്ടവരുടെ പ്രതിസന്ധിയായി മാറാറുണ്ട്.

സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി കടുത്ത സമ്മർദ്ദത്തിലാണെന്ന് രണ്ടാം അധ്യായം വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. ചുരുങ്ങുന്ന ധനശേഷി , കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡ് (KIIFB) വഴിയുള്ള ബജറ്റ് ഇതര ബാധ്യതകളുടെ കുന്നുകൂടൽ, പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിട്ടുമാറാത്ത നഷ്ടങ്ങൾ എന്നിവയുൾപ്പെടെ ഈ അവസ്ഥയ്ക്ക് കാരണമാകുന്ന നിരവധി ഘടനാപരമായ ഘടകങ്ങളെ മുൻ അധ്യായങ്ങളും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിരുന്നു. ഇവയെല്ലാം ചേർന്ന് പൊതുധനകാര്യത്തിന്മേൽ വലിയൊരു ഭാരമാണ് അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നത്. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട്, നിലവിലെ സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധി സർക്കാരിന്റെ വികസന ചെലവുകളെ (Development expenditure) എങ്ങനെ ബാധിച്ചുവെന്നാണ് ഈ അധ്യായം പരിശോധിക്കുന്നത്.

സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ ഘട്ടങ്ങളിലുള്ള ധനകാര്യ ക്രമീകരണങ്ങൾ (Fiscal adjustment) പലപ്പോഴും രാഷ്ട്രീയമായി ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ പ്രതിരോധമുള്ള പാതയാണ് സ്വീകരിക്കാറുള്ളത്. ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ അടവുകൾ എന്നിവപോലെയുള്ള വെട്ടിക്കുറയ്ക്കാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള ചെലവുകൾ സാധാരണയായി സംരക്ഷിക്കപ്പെടാറുണ്ട്; കാരണം അവ കരാർ പ്രകാരമുള്ള ബാധ്യതകളാണെന്ന് മാത്രമല്ല, അവയുടെ ഗുണഭോക്താക്കൾ സംഘടിതരും രാഷ്ട്രീയമായ കാഴ്ചപ്പാടുള്ളവരുമാണ്. തൽഫലമായി, ഈ ക്രമീകരണത്തിന്റെ ആഘാതം പലപ്പോഴും വന്നുചേരുന്നത് പൊതുചെലവുകളിലെ കൂടുതൽ വിവേചനാധികാരമുള്ളതും ഭാവി ലക്ഷ്യമാക്കിയുള്ളതുമായ ഘടകങ്ങളിലാണ്; പ്രത്യേകിച്ച് അവസരങ്ങൾ വിപുലീകരിക്കാനും, പൊതുസേവനങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്താനും, ദീർഘകാല വികസനത്തെ പിന്തുണയ്ക്കാനും ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള പദ്ധതി ചെലവുകളിലാണ് (Plan expenditure) ഇത് പ്രതിഫലിക്കുന്നത്.

ഈ അധ്യായം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ പ്രവണതകളെയും, അതിന്റെ മേഖല തിരിച്ചുള്ള ഘടനയെയും, വികസന ചെലവുകൾ ചരിത്രപരമായി പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങളിലേക്ക് — പ്രത്യേകിച്ചും പട്ടികജാതി (SC), പട്ടികവർഗ്ഗ (ST) വിഭാഗങ്ങളിലേക്ക് — എത്രത്തോളം തിരിച്ചുവിട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. ഇതിലൂടെ, എല്ലാവരേയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതും സമത്വത്തിലധിഷ്ഠിതവുമായ (Inclusive and equitable) വികസനത്തിന് ഏറ്റവും നിർണായകമായ ചെലവുകളെ ഈ സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം അസന്തുലിതമായി

ബാധിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്ന് ഇത് വിലയിരുത്തുന്നു. 'ബജറ്റ് ഇൻ ബ്രീഫ് 2026-27', 'ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ 2025' എന്നിവയിൽ നിന്ന് ശേഖരിച്ച വിവരങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചാണ് ഈ അധ്യായത്തിലെ വിശകലനം നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഈ അധ്യായം മൂന്ന് ഭാഗങ്ങളായാണ് ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്: ഒന്നാം ഭാഗം പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ പ്രവണതകളെയും അതിന്റെ ഘടനയെയും പരിശോധിക്കുന്നു; രണ്ടാം ഭാഗം പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ വികസനത്തിനായി പദ്ധതി ചെലവുകൾ വകയിരുത്തുന്നതിലെ പ്രവണതകളെ പരിശോധിക്കുന്നു; അവസാന ഭാഗം അധ്യായം ഉപസംഹരിക്കുന്നു.

6.1 പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ പ്രവണതകളും അതിന്റെ ഘടനയും (Trends in plan expenditure and its composition)

പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ പ്രവണതകളും ഘടനയും പരിശോധിക്കുന്നതിന് മുൻപ്, സംസ്ഥാനത്തെ പദ്ധതി ചെലവുകളെക്കുറിച്ചുള്ള ആശയം വ്യക്തമാക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കും. ഈ അധ്യായത്തിൽ പദ്ധതി അടങ്കലും (Plan outlay) പദ്ധതി ചെലവും (Plan expenditure) തമ്മിൽ ഒരു വേർതിരിവ് വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. പദ്ധതി അടങ്കൽ എന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയിൽ വകയിരുത്തിയിട്ടുള്ള തുകയാണ്. നിശ്ചിത തുക നിക്ഷേപിക്കാനുള്ള ഗവൺമെന്റിന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തെയാണ് ഇത് പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നത്, അതിനാൽ ഇതൊരു ലക്ഷ്യ പ്രസ്താവനയാണ് (Statement of intent). മറുവശത്ത്, പദ്ധതി

ചെലവ് എന്നത് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവഴിച്ച തുകയാണ്. കേരളത്തിൽ പഞ്ചവത്സര പദ്ധതികൾ വാർഷിക പദ്ധതികളിലൂടെയാണ് (Annual Plans) നടപ്പിലാക്കുന്നത്, ഓരോ വാർഷിക പദ്ധതിക്കും പ്രത്യേക വിഹിതം നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ട്. പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ കൈവരിക്കുന്നതിന്, സംസ്ഥാന ചെലവുകളിലൂടെ മാത്രമല്ല, കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾക്ക് (CSS) കീഴിൽ ലഭിക്കുന്ന ഫണ്ടുകളിലൂടെയും വിഭവങ്ങൾ സമാഹരിക്കുന്നുണ്ട്. കൂടാതെ, കേരളത്തിലെ വികസന പദ്ധതികൾ സംസ്ഥാന സർക്കാർ വഴിയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴിയുമാണ് നടപ്പിലാക്കുന്നത്. തൽഫലമായി, തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് കൈമാറുന്ന ഫണ്ടിന്റെ ഒരു ഭാഗം പ്ലാൻ ഗ്രാന്റുകളായാണ് (Plan grants) നൽകുന്നത്.

Table 6.1 Trends in State annual plan outlay and plan expenditure (₹ in crores)

Year	Total State Plan Outlay	Total State plan expenditure	Plan expenditure as percent of outlay
2017-18	26,500	29896.8	112.82
2018-19	29,150	26047.3	89.36
2019-20	30,610	24445.2	79.86
2020-21	27,610	36214.2	131.16
2021-22	27,610	39281.8	142.27
2022-23	30,370	37241.5	122.63
2023-24	30,370	38714.9	127.48
2024-25	30,370	41287.7	135.95

Source: Budget in Brief - 2026-27 and Economic Review 2025.
Note: Total State plan expenditure is the sum of expenditure by the State government and local self-governments.

പട്ടിക 6.1-ൽ 2017-18 മുതൽ 2024-25 വരെയുള്ള കാലയളവിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും സംയുക്തമായി നിർവ്വഹിച്ച സംസ്ഥാന വാർഷിക പദ്ധതി വിഹിതവും (Plan outlay) മൊത്തം പദ്ധതി ചെലവും (Plan expenditure) അവതരിപ്പിക്കുന്നു. രണ്ട് വർഷങ്ങളിലൊഴികെ മറ്റെല്ലാ വർഷങ്ങളിലും പദ്ധതി ചെലവ് അടങ്കൽ തുകയേക്കാൾ കൂടുതലായിരുന്നുവെന്ന് ഇത് കാണിക്കുന്നു. പദ്ധതികൾക്കായി വകയിരുത്തിയ തുകയേക്കാൾ യഥാർത്ഥ ചെലവ് വർദ്ധിക്കാനുള്ള പ്രധാന കാരണങ്ങളിലൊന്ന്, കിഫ്ബി (KIIFB) നടത്തിയ ചെലവുകൾ, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി-ക്ക് (KSRTC) നൽകിയ വായ്പകൾ, മറ്റ് ചില ഏജൻസികളുടെ ചെലവുകൾ എന്നിവ പദ്ധതി ചിലവുകളുമായി (Plan schemes) കൂട്ടിച്ചേർത്തതാണ് എന്ന് മനസ്സിലാക്കുന്നു. മുൻ അധ്യായങ്ങളിൽ നമ്മൾ കണ്ടതുപോലെ, അടുത്തകാലത്തായി കിഫ്ബി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഒരു പ്രമുഖ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന ഏജൻസിയായി ഉയർന്നുവന്നിട്ടുണ്ട്. ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആസൂത്രണ ചട്ടക്കൂടിന് പുറത്താണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത് എന്നതിനാൽ വികസന ആസൂത്രണത്തിന്റെ മാനദണ്ഡങ്ങളോ മുൻഗണനകളോ രീതികളോ പിന്തുടരാൻ ഇത് ബാധ്യസ്ഥമല്ല. ഇതിന് ഗുരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങളുണ്ട്, അവയെക്കുറിച്ച് പിന്നീട് വിശദമായി ചർച്ച ചെയ്യുന്നതാണ്.

Table 6.2: State plan expenditure (from state budget) relative to State's total expenditure (₹ in crores)

Year	Plan Expenditure including CSS	Total expenditure	Plan Expenditure as percent of total expenditure
2015-16	19,004.59	87,031.76	21.84
2016-17	22,813.25	1,02,382.55	22.28
2017-18	25,556.23	1,10,237.81	23.18
2018-19	21,997.95	1,20,069.82	18.32
2019-20	21,182.72	1,14,384.95	18.52
2020-21	32,290.03	1,38,884.49	23.25
2021-22	34,459.79	1,63,225.53	21.11
2022-23	32,749.98	1,58,738.43	20.63
2023-24	34,310.51	1,59,506.51	21.51
2024-25	33,105.74	1,73,807.57	19.05
2025-26 (RE)	33,779.46	1,92,455.60	17.55

Source: Budget in Brief 2026-27.

Notes: (1) RE stands for Revised Estimate and CSS for Centrally Sponsored Schemes (2) The expenditure reported in column 2 does not include that incurred by local self-governments.

പട്ടിക 6.2 സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ബജറ്റിൽ നിന്നുള്ള പദ്ധതി ചെലവ്, മൊത്തം ചെലവിന്റെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള പ്രവണതകൾ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. വികസനത്തിനും ഭാവി വളർച്ചയ്ക്കുമായി വിഭവങ്ങൾ വകയിരുത്താനുള്ള സർക്കാരിന്റെ ശേഷിയുടെ സുപ്രധാന സൂചകമാണിത്. ഈ കാലയളവിൽ പദ്ധതി ചെലവുകളുടെ വിഹിതം പൊതുവെ കുറയുകയോ അല്ലെങ്കിൽ പരമാവധി സ്തംഭനാവസ്ഥയിൽ തുടരുകയോ ചെയ്തതായി ഈ പട്ടിക വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. മഹാമാരിക്ക് ശേഷമുള്ള കാലയളവിൽ, പദ്ധതിക്കായി

വകയിരുത്തിയ വിഭവങ്ങളുടെ വിഹിതം പൊതുവെ കുറവാണ്. വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദങ്ങൾ വികസന ചെലവുകൾ വിപുലീകരിക്കാനുള്ള സർക്കാരിന്റെ ശേഷിയെ ഗണ്യമായി പരിമിതപ്പെടുത്തിയെന്നാണ് ഇത് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. തൽഫലമായി, പൊതുവിഭവങ്ങളുടെ വലിയൊരു പങ്ക് ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ അടവുകൾ, മറ്റ് നിർബന്ധിത ബാധ്യതകൾ എന്നിവപോലെയുള്ള ദൈനംദിന റവന്യൂ ചെലവുകൾക്കായി ഉപയോഗിക്കേണ്ടി വന്നതായി കാണപ്പെടുന്നു; ഇത് ദീർഘകാല വികസനത്തെ പിന്തുണക്കുന്ന നിക്ഷേപങ്ങൾക്കായി വളരെ കുറഞ്ഞ സാമ്പത്തിക ശേഷി (Fiscal space) മാത്രമാണ് അവശേഷിപ്പിക്കുന്നത്.

കടുത്ത ധനകാര്യ പ്രതിസന്ധി നേരിടുമ്പോൾ ഗവൺമെന്റ് വികസനത്തിനായി നീക്കിവെക്കുന്ന വിഭവങ്ങളുടെ വിഹിതം കുറയ്ക്കുക മാത്രമല്ല ചെയ്യുന്നത്, മറിച്ച് ആ വികസന ചെലവുകൾക്കുള്ളിൽ തന്നെ പദ്ധതികളുടെ മുൻഗണനാക്രമം പുനഃക്രമീകരിക്കുകയും (Re-prioritise) ചെയ്യുന്നു. ഭരണനിർവ്വഹണത്തിലും സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിലുമുണ്ടാകുന്ന തകർച്ച ഭാവിയിൽ ഗുരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുമെന്നതിനാൽ, സാമൂഹിക വികസനത്തേക്കാൾ ഭരണനിർവ്വഹണവും സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയും ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് സർക്കാർ മുൻഗണന നൽകിയേക്കാം. പദ്ധതി ചെലവുകളുടെ ഘടന ഈ മുൻഗണനാ പുനഃക്രമീകരണത്തെ സ്ഥിരീകരിക്കുന്നുണ്ട് (പട്ടിക 6.3 കാണുക). മൊത്തം പദ്ധതി ചെലവിൽ പൊതുസേവനങ്ങളുടെയും (General services) സാമ്പത്തിക

സേവനങ്ങളുടെയും (Economic services) വിഹിതം വർദ്ധിച്ചതായി ഇത് കാണിക്കുന്നു. പൊതുഭരണം, പൊതു ക്രമസമാധാനപാലനവും സുരക്ഷയും തുടങ്ങിയ സർക്കാരിന്റെ നിരവധി സേവനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന പൊതുസേവനങ്ങളുടെ വിഹിതം 2017-18 ലെ 2.53 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 16.13 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. സമാനമായി, സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ വിവിധ മേഖലകളിലെ സാമ്പത്തിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക സേവനങ്ങളുടെ വിഹിതവും 38.29 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 47.52 ശതമാനമായി വർദ്ധിച്ചു. എന്നാൽ വലിയ ഇടിവ് നേരിട്ട മേഖല സാമൂഹിക സേവനങ്ങളാണ് (Social services); ഇതിൽ വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, ജലവിതരണം, പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗക്കാരുടെയും ന്യൂനപക്ഷങ്ങളുടെയും ക്ഷേമം തുടങ്ങിയവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സേവനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നു. സാമൂഹിക മേഖലയുടെ വിഹിതം 53.78 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 30.68 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. ഈ തെളിവുകൾ അങ്ങേയറ്റം ആശങ്കാജനകമാണ്; കാരണം, പൊതുപണത്തിന്മേലുള്ള ആദ്യത്തെ അവകാശമായി (First claim) ആസൂത്രണത്തെയും സാമൂഹിക വികസനത്തെയും പരിഗണിച്ചുകൊണ്ടാണ് കേരളം അതിന്റെ സൽപ്പേര് കെട്ടിപ്പടുത്തിട്ടുള്ളത്; മറിച്ച് ശേഷിപ്പ് (Residual) തുക വിനിയോഗിച്ചിട്ടല്ല.

Table 6.3: Composition of State's plan expenditure (from State budget) by broad service category (in percent)

Year	General Services	Social Services	Economic Services	Loan Disbursement
2017-18	2.53	53.78	38.29	5.40
2018-19	5.09	48.55	40.32	6.04
2019-20	12.59	37.73	44.05	5.64
2020-21	9.66	36.95	45.91	7.48
2021-22	14.51	38.13	39.18	8.18
2022-23	12.03	39.17	42.29	6.51
2023-24	19.60	33.66	39.07	7.68
2024-25	10.67	37.83	45.03	6.47
2025-26 (RE)	16.13	30.68	47.52	5.68

Source: Budget in Brief 2026-27. *Note: RE stands for Revised Estimate.*

സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ബജറ്റ് വഴിയുള്ള ചെലവഴിക്കലുകളും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ചെലവുകളും ഉൾപ്പെടുന്ന മൊത്തം പദ്ധതി ചെലവ്, പ്രധാന വികസന ഇനങ്ങൾക്കിടയിൽ എങ്ങനെ വിതരണം ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്ന് പട്ടിക 6.4 പരിശോധിച്ചാൽ വ്യക്തമാകും. സാമൂഹിക-സമൂഹ സേവനങ്ങൾ (Social and Community Services), ശാസ്ത്രീയ സേവനങ്ങളും ഗവേഷണവും (Scientific Services and Research), ഗ്രാമവികസനം (Rural Development), തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ പരിപാടികൾ എന്നിവയ്ക്കായി നീക്കിവെച്ചിട്ടുള്ള പദ്ധതി വിഭവങ്ങളുടെ വിഹിതത്തിൽ വലിയൊരു ഇടിവുണ്ടായതായി ഇത് വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. മുകളിൽ പരാമർശിച്ചതുപോലെ, സാമൂഹിക സേവനങ്ങളുടെ പരിധിയിൽ വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, സമൂഹത്തിലെ പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട

വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമം എന്നിവയാണ് ഉൾപ്പെടുന്നത്. ഈ വിഹിതക്കുറവ് ഉണ്ടാകുന്നത് മൊത്തം സർക്കാർ ചെലവിന്റെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള ആകെ പദ്ധതി ചെലവ് സ്തംഭിച്ചുനിൽക്കുകയോ കുറയുകയോ ചെയ്യുന്ന ഒരു പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് എന്നത് ഈ പ്രവണതയെ കൂടുതൽ ആശങ്കാജനകമാക്കുന്നു. തൽഫലമായി, ഈ സുപ്രധാന വികസന മേഖലകളിലെല്ലാം വിഭവങ്ങളുടെ അസന്തുലിതമായ വെട്ടിക്കുറയ്ക്കൽ (Disproportionate squeeze) അനുഭവപ്പെടുന്നുണ്ട്; ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ദീർഘകാല വികസന ലക്ഷ്യങ്ങളെത്തന്നെ ദോഷകരമായി ബാധിക്കാൻ സാധ്യതയുള്ള ഒന്നാണ്.

Table 6.4: State plan expenditure by head of development (in per cent)

Head of Development	2015–16	2016–17	2017–18	2018–19	2019–20	2020–21	2021–22	2022–23	2023–24	2024–25	2025–26 (RE)
Agriculture & Allied Services	6.19	6.33	4.95	5.44	3.55	4.72	4.09	3.46	3.20	2.97	2.70
Rural Development	11.10	6.34	12.47	7.64	6.91	7.77	4.46	6.37	5.15	5.97	6.14
Co-operation	0.46	0.48	0.66	1.72	0.48	1.48	0.22	0.65	0.06	0.10	0.10
Irrigation & Flood Control	1.89	2.37	1.57	0.91	1.02	0.68	0.94	0.93	0.79	0.91	0.89
Power	4.75	4.95	5.00	5.42	8.48	5.69	5.46	5.21	3.98	8.08	8.66
Industry & Minerals	3.32	4.08	3.90	3.11	2.29	3.32	2.85	2.95	2.77	2.74	2.29
Transport & Communications	13.17	13.29	14.28	13.37	15.98	16.15	16.20	13.58	14.00	13.49	10.89
Scientific Services & Research	0.34	0.54	0.48	0.51	0.26	0.31	0.25	0.39	0.27	0.23	0.21
Social & Community Services	33.27	38.02	34.76	32.85	28.65	28.89	30.63	30.85	27.19	27.43	19.55
Economic Services	4.13	9.40	4.66	6.68	9.14	7.93	8.74	10.53	12.17	11.38	10.85
General Services	0.68	0.53	1.34	3.01	8.67	6.37	10.40	8.80	16.13	8.31	10.53
Local Governments' Plan Programmes	20.70	13.66	15.93	19.32	14.56	16.69	15.76	16.28	14.29	18.40	27.17

Source: Budget in Brief 2026-27. *Note: RE indicates revised estimates are reported.*

6.2 പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വികസനത്തിനായുള്ള പദ്ധതി ചെലവ് (Plan expenditure for Scheduled Castes and Scheduled Tribes development)

ഭാരത ഭരണഘടനയുടെ 46-ാം അനുച്ഛേദത്തിലെ (Article 46) നിർദ്ദേശങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായി, പട്ടികജാതി (SC), പട്ടികവർഗ്ഗ (ST) വിഭാഗങ്ങളുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും അവരെ മുൻനിരയിലേക്ക് കൊണ്ടുവരുന്നതിനുമുള്ള പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥകൾ കേരളത്തിലെ പഞ്ചവത്സര പദ്ധതികളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക വികസനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും പൊതുവിഭവങ്ങളിൽ അവർക്ക് നീതിയുക്തമായ അവകാശം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുമായി, ആസൂത്രണ ചട്ടക്കൂടിൽ പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങൾക്കായി പ്രത്യേക ഘടക പദ്ധതികൾ വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്; ഇവ യഥാക്രമം 'ഷെഡ്യൂൾഡ് കാസ്റ്റ് സബ് പ്ലാൻ' (SCSP), 'ട്രൈബൽ സബ് പ്ലാൻ' (TSP) എന്നിങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു.

കേരള ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂവിൽ (2016) രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതുപോലെ, "സാമൂഹിക സമത്വം ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഒരു സമത്വ വ്യവസ്ഥിതി, സമഗ്രമായ സാമൂഹിക നീതി നടപ്പാക്കലിലൂടെ സൃഷ്ടിക്കുക എന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഭരണഘടനാപരമായ ബാധ്യതയാണ്." ഈ പ്രതിബദ്ധത പ്രതിഫലിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, സംസ്ഥാനത്തെ പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ ജനസംഖ്യാ അനുപാതത്തിന് അനുസൃതമായാണ് സംസ്ഥാന പദ്ധതി വിഹിതത്തിൽ നിന്ന് SCSP-ക്കും TSP-ക്കുമായി ഫണ്ടുകൾ

നീക്കിവെക്കുന്നത്. അതനുസരിച്ച്, മൊത്തം പദ്ധതി വിഹിതത്തിന്റെ നിർദ്ദിഷ്ട വിഹിതം SCSP-ക്ക് 9.81 ശതമാനവും TSP-ക്ക് 2.83 ശതമാനവുമാണ്. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ, ഇവ രണ്ടും ചേർന്ന് മൊത്തം പദ്ധതി ചെലവിന്റെ കുറഞ്ഞത് 12.64 ശതമാനമെങ്കിലും വരണമെന്നതുണ്ട്.

എന്നാൽ പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, ഒ.ബി.സി (OBC), ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗങ്ങൾക്കായി നീക്കിവെച്ച വിഹിതം സ്ഥിരമായി 12.64 ശതമാനത്തേക്കാൾ വളരെ താഴെയാണെന്ന് കാണാൻ കഴിയും (പട്ടിക 6.5 കാണുക). കൂടാതെ, കഴിഞ്ഞ എട്ട് വർഷത്തിനിടയിൽ ഇത് ക്രമാനുഗതമായി കുറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ഈ ഇടിവ് എത്രത്തോളം രൂക്ഷമാണെന്നുവെച്ചാൽ, നിലവിൽ ഈ ഇനങ്ങളെല്ലാം ചേർത്ത് ചെലവഴിച്ച ആകെ തുക (3.85 ശതമാനം), പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗത്തിന് മാത്രം അർഹതപ്പെട്ട 2.83 ശതമാനം എന്ന TSP വിഹിതത്തേക്കാൾ കേവലം ഒരു ശതമാനം പോയിന്റ് മാത്രം മുകളിലാണ്; അതായത് ഈ തുക മുഴുവനായും പട്ടികവർഗ്ഗക്കാർക്ക് മാത്രം പോകേണ്ടതായിരുന്നു. നിലവിലെ കടുത്ത സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധി ജനസംഖ്യയിലെ ഈ ദുർബല വിഭാഗങ്ങളെ സർക്കാരിന്റെ പദ്ധതി ചെലവുകളുടെ ചട്ടക്കൂടിൽ നിന്ന് ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായും പുറന്തള്ളിയിരിക്കുകയാണ്.

Table 6.5: Plan expenditure on the welfare of SC/ST/OBC and minorities (in per cent)

Year	As percent of total plan expenditure	As percent of plan expenditure on social services
2017-18	9.24	19.01
2018-19	9.52	23.14
2019-20	7.05	21.31
2020-21	6.87	22.61
2021-22	6.04	21.01
2022-23	6.01	19.95
2023-24	5.68	22.49
2024-25	5.28	18.42
2025-26 (RE)	3.85	16.35

Source: Budget in Brief for various years. *Note RE stands for Revised Estimate.*

പട്ടിക 6.6-ഉം 6.7-ഉം യഥാക്രമം പട്ടികജാതി ഉപപദ്ധതി (SCSP), പട്ടികവർഗ്ഗ ഉപപദ്ധതി (TSP) എന്നിവയ്ക്ക് കീഴിലുള്ള പദ്ധതി അടങ്കലിലേയും (Plan outlays) യഥാർത്ഥ ചെലവുകളിലെയും (Actual expenditures) പ്രവണതകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതികൾക്ക് കീഴിലുള്ള ചെലവുകൾ കേരള സർക്കാരും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും (LSGIs) സംയുക്തമായാണ് നിർവ്വഹിക്കുന്നത്. സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ കീഴിൽ, പ്രധാനമായും പട്ടികജാതി വികസന വകുപ്പും (SCDD) പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പുമാണ് (STDD) ഈ ഫണ്ട് വിനിയോഗിക്കുന്നത്; ഒപ്പം SCSP, TSP പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്ന മറ്റ് നിരവധി വകുപ്പുകളും ഇതിൽ പങ്കാളികളാണ്.

വകയിരുത്തിയ വിഹിതവും യഥാർത്ഥ ചെലവും തമ്മിൽ വിട്ടുമാറാത്ത ഒരന്തരം (Persistent gap) നിലനിൽക്കുന്നതായി ഈ പട്ടികകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുള്ള ചെലവുകൾ പരിശോധിച്ചാൽ, SCSP-ക്ക് കീഴിലുള്ള യഥാർത്ഥ ചെലവ് വകയിരുത്തിയ തുകയേക്കാൾ സ്ഥിരമായി കുറവാണെന്ന് കാണാം; ഇത് ആകെ വിഹിതത്തിന്റെ പരമാവധി 89 ശതമാനം മുതൽ കുറഞ്ഞത് 45 ശതമാനം വരെയുള്ള പരിധിയിലാണ് നിന്നത്. ഇതിന് സമാനമായൊരു രീതിയാണ് TSP-ക്ക് കീഴിലും ദൃശ്യമാകുന്നത്; ഇവിടെ യഥാർത്ഥ ചെലവ് വകയിരുത്തിയ വിഹിതത്തിന്റെ 93 ശതമാനത്തിനും 59 ശതമാനത്തിനും ഇടയിലായി വ്യതിചലിക്കുന്നു.

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ തലത്തിലും വകയിരുത്തിയ തുകയ്ക്കനുസരിച്ച് ചെലവഴിക്കുന്നതിൽ ഗണ്യമായ കുറവുകൾ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. SCSP-ക്ക് കീഴിൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ചെലവ് വിഹിതത്തിന്റെ 92 ശതമാനത്തിനും 54 ശതമാനത്തിനും ഇടയിലായിരുന്നുവെങ്കിൽ, TSP-ക്ക് കീഴിൽ ഇത് 91 ശതമാനത്തിനും 54 ശതമാനത്തിനും ഇടയിലായിരുന്നു.

Table 6.6 SCSP Plan outlay and Expenditure (₹ in crores)

Year	State Plan outlay	Scheduled Caste Development Department (SCDD)			SCSP to Local self-governments			Total expenditure as % of total outlay
		Outlay	Expenditure	Expenditure as % of outlay	Outlay	Expenditure	Expenditure as % of outlay	
2017-18	2599.65	1427.6	1275.26	89.33	1172.05	929.85	79.34	84.82
2018-19	2859.62	1570.36	1167.4	74.34	1289.26	1057.69	82.04	77.81
2019-20	3002.84	1649	753.9	45.72	1353.84	735.39	54.32	49.60
2020-21	2708.54	1487.39	1313.3	88.3	1221.15	1125.87	92.2	90.05
2021-22	2708.54	1487.39	1290.77	86.78	1221.15	1082.75	88.67	87.63
2022-23	2979.4	1638.1	1316.57	80.37	1341.3	1127.35	84.05	82.03
2023-24	2979.4	1638.1	1271.34	77.61	1341.3	930.02	69.34	73.89
2024-25	2979.4	1638.1	1346.26	82.18	1341.3	1141.25	85.09	83.49

Source: Economic Review 2025 and Budget in Brief 2026-27

Table 6.7 STP Plan outlay and Expenditure (₹ in crores)

Outlay				TSP funds to STDD and other Departments			TSP to local self-governments			Total expenditure as % of total outlay
Year	From State Plan	From CSS	Total	Outlay	Expen diture	Expen diture as % of outlay	Outlay	Expen diture	Expen diture as % of outlay	
2017-18	751.08	126.31	877.4	575.08	533.75	92.81	175.58	135.76	77.32	76.31
2018-19	826.19	137.91	964.1	632.59	502.23	79.39	193.6	151.29	78.15	67.79
2019-20	866.26	101.87	968.1	663.27	428.46	64.60	202.99	110.55	54.46	55.68
2020-21	781.36	80.3	861.7	598.26	400.59	66.96	183.10	167.07	91.25	65.88
2021-22	781.36	80.32	861.7	598.26	569.41	95.18	183.10	164.27	89.72	85.15
2022-23	859.5	87.91	947.4	657.95	584.45	88.83	201.55	173.59	86.13	80.01
2023-24	859.5	78.56	938.1	657.95	387.97	58.97	201.55	140.1	69.51	56.29
2024-25	859.5	76.55	936.1	657.95	454.81	69.13	201.55	145.69	72.28	64.15

Source: Economic Review 2025 and Budget in Brief 2026-27

സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും (LSGIs) സംയുക്ത ചെലവ് പരിശോധിച്ചാൽ, പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനായി വകയിരുത്തിയ തുകയേക്കാൾ ഗണ്യമായ കുറവാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതെന്ന് വ്യക്തമാകും. അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവിൽ, SCSP-ക്ക് കീഴിലുള്ള മൊത്തം ചെലവ് ഒരിക്കൽപ്പോലും വകയിരുത്തിയ തുകയുടെ 90 ശതമാനത്തിന് മുകളിൽ പോയിട്ടില്ല; മാത്രമല്ല കടുത്ത ധനകാര്യ പ്രതിസന്ധി നേരിട്ട 2019-20 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ ഇത് ആകെ വിഹിതത്തിന്റെ ഏതാണ്ട് 50 ശതമാനമായി കുറയുകയും ചെയ്തു. TSP-യുടെ പ്രകടനവും സമാനമായ രീതിയിൽ ദുർബലവനമായിരുന്നു: ഇതിന് കീഴിലുള്ള മൊത്തം ചെലവ് അനുവദിച്ച വിഹിതത്തിന്റെ 85 ശതമാനത്തിന് മുകളിലായിട്ടില്ല എന്ന് മാത്രമല്ല, 2019-20 ൽ ഇത് വെറും 56 ശതമാനമായി ഇടിയുകയും ചെയ്തു. പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനും വികസനത്തിനുമുള്ള ചെലവുകൾ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട അളവുകളേക്കാൾ സ്ഥിരമായി കുറവാണെന്നാണ് ഈ കണ്ടെത്തലുകൾ കാണിക്കുന്നത്; ധനകാര്യ പ്രതിസന്ധിയുടെ ഘട്ടങ്ങളിൽ ഈ കുറവ് കൂടുതൽ പ്രകടമാകുന്നു. മൊത്തത്തിലുള്ള വികസന ചെലവുകൾ (Aggregate expenditure) ആകെ വകയിരുത്തിയ വിഹിതത്തേക്കാൾ കൂടുതലായിരിക്കുന്ന ഒരു പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് ഈ വിഭാഗങ്ങൾക്കായുള്ള ചെലവഴിക്കലിൽ ഇത്രയും വലിയ കുറവുണ്ടാകുന്നത് എന്നത് അങ്ങേയറ്റം ആശങ്കാജനകമാണ്.

ഈ കുറവ് കിഫ്ബി (KIIFB) പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങൾക്കായി നടത്തുന്ന ചെലവഴിക്കലുകളിലൂടെ നികത്തപ്പെടുന്നുണ്ടോ? ഇല്ല എന്ന് വേണം പറയാൻ; കാരണം കിഫ്ബി അംഗീകരിക്കുകയോ ഫണ്ട് അനുവദിക്കുകയോ ചെയ്ത പദ്ധതികളുടെ പട്ടികയിൽ ഈ രണ്ട് വിഭാഗങ്ങളും നാമമാത്രമായി മാത്രമേ ഇടംപിടിച്ചിട്ടുള്ളൂ. പട്ടികജാതി വികസന വകുപ്പിന്റെ പദ്ധതികൾക്കായി കിഫ്ബി അംഗീകരിച്ചതും അനുവദിച്ചതുമായ തുക യഥാക്രമം ₹92 കോടിയും ₹64 കോടിയുമാണ്; ഇത് ആകെ തുകയുടെ കേവലം 0.07 ശതമാനം വീതം മാത്രമാണ്. പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പിന്റെ കാര്യത്തിലാകട്ടെ സ്ഥിതി ഇതിലും മോശമാണ്: ഇവിടെ അംഗീകരിച്ചതും അനുവദിച്ചതുമായ തുക യഥാക്രമം ₹49 കോടിയും ₹18 കോടിയുമാണ്; ഇത് യഥാക്രമം ആകെ വിഹിതത്തിന്റെ 0.04 ശതമാനവും 0.02 ശതമാനവും മാത്രമാണ്. കിഫ്ബിയുടെ മൊത്തം ചെലവഴിക്കലിന്റെ ഭൂപടത്തിൽ ഇവ തികച്ചും അപ്രധാനമായ ഒരു ബിന്ദു മാത്രമാണ്. ചുരുക്കത്തിൽ, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പദ്ധതി വഴിയോ കിഫ്ബി വഴിയോ ഈ പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങൾക്കായി കാര്യമായ തുകയൊന്നും ചെലവഴിച്ചിട്ടില്ല.

6.3 ഉപസംഹാരവും ശുപാർശകളും

കേരളത്തിലെ വികസന ചെലവുകളിൽ സമ്പത്തിക ഞെരുക്കം ഉണ്ടാക്കുന്ന ആഘാതത്തെക്കുറിച്ചാണ് ഈ അധ്യായം പരിശോധിച്ചത്. ആമുഖത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയുടെ ഘട്ടങ്ങൾ താരതമ്യേന മാറ്റങ്ങൾ വരുത്താൻ കഴിയുന്നതും രാഷ്ട്രീയപരമായി കുറഞ്ഞ പ്രതിരോധം

നേരിടുന്നതുമായ ചെലവുകൾ വെട്ടിച്ചുരുക്കാൻ സർക്കാരുകളെ നിർബന്ധിതരാക്കാറുണ്ട്. ഇത്തരം ചെലവുകൾ സാധാരണയായി വികസന ചെലവുകളുടെ പരിധിയിലാണ് വരുന്നത്. തൽഫലമായി, സാമ്പത്തിക വികസനത്തിനും സാമൂഹിക പുരോഗതിക്കും സമത്വത്തിനും അത്യന്താപേക്ഷിതമായ നിക്ഷേപങ്ങളെ പരിമിതപ്പെടുത്തുന്നതിലൂടെ ധനകാര്യ പ്രതിസന്ധികൾ സമൂഹത്തിൽ ദീർഘകാല പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ട്.

അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവിൽ, സാമൂഹിക വികസനത്തിനും പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനും വികസനത്തിനുമായി മാറ്റിവെക്കുന്ന പദ്ധതി ചെലവുകളുടെ വിഹിതം കുറഞ്ഞു എന്നാണ് ഞങ്ങൾ വിലയിരുത്തുന്നത്. ഭൂരിഭാഗം വർഷങ്ങളിലും യഥാർത്ഥ മൊത്ത പദ്ധതി ചെലവ് അംഗീകരിച്ച അടങ്കലിനേക്കാൾ കൂടുതലായിരുന്നിട്ടും (ഒരു വർഷം ഇത് വിഹിതത്തിന്റെ 142 ശതമാനം വരെ എത്തിയിരുന്നു) ഇത്തരമൊരു കുറവുണ്ടായി എന്നത് ഈ പ്രവണതയെ കൂടുതൽ ആശങ്കാജനകമാക്കുന്നു. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, മൊത്തത്തിലുള്ള വികസന ചെലവുകൾ വർദ്ധിച്ചപ്പോഴും, പ്രധാന സാമൂഹിക മേഖലകൾക്കും ചരിത്രപരമായി പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങൾക്കുമായി നീക്കിവെച്ച ആപേക്ഷിക വിഭവങ്ങളുടെ അളവിൽ വലിയ കുറവാണ് ഉണ്ടായത്.

ആസൂത്രണ സംവിധാനത്തിലുണ്ടായ (Planning system) ക്രമാനുഗതമായ ദൗർബല്യമാണ് ഈ അവസ്ഥയ്ക്ക് ഭാഗികമായെങ്കിലും കാരണം എന്ന് വിലയിരുത്താം. വികസന ചെലവുകളുടെ വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ഒരു പങ്ക് ഇപ്പോൾ ഔദ്യോഗിക ആസൂത്രണ ചട്ടക്കൂടിന് പുറത്ത്, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആസൂത്രണ പ്രക്രിയയെ നയിക്കുന്ന തത്വങ്ങളോ വിഭവ വിതരണ മാനദണ്ഡങ്ങളോ

പാലിക്കാൻ ബാധ്യതയില്ലാത്ത ഏജൻസികൾ വഴിയാണ് നിർവ്വഹിക്കുന്നത്. പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങൾക്കായി ഇവ നീക്കിവെക്കുന്ന തുക തികച്ചും അപ്രധാനമാണ്. നേരെമറിച്ച്, വികസന മുൻഗണനകളെയും സാമൂഹിക ആവശ്യങ്ങളെയും കൂടുതൽ സമതുലിതമായി വിലയിരുത്താൻ പ്രാപ്തമാക്കുന്ന വികേന്ദ്രീകൃതവും ജനപങ്കാളിത്തത്തോടെയുമുള്ള ഒരു സമീപനത്തെയാണ് (Deliberative and participatory approach) കേരളത്തിന്റെ ആസൂത്രണ സംവിധാനം പരമ്പരാഗതമായി ആശ്രയിച്ചിരുന്നത്. എന്നാൽ വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന സമ്പത്തിക ഞെരുക്കം കാരണം ഈ സംവിധാനം ഇപ്പോൾ പരാജയപ്പെടുകയാണ്.

വിദ്യഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, സാമൂഹ്യക്ഷേമം, പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളെ ലക്ഷ്യമിട്ടുള്ള പദ്ധതികൾക്കു ചിലവഴിക്കുന്നതിലെ ഇടിവ് കേരളം ദീർഘകാലമായി കൈവരിച്ച വികസന നേട്ടങ്ങളെ തകിടം മറിക്കുകയും, എല്ലാവരെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന വളർച്ച (Inclusive growth) പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാനുള്ള സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ശേഷിയെ ദുർബലപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തേക്കാം. അതിലുപരിയായി, വികസന പ്രക്രിയയുടെ പരിധിക്ക് വെളിയിൽ ചരിത്രപരമായി പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ടു കിടക്കുന്നതും തങ്ങളുടെ സാമൂഹികവും സാമ്പത്തികവുമായ പുരോഗതിക്കായി പൂർണ്ണമായും പൊതു ഇടപെടലുകളെ ആശ്രയിക്കുന്നതുമായ ജനവിഭാഗങ്ങളെ ഇത് കൂടുതൽ പാർശ്വവൽക്കരണത്തിലേക്ക് തള്ളിവിടാൻ കാരണമായേക്കാം.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

അധ്യായം 7: മുന്നോട്ടുള്ള വഴി

2026-ലെ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് ഒരു ശക്തമായ മുന്നറിയിപ്പാണ് (Wake-up call). പരമ്പരാഗതമായ രീതിയിലുള്ള മുന്നോട്ടുപോക്ക് (Business as usual) ഇനി അംഗീകരിക്കാനാവില്ലെന്നും, തങ്ങളുടെ അഭിലാഷങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നവർക്കാണ് ജനങ്ങൾ വോട്ട് രേഖപ്പെടുത്തിയതെന്നും അത് ലോകത്തോട് വിളിച്ചുപറയുന്നു. വാഗ്ദാനങ്ങൾ പാലിക്കാനുള്ള പ്രധാന മാർഗ്ഗം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതിയാണ്. പുതിയ സർക്കാർ അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക അവസ്ഥയെ വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള തെളിവ് അധിഷ്ഠിതമായ ഒരു ശ്രമവും ജനാധിപത്യപരമായ ഉത്തരവാദിത്ത നിർവ്വഹണവുമാണ് ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ട്.

ലഭ്യമായ സ്ഥിതിവിവര കണക്കുകളുടെ വിശകലനത്തിലൂടെയും, കമ്മിറ്റിയുടെ ചർച്ചകൾക്കിടയിൽ വിരമിച്ചവരും നിലവിൽ സേവനമനുഷ്ഠിക്കുന്നവരുമായ ഉദ്യോഗസ്ഥരിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച ഒട്ടനവധി പ്രയോജനപ്രദമായ നിർദ്ദേശങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് കമ്മിറ്റി തങ്ങളുടെ ശിപാർശകൾ തയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്നത്. കടുത്ത സമയപരിമിതി കാരണം ഈ നിർദ്ദേശങ്ങളെല്ലാം വിശദമായി പഠിക്കാനോ തുടർനടപടികൾ സ്വീകരിക്കാനോ ഞങ്ങൾക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും, പ്രത്യേക സംവിധാനം രൂപീകരിച്ച് ഇവയെക്കുറിച്ച് വേഗത്തിൽ പഠിക്കുന്നതിനും തുടർനടപടികൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും ഇത് സർക്കാറിനെ സഹായിക്കും. ഈ അധ്യായം രണ്ട് ഭാഗങ്ങളായാണ് ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്; 'ഭാഗം എ' ഞങ്ങളുടെ

കണ്ടെത്തലുകളുടെ സംഗ്രഹവും 'ഭാഗം ബി' നിർദ്ദിഷ്ട ശിപാർശകളും പങ്കുവെക്കുന്നു.

7.1 ഭാഗം എ

കഴിഞ്ഞ ഒട്ടനവധി വർഷങ്ങളായി കേരളം കടുത്ത ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദത്തിലൂടെയാണ് കടന്നുപോകുന്നത്. ഈ സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദം ആദ്യം പ്രതിഫലിക്കുന്നത് ട്രഷറി പ്രവർത്തനങ്ങളിലാണ്. നികുതി, നികുതിയേതര വരുമാനങ്ങളും കേന്ദ്ര വിഹിതവും ഉൾപ്പെടുന്ന വരവ് (Inflows), പുറത്തേക്കുള്ള ചെലവഴിക്കലിനേക്കാൾ (Outflows) കുറവാകുമ്പോൾ, ട്രഷറി പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിന് റിസർവ് ബാങ്കിൽ (RBI) നിന്ന് സംസ്ഥാനത്തിന് കടം വാങ്ങേണ്ടി വരുന്നു. ട്രഷറി ബാലൻസ് നിർദിഷ്ട മിനിമം തുകയായ ₹1.66 കോടി രൂപയ്ക്ക് താഴെ പോകുമ്പോൾ, റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ ത്രിതല വായ്പാ സംവിധാനം (സാമ്പത്തിക ആസ്തികൾ പണയപ്പെടുത്തിയുള്ള വായ്പ, വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസ്, അല്ലെങ്കിൽ ഓവർഡ്രാഫ്റ്റ്) ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ ആർ.ബി.ഐ നിയമങ്ങൾ അനുശാസിക്കുന്നു.

ആർ.ബി.ഐ വായ്പകൾ എന്ന ഈ ജീവനരേഖയെ സംസ്ഥാനം ദീർഘകാലമായി ആശ്രയിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും 2024, 2025 വർഷങ്ങളിൽ സ്ഥിതി അങ്ങേയറ്റം ആശങ്കാജനകമായി മാറി. 2024-ൽ 125 ദിവസവും 2025-ൽ 262 ദിവസവും സംസ്ഥാനം 'വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസിലാണ്' (WMA) കഴിഞ്ഞത്. കൂടാതെ യഥാക്രമം 67, 84 ദിവസങ്ങളിൽ ഓവർഡ്രാഫ്റ്റിലും (OD) ആയിരുന്നു. ചെലവുകളിലുള്ള

നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് പുറമെ, ഈ ആർ.ബി.ഐ വായ്പകൾക്ക് വലിയൊരു ചെലവ് ഘടകം കൂടിയുണ്ട്. ഈ അവസ്ഥയിൽ നിന്ന് കരകയറാൻ സംസ്ഥാനം കഠിനമായി ശ്രമിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ശമ്പളം, പെൻഷൻ, കടം വീട്ടൽ (Debt servicing) എന്നിവയുൾപ്പെടുന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ ഭാരം പരിശോധിക്കുമ്പോൾ പൊതുവിപണിയിൽ നിന്നുള്ള വായ്പകൾ (Open Market Borrowings) ഇതിനൊരു ശാശ്വത പരിഹാരമല്ലെന്ന് വ്യക്തമാകും. ഓരോ വർഷവും എടുക്കുന്ന പൊതുവിപണി വായ്പകളേക്കാൾ കൂടുതലാണ് നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ എന്നത് ആശ്വാസത്തിന് വക നൽകുന്നില്ല. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ പ്രധാന ഘടകമായ ജി.എസ്.ടി (GST) വരുമാനത്തിലും അടുത്തകാലത്തായി കേരളത്തിൽ വലിയ ഇടിവാണുണ്ടായത്. സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ പൊതുശരാശരിയേക്കാൾ താഴെയാണ് കേരളത്തിന്റെ നിലവിലെ പ്രകടനം. നികുതി വിഹിതവും റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റും ഉൾപ്പെടെയുള്ള കേന്ദ്ര വിഹിതം 2023-24 വരെ കുറഞ്ഞ തോതിലെങ്കിലും ആശ്വാസം നൽകിയിരുന്നു. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ രണ്ട് വർഷത്തിനിടെ അവ ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞത് ട്രഷറി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് വലിയ തിരിച്ചടിയായി.

ചെലവുകളുടെ കാര്യമെടുത്താൽ, കൃത്യമായ സമയപരിധിയുള്ള നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ തന്നെ ആകെ വരുമാനത്തിന്റെ മുക്കാൽ ഭാഗവും ഉൾപ്പെടുന്നു. ചെലവ് ചുരുക്കാനായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു മാർഗ്ഗം ജീവനക്കാരുടെ ക്ഷാമബത്തയും (DA) പെൻഷൻകാരുടെ ക്ഷാമആശ്വാസവും (DR) നൽകാതെ

മാറ്റിവെക്കുക എന്നതാണ്. ആയതിനാൽ പുതിയ സർക്കാരിന് ഈയിനത്തിൽ വലിയൊരു തുക കുടിശ്ശികയായി (Accumulated payment arrears) ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു — ഇതിനകം ഉണ്ടായതും നിയമപരമായി നൽകേണ്ടതും എന്നാൽ ഇതുവരെ കൊടുത്തുതീർത്തിട്ടില്ലാത്തതുമായ ഈ ബാധ്യതകളിൽ ക്ഷാമബത്ത കുടിശ്ശികയിനത്തിൽ ₹21,670 കോടി രൂപയും ക്ഷാമആശ്വാസ കുടിശ്ശികയിനത്തിൽ ₹14,387 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു. കൂടാതെ ബിൽ ഡിസ്കൗണ്ടിംഗ് വഴി ബാങ്കുകൾക്കും കരാറുകാർക്കുമായി നൽകാനുള്ളത് ₹3,431 കോടി രൂപയാണ്. ധനകാര്യ വകുപ്പ് നൽകിയ കണക്കുകൾ പ്രകാരം, മാറ്റിവെക്കപ്പെട്ട മറ്റ് ബാധ്യതകളും കൂടി ചേർക്കുമ്പോൾ ഇത് കുറഞ്ഞത് ₹48,733 കോടി വരും. ഇത് കേരളം ഒരു വർഷം എടുക്കുന്ന അറ്റ വായ്പാ തുകയ്ക്ക് തുല്യമാണ്!

ഒരു സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ വരുമാനം, ചെലവുകൾ, അല്ലെങ്കിൽ ധനകാര്യത്തിലെ മാറ്റങ്ങൾ എന്നിവയുടെ കണക്കുകൂട്ടലുകളാണ് ബജറ്റ്. ബജറ്റ് മാനുവൽ പ്രകാരം, ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളിൽ നിന്നും യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ (Actuals) വൻതോതിൽ വ്യതിചലിക്കുന്നത് 'അശാസ്ത്രീയമായ' (Defective) ബജറ്റിംഗിനെയാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. കേരളത്തിലെ കമ്മികൾ ഉയർന്നതാണെന്ന് മാത്രമല്ല, ബജറ്റ് പ്രവചനങ്ങളും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും തമ്മിലുള്ള അന്തരവും വളരെ വലുതാണ്. റവന്യൂ കമ്മിയുടെയും ധനക്കമ്മിയുടെയും യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ നിശ്ചയിച്ച ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ നിന്ന് വളരെ അകലെയാണെന്ന് കാണാം. പ്രാഥമിക കമ്മിയും

(ധനക്കമ്മിയിൽ നിന്ന് പലിശ അടവുകൾ ഒഴിവാക്കിയത്) വളരെ ഉയർന്നതാണ്, മാത്രമല്ല യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ ബജറ്റ് കണക്കുകളേക്കാൾ വളരെ കൂടുതലാണ്. കടബാധ്യത 2020-21 ൽ ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ (GSDP) 38.51% എന്ന ഉയർന്ന നിലയിലെത്തിയിരുന്നു. പിന്നീട് ഇത് കുറഞ്ഞുവരുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ലക്ഷ്യമിട്ടതിലും ഒരു ശതമാനത്തിലധികം ഉയർന്ന് 2025-26 ലെ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റ് പ്രകാരം (RE) 33.32% ആയി തുടരുകയാണ്. കമ്മികൾ, കടബാധ്യത, റവന്യൂ വരവ് എന്നിവയുടെ യഥാർത്ഥ കണക്കുകളിലെല്ലാം വലിയ വ്യതിയാനങ്ങൾ കാണുന്നത് 'യുക്തിരഹിതമായ' (Injudicious) ബജറ്റ് രൂപീകരണത്തെയാണ് കാണിക്കുന്നത്. ബജറ്റിന്റെ വിശ്വസനീയത തിരികെ കൊണ്ടുവരുന്നതിനായി അടിയന്തിര ശ്രമങ്ങൾ നടത്തേണ്ട സമയമാണിത്.

മുൻ അധ്യായങ്ങളിൽ നിന്നും കേരളം നേരിടുന്ന കടുത്ത സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയുടെ ആഴം വ്യക്തമാണ്. ഈ പ്രതിസന്ധിയെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക രംഗം പുനഃക്രമീകരിക്കാനുള്ള ഒരു അവസരമായി കൂടി കാണാവുന്നതാണ്. ഇതിനായി കർശനമായ തീരുമാനങ്ങളും നിർണ്ണായകമായ നടപടികളും ആവശ്യമാണ്; സാമ്പത്തിക ഭദ്രത നിലനിർത്തുന്നതോടൊപ്പം ജനങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങളോട് അനുകൂലമായി പ്രതികരിക്കുന്ന ഒരു ഭരണസംവിധാനത്തെ വാർത്തെടുക്കാൻ നടപടിക്രമങ്ങളിൽ മൊത്തത്തിലുള്ള മാറ്റം വരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഉയർന്ന ഭരണച്ചെലവുകൾ, അപര്യാപ്തമായ വരുമാനം, കനത്ത കടബാധ്യത എന്നിവ കാരണം കടുത്ത

വിഭവക്ഷാമം നേരിടുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ, വൻതോതിലുള്ള സ്വകാര്യ നിക്ഷേപങ്ങൾക്കുള്ള സാഹചര്യവും വികസനത്തിനും തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനുമായി സഹകരണ മേഖലയ്ക്ക് കൂടുതൽ പങ്കാളിത്തവും കേന്ദ്ര പൊതുമേഖലാ നിക്ഷേപങ്ങൾക്ക് നിക്ഷേപങ്ങൾക്കുള്ള സാഹചര്യവും സംസ്ഥാനം ഒരുക്കേണ്ടതുണ്ട്.

നൂതന മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ വിപണിയിൽ നിന്ന് ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുന്നതിനായി 2016-ലാണ് കിഫ്ബി (KIIFB) അതിന്റെ നിലവിലെ രൂപത്തിൽ സ്ഥാപിതമായത്. ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകൾക്ക് (Off-budget borrowing) കേന്ദ്ര സർക്കാർ ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങളെത്തുടർന്നും, 2024-25 ൽ സി.എ.ജി അതിന്റെ സ്വതന്ത്ര പദവിയെ ചോദ്യം ചെയ്തതിനെത്തുടർന്നും, കിഫ്ബിയുടെ ബാധ്യതകൾ പൂർണ്ണമായും സർക്കാരിന്റെ ചുമലിലായിരിക്കുകയാണ്. നിലവിൽ കിഫ്ബിക്ക് ഏകദേശം ₹21,000 കോടി രൂപയുടെ വായ്പാ ബാധ്യതയുണ്ട്, ഇതിന്റെ തിരിച്ചടവ് ഭാരം സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ചുമലിലാണ്.ഏകദേശം ₹35,000 കോടി ചെലവ് വരുന്ന പദ്ധതികൾക്ക് ഇനിയും ഫണ്ട് കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്. കിഫ്ബി ഫണ്ട് സമാഹരിക്കുന്നതിന്റെ ചെലവ് സർക്കാർ നേരിട്ട് വായ്പയെടുക്കുന്നതിനേക്കാൾ 1 മുതൽ 1.5 ശതമാനം വരെ കൂടുതലായതിനാൽ, സർക്കാർ ഇതിന്റെ ബാധ്യതകൾ പൂർണ്ണമായും ഏറ്റെടുക്കേണ്ടി വരും.

പദ്ധതികളുടെ മുൻഗണനാക്രമത്തിലും വിതരണത്തിലും കിഫ്ബിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഗൗരവകരമായ ചോദ്യങ്ങൾ

ഉയർത്തുന്നുണ്ട്. മൊത്തം അംഗീകരിച്ച തുകയുടെ 20 ശതമാനത്തിലധികവും, അനുവദിച്ച ഫണ്ടിന്റെ 19 ശതമാനവും ലഭിച്ചത് കണ്ണൂർ ജില്ലയ്ക്കാണ്. തിരുവനന്തപുരം (അംഗീകരിച്ച തുക -17%, അനുവദിച്ച ഫണ്ട്-17%), എറണാകുളം (അംഗീകരിച്ച തുക- 11%, അനുവദിച്ച ഫണ്ട്- 11%) എന്നീ ജില്ലകൾ കൂടി ചേരുമ്പോൾ മൊത്തം ഫണ്ടിന്റെ പകുതിയോളം ഈ മൂന്ന് ജില്ലകളിലായി ഒതുങ്ങുന്നു. മാനവ വികസന സൂചികകളോ സാമ്പത്തിക ആവശ്യകതാസൂചികകളോ ഈ കേന്ദ്രീകരണത്തിന് വ്യക്തമായ ന്യായീകരണം നൽകുന്നില്ല.

ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ (PSEs) ഉള്ളത് കേരളത്തിലാണ്. എന്നാൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മൊത്തം നിക്ഷേപത്തിന്റെ 86 ശതമാനവും കേവലം അഞ്ച് സ്ഥാപനങ്ങളിലായാണ് കേന്ദ്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇവയിൽ ഭൂരിഭാഗവും നഷ്ടത്തിലാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്; സഞ്ചിത നഷ്ടം 2021-22 ലെ ₹31,571 കോടി രൂപയിൽ നിന്ന് 2024-25 ആയപ്പോഴേക്കും ₹78,851 കോടി രൂപയായി കുതിച്ചുയർന്നു. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായ നഷ്ടം അവയുടെ അറ്റ മൂല്യം ഇടിയാൻ കാരണമാവുകയും അവയുടെ നിലനിൽപ്പ് പൂർണ്ണമായും തുടർച്ചയായ ബജറ്റ് വിഭവങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചായി മാറുകയും ചെയ്തു. ഇത്തരത്തിലുള്ള പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനം ഉണ്ടാക്കിയ സാമ്പത്തിക ആഘാതം അവഗണിക്കാനാകാത്തവിധം വളരെ വലുതാണ്.

ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, അവശ്യ പൊതുസേവനങ്ങൾ സമൂഹത്തിലെ പാവപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങൾക്ക് തുടർന്നും ലഭ്യമാക്കണമെന്നും താങ്ങാനാവുന്നതായിരിക്കണമെന്നും കമ്മിറ്റി ശിപാർശ ചെയ്യുന്നു. എങ്കിലും, സ്ഥാപനങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമതയില്ലായ്മയോ സാമ്പത്തിക ദുർവിനിയോഗമോ മറച്ചുവെക്കാനുള്ള ഒരു ഉപകരണമായി സാമൂഹിക ഉത്തരവാദിത്തങ്ങളെ മാറ്ററുത്. ഉൽപ്പാദനാധിഷ്ഠിത സബ്സിഡികളിൽ നിന്ന് ഉപഭോഗാധിഷ്ഠിത സബ്സിഡികളിലേക്ക് മാറുകയാണ് ഇതിനൊരു പോംവഴി. കൂടാതെ, സർക്കാരിന്റെ വരുമാനം കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ടിലേക്ക് ഒഴുകണമെന്ന പ്രധാന തത്വത്തിന്റെ ലംഘനം വെച്ചുപൊറുപ്പിക്കാൻ സാധിക്കില്ല. ആയതിനാൽ കെ.എസ്.ഇ.ബി (KSEB) വൈദ്യുതി തീരുവ (electricity duty) സർക്കാരിലേക്ക് അടയ്ക്കാതെ പിടിച്ചുവെക്കാൻ പാടില്ല.

കടുത്ത ധനകാര്യ സമ്മർദ്ദത്തിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വികസന ചെലവുകളിലാണ് പ്രതിഫലിക്കുന്നത്. പദ്ധതി ചെലവുകൾ (Plan expenditure) നാമമാത്രമായി നിൽക്കുകയാണ്. ഇത് സ്ഥിരമായി കുറഞ്ഞ് വരുകയും , 2025-26 ലെ പുതുക്കിയ കണക്കുകൾ (RE) പ്രകാരം ആകെ ചെലവുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ വെറും 18 ശതമാനത്തിന് താഴെയെത്തുകയും ചെയ്തിരിക്കുകയാണ്. പദ്ധതി ചെലവുകളിലെ ഈ വെട്ടിക്കുറവ് ജനസംഖ്യയിലെ പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങളെയാണ് ഏറ്റവും കടുത്ത രീതിയിൽ ബാധിച്ചത്. മൊത്തം പദ്ധതി ചെലവിൽ പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, ഒ.ബി.സി (SC/ST/OBC), ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗങ്ങളുടെ

ക്ഷേമത്തിനായുള്ള വിഹിതം 9.24 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 3.85 ശതമാനമായി ക്രമാനുഗതമായി ഇടിഞ്ഞു. ചില വർഷങ്ങളിൽ എസ്.സി.എസ്.പി (SCSP), ടി.എസ്.പി (TSP) പദ്ധതികൾക്ക് കീഴിലുള്ള യഥാർത്ഥ ചെലവുകൾ വകയിരുത്തിയ വിഹിതത്തേക്കാൾ (Outlay) വളരെ താഴെയായിരുന്നു എന്നതും ഇതിനോട് ചേർത്തുവായിക്കേണ്ടതാണ്.

സാമൂഹിക മാറ്റത്തിനും വിഭവങ്ങളുടെ നീതിയുക്തമായ വിതരണത്തിനുമുള്ള (Distributive justice) ഒരു ഉപകരണമായാണ് ആസൂത്രണത്തെ കേരളത്തിൽ വിഭാവനം ചെയ്തിരുന്നത്. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ ഒരു ദശാബ്ദമായുള്ള ഈ സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കം കേരളം ദീർഘകാലമായി കാത്തുസൂക്ഷിച്ച ഇത്തരം ഉദാത്തമായ ലക്ഷ്യങ്ങളെയും മൂല്യങ്ങളെയും ബാധിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ മുൻ അധ്യായങ്ങൾ സംസ്ഥാനം നേരിടുന്ന ആഴത്തിലുള്ള സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയെയും അത് വികസന ചെലവുകളിലുണ്ടാക്കുന്ന ആഘാതത്തെയും വ്യക്തമാക്കുന്നു. വികസന പദ്ധതികൾക്കായി വളരെ കുറഞ്ഞ സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യം മാത്രമാണ് ഉള്ളത് എന്ന് മാത്രമല്ല, കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ നിയന്ത്രണങ്ങൾ കാരണം വായ്പയെടുക്കുന്നതിനും പരിമിതികളുണ്ട്. കടങ്ങൾ കുതിച്ചുയരുകയാണ്; കൂടാതെ കിഫ്ബി എടുത്ത വായ്പകൾ തിരിച്ചടയ്ക്കാനുള്ള ഭാരം 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷം മുതൽ അടുത്ത മൂന്ന് വർഷങ്ങളിൽ വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യും.

പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ ശിപാർശകളും സംസ്ഥാനത്തിന് അനുകൂലമല്ല. തിരശ്ചീന വിഹിതം (Horizontal devolution) 1.92 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2.38 ശതമാനമായി വർദ്ധിച്ചുവെങ്കിലും, ഈ മാറ്റത്തിന്റെ അനുകൂല ഫലങ്ങളെ പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കുന്നതായിരുന്നു റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റ് നിർത്തലാക്കിയ നടപടി. പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലയളവിൽ ₹37,000 കോടി രൂപയായിരുന്നു ഇത്തരത്തിൽ ലഭിച്ചിരുന്നത്. കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികളിലേക്കുള്ള (CSS) പ്രവേശനം കർശനമാക്കുന്ന കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെനടപടികളെ നിയന്ത്രിച്ചുകൊണ്ടോ, സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി പങ്കിടേണ്ടാത്ത സെസ്സുകളും സർചാർജുകളും ചുമത്താനുള്ള കേന്ദ്രത്തിന്റെ അധികാരം പരിമിതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടോ ആകെ നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ (Gross Tax Revenue) വിഹിതം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള യാതൊരു ശുപാർശയും ലംബമായ വിഹിതത്തിന്റെ (Vertical devolution) കാര്യത്തിൽ കമ്മീഷൻ നടത്തിയിട്ടില്ല.

ദീർഘകാലാടിസ്ഥാനത്തിൽ കേവലം 'ചെലവുചുരുക്കൽ' (Tightening our belts) കൊണ്ട് മാത്രം ഈ പ്രതിസന്ധി മറികടക്കുന്നതിന് പരിമിതികളുണ്ട്. സാമ്പത്തിക വളർച്ച, നിക്ഷേപം, തൊഴിൽ എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുക എന്നതാണ് ഇതിനുള്ള ശാശ്വത പരിഹാരം. സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് മതിയായ വിഭവങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ, സ്വകാര്യ നിക്ഷേപങ്ങളെ ദൃഢനിശ്ചയത്തോടെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണ് പ്രതിവിധി. ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം, ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ്, ക്ലൗഡ്

ടെക്നോളജി, ഐ.ടി ആപ്ലിക്കേഷനുകൾ, അപൂർവ്വ ധാതുക്കളുടെ വികസനം (Rare-earth resources) തുടങ്ങി ഒട്ടനവധി മേഖലകളിൽ വലിയ അവസരങ്ങളുണ്ട്.

കാര്യമായ വളർച്ച കൈവരിക്കുന്നതിന് വൈദ്യുതി ഉൽപ്പാദന ശേഷി വലിയ തോതിൽ വർദ്ധിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സൗരോർജ്ജത്തിലൂടെ 6,000 മെഗാവാട്ടും, പമ്പ്ഡ് ഹൈഡ്രോ-ഇലക്ട്രിക് പദ്ധതികളിലൂടെ 8,000 മെഗാവാട്ടും, ബാർക്ക് (BARC) വികസിപ്പിച്ച ക്ലോസ്ഡ്-ലൂപ്പ് റിയാക്ടറുകൾ വഴിയും സ്മോൾ മോഡുലാർ റിയാക്ടറുകൾ (SMR) വഴിയും അതിലധികവും വൈദ്യുതി കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്. കെ.എസ്.ഇ.ബിക്ക് ഇതിനാവശ്യമായ വിഭവങ്ങൾ ഇല്ലാത്തതിനാലും, പദ്ധതികൾ സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തിയാക്കുന്നതിൽ മികച്ച പാരമ്പര്യം ഇല്ലാത്തതിനാലും, വൈദ്യുതി മേഖലയിൽ സ്വകാര്യ നിക്ഷേപങ്ങൾക്കും കേന്ദ്ര പൊതുമേഖലാ നിക്ഷേപങ്ങൾക്കും സംസ്ഥാനം അനുമതി നൽകണം. ഇത് വൈദ്യുതി ഉൽപ്പാദനത്തിൽ ദ്രുതഗതിയിലുള്ള വളർച്ചയ്ക്ക് കാരണമാവുകയും ചില പ്രത്യേക വ്യവസായങ്ങളുടെ വികസനത്തിന് ശക്തമായ അടിത്തറയൊരുക്കുകയും ചെയ്യും.

നമ്മുടെ നിയമങ്ങളും പ്രക്രിയകളും പുനഃക്രമീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അത് ഭൂപരിഷ്കരണ നിയമങ്ങളായാലും തൊഴിൽ നിയമങ്ങളായാലും സ്ഥാപിത നടപടിക്രമങ്ങളായാലും അപ്രകാരം മാറ്റം വരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. കൂടാതെ വ്യാവസായിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ

ഒരുക്കുന്നതിൽ നാം പ്രത്യേക ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുകയും വേണം. ചൈനയിൽ ചെയ്തതുപോലെ, വ്യവസായങ്ങളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിൽ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ വലിയ പങ്ക് വഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അവർ ആകർഷിക്കുന്ന നിക്ഷേപങ്ങളുടെയും വ്യവസായ വികസനത്തിനും തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനുമായി വിപണിയിൽ നിന്ന് വിഭവങ്ങൾ സമാഹരിക്കാനുള്ള അവരുടെ ശേഷിയുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കണം അവരുടെ പ്രകടനം വിലയിരുത്തേണ്ടത്. തങ്ങളുടെ പ്രദേശങ്ങളിലെ പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങളുടെ (PACS) പക്കലുള്ള വിഭവങ്ങൾ ഉൽപ്പാദനക്ഷമവും തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതുമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി അവർക്ക് ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. ഏകദേശ കണക്കുകൾ പ്രകാരം പ്രാഥമിക സഹകരണ സംഘങ്ങൾക്ക് ₹1.3 ലക്ഷം കോടിയുടെ വായ്പാ അടിത്തറയുണ്ട്; ഇവയുടെ വായ്പാ-നിക്ഷേപ അനുപാതം (Credit-deposit ratio) ഏകദേശം 78 ശതമാനമാണ്. കേരള ബാങ്കിന്റെ ആകെ ബിസിനസ്സ് വ്യാപ്തിയും ഏകദേശം ₹1.3 ലക്ഷം കോടിയോളമാണ്. സഹകരണ മേഖലയ്ക്ക് ഉൽപ്പാദനക്ഷമമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിൽ വലിയ സാധ്യതകളാണുള്ളത്.

7.2 ഭാഗം ബി

1. കിഫ്ബി (KIIFB): കിഫ്ബിയുടെ രൂപീകരണത്തിൽ തുടക്കം മുതൽ തന്നെ ചില അടിസ്ഥാനപരമായ പിഴവുകളുണ്ട്. ഭരണഘടനയുടെ 266(1) അനുച്ഛേദപ്രകാരം, കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്

ലഭിക്കുന്ന എല്ലാ വരുമാനങ്ങളും, ട്രഷറി ബില്ലുകൾ, വായ്പകൾ, വേയ്സ് ആൻഡ് മീൻസ് അഡ്വാൻസുകൾ എന്നിവയിലൂടെ സമാഹരിക്കുന്ന തുകയും, വായ്പകളുടെ തിരിച്ചടവായി ലഭിക്കുന്ന തുകയും ചേർന്ന് 'ഇന്ത്യയുടെ കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ട്' രൂപീകരിക്കണം. സമാനമായി, ഒരു സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് ലഭിക്കുന്ന എല്ലാ വരുമാനങ്ങളും, വായ്പകളും, വായ്പാ തിരിച്ചടവുകളും ചേർന്ന് 'സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ട്' (Consolidated Fund of the State) രൂപീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

മോട്ടോർ വാഹന നികുതിയുടെ 50 ശതമാനവും ഇന്ധന സെസ്സും വർഷാവർഷം നേരിട്ട് കിഫ്ബിയിലേക്ക് മാറ്റുന്നതിലൂടെ ഈ സുപ്രധാന തത്വം ലംഘിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. സംസ്ഥാന പദ്ധതി വഴിയും ബജറ്റിലെ ചെലവ് വിഹിതം വഴിയും ഈ ഫണ്ട് കൈമാറുന്നതായിരുന്നു ശരിയായ രീതി. നിലവിലെ ഈ സംവിധാനം തുടരാൻ കഴിയില്ല എന്നത് വ്യക്തമാണ്. കൂടാതെ, ബജറ്റിന് പുറത്ത് ഫണ്ട് സമാഹരിക്കാനാണ് കിഫ്ബി ആദ്യം വിഭാവനം ചെയ്തത്. എന്നാൽ ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകൾ ഇപ്പോൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ പരിധിക്കുള്ളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതിനാൽ ഈ ചുമതല ഇനി നിർവ്വഹിക്കാൻ കഴിയില്ല, അതുകൊണ്ട് തന്നെ അധിക വായ്പകൾ ലഭ്യമാകുകയുമില്ല. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നേരിട്ടുള്ള വായ്പാ നിരക്ക് കിഫ്ബിയുടേതിനേക്കാൾ 1 മുതൽ 1.5 ശതമാനം വരെ കുറവായതിനാൽ, കിഫ്ബിയെ സ്വതന്ത്രമായി കടമെടുക്കാൻ അനുവദിക്കുന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന് വലിയ സാമ്പത്തിക നഷ്ടമുണ്ടാക്കും.

മാത്രമല്ല, ഈ സംവിധാനത്തിലൂടെയും കിഫ്ബിയുടെ അഭ്യർത്ഥനപ്രകാരം സർക്കാർ പുറപ്പെടുവിച്ച മറ്റ് ഉത്തരവുകളിലൂടെയും, ബന്ധപ്പെട്ട അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് വകുപ്പുകൾക്കോ ധനകാര്യ വകുപ്പിനോ കിഫ്ബിക്ക് മേൽ ഫലപ്രദമായ നിയന്ത്രണമില്ല. കിഫ്ബി ഒരു സമാന്തര സർക്കാർ പോലെ സ്വതന്ത്രമായ ഭരണാധികാരം പ്രയോഗിക്കുന്നതായി കാണപ്പെടുന്നു. ഇത് അശാസ്ത്രീയമായ ബജറ്റ് മാനേജ്മെന്റാണ്.

വലിയ തുകകളുടെ വരുമാനം കൈകാര്യം ചെയ്യുകയും വായ്പകളിലൂടെ പൊതുപണം ചെലവഴിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോഴും കിഫ്ബി സി.എ.ജിയുടെ (CAG) കൃത്യമായ ഓഡിറ്റ് പരിധിക്ക് വെളിയിലാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ഗവൺമെന്റ് നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് പുറത്ത് പ്രവർത്തിക്കുമ്പോഴും ഇതിന്റെ വായ്പാ തിരിച്ചടവിന്റെ പൂർണ്ണമായ ബാധ്യത ഗ്യാരണ്ടികളിലൂടെയും മറ്റ് മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെയും സർക്കാരിന്റെ മേലാണ് വന്നുചേരുന്നത്.

അതിനാൽ, കിഫ്ബിയെ ബന്ധപ്പെട്ട അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് വകുപ്പുകളുടെയും ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെയും ബജറ്റ് നിയന്ത്രണത്തിന് കീഴിൽ കൊണ്ടുവരാൻ കമ്മിറ്റി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. കൂടാതെ സി.എ.ജി ഉടനടി കിഫ്ബിയിൽ ഒരു 'പെർഫോമൻസ് ഓഡിറ്റ്' (Performance Audit) നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഈ സംഘടനയെക്കുറിച്ച് വിശദമായി പഠിക്കാൻ ഞങ്ങൾക്ക് സമയം ലഭിച്ചില്ലെങ്കിലും, ഇതിനകം പുറപ്പെടുവിച്ച ബോണ്ടുകളുടെ നിയമപരമായ നിലയും

നേരിട്ടുള്ള ബജറ്റ് വിഹിതങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സമാഹരിച്ചിട്ടുള്ള ഫണ്ടുകളുടെ നിലയെ ബാധിക്കാവുന്ന പ്രത്യാഘാതങ്ങളും പരിഗണിച്ചു കൊണ്ട് കിഫ്ബിയുടെ ഭാവിയെക്കുറിച്ച് സർക്കാർ എത്രയും വേഗം കൃത്യമായ ഒരു തീരുമാനമെടുക്കുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കും.

അതേസമയം, കിഫ്ബിയിലുള്ള ചില നല്ല ഘടകങ്ങളെ സർക്കാർ സംവിധാനത്തിനുള്ളിൽ തന്നെ സംരക്ഷിക്കാൻ സാധിക്കുമെന്ന് കമ്മിറ്റി വിലയിരുത്തുന്നു. ഉദാഹരണത്തിന്, ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂഷണൽ ഫിനാൻസ് ഗ്രൂപ്പിനെ (IFG) തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ബോണ്ടുകൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിനായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്; ഇവ ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകളുടെ പരിധിയിൽ വരുന്നതല്ല. കിഫ്ബിയുടെ മോണിറ്ററിംഗ് ആൻഡ് ഇൻസ്പെക്ഷൻ സംവിധാനത്തിന് സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡിൽ (State Planning Board) ഒരു പങ്ക് വഹിക്കാവുന്നതാണ്.

സമാനമായി, പ്രൊഫഷണൽ എഞ്ചിനീയറിംഗ് കൺസൾട്ടൻസിയായും പ്രൊജക്ട് മാനേജ്മെന്റ് ഓർഗനൈസേഷനായും പ്രവർത്തിക്കാൻ കിഫ്ബിയുടെ പൂർണ്ണ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള ഉപസ്ഥാപനമായി രൂപീകരിച്ച 'കിഫ്കോൺ' (KIIFCON) എന്ന കമ്പനിക്കും അനുയോജ്യമായ ഒരു പങ്ക് കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്. ബദൽ നിക്ഷേപ ഫണ്ടുകൾ സ്വരൂപിക്കുന്നതിനായി രൂപീകരിച്ച 'കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ഫണ്ട് മാനേജ്മെന്റ് ലിമിറ്റഡ്' എന്ന മറ്റൊരു ഉപസ്ഥാപനവുമുണ്ട്. വിഭാവനത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഇത്

നല്ലൊരു ആശയമാണെങ്കിലും (ഇത് ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകളുടെ പരിധിയിൽ വരുന്നതല്ല), ഇതുവരെ ഇതിലൂടെ ഫണ്ടുകളൊന്നും സമാഹരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. കിഫ്ബി പ്രതിവർഷം നൽകുന്ന ₹2.17 കോടിയുടെ 'കമ്മിറ്റ്മെന്റ് ചാർജ്' കൊണ്ടാണ് ഇത് നിലനിൽക്കുന്നത്. ഈ സ്ഥാപനം നിലനിർത്തണോ എന്ന കാര്യത്തിലും സംസ്ഥാനം തീരുമാനമെടുക്കേണ്ടതുണ്ട്.

2. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ (PSEs): പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വിഭവങ്ങൾക്ക് വലിയൊരു ബാധ്യതയായി മാറിയിരിക്കുകയാണ്. വിഭവങ്ങളുടെ ഈ ചോർച്ചയിൽ ഭൂരിഭാഗവും KSEB, KWA, KSRTC എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വകയാണ്. കിഫ്ബിയെപ്പോലെ കെ.എസ്.ഇ.ബി-യും, കഴിഞ്ഞ മൂന്ന് പതിറ്റാണ്ടുകളായി ഉപഭോക്താക്കളിൽ നിന്ന് പിരിച്ചെടുക്കുന്ന വൈദ്യുതി തീരുവ (Electricity duty) സർക്കാരിലേക്ക് അടയ്ക്കാതെ പിടിച്ചുവെച്ചുകൊണ്ട്, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ എല്ലാ വരുമാനവും കൺസോളിഡേറ്റഡ് ഫണ്ടിലേക്ക് നൽകണമെന്ന അടിസ്ഥാന തത്വം ലംഘിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്.

ഈ മൂന്ന് സ്ഥാപനങ്ങളെയും എങ്ങനെ കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമാക്കാം എന്ന് കണ്ടെത്തുന്നതിനായി പ്രത്യേക പഠനങ്ങൾ നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. തമിഴ്നാട്ടിലെ പൊതുഗതാഗത സംവിധാനം കുറച്ചു വർഷങ്ങൾക്ക് മുൻപ് പുനഃസംഘടിപ്പിക്കുകയും കാര്യക്ഷമമാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. കെ.എസ്.ഇ.ബിക്ക് അവരുടെ

വൈദ്യുതി വാങ്ങൽ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ മാറ്റം വരുത്താനും, ചെലവ് കുറയ്ക്കാനും, വെസ്റ്റ് കല്ലട മാതൃകയിൽ കൂടുതൽ ജലവൈദ്യുത നിലയങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കാനും, ബാറ്ററി സംഭരണ ശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കാനും, ഡിജിറ്റൽ ശൃംഖലകൾ വിപുലീകരിക്കാനും ഒട്ടനവധി വഴികളുണ്ട്. കെ.എസ്.ഇ.ആർ.സി (KSERC) ഇവരുടെ പ്രവർത്തനം മെച്ചപ്പെടുത്താൻ സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തുന്നു എന്നത് ആശ്വാസകരമാണ്.

സമീപകാലത്തായി കെ.എസ്.ഇ.ബി ചെയർമാൻമാരെ വളരെ ചുരുങ്ങിയ കാലയളവിലേക്ക് മാത്രം നിയമിക്കുന്ന പ്രവണത കണ്ടുവരുന്നുണ്ട്. സ്ഥാപനത്തിൽ കാര്യമായ മാറ്റങ്ങൾ കൊണ്ടുവരുന്നതിന് ചീഫ് എക്സിക്യൂട്ടീവ് കുറഞ്ഞത് 3 വർഷമെങ്കിലും അല്ലെങ്കിൽ പരമാവധി 5 വർഷമെങ്കിലും ആ പദവിയിൽ തുടരേണ്ടതുണ്ട്. കൃത്യമായ സെലക്ഷനിലൂടെ പ്രൊഫഷണലായ ചെയർമാൻമാരെ നിയമിക്കുന്നതാണ് കൂടുതൽ നല്ലത്. വൈദ്യുതി എന്നത് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു വിഷയമായതിനാൽ ഹ്രസ്വകാല ഉദ്യോഗസ്ഥ നിയമനങ്ങൾ കൊണ്ട് മാത്രം ഇത് കൈകാര്യം ചെയ്യരുത്.

കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി (KWA) കേന്ദ്ര ഫണ്ടുകളുടെ ലഭ്യത പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്; കൂടാതെ തങ്ങളുടെ ആസ്തികളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വായ്പയെടുക്കാൻ കഴിയുമോ എന്നും നോക്കണം. ജലവിതരണ പ്രക്രിയയിൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളെക്കൂടി പങ്കാളികളാക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കും. ഇത് കാര്യക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ഉപഭോക്താക്കളുമായി

നേരിട്ട് ബന്ധപ്പെടുന്നതിനും പുറമെ കൂടുതൽ കേന്ദ്ര ഫണ്ടുകൾ ലഭ്യമാക്കാനും സഹായിക്കും. ചെറിയ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദമായി പഠിക്കേണ്ടതുണ്ട്. തുടർച്ചയായി നഷ്ടം വരുത്തുന്നതും കൃത്യമായി വാർഷിക അക്കൗണ്ടുകൾ ഓഡിറ്റ് ചെയ്യാത്തതുമായ സ്ഥാപനങ്ങൾ അടച്ചുപൂട്ടണം. ഉപയോഗിക്കാത്ത ആസ്തികൾ സാമ്പത്തിക സ്രോതസ്സുകളാക്കി മാറ്റണം (Monetised). നന്നായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തോടെ വികസിക്കാൻ അനുമതി നൽകണം.

കെ-ഡിസ്ക് (K-DISC), കെ-റെയിൽ (K-Rail) തുടങ്ങിയ സ്ഥാപനങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന് നൽകിയ സംഭാവനകൾ എത്രയെന്ന് കൃത്യമായി പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. കെ-ഫോണിന് (KFON) സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തോടെ സ്വയം വികസിക്കാൻ അവസരമൊരുക്കണം. കൊച്ചി മെട്രോയ്ക്ക് പ്രതിമാസം ₹35 കോടിയുടെ നഷ്ടമുണ്ട്. തിരുവനന്തപുരത്തും കോഴിക്കോട്ടും രണ്ട് മെട്രോ പദ്ധതികൾ കൂടി നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ആയതിനാൽ വൈദ്യുതിയുടെ കാര്യത്തിലെന്നപോലെ, ഉപഭോക്തൃ നിരക്കുകൾ നിശ്ചയിക്കുന്നതിനായി ഒരു റെഗുലേറ്ററി കമ്മീഷനെ നിയമിക്കുന്ന കാര്യം പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.

3. ശമ്പളം, പെൻഷൻ, വിരമിക്കൽ: സംസ്ഥാനം അതിന്റെ വിഭവങ്ങളുടെ 80 ശതമാനത്തോളവും ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ എന്നിവയ്ക്കായി ചെലവഴിക്കുന്നു. ഇത് മറ്റ് പല സംസ്ഥാനങ്ങളേക്കാളും വളരെ കൂടുതലാണ്. ജനങ്ങളിൽ നിന്ന്

നികുതി പിരിച്ച് അതിന്റെ ഭൂരിഭാഗവും ശമ്പളത്തിനും പെൻഷനുമായി ചെലവഴിക്കുന്നത് ശരിയല്ല. നിരവധി കമ്മിറ്റികളും കമ്മീഷനുകളും ഈ പ്രശ്നം പരിശോധിക്കുകയും ഒട്ടനവധി ശിപാർശകൾ നൽകുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതാണ്. വീണ്ടും വീണ്ടും ഒരേ കാര്യങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകേണ്ടതില്ല. കഠിനമായ രാഷ്ട്രീയ തീരുമാനങ്ങൾ എടുക്കേണ്ട സമയമാണിത്.

വിരമിക്കൽ പ്രായം കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റേതിന് തുല്യമായി ഉയർത്തുന്നതിനെക്കുറിച്ച് നിരവധി നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഞങ്ങൾക്ക് ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. നമ്മുടെ സംസ്ഥാന ജീവനക്കാർ വളരെ നേരത്തെയാണ് വിരമിക്കുന്നത് — ശരാശരി ആയുർദൈർഘ്യം കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ അവർക്ക് മികച്ച അനുഭവസമ്പത്തുള്ള കാലയളവാണിത്. വിരമിക്കൽ പ്രായം ഓരോ വർഷം ഉയർത്തുമ്പോഴും വിരമിക്കൽ ആനുകൂല്യങ്ങളുടെ ഇനത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തിന് ഏകദേശം ₹6,000 കോടി രൂപ ലാഭിക്കാൻ സാധിക്കും. കേന്ദ്ര സർക്കാരിലേതുപോലെ പത്ത് വർഷത്തിലൊരിക്കൽ മാത്രം ശമ്പള കമ്മീഷനുകളെ നിയമിക്കുക എന്നതാണ് ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മറ്റൊരു നിർദ്ദേശം.

സർക്കാരിന്റെ കാര്യക്ഷമതയും ഉത്തരവാദിത്തവും വർദ്ധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഡിജിറ്റലൈസേഷന്റെ ഭാഗമായി പല ഫോമുകളും ഇന്റർനെറ്റിൽ ലഭ്യമാക്കിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവയുടെ ഘടനയിലോ നടപടിക്രമങ്ങളിലോ മാറ്റം വരുത്തിയിട്ടില്ല. ഇത് ഡിജിറ്റൽ സാങ്കേതികവിദ്യയിൽ പ്രാവീണ്യമില്ലാത്ത

സാധാരണക്കാരുടെ ജീവിതം കൂടുതൽ പ്രയാസകരമാക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഓരോ വകുപ്പിനും ഡിജിറ്റലൈസേഷൻ പ്രക്രിയ പൂർത്തിയാക്കാൻ മൂന്ന് മാസത്തെ സമയപരിധി നൽകണം. ഈ സമയത്തിനുള്ളിൽ ഫോമുകളും നടപടിക്രമങ്ങളും ലളിതമാക്കേണ്ടതുണ്ട്.

4. തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കൽ: അഭ്യസ്തവിദ്യരായ യുവാക്കളുടെ തൊഴിലില്ലായ്മ സംസ്ഥാനം നേരിടുന്ന ഏറ്റവും വലിയ പ്രശ്നമാണ്. സർക്കാർ തസ്തികകൾ പുനഃക്രമീകരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ കൂടുതൽ തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിൽ നാം പ്രത്യേക ശ്രദ്ധ നൽകേണ്ടതുണ്ട്. ഇതിനായി കാർഷിക നിയമങ്ങൾ, ഭൂപരിഷ്കരണങ്ങൾ, നൈപുണ്യ വികസനം (Skill development), വ്യവസായങ്ങളിലെ സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ, താങ്ങാനാവുന്ന നിരക്കിലുള്ള വ്യാവസായിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ, ടൂറിസം വികസനം, വാണിജ്യമേഖലയുമായി സഹകരിച്ചുള്ള ഐ.ടി & എ.ഐ അനുബന്ധ സർവ്വീസുകളുടെ വിപുലീകരണം, തീരദേശ ശൃംഖലയുടെ വികസനം എന്നിവയിൽ വലിയ പരിഷ്കാരങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്.

ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയെ കേരളത്തിന്റെ അടുത്ത വളർച്ചാ കേന്ദ്രമാക്കി മാറ്റാൻ സാധിക്കും. ഇതിനായി വിദേശ സർവ്വകലാശാലകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സ്വകാര്യ സർവ്വകലാശാലകൾക്ക് എളുപ്പത്തിൽ അനുമതി നൽകേണ്ടതുണ്ട്. നിലവിൽ പൂട്ടിക്കിടക്കുന്ന ചില തോട്ടങ്ങളും ഉപയോഗശൂന്യമായ കെട്ടിടങ്ങളും വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങൾ

ആരംഭിക്കുന്നതിനായി വിനിയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. ഈ വിഷയം കമ്മിറ്റിയുടെ പരിധിയിൽ വരുന്നതല്ലെങ്കിലും, അഭ്യസ്തവിദ്യരായ യുവാക്കൾക്ക് പുതിയ അവസരങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതോടൊപ്പം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവുകൾ ചുരുക്കേണ്ടതുണ്ട് എന്നതിനാലാണ് ഇവ ഇവിടെ പരാമർശിക്കുന്നത്.

5. ജി.എസ്.ടി പിരിവ്: നികുതി പിരിവ്, പ്രത്യേകിച്ച് ജി.എസ്.ടി വിപുലീകരിക്കുന്നതിനായി ഒരു പ്രമുഖ ഏജൻസിയെക്കൊണ്ട് വിശദമായ പഠനം നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. മുനിസിപ്പൽ-തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ ബോണ്ടുകൾ ഔദ്യോഗിക ബജറ്റ് വായ്പകളുടെ പരിധിയിൽ വരാത്തതിനാൽ, അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനങ്ങൾക്കായി ബോണ്ടുകൾ പുറപ്പെടുവിച്ച് വിപണിയിൽ നിന്ന് പണം സമാഹരിക്കാനുള്ള തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ കഴിയുമോ എന്ന് പരിശോധിക്കുകയും അതിനായി ഒരു സംവിധാനം ഒരുക്കുകയും വേണം. ഒരുപക്ഷേ കിഫ്ബിയിലെ ഐ.എഫ്.ജി (IFG) സംവിധാനത്തെ ഇതിനായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. സർക്കാരിന്റെ തീരുമാനപ്രകാരം കിഫ്ബിക്കുള്ളിലോ അതല്ലെങ്കിൽ പ്രത്യേകമായൊരു സംവിധാനമായോ ഇത് നടപ്പിലാക്കാവുന്നതാണ്.

6. സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡ്: സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡിനെ കൂടുതൽ ഫലപ്രദമായ ഒരു സംഘടനയായി പുനഃസംഘടിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. നിലവിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരുന്നതോടൊപ്പം സർക്കാരിന്റെ ഒരു തിങ്ക് ടാങ്ക് (Think tank) ആയി പ്രവർത്തിക്കാൻ തക്കവണ്ണം ഇതിനെ പുനർരൂപകൽപ്പന

ചെയ്യണം. വിവിധ കോണുകളിൽ നിന്ന് ലഭിക്കുന്ന ആശയങ്ങളുടെ ഒരു കലവറയായി ഇത് മാറണം. ഈ ആശയങ്ങൾ പരിശോധിച്ച് പ്രായോഗികമായവ സർക്കാരിലേക്ക് അയക്കണം.

സമാനമായി, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിൽ ആത്മാർത്ഥമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന നിരവധി സിവിൽ സൊസൈറ്റി സംഘടനകളുണ്ട്. ആസൂത്രണ ബോർഡ്, ജില്ലാ ഭരണകൂടങ്ങളുടെ സഹായത്തോടെയും സർക്കാരിന്റെ അംഗീകാരത്തോടെയും, തിരഞ്ഞെടുത്ത ചില മേഖലകളിൽ സർക്കാർ പ്രവർത്തനങ്ങളെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി ഇവരെ ഒരു ശക്തമായ രണ്ടാം നിരയായി ഏകോപിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സർക്കാരിന്റെ പ്രധാന പദ്ധതികൾ നിരീക്ഷിക്കുകയും അവയുടെ പുരോഗതിയെക്കുറിച്ച് എല്ലാ മാസവും മന്ത്രിസഭയ്ക്ക് റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കുകയുമാണ് മറ്റൊരു പ്രധാന ചുമതല. കിഫ്ബിയുടെ പ്രൊജക്ട് മോണിറ്ററിംഗ് വിംഗിനെ ഇതിനായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. ഇത് നിതി ആയോഗുമായി (NITI Aayog) അടുത്ത ബന്ധം പുലർത്തുകയും വികസനത്തിന്റെ വിവിധ മേഖലകളിൽ അതിന്റെ സഹായം തേടുകയും വേണം.

7. ഭരണനിർവ്വഹണം: ഭരണത്തിൽ കാര്യക്ഷമതാ പരിപാലന സംവിധാനം (Performance management system) കൊണ്ടുവരേണ്ടതുണ്ട്. നിലവിൽ ലഭ്യമായ ടൂളുകൾ ഉപയോഗിച്ച് പ്രകടനങ്ങൾ വിലയിരുത്തുകയും അതിനെ ബജറ്റുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുകയും വേണം. ഭരണത്തിന്റെ ഹൃദയം സെക്രട്ടേറിയറ്റാണ്. സെക്രട്ടേറിയറ്റിനുള്ളിൽ ഫയലുകളുടെ

വേഗതയേറിയ നീക്കം അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ഇതിനായി ഓരോ ഫയലിലും ഓരോ ഘട്ടത്തിലും എടുത്ത സമയം വ്യക്തമാക്കുന്ന കുറിപ്പ് (Addendum) ഉണ്ടായിരിക്കണം.

ഉയർന്ന തലങ്ങളിൽ, വകുപ്പുകൾക്കിടയിലുള്ള അനാവശ്യവും അടിക്കടിയുള്ളതുമായ ഫയൽ കൈമാറ്റങ്ങൾ നിയന്ത്രിക്കണം. റിപ്പോർട്ടിൽ മറ്റൊരിടത്ത് സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, ഡിജിറ്റലൈസേഷൻ പ്രക്രിയകൾ വേഗത്തിൽ പൂർത്തിയാക്കി സർക്കാർ സേവനങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ എളുപ്പത്തിൽ ലഭ്യമാക്കേണ്ടതുണ്ട്. സ്കൂളുകളുടെയും അധ്യാപകരുടെയും എണ്ണം കൂടുതലും വിദ്യാർത്ഥികളുടെ എണ്ണം കുറവും എന്ന പ്രതിസന്ധി സംസ്ഥാനത്തെ ദീർഘകാലമായി അലട്ടുന്നുണ്ട്. അധ്യാപകരുടെ പുനർവിന്യാസത്തിലൂടെ (Redeployment) വലിയൊരു തുക ലാഭിക്കാൻ ഇവിടെ സാധ്യതയുണ്ട്.

8. ക്ഷേമ പെൻഷൻ വിതരണം: കെ.എസ്.എസ്.പി.എൽ (KSSPL) വഴി പെൻഷൻ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിന് പകരം, ആധാർ ബന്ധിത ഡയറക്ട് ബെനിഫിറ്റ് ട്രാൻസ്ഫർ (Aadhaar linked direct benefit transfer) സംവിധാനത്തിലൂടെ വിതരണം ചെയ്യുന്നത് വഴി സാമ്പത്തിക ലാഭം കണ്ടെത്താം. തീർച്ചയായും പെൻഷൻകാർക്ക് ആവശ്യമെങ്കിൽ അവരുടെ ആധാർ കാർഡുകൾ തിരുത്തുന്നതിനും ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ആവശ്യമായ സമയം നൽകേണ്ടതുണ്ട്.

9. കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങൾ: കേന്ദ്രവും സംസ്ഥാനങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങൾ വലിയ തോതിൽ വഷളായിട്ടുണ്ട്. കേന്ദ്ര സർക്കാർ സെസ്സുകളും

സർചാർജുകളും വർദ്ധിപ്പിച്ചതോടെ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് വിഭജിച്ചു നൽകേണ്ട ആകെ നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ പരിധി (Divisible pool) ഗണ്യമായി ചുരുങ്ങി. കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികളുടെ (CSS) നിയന്ത്രണ സംവിധാനങ്ങൾ കാരണം ഈ ഫണ്ടുകൾ ലഭ്യമാക്കാൻ ബുദ്ധിമുട്ടാണ്. പരിമിതമായ വിഭവങ്ങൾ ഉള്ളതിനാൽ, സംസ്ഥാനത്തിന് അതിന്റെ 40 ശതമാനം വിഹിതം മുൻകൂറായി നൽകാൻ പ്രയാസമാണ്. 3% പരിധിക്കപ്പുറം യാതൊരു ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകളും അനുവദിക്കുന്നില്ല. അതേസമയം, കേന്ദ്രം സ്വന്തം ധനക്കമ്മി തിരുത്താൻ ആവശ്യത്തിന് സമയം എടുക്കുന്നുമുണ്ട്. കേന്ദ്രവും സംസ്ഥാനങ്ങളും തമ്മിൽ കൃത്യമായ ആശയവിനിമയങ്ങൾ നടക്കുന്നില്ല. സമാന സാഹചര്യത്തിലുള്ള മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി സഹകരിച്ച് കേന്ദ്രവുമായി ചർച്ചകൾ ആരംഭിക്കാൻ സംസ്ഥാനം മുൻകൈ എടുക്കേണ്ടതുണ്ട്.

10. കൺസൾട്ടന്റുമാരും നിയമനങ്ങളും: സംസ്ഥാനവും അതിന്റെ ഏജൻസികളും നിയമിച്ചിട്ടുള്ള കൺസൾട്ടന്റുമാരുടെ എണ്ണത്തെക്കുറിച്ച് കൃത്യമായ പരിശോധന നടത്തണം. സർക്കാരിന് സ്റ്റേക്കുള്ള പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലേക്കും എല്ലാ സർക്കാർ വകുപ്പുകളിലേക്കുമുള്ള എല്ലാ നിയമനങ്ങളും നിയമപരമായി സ്ഥാപിതമായ 'കേരള സംസ്ഥാന സെലക്ഷൻ ആൻഡ് റിക്രൂട്ട്മെന്റ് ബോർഡ്' വഴി മാത്രമായിരിക്കണം നടത്തേണ്ടത്.

11. തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളും നിക്ഷേപവും: വികസന പ്രക്രിയയിൽ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ വലിയ പങ്ക്

വഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്. പ്രാദേശിക തലത്തിൽ നിക്ഷേപം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിലുള്ള അവരുടെ പ്രകടനവും, ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണം പോലുള്ള മറ്റ് പ്രധാന മേഖലകളിലെ പ്രവർത്തനങ്ങളും വിലയിരുത്തപ്പെടണം. ഇതിനായി കൃത്യമായ പ്രകടന മാനദണ്ഡങ്ങൾ നിശ്ചയിക്കുകയും പ്ലാൻ ഫണ്ടുകളുടെ വിഹിതം ഇതിലേക്ക് ബന്ധിപ്പിക്കുകയും വേണം.

12. നഗര തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സംവിധാനം: കേരളം ഉയർന്ന നഗരവൽക്കരണം നേരിടുന്നതിനാൽ, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സംവിധാനങ്ങളുടെ പുനഃസംഘടനയെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ മുൻസിപ്പൽ ബോഡികൾ രൂപീകരിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും ആലോചിക്കേണ്ടതുണ്ട്. പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് പുതിയ ജനസംഖ്യാ കണക്കുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കേന്ദ്ര സർക്കാർ പുറപ്പെടുവിച്ച സമീപകാല നിർദ്ദേശങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ ഇത് പ്രത്യേകിച്ചും പ്രസക്തമാണ്. ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഗ്രാമീണ ഗ്രാന്റുകളുടെ (G RAM G scheme) ഫണ്ട് ലഭ്യതയെ പ്രതികൂലമായി ബാധിച്ചേക്കാം.

മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ച കാര്യങ്ങൾ അന്തിമമല്ല. ജനങ്ങളിൽ നിന്നും വിദഗ്ദ്ധരിൽ നിന്നും ഗവേഷകരിൽ നിന്നും ഇനിയും നിരവധി ആശയങ്ങൾ ഉയർന്നുവരാം. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ദുർബലമായ ധനസ്ഥിതിക്ക് കൂടുതൽ ഭാരമാകാത്ത പ്രായോഗിക നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും പരിശോധിക്കുന്നതിനും സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡിനെ ചുമതലപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്.

പരിഷ്കരണം എന്നത് ഒരു തുടർച്ചയായ പ്രക്രിയയാണ്. ഇന്ത്യയിൽ 1991-ൽ യഥാർത്ഥ അർത്ഥത്തിൽ ആരംഭിച്ച ഉദാരവൽക്കരണം (Liberalisation) ഇപ്പോഴും തുടർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ഒരു നവകേരളം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിനായി, തുടർച്ചയായ പരിഷ്കാരങ്ങൾക്ക് വഴിതെളിക്കുന്ന പുതിയ ചിന്തകൾക്ക് രൂപം നൽകാനാണ് ഈ സ്റ്റാറ്റസ് പേപ്പർ (Status paper) ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

അനുബന്ധം A

താരതമ്യാടിസ്ഥാനത്തിൽ കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ പ്രകടനം

A.1 ആമുഖം

ഏതൊരു സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെയും ധനസ്ഥിതി അതിന്റെ വരുമാനത്തിന്റെ അളവിനെയും ഘടനയെയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. കേരളത്തിൽ, ഇവ രണ്ടും മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നും അഖിലേന്ത്യാ തലത്തിലുള്ള പ്രവണതകളിൽ നിന്നും തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ദിശയിലാണ് നീങ്ങുന്നത്. ചരക്ക് സേവന നികുതിയുടെ (GST) വരവ്, തുടർച്ചയായ രണ്ട് പ്രകൃതി ദുരന്തങ്ങൾ, കോവിഡ്-19 മഹാമാരി, ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാര കാലാവധിയുടെ അവസാനിക്കൽ, പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അവാർഡിന്റെ നടപ്പാക്കൽ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്ന 2015-16 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള പതിനൊന്ന് വർഷത്തെ കേരളത്തിന്റെ വരുമാന ഘടനയാണ് ഈ അധ്യായം പരിശോധിക്കുന്നത്. ഈ അധ്യായത്തിന്റെ തുടർന്നുള്ള ഭാഗങ്ങൾ പ്രധാന റവന്യൂ വരുമാന ഇനങ്ങളുടെ സമാഹരണ ശ്രമങ്ങൾ, വളർച്ച, പ്ലവനക്ഷമത (Buoyancy) എന്നിവ പരിശോധിക്കുന്നു.

കേരള സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ മൂന്ന് ഘടനാപരമായ സവിശേഷതകൾ സർക്കാരിന്റെ വരുമാന നിലയെ നേരിട്ട് സ്വാധീനിക്കുന്നുണ്ട്. പ്രതിശീർഷ വരുമാനം സ്ഥിരമായി അഖിലേന്ത്യാ ശരാശരിയേക്കാൾ മുകളിലാണ്; അതുപോലെ

സംസ്ഥാന വരുമാനത്തിന്റെ മൂന്നിൽ രണ്ട് ഭാഗവും സേവന മേഖലയിൽ നിന്നാണ്. രാജ്യത്തെ മറ്റ് പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് കേരളത്തിലെ ജനസംഖ്യയിൽ പ്രായമായവരുടെ നിരക്ക് കൂടുതലാണ്. മാത്രമല്ല, തൊഴിൽ ചെയ്യാൻ പ്രാപ്തിയുള്ള പ്രായക്കാരുടെ എണ്ണത്തിലുള്ള കുറവ് രാജ്യത്തെ മറ്റിടങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് കേരളത്തിൽ നേരത്തെ തന്നെ ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു. ആഭ്യന്തരമായും ഗൾഫ് രാജ്യങ്ങളിലേക്കുമുള്ള കുടിയേറ്റം പതിറ്റാണ്ടുകളായി കേരള സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ ഒരു പ്രധാന സവിശേഷതയാണ്. ഉൽപ്പാദനാധിഷ്ഠിതമായ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുമായുള്ള നേരിട്ടുള്ള താരതമ്യത്തെ സങ്കീർണ്ണമാക്കുന്ന രീതിയിലാണ് ഈ സവിശേഷതകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വരുമാന അടിത്തറയെ രൂപപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വരുമാന നിലവാരം സൂചിപ്പിക്കുന്നതിനേക്കാൾ വളരെ പരിമിതമാണ് കേരളത്തിന്റെ നികുതി അടിത്തറ. കാരണം, ഇവിടുത്തെ ഉപഭോഗത്തിന്റെ വലിയൊരു ഭാഗവും സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്ത് ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്ന സാധനങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചാണ്. കൂടാതെ, പ്രവാസിപ്പണം കുടുംബങ്ങളുടെ ഉപഭോഗത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അതിന് ആനുപാതികമായി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് ഉൽപ്പാദനമോ നികുതി അടിത്തറയോ വികസിക്കുന്നില്ല.

ഈ ഘടനാപരമായ പശ്ചാത്തലത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട് വിലയിരുത്തുമ്പോൾ, അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവ് തുടർച്ചയായ സാമ്പത്തിക ആഘാതങ്ങളുടെയും ഘടനാപരമായ

ഇടവേളകളുടെയും കാലമായിരുന്നു. 2017 ജൂലൈയിൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രധാന പരോക്ഷ നികുതി സംവിധാനങ്ങൾക്ക് പകരമായി ചരക്ക് സേവന നികുതി (GST) നിലവിൽ വരികയും, നികുതി നിരക്ക് നിശ്ചയിക്കാനുള്ള അധികാരം ജി.എസ്.ടി കൗൺസിലിലേക്ക് (GST Council) മാറുകയും ചെയ്തു. ജി.എസ്.ടി നഷ്ടപരിഹാര സെസിന് കീഴിലുള്ള സംരക്ഷിത വരുമാന സംവിധാനം 2022 ജൂണിൽ അവസാനിച്ചു. വിഭജിക്കാവുന്ന കേന്ദ്ര നികുതി പൂളിൽ നിന്നുള്ള കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം പതിനാലാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അനുവദിച്ചിരുന്ന 2.5 ശതമാനത്തിൽ നിന്നും പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ 1.925 ശതമാനമായി വെട്ടിക്കുറച്ചു. പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലയളവിലുടനീളം കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ അക്കൗണ്ടിനെ പിന്തുണച്ചിരുന്ന റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ 2025-26 ഓടെ അവസാനിക്കുകയാണ്. 2017-ൽ ഓഖി ചുഴലിക്കാറ്റ് സംസ്ഥാനത്ത് ആഞ്ഞടിച്ചു; തുടർന്ന് 2018-ലും 2019-ലും കനത്ത പ്രളയവും, 2020-ന്റെ തുടക്കം മുതൽ കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയും ഉണ്ടായി. ഈ ഓരോ സംഭവങ്ങളും തുടർന്നു വന്ന വർഷങ്ങളിലെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിൽ വലിയ ആഘാതം സൃഷ്ടിച്ചു.

താരതമ്യ പഠനത്തിനായി എട്ട് സംസ്ഥാനങ്ങളെ തിരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുണ്ട്: തെലങ്കാന, കർണാടക, ഹരിയാന, പശ്ചിമ ബംഗാൾ, പഞ്ചാബ്, തമിഴ്നാട്, മഹാരാഷ്ട്ര, ആന്ധ്രാപ്രദേശ്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ (GSDP) വലുപ്പം, സാമ്പത്തിക വികസനത്തിന്റെ നിലവാരം,

സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ ഘടന എന്നീ മൂന്ന് കാര്യങ്ങൾ പരിഗണിച്ചാണ് ഈ സംസ്ഥാനങ്ങളെ തിരഞ്ഞെടുത്തത്. റിസർവ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യയുടെ വാർഷിക പ്രസിദ്ധീകരണമായ 'State Finances: A Study of Budgets'-ൽ നൽകിയിട്ടുള്ള എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ശരാശരി കണക്കുകളെയാണ് ഇതിനൊരു വിശാല മാനദണ്ഡമായി കണക്കാക്കുന്നത്. 2024-25 ലെ ഡാറ്റ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റുകളും (Revised Estimates), 2025-26 ലേത് ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളുമാണ് (Budget Estimates). ധനകാര്യ ചട്ടക്കൂടിൽ വലിയ ഘടനാപരമായ മാറ്റങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്ന വർഷങ്ങൾക്ക് ശേഷം, ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളും അന്തിമ യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം സാധാരണഗതിയിൽ വലുതായിരിക്കും. ഏറ്റവും പുതിയ കണക്കുകൾ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ഇക്കാര്യം മനസ്സിൽ വെക്കേണ്ടതുണ്ട്.

A.2 റവന്യൂ ഘടന

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനം (Revenue receipts), ഈ കാലയളവിൽ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ശരാശരിക്ക് നേർവിപരീതമായ ദിശയിലാണ് സഞ്ചരിച്ചത് (പട്ടിക A.1 കാണുക). 2015-16 ൽ കേരളത്തിന്റെ അനുപാതം 12.28 ശതമാനമായിരുന്നു; ഇത് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ (comparable States) ശരാശരിയേക്കാൾ (11.37) മുകളിലായിരുന്നെങ്കിലും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ (Major States) (13.46) ദേശീയ

ശരാശരിയേക്കാളും (13.31) താഴെയായിരുന്നു. 2025-26 ആയപ്പോഴേക്കും കേരളത്തിന്റെ അനുപാതം 10.68 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 10.96 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞപ്പോൾ, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 13.90 ശതമാനമായും ദേശീയ ശരാശരി 14.36 ശതമാനമായും മെച്ചപ്പെട്ടു. സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ വലുപ്പവുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ, കേരളത്തിന്റെ വരുമാന അടിത്തറ ഇപ്പോൾ ഈ മൂന്ന് വിഭാഗങ്ങളുടെയും ശരാശരിയേക്കാൾ താഴെയാണ്. ദേശീയ ശരാശരിയുമായുള്ള അന്തരം മുൻപുണ്ടായിരുന്ന ഒരു ശതമാനത്തിൽ നിന്നും ഏകദേശം നാല് ശതമാനമായി (GSDP-യുടെ) വർദ്ധിച്ചു.

Table A.1: Revenue Receipts as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	12.28	13.17	11.37	9.60	13.76	10.64	10.97	9.41	14.67	11.37	13.46	13.31
2016-17	11.91	12.58	11.03	9.35	13.50	11.24	10.77	9.31	14.46	11.16	13.36	13.30
2017-18	11.83	11.84	11.03	9.81	13.47	11.25	9.98	10.36	13.36	11.20	13.51	13.58
2018-19	11.78	11.83	11.15	9.43	13.25	12.15	10.66	11.03	13.12	11.47	13.79	13.86
2019-20	11.10	10.79	10.86	9.19	12.12	11.47	10.01	10.66	11.99	10.84	13.16	13.28
2020-21	12.65	10.70	9.55	9.25	13.00	12.77	9.74	10.32	11.97	10.77	12.80	13.03
2021-22	12.62	11.34	9.83	8.90	13.30	12.45	10.01	10.60	13.30	11.08	13.46	13.67
2022-23	12.78	12.16	9.88	9.15	12.90	12.65	10.27	11.14	12.05	11.21	13.39	13.59
2023-24	10.96	11.58	9.12	9.33	12.13	11.56	9.84	10.62	12.22	10.62	12.87	13.05
2024-25	10.65	12.32	8.94	9.28	12.54	12.37	9.42	11.84	11.05	10.82	13.67	14.14
2025-26	10.68	12.76	9.53	9.49	13.09	12.54	9.29	11.36	11.94	10.96	13.90	14.36

State abbreviations: Kerala; TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh. Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

മൊത്തം റവന്യൂ വരുമാനത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് വരുമാനത്തിന്റെ വിഹിതം (പട്ടിക A.2) വ്യത്യസ്തമായ ഒരു ചിത്രമാണ് നൽകുന്നത്. 2025-26 ൽ കേരളം അതിന്റെ മൊത്തം വരുമാനത്തിന്റെ 72.6 ശതമാനവും സ്വന്തം സ്രോതസ്സുകളിൽ

നിന്നാണ് സമാഹരിച്ചത്. അതേസമയം, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 70.3 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 58.9 ശതമാനവും, ദേശീയ ശരാശരി 58.2 ശതമാനവുമാണ്. ഈ കാലയളവിലുടനീളം കേരളം പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ദേശീയ ശരാശരിയുടെയും വളരെ മുകളിലായിരുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, ഈ ഉയർന്ന തനത് വരുമാന വിഹിതം കേരളത്തിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുള്ള മികച്ച ധനകാര്യ സമാഹരണ ശ്രമങ്ങളെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നില്ല. മറിച്ച്, കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതത്തിൽ വന്ന ഘടനാപരമായ കുറവ് മൂലമുണ്ടായ ഒരു ഗണിതപരമായ ഫലം മാത്രമാണിത്. ഇതിനെക്കുറിച്ച് താഴെ പ്രത്യേകം പരിശോധിക്കുന്നുണ്ട്.

Table A.2: Share of Own Revenue in Total Revenue Receipts (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	68.69	71.44	68.09	75.03	40.42	70.66	69.29	75.68	50.57	65.44	55.58	54.60
2016-17	68.61	70.26	66.62	76.62	41.09	70.04	68.36	72.94	49.88	64.54	53.87	52.90
2017-18	71.50	74.31	65.86	81.27	46.33	67.56	73.31	77.31	53.52	68.02	57.11	56.44
2018-19	67.64	74.00	63.23	76.98	44.86	63.26	69.26	73.19	55.00	65.40	55.41	54.71
2019-20	69.37	73.10	62.72	74.01	44.70	59.52	68.96	71.77	54.86	64.74	56.38	55.61
2020-21	56.33	72.09	66.97	72.34	44.13	49.54	66.97	66.88	51.91	61.52	52.99	52.10
2021-22	58.99	78.55	83.00	77.82	40.85	53.87	65.05	72.07	50.48	65.38	54.59	53.31
2022-23	65.61	79.39	68.80	80.39	43.88	55.33	68.63	72.54	52.89	65.98	56.79	55.93
2023-24	72.84	80.11	75.69	79.57	46.55	61.09	73.01	75.06	53.72	69.45	58.58	57.82
2024-25	74.88	76.80	75.59	80.55	45.32	66.28	75.15	74.09	57.94	70.11	57.66	56.88
2025-26	72.63	77.07	76.79	80.18	45.82	67.53	75.31	74.98	58.78	70.31	58.91	58.17

State abbreviations:TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമായി തനത് വരുമാനം അളക്കുന്ന പട്ടിക A.3-ലെ ചിത്രം ഈ വസ്തുത നേരിട്ട് വ്യക്തമാക്കുന്നു. 2015-16 ൽ കേരളത്തിന്റെ തനത് വരുമാനം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 8.44 ശതമാനമായിരുന്നു; ഇത് മറ്റ് മൂന്ന്

ശരാശരികളെക്കാളും മുകളിലായിരുന്നു. 2025-26 ആയപ്പോഴേക്കും ഈ അനുപാതം 7.75 ശതമാനമായി ഇടിഞ്ഞു. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 7.71 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 8.19 ശതമാനവും, ദേശീയ ശരാശരി 8.36 ശതമാനവുമാണ്. 2015-16 ൽ കേരളത്തിന് ഉണ്ടായിരുന്ന മേൽക്കൈ എല്ലാ മാനദണ്ഡങ്ങളിലും ഇപ്പോൾ നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

Table A.3: Own Revenue as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eights States	Major States	All States
2015-16	8.44	9.41	7.74	7.20	5.56	7.52	7.60	7.12	7.42	7.44	7.48	7.27
2016-17	8.17	8.84	7.35	7.16	5.55	7.87	7.36	6.79	7.21	7.20	7.20	7.03
2017-18	8.46	8.80	7.26	7.98	6.24	7.60	7.32	8.01	7.15	7.62	7.72	7.67
2018-19	7.97	8.75	7.05	7.26	5.94	7.69	7.38	8.07	7.22	7.50	7.64	7.59
2019-20	7.70	7.89	6.81	6.81	5.42	6.82	6.90	7.65	6.58	7.02	7.42	7.39
2020-21	7.13	7.71	6.40	6.69	5.74	6.32	6.52	6.90	6.21	6.63	6.78	6.79
2021-22	7.44	8.91	8.16	6.93	5.43	6.71	6.51	7.64	6.72	7.24	7.35	7.29
2022-23	8.38	9.65	6.79	7.36	5.66	7.00	7.05	8.08	6.37	7.39	7.60	7.60
2023-24	7.99	9.28	6.91	7.43	5.65	7.06	7.18	7.97	6.56	7.37	7.54	7.54
2024-25	7.97	9.46	6.76	7.47	5.68	8.20	7.08	8.77	6.40	7.59	7.88	8.04
2025-26	7.75	9.83	7.32	7.61	6.00	8.47	7.00	8.52	7.02	7.71	8.19	8.36

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

തനത് നികുതി വരുമാനവും കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതവും ചേർന്ന മൊത്തം നികുതി വരുമാനം കേരളത്തിൽ 2015-16 ലെ ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 9.20 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ 8.42 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു (പട്ടിക A.4). ഇതേ കാലയളവിൽ, ദേശീയ ശരാശരി 9.83 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 11.12 ശതമാനമായും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 10.06-ൽ നിന്ന് 10.88 ശതമാനമായും, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി 8.82-ൽ നിന്ന് 9.06 ശതമാനമായും വർദ്ധിച്ചു. തനത്

നികുതി സമാഹരണത്തിലെ ദൗർബല്യവും കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിലെ കുറവും ഒരുമിച്ചുചേർന്നതിന്റെ ഫലമായാണ് ഈ അന്തരം വർദ്ധിക്കുന്നത്.

Table A.4: Tax Revenue as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	9.20	9.05	9.52	7.35	9.99	8.90	8.57	7.87	10.23	8.82	10.06	9.83
2016-17	9.04	9.61	9.25	7.24	10.33	8.75	8.48	7.75	10.29	8.80	10.05	9.88
2017-18	9.02	9.72	8.92	7.58	10.47	8.71	8.25	8.72	9.98	8.98	10.22	10.16
2018-19	8.84	9.71	8.97	7.27	10.57	8.50	8.35	9.07	10.39	9.10	10.43	10.38
2019-20	8.21	8.80	8.25	6.77	9.22	7.51	7.68	8.48	9.27	8.31	9.35	9.33
2020-21	7.67	8.41	7.24	6.62	9.20	7.52	7.33	7.69	8.37	7.76	8.90	8.90
2021-22	8.24	9.79	7.73	7.19	10.20	8.38	7.74	8.76	9.40	8.57	9.97	9.98
2022-23	8.69	9.66	7.69	7.52	10.23	8.58	7.96	9.27	8.87	8.74	10.07	10.08
2023-24	8.46	9.27	8.00	7.82	10.59	8.77	7.93	9.21	9.26	8.81	10.21	10.23
2024-25	8.58	9.53	7.88	7.91	10.79	9.68	7.86	9.90	9.23	9.03	10.64	10.87
2025-26	8.42	9.74	8.47	7.99	10.81	9.98	7.82	9.67	9.13	9.06	10.88	11.12

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

തനത് നികുതി വരുമാനത്തിലാണ് ഈ ഇടിവ് ഏറ്റവും വ്യക്തമായി കാണാൻ കഴിയുന്നത് (പട്ടിക A.5). 2015-16 ൽ കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 6.94 ശതമാനമായിരുന്നു. അന്ന് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 6.59 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 6.35 ശതമാനവും, ദേശീയ ശരാശരി 6.15 ശതമാനവും മാത്രമായിരുന്നു. അതായത്, ഈ കാലയളവിന്റെ തുടക്കത്തിൽ ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൾ 0.8 ശതമാനം മുകളിലായിരുന്നു കേരളത്തിന്റെ നികുതി സമാഹരണ ശേഷി. എന്നാൽ 2025-26 ലെത്തുമ്പോൾ, കേരളം 6.41 ശതമാനത്തിൽ നിൽക്കുകയും, മറ്റ് മൂന്ന് മാനദണ്ഡങ്ങളെക്കാളും താഴെയാകുകയും ചെയ്തു: സമാന സംസ്ഥാനങ്ങൾ 6.84 ശതമാനം, പ്രധാന

സംസ്ഥാനങ്ങൾ 7.00 ശതമാനം, ദേശീയ ശരാശരി 7.14 ശതമാനം എന്നിങ്ങനെയാണ് നിലവിലെ കണക്കുകൾ.

Table A.5: Own Tax Revenue as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	6.94	6.92	7.23	6.24	5.33	6.84	6.84	6.44	6.60	6.59	6.35	6.15
2016-17	6.64	7.35	6.87	6.06	5.21	6.50	6.60	6.21	6.46	6.41	6.09	5.93
2017-18	6.86	7.76	6.78	6.55	5.92	6.69	6.58	7.30	6.67	6.84	6.67	6.61
2018-19	6.47	7.59	6.59	6.12	5.61	6.21	6.51	7.45	6.72	6.71	6.48	6.43
2019-20	6.19	7.11	6.34	5.80	5.15	5.59	6.16	7.11	6.22	6.34	6.12	6.09
2020-21	6.18	7.07	5.91	5.74	5.28	5.56	5.94	6.29	5.87	6.02	5.92	5.90
2021-22	6.31	8.12	6.06	6.08	5.30	5.95	5.93	7.03	6.27	6.40	6.25	6.24
2022-23	6.93	8.16	6.19	6.46	5.52	6.10	6.33	7.62	5.96	6.70	6.56	6.55
2023-24	6.55	7.65	6.39	6.68	5.45	6.12	6.22	7.45	6.04	6.62	6.48	6.48
2024-25	6.54	7.89	6.25	6.75	5.50	6.91	6.18	8.11	5.96	6.81	6.77	6.89
2025-26	6.41	8.08	6.78	6.84	5.54	7.10	6.19	7.85	5.97	6.84	7.00	7.14

State abbreviations:TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh. Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ സിംഹഭാഗവും വരുന്നത് ചരക്കുകൾക്കും സേവനങ്ങൾക്കുമുള്ള നികുതികളിൽ നിന്നാണ് (പട്ടിക A.6). 2015-16 ൽ ഈ ഇനത്തിൽ കേരളം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 6.37 ശതമാനം സമാഹരിച്ചിരുന്നു; ഇത് ദേശീയ ശരാശരിയായ 5.35 ശതമാനത്തേക്കാൾ വളരെ മുകളിലായിരുന്നു. എന്നാൽ 2025-26 ൽ കേരളം 5.82 ശതമാനത്തിൽ നിൽക്കുമ്പോൾ, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങൾ 5.83 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങൾ 6.04 ശതമാനവും, ദേശീയ ശരാശരി 6.16 ശതമാനവുമാണ്. 2015-16 ൽ കേരളത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ഏകദേശം ഒരു ശതമാനത്തിന്റെ മേൽക്കൈ ഇപ്പോൾ പൂർണ്ണമായും നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഈ വിഭാഗത്തിൽ തന്നെ, സംസ്ഥാന ജി.എസ്.ടി (SGST) തികച്ചും വ്യക്തമായൊരു ചിത്രമാണ് നൽകുന്നത് (പട്ടിക A.6). 2017-18 ൽ ജി.എസ്.ടി നടപ്പിലാക്കിയ സമയത്ത് കേരളത്തിന്റെ നികുതി സമാഹരണം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 1.95 ശതമാനമായിരുന്നു. ഇത് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ (2.02), പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ (2.07), ദേശീയ ശരാശരി (2.07) എന്നിവയ്ക്ക് അടുത്തുതന്നെയായിരുന്നു. എന്നാൽ 2025-26 ൽ കേരളം 2.65 ശതമാനത്തിൽ നിൽക്കുമ്പോൾ, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 2.92 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 3.09 ശതമാനവും, ദേശീയ ശരാശരി 3.17 ശതമാനവുമാണ്. സംസ്ഥാന ജി.എസ്.ടി സമാഹരണം പൊതുവെ എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളിലും മെച്ചപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, കേരളത്തിന്റെ പുരോഗതി വളരെ ചെറുതായിരുന്നു. തന്മൂലം ദേശീയ ശരാശരിയുമായുള്ള വ്യത്യാസം 2017-18 ലെ 0.12 ശതമാന പോയിന്റിൽ നിന്ന് 2025-26 ൽ 0.52 ശതമാന പോയിന്റായി വർദ്ധിച്ചു.

Table A.6: Taxes on Commodities and Services as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	6.37	6.29	6.34	5.59	4.44	6.20	6.08	5.13	5.94	5.70	5.52	5.35
2016-17	6.12	6.69	6.13	5.47	4.36	6.00	6.03	5.07	5.86	5.63	5.37	5.24
2017-18	6.32	7.13	6.01	5.89	5.03	6.21	5.95	5.98	6.06	6.01	5.90	5.86
2018-19	5.96	6.89	5.78	5.31	4.79	5.73	5.82	6.13	6.04	5.86	5.71	5.66
2019-20	5.68	6.34	5.55	4.98	4.35	5.13	5.53	5.86	5.60	5.52	5.36	5.34
2020-21	5.64	6.45	5.19	5.03	4.50	5.06	5.27	5.14	5.24	5.25	5.17	5.16
2021-22	5.72	6.97	5.44	5.22	4.50	5.38	5.23	5.71	5.55	5.52	5.41	5.41
2022-23	6.24	7.02	5.35	5.57	4.81	5.45	5.58	6.23	5.30	5.76	5.68	5.68
2023-24	5.96	6.61	5.52	5.71	4.77	5.52	5.50	6.06	5.32	5.69	5.60	5.61
2024-25	5.93	6.94	5.36	5.59	4.79	6.12	5.44	6.59	5.26	5.83	5.85	5.97
2025-26	5.82	6.97	5.80	5.61	4.75	6.25	5.45	6.37	5.20	5.83	6.04	6.16

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

Table A.7: State GST as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0.00	0.00	n.a.
2016-17	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0.00	0.00	n.a.
2017-18	1.95	1.96	2.05	1.81	2.05	1.91	1.87	2.29	1.75	2.02	2.07	2.07
2018-19	2.71	2.82	2.88	2.69	2.56	2.64	2.40	3.29	2.43	2.79	2.74	2.73
2019-20	2.52	2.48	2.61	2.56	2.32	2.37	2.20	3.11	2.18	2.57	2.51	2.51
2020-21	2.60	2.35	2.30	2.50	2.28	2.19	2.12	2.68	1.93	2.36	2.32	2.33
2021-22	2.61	2.57	0.00	2.61	2.33	2.48	2.18	3.10	2.10	2.19	2.42	2.55
2022-23	2.84	2.77	2.65	2.93	2.51	2.62	2.27	3.33	2.14	2.73	2.68	2.70
2023-24	2.69	2.69	2.78	3.13	2.48	2.71	2.30	3.50	2.19	2.80	2.77	2.79
2024-25	2.69	2.78	2.78	3.09	2.53	3.00	2.45	3.71	2.28	2.90	2.96	3.04
2025-26	2.65	2.83	3.00	3.12	2.45	3.10	2.62	3.57	2.23	2.92	3.09	3.17

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

സ്റ്റാമ്പ് ഡ്യൂട്ടിയും രജിസ്ട്രേഷൻ വരുമാനവും ഉൾപ്പെടുന്ന 'വസ്തുവകകൾക്കും മൂലധന ഇടപാടുകൾക്കുമുള്ള നികുതികൾ' (Taxes on property and capital transactions) എക്കാലത്തും മോശം പ്രകടനം കാഴ്ചവെക്കുന്ന ഒരു മേഖലയാണ് (പട്ടിക A.8). ഈ കാലയളവിലുടനീളം ഈ ഇനത്തിലുള്ള കേരളത്തിന്റെ വരുമാനം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ

0.51 മുതൽ 0.69 ശതമാനം വരെയുള്ള ഒരു ചെറിയ പരിധിക്കുള്ളിൽ മാത്രമാണ് നിന്നത്. എന്നാൽ ദേശീയ ശരാശരി 0.76-ൽ നിന്ന് 0.95 ശതമാനമായും, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 0.83-ൽ നിന്ന് 0.98 ശതമാനമായും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 0.79-ൽ നിന്ന് 0.94 ശതമാനമായും ഉയർന്നു. വർഷങ്ങളായി നിലനിൽക്കുന്ന ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ഏകദേശം 0.3 മുതൽ 0.4 ശതമാനം വരെയുള്ള ഈ കുറവ്, താൽക്കാലികമായ സാമ്പത്തിക വ്യതിയാനങ്ങളേക്കാൾ (Cyclical factors) ഘടനാപരമായ പ്രശ്നങ്ങളെയാണ് (Structural factors) സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

Table A.8: Tax on Property and Capital Transactions as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	0.57	0.57	0.80	0.65	0.83	0.64	0.76	1.20	0.62	0.83	0.79	0.76
2016-17	0.52	0.60	0.66	0.59	0.80	0.49	0.57	1.04	0.56	0.72	0.68	0.66
2017-18	0.54	0.58	0.69	0.66	0.83	0.47	0.64	1.22	0.57	0.79	0.74	0.72
2018-19	0.52	0.64	0.74	0.81	0.77	0.46	0.69	1.21	0.65	0.81	0.74	0.73
2019-20	0.51	0.72	0.71	0.82	0.74	0.43	0.64	1.16	0.59	0.78	0.72	0.71
2020-21	0.53	0.56	0.66	0.71	0.73	0.47	0.67	1.05	0.60	0.73	0.72	0.71
2021-22	0.59	1.10	0.06	0.87	0.75	0.54	0.70	1.23	0.70	0.77	0.78	0.80
2022-23	0.69	1.09	0.78	0.89	0.66	0.62	0.75	1.31	0.64	0.90	0.85	0.84
2023-24	0.59	0.98	0.82	0.97	0.63	0.58	0.72	1.32	0.70	0.89	0.85	0.84
2024-25	0.61	0.90	0.84	1.16	0.66	0.75	0.74	1.43	0.68	0.94	0.89	0.90
2025-26	0.59	1.06	0.93	1.23	0.74	0.81	0.74	1.40	0.75	0.98	0.94	0.95

State abbreviations:Keralam; TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

A.3 കേന്ദ്ര വിഹിതവും നികുതിയേതര വരുമാനവും

ഈ കാലയളവിലുടനീളം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതം (Central tax devolution), പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ശരാശരിയേക്കാൾ വളരെ താഴെയാണ് കേരളത്തിന് ലഭിച്ചത് (പട്ടിക A.9).

Table A.9: Central Tax Devolution as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	2.26	2.14	2.29	1.11	4.66	2.05	1.73	1.43	3.62	2.23	3.71	3.68
2016-17	2.40	2.26	2.38	1.18	5.11	2.25	1.88	1.53	3.84	2.39	3.96	3.95
2017-18	2.16	1.97	2.14	1.03	4.55	2.03	1.66	1.42	3.32	2.14	3.55	3.54
2018-19	2.37	2.12	2.38	1.16	4.96	2.30	1.84	1.63	3.68	2.39	3.95	3.95
2019-20	2.02	1.68	1.91	0.96	4.07	1.93	1.51	1.36	3.05	1.97	3.23	3.24
2020-21	1.50	1.35	1.32	0.88	3.92	1.97	1.39	1.40	2.50	1.74	2.98	3.00
2021-22	1.93	1.67	0.00	1.11	4.89	2.44	1.81	1.73	3.13	1.92	3.65	3.74
2022-23	1.76	1.50	1.49	1.06	4.71	2.48	1.63	1.65	2.92	2.03	3.51	3.53
2023-24	1.92	1.62	1.61	1.14	5.15	2.64	1.71	1.76	3.21	2.18	3.73	3.75
2024-25	2.05	1.65	1.63	1.16	5.29	2.77	1.68	1.79	3.27	2.22	3.88	3.98
2025-26	2.01	1.66	1.69	1.15	5.27	2.88	1.63	1.82	3.15	2.22	3.88	3.98

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

2015-16 ൽ കേരളത്തിന് ലഭിച്ചത് ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 2.26 ശതമാനമായിരുന്നു; 2025-26 ലെ ബജറ്റ് പ്രകാരം ഇത് 2.01 ശതമാനമായിരിക്കുമെന്നാണ് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത്. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളും ഏറെക്കുറെ ഇതേ നിലയിൽ തന്നെയാണ് (2015-16 ൽ 2.23 ശതമാനം, 2025-26 ൽ 2.22 ശതമാനം). എന്നാൽ 2025-26 ലെ ദേശീയ ശരാശരിയും (3.98%) പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയും (3.88%), കേരളത്തിന് ലഭിക്കുന്നതിന്റെ ഏകദേശം ഇരട്ടിയോളമാണ് വരുന്നത്. ഉയർന്ന പ്രതിശീർഷ വരുമാനവും കുറഞ്ഞ ജനസംഖ്യാ വളർച്ചാ

നിരക്കുമുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് കുറഞ്ഞ പരിഗണന മാത്രം നൽകുന്ന ധനകാര്യ കമ്മീഷനുകളുടെ മാനദണ്ഡങ്ങളാണ് (criteria) ഈ അന്തരത്തിന് കാരണം. ഇത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലല്ലാത്ത ഒരു ഘടനാപരമായ പ്രശ്നമാണ്.

ദുരന്തനിവാരണ ഗ്രാന്റുകളും മറ്റ് അസാധാരണ വരുമാനങ്ങളും ലഭിച്ചതിന്റെ ഫലമായി കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ കാലത്ത് (2020-21) കേരളത്തിന്റെ നികുതിയേതര വരുമാനം (Non-tax revenue) ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 4.98 ശതമാനമായി താൽക്കാലികമായി കുതിച്ചുയർന്നിരുന്നു (പട്ടിക A.10).

Table A.10: Non-Tax Revenue as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	3.09	4.12	1.85	2.25	3.77	1.75	2.40	1.54	4.44	2.55	3.40	3.48
2016-17	2.87	2.97	1.78	2.11	3.18	2.49	2.28	1.56	4.17	2.37	3.31	3.42
2017-18	2.81	2.12	2.11	2.24	3.00	2.54	1.74	1.64	3.38	2.21	3.30	3.43
2018-19	2.94	2.12	2.18	2.15	2.67	3.65	2.30	1.96	2.73	2.37	3.36	3.48
2019-20	2.89	2.00	2.61	2.43	2.90	3.95	2.33	2.18	2.72	2.53	3.81	3.96
2020-21	4.98	2.29	2.31	2.63	3.80	5.24	2.40	2.63	3.60	3.01	3.90	4.13
2021-22	4.38	1.55	0.00	1.71	3.10	4.07	2.28	1.85	3.90	2.19	3.40	3.68
2022-23	4.09	2.50	2.19	1.63	2.67	4.07	2.31	1.87	3.17	2.47	3.31	3.51
2023-24	2.50	2.31	1.12	1.52	1.53	2.79	1.91	1.40	2.96	1.81	2.66	2.82
2024-25	2.06	2.78	1.06	1.37	1.75	2.69	1.56	1.94	1.82	1.79	3.03	3.27
2025-26	2.26	3.02	1.06	1.49	2.29	2.56	1.48	1.69	2.82	1.90	3.02	3.24

State abbreviations:TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

എന്നാൽ മഹാമാരിക്ക് ശേഷമുള്ള കണക്കുകൾ വലിയ രീതിയിൽ താഴോട്ട് പോയി. 2025-26 ൽ കേരളം ഈ ഇനത്തിൽ സമാഹരിച്ചത് ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 2.26 ശതമാനമാണ്. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങൾ 1.90 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങൾ 3.02 ശതമാനവും, ദേശീയ ശരാശരി 3.24 ശതമാനവുമാണ് ഈ കാലയളവിൽ സമാഹരിച്ചത്. ഈ കാലഘട്ടത്തിന്റെ

തുടക്കത്തിൽ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കൊപ്പമുണ്ടായിരുന്ന കേരളം, ഇപ്പോൾ പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ദേശീയ ശരാശരിയുടെയും വളരെ താഴെ എത്തിയിരിക്കുന്നു.

A.4 വരുമാന പ്ലവനക്ഷമത

കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ പ്ലവനക്ഷമത 0.96 ആണ്; അതേസമയം സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 1.04, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 1.09, ദേശീയ ശരാശരി 1.14 എന്നിങ്ങനെയാണ്. ചരക്ക് സേവന നികുതികളിലെ കേരളത്തിന്റെ പ്ലവനക്ഷമത 0.94 ആയിരിക്കുമ്പോൾ, മേൽപ്പറഞ്ഞ മൂന്ന് വിഭാഗങ്ങളുടേത് യഥാക്രമം 1.02, 1.03, 1.12 എന്നിങ്ങനെയാണ്. സംസ്ഥാന ജി.എസ്.ടി-യുടെ കാര്യത്തിൽ കേരളത്തിന്റെ പ്ലവനക്ഷമത 1.24 ആണ്; എന്നാൽ സമാന സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കും ഇത് 1.33 ഉം ദേശീയ ശരാശരി 1.43 ഉം ആണ്. വസ്തുവകകൾക്കും മൂലധന ഇടപാടുകൾക്കുമുള്ള നികുതികളിൽ കേരളം 1.18-ൽ നിൽക്കുമ്പോൾ മറ്റ് മാനദണ്ഡങ്ങൾ 1.24 മുതൽ 1.32 വരെയാണ്. കേരളത്തിന്റെ തനത് നികുതിയേതര വരുമാനത്തിന്റെ പ്ലവനക്ഷമത 0.93 ആണ്; സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 1.10 ഉം ദേശീയ ശരാശരി 1.05 ഉം ആണ്.

Table A.11: Buoyancy of Major Revenue Heads with respect to GSDP, 2015-16 to 2025-26

Indicator	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
Own Tax Revenue	0.96	1.11	0.92	1.12	1.02	1.04	0.92	1.23	0.89	1.04	1.09	1.14
Tax on Commodities & Services	0.94	1.05	0.89	1.03	1.07	0.99	0.90	1.23	0.86	1.02	1.03	1.12

Indicator	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
of which: State GST	1.24	1.27	1.44	1.53	1.18	1.57	1.24	1.44	1.15	1.33	1.33	1.43
of which: Non-GST C&S	0.51	0.69	0.46	0.39	0.53	0.43	0.51	0.63	0.46	0.40	0.43	0.59
Tax on Property & Capital Transactions	1.18	1.64	1.03	1.71	0.77	1.49	1.13	1.27	1.21	1.24	1.25	1.32
Own Non-Tax Revenue	0.93	1.06	1.21	0.51	0.69	1.26	1.14	0.92	0.96	1.10	0.96	1.05

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

Note: For GST, the buoyancy is estimated using data from 2017-18

കഴിഞ്ഞ പതിനൊന്ന് വർഷക്കാലത്തെ പ്രവണതകളിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകുന്നത്, കേരളത്തിലെ ഓരോ പ്രധാന റവന്യൂ വരുമാന ഇനങ്ങളും ജി.എസ്.ഡി.പി-യേക്കാൾ കുറഞ്ഞ വേഗതയിലാണ് വളരുന്നത് എന്നാണ്. കൂടാതെ, താരതമ്യത്തിനായി നൽകിയിട്ടുള്ള മറ്റ് മൂന്ന് വിഭാഗങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാളും വളരെ പിന്നിലാണിത്. ഇതിനൊരപവാദം ജി.എസ്.ടി ഇതര ചരക്ക് സേവന നികുതികൾ (Non-GST commodities and services taxes) എന്ന ചെറിയൊരു വിഭാഗം മാത്രമാണ്. ഇവിടെ കേരളത്തിന്റെ പ്ലവനക്ഷമത സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ശരാശരിയേക്കാൾ കൂടുതലാണ്; എന്നാൽ ഇത് ക്രമേണ പ്രാധാന്യം നഷ്ടപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചെറിയൊരു വരുമാന സ്രോതസ്സ് മാത്രമാണ്. ജി.എസ്.ഡി.പി-യുമായുള്ള റവന്യൂ വരുമാന അനുപാതത്തിലുണ്ടായ ഇടിവ്, തനത് നികുതി വരുമാനത്തിലുണ്ടായിരുന്ന മുൻതൂക്കം നഷ്ടപ്പെട്ടത്, പ്രധാന റവന്യൂ ഇനങ്ങളിലെല്ലാം പ്ലവനക്ഷമത നിരക്ക് ഒന്നിനു

താഴെയായി തുടരുന്നത് എന്നീ മൂന്ന് കാര്യങ്ങളും ഒരുമിച്ച് പരിശോധിച്ചാൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയ്ക്കൊപ്പം വരുമാന അടിത്തറ വളരുന്നില്ല എന്ന് വ്യക്തമാകും. മുൻ അധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ച നിർബന്ധിത ചെലവുകളുടെ (Committed expenditure) ഭാരത്തിനൊപ്പം ഈ പ്രവണതകൾ കൂടി വിലയിരുത്തുമ്പോൾ, കേരളത്തിന്റെ വിട്ടുമാറാത്ത റവന്യൂ കമ്മിയും സാവധാനം വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന കടബാധ്യതയും എന്തുകൊണ്ടാണെന്ന് വ്യക്തമാകുന്നു.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

അനുബന്ധം B

കേരളത്തിന്റെ ചെലവ്, കടം, കമ്മി: ഒരു താരതമ്യ വിശകലനം

B.1 ആമുഖം

കഴിഞ്ഞ രണ്ട് പതിറ്റാണ്ടുകളോളമായി കേരളത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി വലിയൊരു ആശങ്കാജനകമായ വിഷയമാണ്. ഇതിൽ പ്രധാനമായും മൂന്ന് സവിശേഷതകളാണ് പ്രകടമായി നിൽക്കുന്നത്. ഒന്നാമതായി, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവുകളുടെ ഘടനയിൽ നിർബന്ധിത ഇനങ്ങളാണ് (Committed items) — അതായത് ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ അടവുകൾ എന്നിവ — മുൻപന്തിയിൽ നിൽക്കുന്നത്. ഇവയെല്ലാം ചേർന്ന് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ സിംഹഭാഗവും കവർന്നെടുക്കുന്നു. രണ്ടാമതായി, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കടബാധ്യതകൾ സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ വളരെ മുകളിലാണ്; ഇത് ഒട്ടനവധി വർഷങ്ങളായി തുടരുന്ന പ്രവണതയുമാണ്. മൂന്നാമതായി, സംസ്ഥാനത്ത് സ്ഥിരമായി റവന്യൂ കമ്മി (Revenue deficit) നിലനിൽക്കുന്നു. ഇതിനർത്ഥം വായ്പയെടുക്കുന്ന തുകയുടെ ഒരു ഭാഗം മൂലധന രൂപീകരണത്തിന് (Capital formation) പകരം ദൈനംദിന റവന്യൂ ചെലവുകൾക്കായാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നത് എന്നാണ്.

വരുമാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിലെന്നപോലെ, 2015-16 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള പതിനൊന്ന് വർഷത്തെ കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക അവസ്ഥ മൂന്ന് മാനദണ്ഡങ്ങളെ

അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ഇവിടെ വിലയിരുത്തുന്നത്: സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി (GSDP-യുടെ വലുപ്പം, സാമ്പത്തിക വികസനത്തിന്റെ നിലവാരം, സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ ഘടന എന്നിവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തിരഞ്ഞെടുത്തവ), പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി, ഒപ്പം അഖിലേന്ത്യാ തലത്തിലുള്ള മുഴുവൻ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരി (All-states average).

B.2 ചെലവുകളുടെ ഘടന

അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവിലെ ഏതാണ്ട് എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കേരളത്തിന്റെ മൊത്തം ചെലവിന്റെ 90 ശതമാനത്തോളവും റവന്യൂ ചെലവുകളായിരുന്നു (പട്ടിക B.1).

Table B.1: Revenue Expenditure as a Share of Total Expenditure (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	90.41	80.13	84.56	74.61	89.95	84.72	86.86	88.84	86.60	85.99	81.18	81.27
2016-17	88.98	68.89	81.43	85.74	91.44	54.75	76.62	87.01	88.07	81.19	80.28	80.36
2017-18	90.67	73.92	79.94	83.07	87.95	95.25	86.27	89.67	88.16	86.03	84.47	84.43
2018-19	91.88	75.59	80.76	82.77	86.42	95.23	86.50	87.95	85.49	85.62	84.41	84.42
2019-20	91.55	80.98	81.48	81.72	90.41	80.30	87.65	88.67	88.65	86.33	85.86	85.85
2020-21	88.88	82.14	78.55	92.98	92.08	94.18	86.50	90.65	88.07	87.69	86.73	86.62
2021-22	89.56	78.56	80.08	89.12	91.87	90.98	86.21	87.69	89.58	86.69	85.35	85.27
2022-23	89.42	79.68	78.06	88.28	90.80	93.39	85.68	86.01	95.71	86.67	84.77	84.71
2023-24	89.42	76.84	81.09	85.00	88.36	95.96	86.26	85.14	89.83	85.70	83.30	83.29
2024-25	90.69	78.82	83.29	89.02	90.03	93.81	85.26	83.78	89.95	86.03	82.87	82.76
2025-26	90.38	79.69	81.38	87.70	88.26	92.54	84.96	86.69	84.30	85.61	82.14	82.01

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

2025-26 ൽ കേരളത്തിന്റെ ഈ അനുപാതം 90.4 ശതമാനമാണ്; അതേസമയം സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് (comparable States) 85.6 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് (major

States) 82.1 ശതമാനവും, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരി (all States average) 82.0 ശതമാനവുമാണ്. 2015-16 ലെ അവസ്ഥയും ഇതിന് സമാനമായിരുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ, കേരളം അതിന്റെ ബജറ്റിന്റെ വലിയൊരു മറ്റു സംസ്ഥാനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു സ്ഥിരമായി ദൈനംദിന നടത്തിപ്പ് ചെലവുകൾക്കായാണ് വിനിയോഗിക്കുന്നത്. അഖിലേന്ത്യാ ശരാശരിയുമായുള്ള ഈ അന്തരം ഈ കാലയളവിലുടനീളം ഏകദേശം എട്ട് ശതമാനം പോയിന്റായി തന്നെ തുടർന്നു.

ഈ പ്രവണതയുടെ നേർവിപരീതമായ ചിത്രം മൂലധന ചെലവുകളിൽ (Capital expenditure) പ്രകടമാണ് (പട്ടിക B.2). 2025-26 ൽ കേരളത്തിന്റെ മൂലധന ചെലവ് ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 1.34 ശതമാനം മാത്രമായിരുന്നു; അതേസമയം സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇത് 2.04 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ 3.09 ശതമാനവും, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയിൽ 3.20 ശതമാനവുമാണ്. ഈ കാലയളവിലെ ഏതാണ്ട് എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കേരളം മറ്റ് എല്ലാ മാനദണ്ഡങ്ങളേക്കാളും പിന്നിലായിരുന്നു. ഇതിനൊരപവാദം 2020-21 സാമ്പത്തിക വർഷം മാത്രമാണ്; അന്ന് കേരളത്തിന്റെ നിരക്ക് (2.00%) സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ (1.86%) നേരിയ തോതിൽ കൂടുതലായിരുന്നുവെങ്കിലും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ദേശീയ ശരാശരിയുടെയും പിന്നിൽ തന്നെയായിരുന്നു. 2025-26 ആകുമ്പോഴേക്കും പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുമായുള്ള കേരളത്തിന്റെ അന്തരം

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ഏകദേശം രണ്ട് ശതമാനം പോയിന്റോളമായി വർദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

Table B.2: Capital Expenditure as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	1.48	3.26	2.04	4.07	1.67	2.31	1.81	1.22	2.46	1.98	3.13	3.08
2016-17	1.78	5.59	2.49	2.03	1.44	10.71	3.59	1.45	2.30	2.83	3.36	3.31
2017-18	1.47	4.01	2.68	2.34	1.98	0.66	1.82	1.18	2.07	1.95	2.52	2.52
2018-19	1.24	3.66	2.65	2.30	2.23	0.74	1.89	1.45	2.50	2.04	2.57	2.58
2019-20	1.19	2.69	2.45	2.57	1.46	3.47	1.70	1.44	1.90	1.93	2.27	2.29
2020-21	2.00	2.84	2.93	0.93	1.34	0.99	2.06	1.23	2.11	1.86	2.26	2.30
2021-22	1.84	3.32	2.61	1.37	1.39	1.53	1.96	1.56	1.64	1.93	2.39	2.44
2022-23	1.62	2.99	2.61	1.45	1.49	1.16	1.97	1.82	0.69	1.87	2.46	2.49
2023-24	1.49	3.47	2.21	1.84	1.80	0.64	1.84	1.91	1.69	1.96	2.65	2.68
2024-25	1.33	3.21	1.98	1.33	1.65	1.04	1.89	2.41	1.57	1.98	2.96	3.07
2025-26	1.34	3.21	2.32	1.54	1.97	1.23	1.85	1.89	2.56	2.04	3.09	3.20

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള റവന്യൂ ചെലവ് നേരിയ തോതിൽ വ്യത്യസ്തമായ ഒരു രീതിയാണ് കാണിക്കുന്നത് (പട്ടിക B.3). 2015-16 ൽ കേരളത്തിന്റെ നിരക്ക് 14.0 ശതമാനമായിരുന്നു; ഇത് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളേക്കാൾ (12.17) രണ്ട് ശതമാനം പോയിന്റോളം മുകളിലും എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയേക്കാൾ (13.35) അല്പം കൂടുതലുമായിരുന്നു. മഹാമാരിയുടെ കാലത്ത് ഈ അനുപാതം 16.0 ശതമാനമായി ഉയരുകയും 2025-26 ൽ 12.58 ശതമാനമായി കുറയുകയും ചെയ്തു. കേരളം ഇപ്പോൾ സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ നിരക്കിനൊപ്പവും (12.13), പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയേക്കാൾ (യഥാക്രമം 14.19, 14.59) താഴെയും

ആണ്. റവന്യൂ ചെലവുകൾ യഥാർത്ഥത്തിൽ വെട്ടിച്ചുരുക്കിയതു കൊണ്ടല്ല ഈ കുറവുണ്ടായത്, മറിച്ച് മഹാമാരിക്ക് ശേഷമുള്ള സാമ്പത്തിക വീണ്ടെടുപ്പിൽ ജി.എസ്.ഡി.പി (GSDP) വർദ്ധിച്ചതുകൊണ്ടുണ്ടായ ഒരു 'ഡിനോമിനേറ്റർ പ്രഭാവം' (Denominator effect) മാത്രമാണിത്.

Table B.3: Revenue Expenditure as a Percentage of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	14.00	13.13	11.20	11.95	14.90	12.84	11.98	9.68	15.88	12.17	13.52	13.35
2016-17	14.35	12.37	10.92	12.18	15.35	12.95	11.76	9.70	16.97	12.22	13.67	13.56
2017-18	14.25	11.38	10.69	11.47	14.47	13.26	11.46	10.27	15.42	11.98	13.69	13.69
2018-19	13.99	11.32	11.11	11.04	14.19	14.71	12.10	10.56	14.72	12.16	13.91	13.96
2019-20	12.88	11.45	10.78	11.50	13.79	14.13	12.07	11.30	14.85	12.18	13.80	13.89
2020-21	16.00	13.06	10.73	12.31	15.58	15.96	13.22	11.90	15.60	13.25	14.74	14.90
2021-22	15.81	12.17	10.51	11.22	15.68	15.39	12.26	11.12	14.06	12.55	13.95	14.10
2022-23	13.67	11.70	9.29	10.92	14.70	16.41	11.80	11.19	15.37	12.14	13.68	13.82
2023-24	12.56	11.53	9.49	10.43	13.68	15.21	11.52	10.96	14.94	11.75	13.23	13.36
2024-25	12.99	11.96	9.85	10.75	14.92	15.79	10.91	12.42	14.08	12.20	14.31	14.73
2025-26	12.58	12.61	10.15	11.01	14.83	15.22	10.46	12.29	13.76	12.13	14.19	14.59

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

റവന്യൂ ചെലവുകൾക്കുള്ളിൽ നിർബന്ധിത ഇനങ്ങളാണ് (Committed items) പ്രധാന ചിത്രം രൂപപ്പെടുത്തുന്നത്. 2025-26 ൽ ശമ്പളവും വേതനവും കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 30.1 ശതമാനം കവർന്നു (പട്ടിക B.4). റവന്യൂ ചെലവിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരിശോധിച്ചാൽ ഇത് 25.6 ശതമാനമാണ്; ഇത് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും ഉയർന്ന നിരക്കാണ് (പട്ടിക B.5). കേരളത്തിന്റെ ഈ രണ്ട് അനുപാതങ്ങളും മഹാമാരിക്ക് മുൻപുണ്ടായിരുന്ന ഉയർന്ന നിരക്കുകളിൽ നിന്ന് കുറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, മറ്റ് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുമായുള്ള അന്തരം ഇപ്പോഴും നിലനിൽക്കുന്നു.

Table B.4: Salaries and Wages as a Share of Revenue Receipts (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	All States
2015-16	34.52	24.10	18.09	n.a.	n.a.	n.a.	28.78	n.a.	30.99	16.43
2016-17	37.65	23.51	16.14	30.06	n.a.	45.28	28.61	35.21	32.86	24.06
2017-18	38.97	26.81	15.54	27.52	28.80	43.79	30.75	31.10	31.23	27.02
2018-19	35.21	21.00	19.28	29.23	28.46	39.06	30.24	28.75	28.55	26.35
2019-20	36.62	23.71	24.36	30.91	n.a.	40.09	33.14	36.01	38.43	27.28
2020-21	29.56	21.51	27.93	47.28	38.18	37.03	32.96	39.56	38.44	33.04
2021-22	39.36	21.17	24.03	44.28	33.33	35.93	29.22	n.a.	32.72	24.52
2022-23	29.76	22.69	21.85	27.61	30.84	36.72	28.14	n.a.	27.78	23.78
2023-24	32.24	35.98	26.36	25.86	31.46	37.84	28.36	n.a.	n.a.	22.81
2024-25	32.08	28.45	27.88	25.91	30.67	33.29	27.72	n.a.	n.a.	22.09
2025-26	30.10	27.57	29.36	25.02	27.56	32.60	27.28	n.a.	n.a.	22.20

State abbreviations:TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

Note: All states average suffers from the paucity of data for some comparable states in the RBI publications. Hence we do not compare Kerala's average with all states

Table B.5: Salaries and Wages as a Share of Revenue Expenditure (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	All States
2015-16	30.28	24.18	18.36	n.a.	n.a.	n.a.	26.33	n.a.	28.63	16.39
2016-17	31.25	23.91	16.30	23.07	n.a.	39.30	26.19	33.80	28.00	23.59
2017-18	32.37	27.90	16.03	23.55	26.80	37.16	26.79	31.37	27.07	26.80
2018-19	29.64	21.94	19.35	24.96	26.57	32.26	26.64	30.04	25.47	26.17
2019-20	31.55	22.34	24.53	24.72	n.a.	32.54	27.48	33.96	31.04	26.09
2020-21	23.37	17.61	24.86	35.51	31.85	29.61	24.27	34.32	29.49	28.90
2021-22	31.41	19.72	22.47	35.13	28.25	29.06	23.87	n.a.	30.95	23.77
2022-23	27.83	23.57	23.22	23.14	27.06	28.30	24.50	n.a.	21.77	23.39
2023-24	28.14	36.14	25.35	23.14	27.88	28.74	24.23	n.a.	n.a.	22.28
2024-25	26.30	29.30	25.31	22.37	25.77	26.08	23.93	n.a.	n.a.	21.21
2025-26	25.55	27.91	27.54	21.54	24.33	26.84	24.24	n.a.	n.a.	21.85

State abbreviations: Kerala; TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

Note: All states average suffers from the paucity of data for some comparable states in the RBI publications. Hence we do not compare Kerala's average with all states

എന്നാൽ ഇതിനേക്കാൾ കടുത്ത സാമ്പത്തിക സമ്മർദ്ദമുണ്ടാക്കുന്നത് പലിശ അടവുകളാണ് (Interest payments). 2025-26 ൽ പലിശ ബാധ്യത കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ

വരുമാനത്തിന്റെ 20.9 ശതമാനമായിരുന്നു; അതേസമയം സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇത് 16.0 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ 12.4 ശതമാനവും, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയിൽ 12.2 ശതമാനവുമായിരുന്നു (പട്ടിക B.6).

Table B.6: Interest Payments as a Share of Revenue Receipts (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	16.09	9.93	9.04	17.42	21.06	23.56	13.48	13.93	11.11	14.28	11.76	11.69
2016-17	16.02	10.40	9.03	20.08	21.81	24.26	14.64	13.94	11.82	14.82	12.38	12.28
2017-18	18.21	12.20	9.48	19.08	21.39	28.93	17.78	13.55	13.18	15.85	12.80	12.63
2018-19	18.04	12.41	9.35	20.57	19.81	26.19	16.55	12.19	13.38	15.13	12.33	12.18
2019-20	21.30	14.03	10.56	22.97	22.16	28.53	18.32	11.85	15.90	16.55	13.33	13.16
2020-21	21.49	16.69	13.99	25.33	22.76	26.29	20.97	13.72	17.09	18.51	15.23	14.96
2021-22	19.98	15.03	12.76	23.51	20.58	24.39	20.03	12.05	14.72	16.75	13.45	13.25
2022-23	18.97	13.69	12.41	22.53	20.46	22.72	19.25	10.28	0.31	14.38	12.39	12.55
2023-24	21.68	14.38	13.21	21.32	21.28	25.28	20.24	10.60	16.97	16.66	13.08	12.90
2024-25	22.37	8.77	14.21	21.92	20.31	23.09	20.54	10.19	17.58	15.90	12.45	12.25
2025-26	20.89	8.43	15.59	20.52	18.33	22.37	20.84	11.53	16.06	15.96	12.36	12.18

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.
Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

റവന്യൂ ചെലവിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരിശോധിച്ചാൽ കേരളത്തിന്റെ പലിശ നിരക്ക് 17.7 ശതമാനമാണ്; മറ്റ് വിഭാഗങ്ങളിൽ ഇത് യഥാക്രമം 14.4, 12.1, 12.0 ശതമാനം വീതവുമാണ് (പട്ടിക B.7). കേരളവും അഖിലേന്ത്യാ ശരാശരിയും തമ്മിലുള്ള അന്തരം 2015-16 ലെ നാല് ശതമാനം പോയിന്റിൽ നിന്ന് 2025-26 ആയപ്പോഴേക്കും ഒമ്പത് ശതമാനം പോയിന്റോളമായി വർദ്ധിച്ചു. നിർബന്ധിത ചെലവുകളിലെ മൂന്ന് ഘടകങ്ങളിൽ, ഈ കാലയളവിൽ കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ അക്കൗണ്ടിന്മേൽ ആപേക്ഷിക ബാധ്യത വർദ്ധിച്ച ഒരേയൊരു ഇനം പലിശ മാത്രമാണ്.

Table B.7: Interest Payments as a Share of Revenue Expenditure (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	14.12	9.96	9.18	13.98	19.45	19.53	12.33	13.54	10.26	13.33	11.70	11.65
2016-17	13.30	10.57	9.12	15.41	19.19	21.05	13.40	13.38	10.07	13.54	12.09	12.04
2017-18	15.13	12.69	9.78	16.33	19.90	24.55	15.49	13.67	11.42	14.81	12.63	12.53
2018-19	15.18	12.96	9.39	17.56	18.49	21.62	14.58	12.74	11.93	14.26	12.22	12.10
2019-20	18.35	13.22	10.63	18.37	19.48	23.16	15.20	11.18	12.84	14.72	12.71	12.59
2020-21	16.99	13.67	12.45	19.03	18.99	21.02	15.44	11.90	13.11	15.05	13.22	13.08
2021-22	15.94	14.01	11.93	18.66	17.45	19.73	16.36	11.48	13.93	14.78	12.98	12.85
2022-23	17.74	14.22	13.19	18.89	17.96	17.51	16.76	10.23	0.25	13.27	12.12	12.35
2023-24	18.92	14.45	12.71	19.09	18.86	19.21	17.30	10.27	13.88	15.06	12.73	12.60
2024-25	18.34	9.04	12.90	18.93	17.06	18.09	17.73	9.71	13.79	14.11	11.89	11.76
2025-26	17.73	8.53	14.63	17.67	16.19	18.42	18.52	10.65	13.93	14.42	12.11	11.99

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

ഇവയുടെയെല്ലാം സംയുക്തമായ ആഘാതം പട്ടിക B.8-ൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു. 2025-26 ൽ നിർബന്ധിത ചെലവുകൾ കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 70.3 ശതമാനവും കവർന്നു; സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ പഞ്ചാബിന് തൊട്ടുപിന്നിൽ രണ്ടാമത്തെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന നിരക്കാണിത്. കേരളത്തിന്റെ ഈ അനുപാതം 2017-18 ൽ 81.2 ശതമാനമായി ഉയർന്നിരുന്നു; ഈ കാലയളവിലെ ഭൂരിഭാഗം വർഷങ്ങളിലും ഇത് 70 ശതമാനത്തിന് അടുത്തായിരുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ, ബജറ്റ് തയ്യാറാക്കുന്നതിന് മുൻപ് തന്നെ കേരളം സമാഹരിക്കുന്ന ഓരോ പത്ത് രൂപയിലും ഏഴ് രൂപയോളവും എങ്ങോട്ട് പോകണമെന്ന് മുൻകൂട്ടി നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാണ്.

Table B.8: Committed Expenditure as a Share of Revenue Receipts (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	All States
2015-16	69.54	44.82	36.60	n.a.	n.a.	n.a.	56.41	n.a.	54.79	39.26

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	All States
2016-17	73.88	44.78	33.65	60.92	n.a.	87.83	57.50	57.39	57.69	47.39
2017-18	81.19	52.44	32.97	60.61	61.30	91.97	63.82	52.28	59.87	51.51
2018-19	73.73	44.73	37.78	62.15	59.27	81.45	63.84	48.29	55.27	50.55
2019-20	79.05	49.27	45.41	66.90	n.a.	85.33	68.76	57.66	69.99	53.38
2020-21	70.45	51.67	54.00	86.99	75.36	83.13	69.50	65.26	70.45	62.26
2021-22	82.40	47.20	47.35	81.39	68.89	79.16	61.90	n.a.	60.94	50.74
2022-23	68.39	46.31	44.75	64.04	63.90	80.23	60.59	n.a.	42.40	49.05
2023-24	74.52	60.31	50.22	60.50	64.90	85.64	62.85	n.a.	n.a.	48.21
2024-25	75.20	42.98	53.74	61.16	62.09	75.29	62.35	n.a.	n.a.	46.08
2025-26	70.33	41.71	57.82	58.44	55.63	73.54	62.07	n.a.	n.a.	46.36

State abbreviations: Kerala; TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

Note: All states average suffers from the paucity of data for some comparable states in the RBI publications. Hence we do not compare Kerala's average with all states

B.3 കടബാധ്യതയുടെ ഘടന

ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ശതമാനമെന്ന നിലയിലുള്ള കേരളത്തിന്റെ കട ബാധ്യതകൾ (Outstanding liabilities) ഈ കാലയളവിലുടനീളം മറ്റ് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ ഉയർന്ന നിലയിലാണ് തുടരുന്നത് (പട്ടിക B.9). 2015-16 ൽ ഈ അനുപാതം 28.9 ശതമാനമായിരുന്നു; അതേസമയം സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇത് 22.8 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ 24.0 ശതമാനവും, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയിൽ 23.7 ശതമാനവുമായിരുന്നു. മഹാമാരിക്ക് തൊട്ടുമുൻപത്തെ വർഷമായ 2019-20 ൽ കേരളത്തിന്റെ നിരക്ക് 32.9 ശതമാനത്തിലെത്തിയപ്പോൾ മറ്റ് മൂന്ന് ശരാശരികളും 26.6 നും 26.8 നും ഇടയിലായിരുന്നു. മഹാമാരിയുടെ കാലത്ത് (2020-21) കേരളത്തിന്റെ കടബാധ്യത 40.3 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. അതിനുശേഷമുള്ള കുറവ് തികച്ചും ഭാഗികം മാത്രമായിരുന്നു.

2025-26 ലെ കണക്കുകൾ പ്രകാരം കേരളത്തിന്റെ നിരക്ക് 35.5 ശതമാനമാണ്; സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇത് 28.9 ശതമാനവും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ 28.8 ശതമാനവും, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയിൽ 29.2 ശതമാനവുമാണ്.

Table B.9: Outstanding Liabilities as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	28.90	15.70	17.80	25.00	39.50	34.40	19.40	17.90	24.50	22.84	23.97	23.70
2016-17	30.20	12.40	17.50	26.60	38.70	42.80	21.80	18.00	37.20	24.43	25.30	25.10
2017-18	30.90	21.40	18.40	26.20	38.10	41.40	22.30	18.40	29.20	24.75	25.46	25.10
2018-19	30.90	22.20	19.40	26.80	36.70	41.40	24.60	17.40	30.30	25.11	25.63	25.30
2019-20	32.90	23.70	21.00	29.70	37.80	42.80	26.50	18.10	33.20	26.68	26.80	26.60
2020-21	40.30	28.80	25.70	33.80	43.60	47.90	31.80	21.00	36.10	31.19	31.19	31.00
2021-22	38.90	28.00	25.30	31.90	40.90	45.40	32.20	19.30	33.60	29.82	29.30	29.10
2022-23	37.90	26.50	24.50	31.70	39.50	46.80	31.70	18.10	33.00	28.91	28.41	28.20
2023-24	36.30	27.00	25.30	31.30	39.70	46.50	31.00	18.50	34.60	29.02	28.29	28.10
2024-25	36.20	27.30	25.40	30.20	40.00	46.90	30.20	18.60	35.50	28.89	28.61	28.40
2025-26	35.50	27.50	26.50	29.90	38.90	46.40	29.20	19.00	35.40	28.94	28.81	29.20

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുമായുള്ള ഈ അന്തരം കുറയ്ക്കാൻ ഇക്കാലയളവിൽ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. 2015-16 ൽ കേരളം എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരിയേക്കാൾ ആറ് ശതമാനം പോയിന്റ് മുകളിലായിരുന്നുവെങ്കിൽ, 2025-26 ൽ ഈ വ്യത്യാസം ആറര ശതമാനം പോയിന്റോളമായി തുടർന്നു. സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ഈ അന്തരം ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ ഏതാണ്ട് ഏഴ് ശതമാനം പോയിന്റോളമാണ്. മുൻപ് സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ റവന്യൂ അക്കൗണ്ടിൽ പലിശഭാരം വർദ്ധിച്ചുവരുന്നത് ഈ കനത്ത കടബാധ്യതയുമായി പൂർണ്ണമായും പൊരുത്തപ്പെടുന്നതാണ്.

B.4 കമ്മികൾ (Deficits)

ഈ കാലയളവിലെ എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കേരളത്തിൽ റവന്യൂ കമ്മി (Revenue deficit) നിലനിന്നിരുന്നു (പട്ടിക B.10). 2015-16 ൽ ഇത് ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 1.72 ശതമാനമായിരുന്നു; 2025-26 ലെ ബജറ്റ് പ്രകാരം ഇത് 1.90 ശതമാനമായിരിക്കുമെന്നാണ് വിലയിരുത്തൽ. നേരെമറിച്ച്, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരി 2015-16 ലെ 0.02 ശതമാനം എന്ന നേരിയ റവന്യൂ മിച്ചത്തിൽ (Surplus) നിന്നും 2025-26 ൽ 0.23 ശതമാനം എന്ന ചെറിയ കമ്മിയിലേക്ക് നീങ്ങി. പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇത് 0.03-ൽ നിന്ന് 0.28 ശതമാനമായും, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ 0.81-ൽ നിന്ന് 1.17 ശതമാനമായും മാറി. ചുരുക്കത്തിൽ, ഏതാണ്ട് എല്ലാ വർഷങ്ങളിലും കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ കമ്മി എല്ലാ മാനദണ്ഡങ്ങളേക്കാളും വളരെ കൂടുതലായിരുന്നു. ഇതിന്റെ ലളിതമായ അർത്ഥം ഇതാണ്: കേരളത്തിൽ എടുക്കുന്ന വായ്പകളുടെ ഒരു വലിയ പങ്ക് ദൈനംദിന റവന്യൂ ചെലവുകൾ നികത്താനാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നത്.

Table B.10: Revenue Deficit as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	1.72	-0.04	-0.17	2.36	1.14	2.19	1.02	0.27	1.21	0.81	0.03	-0.02
2016-17	2.44	-0.21	-0.11	2.83	1.84	1.71	1.00	0.39	2.51	1.06	0.30	0.23
2017-18	2.41	-0.46	-0.34	1.65	1.01	2.01	1.47	-0.09	2.05	0.79	0.18	0.11
2018-19	2.22	-0.51	-0.05	1.61	0.94	2.56	1.44	-0.47	1.59	0.69	0.12	0.09
2019-20	1.78	0.66	-0.07	2.30	1.67	2.66	2.06	0.64	2.86	1.34	0.64	0.60
2020-21	3.35	2.36	1.18	3.06	2.59	3.20	3.49	1.58	3.63	2.47	1.94	1.87
2021-22	3.20	0.83	0.69	2.32	2.39	2.94	2.25	0.52	0.76	1.47	0.49	0.43
2022-23	0.89	-0.45	-0.58	1.77	1.80	3.76	1.53	0.05	3.32	0.94	0.30	0.23
2023-24	1.60	-0.05	0.36	1.09	1.56	3.66	1.68	0.34	2.72	1.13	0.36	0.31
2024-25	2.34	-0.36	0.91	1.47	2.38	3.42	1.49	0.59	3.03	1.38	0.64	0.59

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2025-26	1.90	-0.15	0.63	1.53	1.74	2.69	1.17	0.93	1.82	1.17	0.28	0.23

State abbreviations: TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

മൊത്തം ധനക്കമ്മി (Gross Fiscal Deficit - GFD) മറ്റൊരു രീതിയിലാണ് നീങ്ങിയത് (പട്ടിക B.11). 2015-16 ൽ കേരളത്തിന്റെ ധനക്കമ്മി ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 3.17 ശതമാനമായിരുന്നു; 2025-26 ൽ ഇത് 3.16 ശതമാനമായി വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇതേ കാലയളവിൽ എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരി 3.05-ൽ നിന്ന് 3.29 ശതമാനമായും, പ്രധാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 3.13-ൽ നിന്ന് 3.23 ശതമാനമായും, സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടേത് 2.73-ൽ നിന്ന് 3.14 ശതമാനമായും മാറി. കേരളത്തിന്റെ മൊത്തം ധനക്കമ്മി (GFD) ഇപ്പോൾ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിക്ക് ഒപ്പമെത്തുകയും, 2025-26 ലെ അഖിലേന്ത്യാ ശരാശരിയേക്കാൾ നേരിയ തോതിൽ താഴെയാവുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

Table B.11: Gross Fiscal Deficit as a Share of GSDP (per cent)

Year	Kerala	TS	KA	HR	WB	PB	TN	MH	AP	Eight States	Major States	All States
2015-16	3.17	3.20	1.83	6.35	2.62	4.45	2.77	1.44	3.62	2.73	3.13	3.05
2016-17	4.17	5.35	2.37	4.68	2.91	12.38	4.31	1.76	4.52	3.75	3.57	3.48
2017-18	3.83	3.53	2.33	2.99	2.97	2.65	2.72	1.02	4.12	2.55	2.45	2.40
2018-19	3.42	3.14	2.60	3.14	3.04	3.13	2.90	0.91	4.06	2.57	2.47	2.45
2019-20	2.93	3.34	2.36	4.14	3.12	3.13	3.45	2.03	4.29	2.97	2.62	2.61
2020-21	5.31	5.20	4.09	3.93	3.91	4.18	5.26	2.74	5.64	4.25	4.08	4.05
2021-22	4.98	4.15	3.29	3.62	3.77	4.44	3.95	2.05	2.21	3.32	2.79	2.77
2022-23	2.46	2.48	2.01	3.18	3.28	4.90	3.45	1.86	4.01	2.78	2.72	2.68
2023-24	3.02	3.42	2.56	2.90	3.27	4.29	3.36	2.23	4.41	3.04	2.93	2.91
2024-25	3.58	2.85	2.88	2.68	4.02	4.38	3.25	2.93	4.61	3.31	3.53	3.58
2025-26	3.16	3.00	2.95	2.67	3.60	3.84	3.00	2.76	4.38	3.14	3.23	3.29

State abbreviations: Kerala; TS: Telangana; KA: Karnataka; HR: Haryana; WB: West Bengal; PB: Punjab; TN: Tamil Nadu; MH: Maharashtra; AP: Andhra Pradesh.

Source: RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. 2024-25 are Revised Estimates; 2025-26 are Budget Estimates.

എന്നാൽ ഇതിന്റെ വ്യത്യാസം അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത് ആ ധനക്കമ്മിയുടെ ഘടനയിലാണ്. 2025-26 ൽ കേരളത്തിന്റെ മൊത്തം ധനക്കമ്മിയായ 3.16 ശതമാനത്തിൽ, റവന്യൂ കമ്മി മാത്രം 1.90 ശതമാനമാണ് — അതായത് ധന കമ്മിയുടെ ഏതാണ്ട് 60 ശതമാനത്തോളം. എന്നാൽ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരി നോക്കിയാൽ, 3.29 ശതമാനം ധനക്കമ്മിയിൽ റവന്യൂ കമ്മി വെറും 0.23 ശതമാനം മാത്രമാണ്. ഇതിനർത്ഥം അവരുടെ വായ്പകളുടെ കേവലം 7 ശതമാനം മാത്രമാണ് ദൈനംദിന ചെലവുകൾക്കായി ഉപയോഗിക്കുന്നത് എന്നാണ്. ഒരേ നിരക്കിലുള്ള മൊത്തം ധനക്കമ്മി കാണിക്കുമ്പോഴും വിഭവങ്ങളുടെ വിനിയോഗത്തിൽ വലിയ അന്തരമുണ്ട്: പൊതുവായ രീതിയിൽ വായ്പയെടുക്കുന്ന തുകയുടെ വലിയൊരു പങ്കും മൂലധന നിക്ഷേപങ്ങൾക്കാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നത്; എന്നാൽ കേരളത്തിൽ ഇതിന്റെ സിംഹഭാഗവും ദൈനംദിന റവന്യൂ ചെലവുകൾ തീർക്കാനാണ് പോകുന്നത്.

ഈ പതിനൊന്ന് പട്ടികകളും ചേർത്തു വായിക്കുമ്പോൾ വ്യക്തമാകുന്നത്, കേരളത്തിന്റെ ചെലവുകളുടെ ഘടന റവന്യൂ-നിർബന്ധിത ഇനങ്ങളിലേക്ക് അമിതമായി ചരിഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന ഒന്നാണെന്നാണ്. ഇവിടുത്തെ മൂലധന നിക്ഷേപം മറ്റ് സമാന സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശരാശരിയേക്കാൾ ഏറ്റവും താഴ്ന്ന നിലയിലാണ്; കൂടാതെ കടബാധ്യത മറ്റ്

സംസ്ഥാനങ്ങളേക്കാൾ ആറ് മുതൽ ഏഴ് ശതമാനം പോയിന്റ് വരെ ഉയർന്ന നിലയിൽ തുടരുകയും ചെയ്യുന്നു. നമ്മുടെ റവന്യൂ കമ്മി മഹാമാരിയുടെ കാലത്തേക്കാൾ കുറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ഘടനാപരമായി ഇപ്പോഴും വളരെ കൂടുതലാണ്. മൊത്തം ധനക്കമ്മിയുടെ സംഖ്യ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ നിരക്കിനൊപ്പമെത്തിയെങ്കിലും, ആ കമ്മിയുടെ ഗുണനിലവാരം (Quality of deficit) വളരെ കുറവാണ് .

അനുബന്ധം C

C.1 മോശമാകുന്ന കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങൾ: കേരളം ഒരു ഉദാഹരണം

ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക സ്വയംഭരണാധികാരം (Fiscal autonomy) പ്രധാനമായും മൂന്ന് കാര്യങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒന്നാമത്തേത്, ഭരണഘടനാപരമായ വ്യവസ്ഥകളിലൂടെ അവർക്ക് ലഭിക്കുന്ന കേന്ദ്ര നികുതികളുടെ വിഹിതമാണ്. രണ്ടാമത്തേത്, ഗ്രാന്റ്-ഇൻ-എയ്ഡുകളുടെ (Grants-in-aid) അളവും അവയുടെ പ്രവചനാത്മകതയുമാണ്. മൂന്നാമത്തേത്, കമ്മിയുമായും വായ്പകളുമായും ബന്ധപ്പെട്ട ചട്ടങ്ങൾ അനുവദിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യമാണ്. എന്നാൽ ഈ മൂന്ന് കാര്യങ്ങളിലും സമീപകാല പ്രവണതകൾ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് പ്രതികൂലമായാണ് നീങ്ങുന്നത്. ഇത്തരം പ്രവണതകളെ പരിശോധിക്കുകയും, അത് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ സൃഷ്ടിക്കുന്ന ധനകാര്യ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാൻ കേരളത്തെ ഒരു ഉദാഹരണമായി വിലയിരുത്തുകയുമാണ് ഈ അധ്യായം ചെയ്യുന്നത്.

C.2 ചുരുങ്ങുന്ന കേന്ദ്ര നികുതി വിഹിതം

സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി പങ്കിടാൻ ഭരണഘടനാപരമായി ബാധ്യതയുള്ള കേന്ദ്ര നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ വിഹിതത്തെയാണ് ഡിവിസിബിൾ പൂൾ (Divisible pool) എന്ന് വിളിക്കുന്നത്. ഭരണഘടനയുടെ 270-ാം അനുച്ഛേദപ്രകാരം കേന്ദ്രം പിരിക്കുന്ന സെസ്സുകളും സർചാർജുകളും ഈ പൂളിൽ

നിന്ന് ഒഴിവാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ പൂളിൽ നിന്നുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ലംബമായ വിഹിതം (Vertical devolution rate) തുടർച്ചയായി വന്ന ധനകാര്യ കമ്മീഷനുകൾ ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്; പതിമൂന്നാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന് കീഴിലെ 32 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് പതിനാലാം കമ്മീഷൻ അത് 42 ശതമാനമായി ഉയർത്തി. പതിനഞ്ചും പതിനാറും ധനകാര്യ കമ്മീഷനുകൾ ഇത് 41 ശതമാനമായി നിശ്ചയിച്ചു — ജമ്മു കശ്മീരിന്റെ പുനഃസംഘടന കാരണമാണ് ഈ നേരിയ കുറവുണ്ടായത്.

Figure C.1: Share of divisible pool in Gross Tax Revenue of the Union Government (in %)

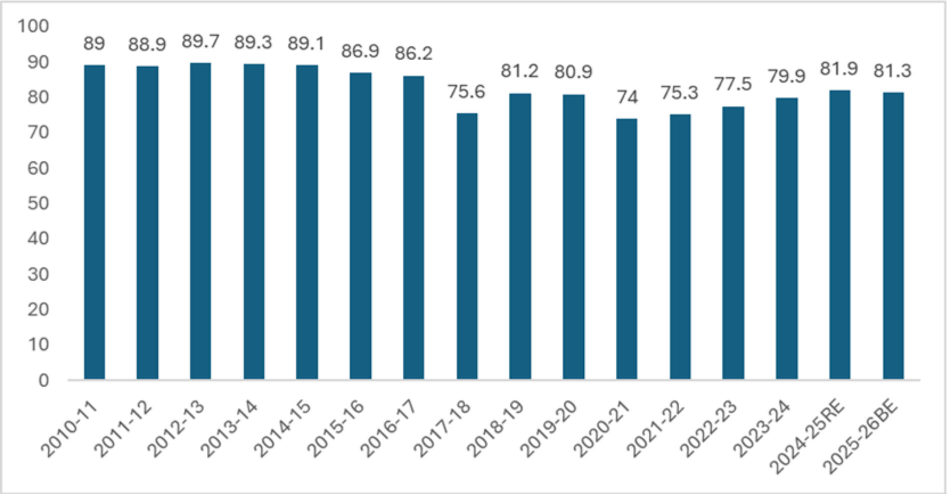

Source: Based on the Union Budget Documents, Various Years

എന്നിരുന്നാലും സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന യഥാർത്ഥ വിഹിതം കുറഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്, കാരണം മൊത്തം നികുതി വരുമാനവുമായി (Gross tax revenue) താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ വിഭജിക്കാവുന്ന പൂൾ (Divisible pool) തന്നെ

ചുരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ചിത്രം C.1 പ്രകാരം, വിഭജിക്കാവുന്ന പൂൾ 2010-കളുടെ തുടക്കത്തിൽ മൊത്തം നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ 87 ശതമാനമായിരുന്നത് സമീപവർഷങ്ങളിൽ ഏകദേശം 78 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കണക്കുകൾ പ്രകാരം മൊത്തം നികുതി വരുമാനത്തിൽ സെസ്സുകളുടെയും സർചാർജുകളുടെയും വിഹിതം 2011-12 ലെ 10.4 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 2020-21 ൽ 15.3 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. ഇന്ത്യ റേറ്റിംഗ്സിന്റെ (India Ratings) കണക്കനുസരിച്ച് ഇത് 2020-21 ൽ 19.9 ശതമാനത്തിലെത്തിയിരുന്നു, തുടർന്നുള്ള വർഷങ്ങളിൽ ഇതിൽ നേരിയ കുറവുണ്ടായി. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, പതിനാലാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കുള്ള ലംബമായ വിഹിതം (Vertical devolution) 32 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 42 ശതമാനമായി ഉയർത്തിയെങ്കിലും, ഇതേ കാലയളവിൽ സെസ്സുകളും സർചാർജുകളും സമാന്തരമായി വർദ്ധിപ്പിച്ചതിലൂടെ ലംബമായ വിഹിതം ഉയത്തിലത്തിലൂടെയുള്ള ഗുണം ഭാഗികമായി ഇല്ലാതാക്കപ്പെട്ടു (Neutralised).

നിലവിലെ ഈ സംവിധാനത്തെ മൂന്ന് കാരണങ്ങൾ നിരത്തിയാണ് പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ന്യായീകരിക്കുന്നത്: വിഹിതം ലഭിച്ചതിന് ശേഷം കടദേര റവന്യൂ വിഭവങ്ങളുടെ (Non-debt revenue resources) മൂന്നിൽ രണ്ട് ഭാഗവും സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ കൈവശമാണ് എന്നതാണ് ഒന്നാമത്തെ കാരണം; വിഹിതം വീണ്ടും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നത് കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ സാമ്പത്തിക ശേഷിയെ (Union fiscal space) ചുരുക്കും എന്നതാണ് രണ്ടാമത്തേത്; സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക്

പ്രയോജനപ്പെടുന്ന കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾക്ക് (Centrally Sponsored Schemes) പണം കണ്ടെത്തുന്നത് സെസ്സുകളിലൂടെയാണെന്നതാണ് മൂന്നാമത്തെ വാദം. ചരിത്രപരമായ അനുഭവങ്ങളെ, പ്രത്യേകിച്ച് പതിനാലാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ വിഹിതം വർദ്ധിപ്പിച്ചതിന് ശേഷമുള്ള കാലയളവിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കമ്മീഷൻ മറ്റൊരു വാദം കൂടി ഉന്നയിക്കുന്നുണ്ട്. അതായത്, ലംബമായ വിഹിതത്തിൽ വൻ വർദ്ധനവുണ്ടാകുമ്പോൾ, അതിന് പകരമായി സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി പങ്കിടേണ്ടാത്ത നികുതികളിലേക്ക് (Non-shareable taxes) തിരിയാൻ കേന്ദ്ര സർക്കാരിനെ അത് പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു എന്നാണ് അവർ വാദിക്കുന്നത്.

എന്നാൽ ഈ വാദങ്ങൾ അടിസ്ഥാനപരമായ പ്രശ്നങ്ങളെ അഭിസംബോധന ചെയ്യുന്നില്ല. കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ സാമ്പത്തിക ശേഷിയുടെ വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ഒരു പങ്ക് ഭരണഘടനാപരമായ വിഭജന ചട്ടക്കൂടിന് (Constitutional sharing framework) പുറത്താണ് നിലനിൽക്കുന്നത്. കമ്മിയുടെയും വായ്പകളുടെയും കാര്യത്തിലുള്ള കർശനമായ നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് വിധേയമായാണ് സംസ്ഥാനങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ചെലവഴിക്കലുകളുടെ ബാധ്യതകൾ വർദ്ധിക്കുമ്പോഴും കേന്ദ്രത്തിന്റെ മൊത്ത വരുമാനത്തിൽ നിന്നുള്ള നിരുപാധികമായ കൈമാറ്റങ്ങൾ (Unconditional transfers) സ്തംഭനാവസ്ഥയിലാകുമ്പോൾ, അതിനനുസരിച്ചുള്ള വെട്ടിച്ചുരുക്കലുകൾ നടത്തേണ്ടി വരുന്നത് മൂലധന ചെലവുകളിലും അവശ്യ സാമൂഹിക ചെലവുകളിലുമാണ്.

C.3 വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായ ഫണ്ട് കൈമാറ്റങ്ങളും (Conditional Transfers) ചെലവഴിക്കൽ അധികാരത്തിന്റെ പുനർ-കേന്ദ്രീകരണവും

ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ വഴിയല്ലാത്ത ഗ്രാന്റുകളിലേക്കുള്ള മാറ്റം, കേന്ദ്ര ഫണ്ട് കൈമാറ്റങ്ങളുടെ ഗുണപരമായ സ്വഭാവത്തെ മാറ്റിമറിച്ചുകൊണ്ട് ലംബമായ അസന്തുലിതാവസ്ഥയെ (Vertical imbalance) തീവ്രമാക്കുന്നു. കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾ (Centrally Sponsored Schemes) കേന്ദ്ര സർക്കാർ രൂപകൽപ്പന ചെയ്യുകയും സംസ്ഥാനങ്ങളിലുടനീളം നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്യുന്നവയാണ്; പലപ്പോഴും ഫണ്ടുകളുടെ ഉപയോഗത്തിൽ വ്യവസ്ഥകൾ ഏർപ്പെടുത്തുകയും സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ഭാഗത്തുനിന്ന് തുല്യമായ വിഹിതം (Matching contributions) ആവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നവയാണിത്. മൊത്തത്തിലുള്ള ഫണ്ട് കൈമാറ്റത്തിൽ കുറവുണ്ടായിട്ടില്ലെങ്കിലും, അവയുടെ ഘടനയിൽ വലിയ മാറ്റം വന്നിട്ടുണ്ട്. മൊത്തം കേന്ദ്ര കൈമാറ്റങ്ങളിൽ ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ നിരുപാധിക ഗ്രാന്റുകളുടെ വിഹിതം കുറയുകയും, കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾക്ക് കീഴിലുള്ള ഫണ്ട് കൈമാറ്റം വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു.

സാമ്പത്തിക ഫെഡറലിസത്തിന്റെ (Fiscal federalism) വീക്ഷണകോണിൽ നോക്കുമ്പോൾ, ഇത് ചെലവഴിക്കൽ അധികാരത്തിന്റെ പുനർ-കേന്ദ്രീകരണമാണ് (Re-centralisation of expenditure authority). വ്യവസ്ഥകളുള്ള ഗ്രാന്റുകൾ

(Conditional grants), കേന്ദ്രം നിശ്ചയിക്കുന്ന മുൻഗണനകൾ നടപ്പിലാക്കുന്ന വെറും ഏജന്റുമാരാക്കി സംസ്ഥാനങ്ങളെ മാറ്റുന്നു. ഇതിനെത്തുടർന്ന് മൂന്ന് ആശങ്കകളാണ് ഉയർന്നുവരുന്നത്.

ഒന്നാമതായി, രാജ്യത്തൊട്ടാകെയുള്ള ഏകീകൃത പദ്ധതി രൂപകൽപ്പന (Uniform programme designs), സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥ ആവശ്യങ്ങളും അവർക്ക് ലഭിക്കുന്ന ഫണ്ടുകളും തമ്മിലുള്ള വ്യവസ്ഥാപിതമായ പൊരുത്തക്കേടുകൾക്ക് കാരണമാകുന്നു. രണ്ടാമതായി, ഇത്തരം വിവേചനാധികാരമുള്ള ഗ്രാന്റുകൾ (Discretionary grants) നിയമപരമായ കൈമാറ്റങ്ങളെക്കാൾ പ്രവചനാതീതമായതിനാൽ, ഇത് ഇടക്കാല ആസൂത്രണത്തെ (Medium-term planning) സങ്കീർണ്ണമാക്കുകയും സാമ്പത്തിക ഉത്തരവാദിത്തത്തെ ദുർബലപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. മൂന്നാമതായി, പദ്ധതി ഫണ്ടുകളുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള വ്യവസ്ഥകൾ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് അവരുടെ ചെലവുകൾ രൂപകൽപ്പന ചെയ്യുന്നതിലുള്ള സ്വയംഭരണാധികാരത്തെ കുറയ്ക്കുന്നു. സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് പ്രയോജനപ്പെടുന്ന പദ്ധതികൾക്ക് ഫണ്ട് നൽകുന്നത് സെസ്സുകളിലൂടെയാണെന്ന പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ വാദം ഈ ആശങ്കകളെ പരിഹരിക്കുന്നില്ല. പ്രവചനാത്മകവും കൃത്യമായ മാനദണ്ഡങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതുമായ (Formula-based) വിഹിതം നൽകലിന് ഒരിക്കലും വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായതും വിവേചനാധികാരമുള്ളതുമായ ഗ്രാന്റുകൾ പകരമാവില്ല.

Figure C.2: Share of Finance Commission and Non-Finance Commission Grants in Transfers

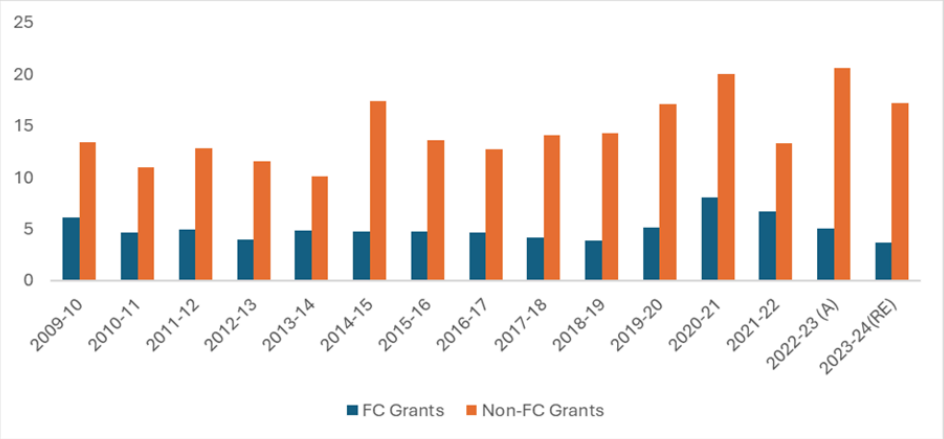

Source: same as Figure C.1

ഈ അസന്തുലിതാവസ്ഥയുടെ മറ്റൊരു പ്രധാന സവിശേഷത കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ വരുമാന അടിത്തറയിലെ നികുതിയേതര വരുമാനത്തിന്റെ (Non-tax revenue) വ്യാപ്തിയാണ്. നികുതിയേതര വരുമാനം എന്നത് ഭരണഘടനാപരമായി പങ്കിടേണ്ടതില്ലാത്തതും, അത് പിരിച്ചെടുക്കുന്ന സർക്കാരിന് മാത്രം അവകാശപ്പെട്ടതുമാണ്. 2015-16 മുതൽ 2025-26 വരെയുള്ള കാലയളവിൽ, കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ മൊത്തം തനത് റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 12 മുതൽ 21 ശതമാനം വരെ നികുതിയേതര വരുമാനമായിരുന്നു. എന്നാൽ കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഈ വിഹിതം 5 മുതൽ 8 ശതമാനം വരെ മാത്രമായിരുന്നു. കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ നികുതിയേതര വരുമാന അടിത്തറ അതിവേഗം വികസിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്; പ്രത്യേകിച്ച് പൊതുമേഖലാ ധനകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള ലാഭവിഹിതത്തിലൂടെയും (Dividends) ലാഭത്തിലൂടെയുമാണിത്

സാധ്യമായത്. 2023-ലെ ഏകദേശം ₹1 ലക്ഷം കോടിയിൽ നിന്ന് 2026-ൽ ഇത് ഏകദേശം ₹3.25 ലക്ഷം കോടിയായി ഉയരുമെന്നാണ് കണക്കാക്കുന്നത്.

കേന്ദ്ര സർക്കാർ അതിന്റെ നികുതിയേതര വരുമാനം സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി പങ്കിടണമെന്നല്ല ഇതിനർത്ഥം. മറിച്ച്, ഭരണഘടനാപരമായ വിഭജന ചട്ടക്കൂടിനുള്ളിൽ (Constitutional sharing framework) വരുന്ന കേന്ദ്ര വിഭവങ്ങളുടെ വിഹിതം രണ്ട് ദിശകളിൽ നിന്നായി ചുരുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നതാണ് പ്രധാന വിഷയം: ഒന്നാമതായി, നികുതി വരുമാനത്തിനുള്ളിൽ സെസ്സുകളുടെയും സർചാർജുകളുടെയും വർദ്ധനവ്; രണ്ടാമതായി, അതിന് പുറത്തുള്ള നികുതിയേതര വരുമാനത്തിന്റെ അതിവേഗത്തിലുള്ള വളർച്ച. പട്ടിക C.1 ഈ താരതമ്യം വ്യക്തമാക്കുന്നു.

Table C.1: Tax, Non-Tax, and Own Revenue: Union Government and Kerala (Amount in ₹ crore)

Year	Union Government				Kerala			
	Tax	Non-Tax	Own Rev.	NT Share (%)	Tax	Non-Tax	Own Rev.	NT Share (%)
2015-16	9,43,765	2,51,260	11,95,025	21.03	38,995	3,303	42,298	7.81
2016-17	11,01,372	2,72,831	13,74,203	19.85	42,176	3,708	45,884	8.08
2017-18	12,42,488	1,92,745	14,35,233	13.43	48,160	3,572	51,732	6.90
2018-19	13,17,211	2,35,704	15,52,915	15.18	51,019	3,964	54,983	7.21
2019-20	13,56,902	3,27,157	16,84,059	19.43	50,323	3,790	54,113	7.00
2020-21	14,26,287	2,07,633	16,33,920	12.71	47,661	2,701	50,361	5.36
2021-22	18,04,793	3,65,112	21,69,905	16.83	58,341	3,798	62,139	6.11
2022-23	20,97,786	2,85,421	23,83,207	11.98	71,968	4,146	76,114	5.45
2023-24	23,27,251	4,01,785	27,29,036	14.72	74,329	4,945	79,274	6.24
2024-25	25,00,039	5,36,580	30,36,619	17.67	81,627	6,184	87,811	7.04
2025-26	26,74,661	6,67,662	33,42,323	19.98	91,515	6,018	97,533	6.17

Source: Union Budget documents and Government of Kerala Budget documents, various years. 2024-25 values are Actuals and 2025-26 values are Revised Estimates.

C.4 സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിലെ വിഹിതം പങ്കിടലിൽ (Inter Se Distribution) കേരളത്തിനുണ്ടായ ഇടിവ്

കേന്ദ്ര നികുതികളുടെ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിലുള്ള വിഹിതം പങ്കിടലിൽ (Inter se distribution), തുടർച്ചയായി വന്ന ധനകാര്യ കമ്മീഷനുകളിലുടനീളം കേരളത്തിന്റെ വിഹിതത്തിൽ ഇടിവാണുണ്ടായിട്ടുള്ളത്; പതിനാലാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ സമയത്ത് മാത്രമാണ് ഇതിൽ ചെറിയൊരു മാറ്റമുണ്ടായത്. ഇതിന്റെ ഗതിവിഗതികൾ പട്ടിക C.2-ൽ കാണാം. പത്താം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലത്തെ 3.875 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ പ്രധാന അവാർഡിന് (Main

award) കീഴിൽ കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം 1.925 ശതമാനമായി ഇടിഞ്ഞു; അതായത് ഈ കാലയളവിനുള്ളിൽ 1.95 ശതമാനം പോയിന്റിന്റെ കുറവാണുണ്ടായത്. പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം 2.382 ശതമാനമായി ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്; മുൻ അവാർഡിനേക്കാൾ 0.457 ശതമാനം പോയിന്റിന്റെ വർദ്ധനവാണിത്. പുതിയ അവാർഡിന് കീഴിൽ ഇന്ത്യയിലെ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിൽ, ഹരിയാനയ്ക്ക് ശേഷം ഏറ്റവും വലിയ കേവല വർദ്ധനവ് (Absolute increase) രേഖപ്പെടുത്തിയത് കേരളത്തിനാണ്.

എന്നിരുന്നാലും, കണക്കുകളിലെ ഈ വർദ്ധനവ് സംസ്ഥാനത്തിന് അറ്റ നേട്ടമായി (Net gain) മാറുന്നില്ല. പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അവാർഡിന്റെ ഭാഗമായിരുന്ന മൂന്ന് വിഭാഗം ഗ്രാന്റുകൾ പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ നിർത്തലാക്കി: പോസ്റ്റ്-ഡിവൊല്യൂഷൻ റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ (Post-devolution revenue deficit grants), സെക്ടർ-സ്പെസിഫിക് ഗ്രാന്റുകൾ, സ്റ്റേറ്റ്-സ്പെസിഫിക് ഗ്രാന്റുകൾ എന്നിവയാണവ. പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ അഞ്ച് വർഷത്തെ അവാർഡ് കാലയളവിൽ കേരളത്തിന് റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റായി ₹37,814 കോടിയാണ് ലഭിച്ചത്. കൂടാതെ സംസ്ഥാന, സെക്ടർ-സ്പെസിഫിക് ഗ്രാന്റുകൾക്ക് കീഴിൽ ₹2,412 കോടിയും സംസ്ഥാനത്തിന് ലഭിച്ചിരുന്നു. ഈ രണ്ട് വരുമാന ഇനങ്ങളും 2026-31 കാലയളവിലേക്ക് പൂർണ്ണമായും എടുത്തുകളഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്.

Table C.2: Keralam's Inter Se Share of Union Taxes (per cent)

Finance Commission	Award Period	Keralam's Share
Tenth FC	1995-2000	3.875
Eleventh FC	2000-2005	3.057
Twelfth FC	2005-2010	2.665
Thirteenth FC	2010-2015	2.341
Fourteenth FC	2015-2020	2.500
Fifteenth FC (interim)	2020-2021	1.943
Fifteenth FC (main)	2021-2026	1.925
Sixteenth FC	2026-2031	2.382

Source: Reports of the respective Finance Commissions. The Fifteenth Finance Commission submitted an interim report covering 2020-21 followed by a main report covering 2021-22 to 2025-26.

റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ നിർത്തലാക്കുന്നതിന് കമ്മീഷൻ പറയുന്ന ന്യായീകരണം, അത് ഈ ഗ്രാന്റുകൾ ലഭിക്കുന്ന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ സാമ്പത്തിക അലംഭാവം (Fiscal complacency) വളർത്തുന്നു എന്നതാണ്. എന്നാൽ റിപ്പോർട്ടിൽ പരാമർശിക്കാത്ത വിപരീതമായൊരു വസ്തുത കൂടിയുണ്ട്: ഇത്തരം ഗ്രാന്റുകൾ പെട്ടെന്ന് നിർത്തലാക്കുമ്പോൾ, അതിന്റെ സാമ്പത്തിക ക്രമീകരണത്തിന്റെ പെട്ടെന്നുള്ള ഭാരം അത്തരം സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് മേലാണ് വന്നുചേരുക. വിഹിതം ലഭിച്ചതിന് ശേഷവുമുള്ള (Post-devolution) പല സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും റവന്യൂ കമ്മി അവിടത്തെ സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കമില്ലായ്മയെ അല്ല പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്; മറിച്ച് ഘടനാപരമായ വരുമാന പരിമിതികളെയാണ് (Structural revenue constraints).

C.4.1 പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ അവാർഡും 2026-27 ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റും തമ്മിലുള്ള താരതമ്യം

പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ സംസ്ഥാനത്തിന് നൽകിയതിനേക്കാൾ ഏകദേശം ₹20,500 കോടി രൂപയുടെ അധിക വിഹിതമാണ് കേരളത്തിന്റെ 2026-27 ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റിൽ മുൻകൂട്ടി കണ്ടിരുന്നത്. ബജറ്റിലെ രണ്ട് പ്രധാന അനുമാനങ്ങളും കമ്മീഷന്റെ ശുപാർശകളും തമ്മിലുള്ള അന്തരമാണ് ഈ വ്യത്യാസത്തിന് കാരണം: മുൻ അവാർഡിന് സമാനമായ നിലയിൽ റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകൾ തുടരുമെന്ന അനുമാനവും, കേവലമായ നികുതി വിഹിതത്തിനപ്പുറം ഗ്രാന്റുകളിലൂടെ ഉയർന്ന വിഹിതം ലഭിക്കുമെന്ന അനുമാനവുമാണവ. റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകളും മറ്റ് വിവേചനാധികാര ഗ്രാന്റുകളും നിർത്തലാക്കാനുള്ള കമ്മീഷന്റെ തീരുമാനം ഈ അനുമാനങ്ങളെ അസാധുവാക്കിയിരിക്കുകയാണ്. ഈ വിടവ് നികത്തണമെങ്കിൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട ധനക്കമ്മി പരിധിക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് തന്നെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് വരുമാനം അങ്ങേയറ്റം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെലവുകൾക്ക് മുൻഗണനാക്രമം നിശ്ചയിക്കുകയും വേണം.

രണ്ട് അവാർഡ് കാലയളവുകൾക്കിടയിലുള്ള മാറ്റം ഭരണപരമായ പല വെല്ലുവിളികളും സൃഷ്ടിക്കുന്നുണ്ട്. പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന് കീഴിലുള്ള ഗ്രാന്റുകളുടെ അവസാന ഗഡുവായി 2026 മാർച്ചിൽ ₹2,341.85 കോടി രൂപ അനുവദിച്ചിരുന്നു. ഇതിന്റെ വലിയൊരു ഭാഗം ലഭിച്ച് പത്ത്

ദിവസത്തിനകം തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് കൈമാറേണ്ടതുണ്ട്. ഈ വ്യവസ്ഥ പാലിച്ചാൽ മാത്രമേ 2026 ജൂൺ മുതൽ പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ ഗ്രാന്റുകൾ ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. ഈ വ്യവസ്ഥ പാലിക്കാതിരിക്കുന്നത് പുതിയ ഗ്രാന്റ് നഷ്ടപ്പെടാൻ കാരണമാകും; ഇത് നിലവിലുള്ള സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയെ വീണ്ടും രൂക്ഷമാക്കും.

C.5 സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കത്തിലെ അസന്തുലിതാവസ്ഥ

പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കുള്ള സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കം കൂടുതൽ കർശനമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. സംസ്ഥാനങ്ങൾ അവരുടെ ധനക്കമ്മി ജി.എസ്.ഡി.പി-യുടെ 3 ശതമാനമായി നിലനിർത്തണമെന്ന് കമ്മീഷൻ ശുപാർശ ചെയ്തു. അതോടൊപ്പം, ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകൾ (Off-budget borrowings) അവസാനിപ്പിക്കണമെന്നും, അത്തരം ബാധ്യതകളെല്ലാം ബജറ്റ് രേഖകളുടെ ഭാഗമാക്കി എല്ലാ വർഷവും റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യണമെന്നും ശുപാർശ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ധനക്കമ്മിയുടെയും കടത്തിന്റെയും നിർവചനങ്ങൾ വിപുലീകരിച്ച് എല്ലാ ബജറ്റ് ഇതര വായ്പകളെയും അതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തണമെന്നും നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

എന്നാൽ കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ കാര്യത്തിൽ, 2030-31 ഓടെ ധനക്കമ്മി ജി.ഡി.പി-യുടെ 3.5 ശതമാനമായി പടിപടിയായി കുറയ്ക്കാനാണ് (Gradual reduction) കമ്മീഷൻ ശുപാർശ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. പ്രായോഗികമായി കേന്ദ്ര സർക്കാർ സ്വന്തം എഫ്.ആർ.ബി.എം (FRBM) കമ്മി ലക്ഷ്യങ്ങൾ പാലിക്കുന്നില്ല, പകരം വർഷങ്ങൾ നീളുന്ന ഒരു ലക്ഷ്യപാതയാണ് (Multi-year

glide path) പിന്തുടരുന്നത്. ഇരുവരും പിന്തുടരേണ്ട സാമ്പത്തിക അച്ചടക്ക പാതകൾ തമ്മിലുള്ള ഈ അസന്തുലിതാവസ്ഥ രണ്ട് കാര്യങ്ങളിൽ വ്യക്തമാണ്. ക്രമീകരണ കാലയളവിന്റെ അവസാനത്തിൽ കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ പരിധി സംസ്ഥാനങ്ങളുടേതിനേക്കാൾ 0.5 ശതമാനം പോയിന്റ് കൂടുതലായിരിക്കും. മാത്രമല്ല, കേന്ദ്രം ഒരു ബഹുവർഷ ലക്ഷ്യപാതയിൽ പ്രവർത്തിക്കുമ്പോൾ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് ഓരോ വർഷവും കർശനമായ പരിധി (Binding annual ceiling) നേരിടേണ്ടി വരുന്നു. കഴിഞ്ഞ ദശാബ്ദത്തിലെ യഥാർത്ഥ ധനക്കമ്മി പട്ടിക C.3-ൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു.

Table C.3: Gross Fiscal Deficit as a Share of GDP / GSDP (per cent)

Fiscal Year	Union	Kerala	All States
2015-16	3.90	3.17	3.00
2016-17	3.50	4.17	3.50
2017-18	3.50	3.83	2.40
2018-19	3.40	3.42	2.40
2019-20	4.60	2.93	2.60
2020-21	9.20	5.31	4.10
2021-22	6.70	4.98	2.80
2022-23	6.50	2.46	2.70
2023-24	5.50	3.02	2.90
2024-25	4.80	3.86	3.60
2025-26	4.40	3.78	3.30

Source: Union Budget documents (Budget at a Glance, various years); RBI, State Finances: A Study of Budgets, various issues. For the Union and Kerala, 2024-25 are Revised Estimates and 2025-26 are Revised Estimates and Budget Estimates respectively. For All States, 2024-25 are Revised Estimates and 2025-26 are Budget Estimates.

അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവിലുടനീളം കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ ധനക്കമ്മി (Union fiscal deficit) സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കുള്ള പരിധിയേക്കാൾ മുകളിലായിരുന്നു. മാത്രമല്ല, മഹാമാരിക്ക് ശേഷമുള്ള ഭൂരിഭാഗം വർഷങ്ങളിലും ഇത് കേന്ദ്രത്തിന്റെ തന്നെ ഇടക്കാല ലക്ഷ്യത്തേക്കാളും മുകളിലായിരുന്നു. എന്നാൽ എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പൊതുശരാശരി തങ്ങളുടെ നിയമപരമായ ലക്ഷ്യത്തിനോട് ചേർന്നുനിൽക്കുന്നതായിരുന്നു. കേരളത്തിന്റെ ധനക്കമ്മിയിൽ മാറ്റങ്ങളുണ്ടായിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, സമീപവർഷങ്ങളിൽ അത് 3 ശതമാനം എന്ന പരിധിക്കുള്ളിലോ അതിനടുത്തോ ആണ് നിൽക്കുന്നത്.

വിഭാഗം 3-ൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ള റവന്യൂ കമ്മി (Revenue shortfalls) കൂടി പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നിലവിലെ ധനക്കമ്മി പരിധി പാലിക്കുക എന്നത് കൂടുതൽ ശ്രമകരമായി മാറുന്നു. സാമ്പത്തിക ക്രമീകരണം സാധ്യമാകണമെങ്കിൽ ഒന്നുകിൽ ചെലവുകൾ വെട്ടിച്ചുരുക്കണം, അല്ലെങ്കിൽ സ്വന്തം വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കണം, അതുമല്ലെങ്കിൽ ഇവ രണ്ടും ഒരുമിച്ച് ചെയ്യണം. എന്നാൽ ഈ ക്രമീകരണം എവിടെ നടക്കുന്നു എന്നത് വളരെ പ്രധാനമാണ്. ശമ്പളം, പെൻഷൻ, പലിശ അടവുകൾ എന്നിവയുൾപ്പെടുന്ന നിർബന്ധിത ചെലവുകളേക്കാൾ (Committed expenditure) വേഗത്തിൽ വെട്ടിച്ചുരുക്കാൻ കഴിയുക മൂലധന ചെലവുകളാണ് (Capital expenditure). അതിനാൽ സാമ്പത്തിക ഏകീകരണത്തിനായുള്ള സമ്മർദ്ദം പ്രധാനമായും

പ്രതിഫലിക്കാൻ സാധ്യതയുള്ളത് പൊതുനിക്ഷേപങ്ങളിലാണ് (Public investment); ഇത് മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് കേരളത്തിൽ നിലവിൽ തന്നെ വളരെ കുറവാണ് എന്നതിൽ വലിയൊരു അപകടം (Risk) പതിയിരിപ്പുണ്ട്.

C.6 ഉപസംഹാരം

അവലോകനം ചെയ്യുന്ന കാലയളവിൽ, കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനകാര്യ ബന്ധങ്ങളിലെ മൂന്ന് പ്രവണതകൾ കേരളത്തിന് പ്രതികൂലമായാണ് മാറിയത്. കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ മൊത്തം നികുതി വരുമാനത്തിൽ വിഭജിക്കാവുന്ന പൂളിന്റെ (Divisible pool) വിഹിതം ചുരുങ്ങി; ഇത് സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കുള്ള ലംബമായ വിഹിതം (Vertical devolution rate) സ്ഥിരമായി തുടരുമ്പോൾ പോലും അവർക്ക് ലഭിക്കുന്ന മൊത്തം വിഭവങ്ങളുടെ അളവിൽ കുറവുണ്ടാക്കി. ഫണ്ട് കൈമാറ്റങ്ങളുടെ ഘടന (Composition of transfers), മാനദണ്ഡങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വിഹിതം നൽകലിൽ നിന്ന് (Formula-based devolution), വിവേചനാധികാരമുള്ളതും വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയവുമായ ഗ്രാന്റുകളിലേക്ക് (Discretionary, conditional grants) മാറി; ഇത് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ സ്വയംഭരണാധികാരത്തെയും കേന്ദ്ര സഹായത്തിന്റെ പ്രവചനാത്മകതയെയും കുറച്ചു. കഴിഞ്ഞ മൂന്ന് പതിറ്റാണ്ടുകളായി മിക്കവാറും എല്ലാ ധനകാര്യ കമ്മീഷനുകളിലും സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിലുള്ള വിഹിതം പങ്കിടലിൽ (Inter se distribution) കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം കുറഞ്ഞുവരികയാണ്. പതിനാറാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ വരുത്തിയ നേരിയ വർദ്ധനവാകട്ടെ, റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റുകളും

മറ്റ് ഗ്രാന്റുകളും നിർത്തലാക്കിയതിലൂടെ പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാവുകയും ചെയ്തു. സാമ്പത്തിക അച്ചടക്ക ചട്ടക്കൂട് (Fiscal discipline framework) കേന്ദ്ര സർക്കാരിനേക്കാൾ കൂടുതൽ കർശനമായ നിയമങ്ങളാണ് സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് മേൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നത്. ഇതിന്റെ ഫലമായുണ്ടാകുന്ന വരുമാനക്കുറവ് നികത്താൻ വളരെ കുറഞ്ഞ സാമ്പത്തിക സ്വാതന്ത്ര്യം മാത്രമാണ് സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് അവശേഷിക്കുന്നത്.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

ഡാറ്റയെയും വിവരസ്രോതസ്സുകളെയും കുറിച്ച് വായനക്കാർക്കൊരു കുറിപ്പ്

ഈ സ്റ്റാറ്റസ് റിപ്പോർട്ടിൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള ഡാറ്റാ മാനദണ്ഡങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ് ഈ കുറിപ്പിൽ വ്യക്തമാക്കുന്നത്. വിവിധ അധ്യായങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകുമ്പോൾ ഒരു സൂക്ഷ്മ വായനക്കാരന് കണക്കുകളിൽ അനുഭവപ്പെട്ടേക്കാവുന്ന ചില വ്യത്യാസങ്ങളെക്കുറിച്ച് തുടക്കത്തിൽ തന്നെ ഇത് വിശദീകരിക്കുന്നു. പൂർണ്ണ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായാണ് ഇതിവിടെ നൽകുന്നത്. അതിനാൽ, വിശകലനങ്ങളിലേക്ക് കടക്കുന്നതിന് മുൻപ് തന്നെ ഓരോ സംഖ്യയുടെയും അടിസ്ഥാനമെന്താണെന്നും, പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ടേക്കാവുന്ന പൊരുത്തക്കേടുകളുടെ കാരണമെന്താണെന്നും വ്യക്തമാകേണ്ടതുണ്ട്.

മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശ തത്വം (The governing principle): കമ്മിറ്റി അതിന്റെ പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ തന്നെ, സാധ്യമാകുന്നിടത്തോളം ഔദ്യോഗിക സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുള്ള ഏറ്റവും പുതിയ ഡാറ്റയെ ആശ്രയിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചിരുന്നു. പ്രായോഗികമായി, ധനകാര്യ ഡാറ്റകൾ മൂന്ന് വ്യത്യസ്ത ഘട്ടങ്ങളിലായാണ് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നത്: ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കുന്ന സമയത്ത് നടത്തുന്ന പ്രവചനങ്ങളായ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകൾ (Budget Estimates - BE); സാമ്പത്തിക വർഷത്തിന്റെ പകുതി വരെയുള്ള വിവരങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയുള്ള പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റുകൾ അഥവാ റിവൈസ്ഡ് എസ്റ്റിമേറ്റുകൾ (Revised Estimates - RE); ഒപ്പം

അക്കൗണ്ടുകൾ ഓഡിറ്റ് ചെയ്തതിന് ശേഷം ലഭ്യമാകുന്ന യഥാർത്ഥ കണക്കുകൾ (ഇവ 'അക്കൗണ്ടുകൾ' അഥവാ Actuals ആയി കാണിക്കുന്നു). ഇതിൽ യഥാർത്ഥ കണക്കുകളാണ് (Actuals) ഏറ്റവും ആധികാരികമായുള്ളത്. അതിനാൽ, വിശകലനത്തിന്റെ ഓരോ ഭാഗത്തിനും ലഭ്യമാകുന്ന ഏറ്റവും വിശ്വസനീയമായ ഡാറ്റ ഉപയോഗിക്കാനാണ് കമ്മിറ്റി മുൻഗണന നൽകിയത്.

രണ്ട് പ്രധാന സ്രോതസ്സുകൾ, രണ്ട് കവറേജ് പരിധികൾ (Two principal sources, two coverage horizons): രണ്ട് ഔദ്യോഗിക സ്രോതസ്സുകളാണ് ഈ റിപ്പോർട്ടിൽ പ്രധാനമായും ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഈ ഡാറ്റകളുടെ കാലയളവിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഇവ തമ്മിൽ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്:

Source	Latest Actuals	Revised Estimates	Budget Estimates
RBI, State Finances: A Study of Budgets	2023–24	2024–25 (RE)	2025–26 (BE)
Government of Kerala, Budget in Brief	2024–25	2025–26 (RE)	

ആർ.ബി.ഐ (RBI) പ്രസിദ്ധീകരണം എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ബജറ്റുകൾ ഏകീകൃതവും താരതമ്യം ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതുമായ രീതിയിലാണ് ക്രോഡീകരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഇതൊരു സംയോജിത രേഖയായതിനാൽ വ്യക്തിഗത സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ സ്വന്തം രേഖകളേക്കാൾ ഒരു വർഷം പിന്നിലായിരിക്കും ഇതിലെ കണക്കുകൾ. അതേസമയം, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സ്വന്തം 'ബജറ്റ് ഇൻ ബ്രീഫ്' (Budget in Brief) കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഏറ്റവും പുതിയ വിവരങ്ങൾ

നൽകുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അതിൽ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുമായി താരതമ്യം ചെയ്യാനുള്ള ഡാറ്റ ലഭ്യമായിരിക്കില്ല.

സ്വീകരിച്ച രീതി (The convention adopted): ഈ സവിശേഷതകൾ കണക്കിലെടുത്ത്, കമ്മിറ്റി ഒരു സ്ഥിരമായ രീതിയാണ് അവലംബിച്ചത്.

സംസ്ഥാനങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള എല്ലാ താരതമ്യങ്ങൾക്കും, റിപ്പോർട്ട് ആർ.ബി.ഐ-യുടെ 'സ്റ്റേറ്റ് ഫിനാൻസസ്' ഡാറ്റയെയാണ് ആശ്രയിക്കുന്നത്. സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിൽ ഒരേ മാനദണ്ഡത്തിലധിഷ്ഠിതമായ (like-for-like basis) കണക്കുകൾ നൽകുന്നത് ഇത് മാത്രമാണ്. അതുകൊണ്ട് തന്നെ ഇത്തരം താരതമ്യങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുന്ന പട്ടികകളിൽ 2023-24 വരെയുള്ള യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും (Actuals), 2024-25 ലെ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റുകളും (RE), 2025-26 ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളും (BE) ആണ് നൽകിയിട്ടുള്ളത്. ലഭ്യമായ സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ, എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും അതാത് ബജറ്റ് രേഖകളിൽ നിന്ന് ഏറ്റവും പുതിയ കണക്കുകൾ സ്വമേധയാ ശേഖരിക്കാൻ കമ്മിറ്റിക്ക് കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. മാത്രവുമല്ല, താരതമ്യ ആവശ്യങ്ങൾക്ക് ആർ.ബി.ഐ ഡാറ്റാ സീരീസിന്റെ ഏകീകൃത സ്വഭാവത്തിനാണ് കമ്മിറ്റി കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകിയത്.

കേരളത്തെ മാത്രം സംബന്ധിക്കുന്ന എല്ലാ വിശകലനങ്ങൾക്കും, റിപ്പോർട്ട് കൂടുതലായി ആശ്രയിക്കുന്നത് ഏറ്റവും പുതിയ 'ബജറ്റ് ഇൻ ബ്രീഫ്' ഡാറ്റയെയാണ്. ഇതിൽ 2024-25 ലെ യഥാർത്ഥ

കണക്കുകളും (Actuals) 2025-26 ലെ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റുകളും (RE) ലഭ്യമാണ്.

ഇതുവഴിയുണ്ടാകുന്ന വ്യത്യാസങ്ങൾ, അവ എന്തുകൊണ്ട് കണ്ടെത്തലുകളെ ബാധിക്കുന്നില്ല എന്നത്: ഈ രീതി സ്വീകരിച്ചതിന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഒരു അനന്തരഫലം എന്തെന്നാൽ, താരതമ്യ പട്ടികകളിലെയും (അനുബന്ധ അധ്യായങ്ങളിലെയും) കേരളത്തെ മാത്രം പരാമർശിക്കുന്ന അധ്യായങ്ങളിലെയും ഏറ്റവും പുതിയ രണ്ട് വർഷങ്ങളിലെ കണക്കുകൾ തമ്മിൽ എല്ലായ്പ്പോഴും പൊരുത്തപ്പെടണമെന്നില്ല. സംസ്ഥാനങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള താരതമ്യ പട്ടികകളിൽ 'പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റായി' (RE) കാണിക്കുന്ന ഒരു സാമ്പത്തിക വർഷം, കേരളത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അധ്യായങ്ങളിൽ 'യഥാർത്ഥ കണക്കായി' (Actual) വന്നേക്കാം. അതുപോലെ ആദ്യത്തേതിൽ 'ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റായി' (BE) കാണിക്കുന്നത് രണ്ടാമത്തേതിൽ 'പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റായും' (RE) കാണിച്ചേക്കാം. ഡാറ്റ ലഭ്യമായ കാലയളവിന്റെ (vintage) വ്യത്യാസം കൊണ്ടുമാത്രമാണ് ഈ അന്തരമുണ്ടാകുന്നത്; അല്ലാതെ അളവുകളിലെ അപാകതകൾ കൊണ്ടല്ല. RE-യും യഥാർത്ഥ കണക്കുകളും തമ്മിലും, BE-യും RE-യും തമ്മിലുമുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ വളരെ ചെറുതാണെന്നും, റിപ്പോർട്ടിൽ വരച്ചുകാട്ടുന്ന വിശാലമായ പ്രവണതകളെയോ നിഗമനങ്ങളെയോ അവ യാതൊരു രീതിയിലും മാറ്റിമറിക്കുന്നില്ലെന്നും കമ്മിറ്റി ഉറപ്പുവരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

കിഫ്ബി (KIIFB): കേരള ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ച്ചർ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട് ബോർഡുമായി (KIIFB) ബന്ധപ്പെട്ട ഡാറ്റ ഒന്നിലധികം

സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നാണ് ശേഖരിച്ചിട്ടുള്ളത്. കിഫ്ബി വെബ്സൈറ്റിൽ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തിട്ടുള്ള കണക്കുകളും ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ രേഖകളിലുള്ള കണക്കുകളും തമ്മിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. ഇത്തരം വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നിടത്തെല്ലാം അവ പ്രത്യേകം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഈ പൊരുത്തക്കേടുകളുടെ പരിഹാരത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയല്ല വിശകലനങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്.

പദ്ധതി ചെലവ് (Plan expenditure): പദ്ധതി ചെലവുകളെക്കുറിച്ചുള്ള അധ്യായം 'ബജറ്റ് ഇൻ ബ്രീഫ്', സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡിന്റെ 'ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ' (Economic Review) എന്നീ രണ്ട് സ്രോതസ്സുകളെയാണ് ആശ്രയിക്കുന്നത്.

വിവരങ്ങളുടെ സ്ഥിരീകരണവും പബ്ലിക് ഡാറ്റയോടുള്ള ആശ്രയത്വവും: ലഭ്യമായ പരമാവധി വിഭവങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ഞങ്ങൾ ആവശ്യമായ കുറിപ്പുകളും വിശദീകരണങ്ങളും നൽകുകയും, ഉപയോഗിച്ച വിവിധ സ്രോതസ്സുകളിലെ കണക്കുകൾ പരസ്പരം ഒത്തുനോക്കി ഉറപ്പുവരുത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. പബ്ലിക് ഡൊമെയ്നിൽ (Public domain) ഇതിനകം ലഭ്യമായ വിവരങ്ങളെ മാത്രമാണ് കമ്മിറ്റി പൂർണ്ണമായും ആശ്രയിച്ചിട്ടുള്ളത്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, ഈ റിപ്പോർട്ടിൽ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള ഓരോ കണക്കും എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുള്ള ഓരോ നിഗമനവും വായനക്കാർക്ക് സ്വതന്ത്രമായി പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പുവരുത്താവുന്നതാണ്.

ഈ പേജ് ശൂന്യമാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

കൃതജ്ഞത

ഈ റിപ്പോർട്ട് തയ്യാറാക്കുന്ന വേളയിൽ മികച്ച ഗവേഷണ സഹായങ്ങൾ നൽകിയ മുഹമ്മദ് ഇസുദ്ദീൻ (റിസർച്ച് അസോസിയേറ്റ്, സി.ഡി.എസ്), വിനീഷ് ടി.ബി (റിസർച്ച് അസോസിയേറ്റ്, സി.ഡി.എസ്), അബ്ദുള്ള എം.കെ (റിസർച്ച് അസിസ്റ്റന്റ്, സി.ഡി.എസ്), നോഹ കെ. ജേക്കബ് (ഇന്റേൺ, സി.ഡി.എസ്), ആരുഷ് കൃഷ്ണൻ കെ. (ഇന്റേൺ, സി.ഡി.എസ്) എന്നിവരോട് കമ്മിറ്റി കടപ്പാട് രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. വിവരശേഖരണത്തിൽ (Data collection) ഇവർ നൽകിയ വിലപ്പെട്ട സഹായങ്ങളെ കൃതജ്ഞതയോടെ സ്മരിക്കുന്നു. കൂടാതെ, കമ്മിറ്റിയുടെ യോഗങ്ങൾ സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിൽ സി.ഡി.എസിലെ (CDS) ജീവനക്കാർ [പ്രത്യേകിച്ച് ഇമ്മാനുവൽ, പ്രവീൺ, അജയാനന്ദം എന്നിവർ] നൽകിയ മികച്ച പിന്തുണയ്ക്കും അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കിയതിനും (Logistical support) കമ്മിറ്റി പ്രത്യേകം നന്ദി അറിയിക്കുന്നു.

ഗവൺമെന്റ് പ്രസ്സ്, മണ്ണന്തല, തിരുവനന്തപുരം–2026